

2710

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ

- I. ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΩΣΙΣ ΤΩΝ ΠΛΑΤΑΙΩΝ
II. ΑΠΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ
ΤΗΣ ΔΗΣ ΚΑΙ ΕΗΣ ΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ
ΕΚΔΟΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΣΙΔΕΡΗΣ

52 - ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ - 52

1930

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΕΥΤΡΑΦΗΣ

ΠΡΩΤΟΒΗΜΑ ΚΑΙ ΑΝΕΞΕΤΗΤΑ ΤΩΝ ΠΛΑΤΩΝ
Α. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ ΤΗΣ ΑΡΧΕΣ

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΕΣ
Α. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΑΣ ΤΗΣ ΑΡΧΕΣ

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΞΥΓΓΡΑΦΗΣ

I. ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΩΣΙΣ ΤΩΝ ΠΛΑΤΑΙΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ἀπόπειρα Θηβαίων πρὸς κατάληψιν τῶν Πλαταιῶν

(Βιβλ. 2, 1 — 6. Ἀπρίλιος τοῦ 431)

Ἄρχεται δὲ ὁ πόλεμος ἐνθένδε ἤδη Ἀθηναίων καὶ Πελοποννησίων καὶ τῶν ἐκατέροις ξυμμάχων, ἐν ᾧ οὔτε ἐπεμείγνυντο ἔτι ἀκηρυκτεὶ παρ' ἀλλήλους καταστάντες τε ξυνεχῶς ἐπολέμουν· γέγραπται δὲ ἐξῆς ὡς ἕκαστα ἐγένετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα.

2. Τέσσαρα μὲν γὰρ καὶ δέκα ἔτη ἐνέμειναν αἱ τριακοντούτεις σπονδαὶ αἱ ἐγένοντο μετ' Εὐβοίας ἄλωσιν· τῷ δὲ πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ ἔτει, ἐπὶ Χρυσίδος ἐν Ἄρχει τότε πενήτηντα δυοῖν δέοντα ἔτη ἱερωμένης καὶ Αἰνησίου ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ καὶ Πυθοδώρου ἔτι τέσσαρας μῆνας ἄρχοντος Ἀθηναίοις, μετὰ τὴν ἐν Ποτιδαίᾳ μάχην μηνὶ ἕκτῳ καὶ ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ Θηβαίων ἄνδρες ὀλίγῳ πλείους τριακοσίων (ἡγοῦντο δὲ αὐτῶν βοιωταρχοῦντες Πυθάγγελός τε ὁ Φυλείδου καὶ Διέμπορος ὁ Ὀνητορίδου) ἐσῆλθον περὶ πρῶτον ὕπνον ξὺν ὄπλοις ἐς Πλάταιαν τῆς Βοιωτίας, οὓσαν Ἀθηναίων ξυμμαχίδα.

§ 2. Ἐπηγάγοντο δὲ καὶ ἀνέφξαν τὰς πύλας Πλαταιῶν ἄνδρες, Ναυκλείδης τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, βουλόμενοι ἰδίας ἕνεκα δυνάμεως ἄνδρας τε τῶν πολιτῶν τοὺς σφίσιν ὑπεναντίους διαφθεῖραι καὶ τὴν πόλιν Θηβαίοις προσποιῆσαι.

§ 3. Ἐπραξαν δὲ ταῦτα δι' Εὐρυμάχου τοῦ Λεοντιάδου ἄνδρὸς Θηβαίων δυνατωτάτου. προΐδόντες γὰρ οἱ Θηβαῖοι ὅτι ἔσοιτο ὁ πόλεμος, ἐβούλοντο τὴν Πλάταιαν, αἰεὶ σφίσι διάφορον οὔσαν, ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε καὶ τοῦ πολέμου μήπω φανεροῦ καθεστῶτος προκαταλαβεῖν. ἦ καὶ ῥῆγον ἔλαθον εἰσελθόντες, φυλακῆς οὐ προκαθεστηκυίας.

§ 4. Θέμενοι δὲ ἐς τὴν ἀγορὰν τὰ ὄπλα τοῖς μὲν ἐπαγομένοις οὐκ ἐπέιθοντο ὥστ' εὐθὺς ἔργου ἔχεσθαι καὶ ἵεναι ἐς τὰς οἰκίας τῶν ἐχθρῶν, γνώμην δὲ ἐποιοῦντο κηρύγμασί τε χρήσασθαι ἐπιτηδείοις καὶ ἐς ξύμβασιν μᾶλλον καὶ φιλίαν τὴν πόλιν ἀγαγεῖν. καὶ ἀνεῖπεν ὁ κήρυξ, εἴ τις βούλεται κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων Βοιωτῶν ξυμμαχεῖν, τίθεσθαι παρ' αὐτοὺς τὰ ὄπλα, νομίζοντες σφίσι ῥαδίως τούτῳ τῷ τρόπῳ προσχωρήσειν τὴν πόλιν.

3. Οἱ δὲ Πλαταιῆς ὡς ἦσθοντο ἔνδον τε ὄντας τοὺς Θηβαίους καὶ ἑξαπιναίως κατειλημμένην τὴν πόλιν, καταδείσαντες καὶ νομίσαντες πολλῶ πλείους ἐσεληλυθῆναι (οὐ γὰρ ἑώρων ἐν τῇ νυκτί), πρὸς ξύμβασιν ἐχώρησαν καὶ τοὺς λόγους δεξάμενοι ἠσύχαζον, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ἐς οὐδένα οὐδὲν ἐνεωτέριζον.

§ 2. Πράσσοντες δὲ πῶς ταῦτα κατενόησαν οὐ πολλοὺς τοὺς Θηβαίους ὄντας καὶ ἐνόμισαν ἐπιθέμενοι ῥαδίως κρατήσειν· τῷ γὰρ πλήθει τῶν Πλαταιῶν οὐ βουλομένῳ ἦν τῶν Ἀθηναίων ἀφίστασθαι.

§ 3. Ἐδόκει οὖν ἐπιχειρητέα εἶναι καὶ ξυνελέγοντο διορύσσοντες τοὺς κοινούς τοίχους παρ' ἀλλήλους, ὅπως

μη διὰ τῶν ὁδῶν φανεροὶ ὧσιν ἰόντες, ἀμάξας τε ἄνευ τῶν ὑποζυγίων ἐς τὰς ὁδοὺς καθίστασαν, ἴν' ἀντὶ τείχους ἦ, καὶ τᾶλλα ἐξήρτυον ἢ ἕκαστον ἐφαίνετο πρὸς τὰ παρόντα ξύμφορον ἔσεσθαι.

§ 4. Ἐπεὶ δὲ ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν ἐτοιμα ἦν, φυλάξαντες ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περιορισθρὸν ἐχώρουν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐπ' αὐτούς, ὅπως μὴ κατὰ φῶς θαρσαλεωτέροις οὔσι προσφέρωνται καὶ σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου γίνωνται, ἀλλ' ἐν νυκτὶ φοβερώτεροι ὄντες ἤσσοις ὧσι τῆς σφετέρας ἐμπειρίας τῆς κατὰ τὴν πόλιν. προσέβαλόν τε εὐθύς καὶ ἐς χεῖρας ἦσαν κατὰ τάχος.

4. Οἱ δ' ὡς ἔγνωσαν ἠπατημένοι, ξυνεστρέφοντό τε ἐν σφίσιν αὐτοῖς καὶ τὰς προσβολὰς ἢ προσπίπτουσαν ἀπεωθοῦντο. καὶ δις μὲν ἢ τρις ἀπεκρούσαντο, ἔπειτα πολλῶ θορύβῳ αὐτῶν τε προσβαλόντων καὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκετῶν ἅμα ἀπὸ τῶν οἰκιῶν κραυγῇ τε καὶ ὀλολυγῇ χρωμένων λίθοις τε καὶ κεράμῳ βαλλόντων, καὶ ὑετοῦ ἅμα διὰ νυκτὸς πολλοῦ ἐπιγενομένου, ἐφοβήθησαν καὶ τραπόμενοι ἔφυγον διὰ τῆς πόλεως, ἄπειροι μὲν ὄντες οἱ πλείους ἐν σκότῳ καὶ πηλῶ τῶν διόδων ἢ χρῆσθῆναι (καὶ γὰρ τελευτῶντος τοῦ μηνὸς τὰ γινόμενα ἦν), ἐμπείρους δὲ ἔχοντες τοὺς διώκοντας τοῦ μὴ ἐκφεύγειν, ὥστε διεφθείροντο πολλοί.

§ 3-4. Τῶν δὲ Πλαταιῶν τις τὰς πύλας ἢ ἐσῆλθον καὶ αἴπερ ἦσαν ἀνεφωγμένοι μόναι, ἔκλησε στυρακίῳ ἀκοντίου ἀντὶ βαλάνου χρησάμενος ἐς τὸν μοχλόν, ὥστε μηδὲ ταύτη ἔτι ἐξοδὸν εἶναι. Διωκόμενοί τε κατὰ τὴν πόλιν οἱ μὲν τινες αὐτῶν ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀναβάντες ἐρριψαν ἐς τὸ ἔξω σφᾶς αὐτοὺς καὶ διεφθάρησαν οἱ πλείους, οἱ δὲ κατὰ πύλας ἐρήμους γυναικὸς δούσης πέλεκυν λαθόντες καὶ διακόψαντες τὸν μοχλὸν ἐξῆλθον οὐ

πολλοὶ (αἰσθησὶς γὰρ ταχεῖα ἐπεγένετο), ἄλλοι δὲ ἄλλη τῆς πόλεως σποράδην ἀπόλλυντο.

§ 5-7. Τὸ δὲ πλεῖστον καὶ ὅσον μάλιστα ἦν ξυνεστραμμένον ἐσπίπτουσιν ἐς οἴκημα μέγα, ὃ ἦν τοῦ τείχους καὶ αἱ πλησίον θύραι ἀνεωγμένοι ἔτυχον αὐτοῦ, οἴομενοι πύλας τὰς θύρας τοῦ οἰκήματος εἶναι καὶ ἀντικρυς δίοδον ἐς τὸ ἔξω. ὀρῶντες δὲ οἱ Πλαταιῆς αὐτοὺς ἀπειλημένους ἐβουλεύοντο εἴτε κατακαύσωσιν ὥσπερ ἔχουσιν, ἐμπρήσαντες τὸ οἴκημα, εἴτε τι ἄλλο χρήσονται. τέλος δὲ οὗτοί τε καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν Θηβαίων περιῆσαν κατὰ τὴν πόλιν πλανώμενοι, ξυνέβησαν τοῖς Πλαταιεῦσι παραδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰ ὄπλα χρήσασθαι ὃ τι ἄν βούλωνται. οἱ μὲν δὴ ἐν τῇ Πλαταίᾳ οὕτως ἐπεπράγασαν.

5. Οἱ δὲ ἄλλοι Θηβαῖοι οὓς ἔδει ἔτι τῆς νυκτὸς παραγενέσθαι πανστρατιᾷ, εἴτι ἄρα μὴ προχωροῖη τοῖς ἐσεληλυθόσι, τῆς ἀγγελίας ἅμα καθ' ὁδὸν αὐτοῖς ῥηθείσης περὶ τῶν γεγενημένων ἐπεβοήθουν.

§ 2-3. Ἀπέχει δ' ἡ Πλάταια τῶν Θηβῶν σταδίους ἑβδομήκοντα, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ γενόμενον τῆς νυκτὸς ἐποίησε βραδύτερον αὐτοὺς ἐλθεῖν· ὁ γὰρ Ἄσωπὸς ποταμὸς ἐρρῦή μέγας καὶ οὐ ῥαδίως διαβατὸς ἦν πορευόμενός τε ἐν ὑετῷ καὶ τὸν ποταμὸν μόλις διαβάντες ὕστερον παρεγένοντο, ἦδη τῶν ἀνδρῶν τῶν μὲν διεφθαρμένων, τῶν δὲ ζώντων ἐχομένων.

§ 4. Ὡς δ' ἦσθοντο οἱ Θηβαῖοι τὸ γεγενημένον, ἐπεβούλευον τοῖς ἔξω τῆς πόλεως τῶν Πλαταιῶν (ἦσαν γὰρ καὶ ἄνθρωποι κατὰ τοὺς ἀγροὺς καὶ κατασκευή, οἷα ἀπροσδοκίτου τοῦ κακοῦ ἐν εἰρήνῃ γενομένου)· ἐβούλοντο γὰρ σφίσιν, εἴ τινα λάβοιεν, ὑπάρχειν ἀντὶ τῶν ἔνδον, ἦν ἄρα τύχασί τινες ἔξωγερημένοι.

§ 5. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα διανοοῦντο· οἱ δὲ Πλαταιῆς ἔτι διαβουλευομένων αὐτῶν ὑποτοπήσαντες τοιοῦτόν τι ἔσεσθαι καὶ δεῖσαντες περὶ τοῖς ἔξω κήρυκα ἐξέπεμψαν παρὰ τοὺς Θηβαίους, λέγοντες ὅτι οὔτε τὰ πεποιημένα ὁσίως δράσειαν ἐν σπονδαῖς σφῶν πειραθέντες καταλαβεῖν τὴν πόλιν, τὰ τε ἔξω ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν· εἰ δὲ μὴ, καὶ αὐτοὶ ἔφασαν αὐτῶν τοὺς ἄνδρας ἀποκτενεῖν οὓς ἔχουσι ζῶντας· ἀναχωρησάντων δὲ πάλιν ἐκ τῆς γῆς ἀποδώσειν αὐτοῖς τοὺς ἄνδρας.

§ 6. Θηβαῖοι μὲν ταῦτα λέγουσι καὶ ἐπομόσαι φασὶν αὐτούς· Πλαταιῆς δ' οὐχ ὁμολογοῦσι τοὺς ἄνδρας εὐθύς ὑποσχέσθαι ἀποδώσειν, ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων ἦν τι ξυμβαίνωσι, καὶ ἐπομόσαι οὐ φασιν.

§ 7. Ἐκ δ' οὖν τῆς γῆς ἀνεχώρησαν οἱ Θηβαῖοι οὐδὲν ἀδικήσαντες· οἱ δὲ Πλαταιῆς ἐπειδὴ τὰ ἐκ τῆς χώρας κατὰ τάχος ἐσεκομίσαντο, ἀπέκτειναν τοὺς ἄνδρας εὐθύς. ἦσαν δὲ ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατὸν οἱ ληφθέντες, καὶ Εὐρύμαχος εἷς αὐτῶν ἦν, πρὸς ὃν ἔπραξαν οἱ προδιδόντες.

6. Τοῦτο δὲ ποιήσαντες ἔς τε τὰς Ἀθήνας ἄγγελον ἔπεμπον καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Θηβαίοις, τὰ τ' ἐν τῇ πόλει καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα ἢ ἐδόκει αὐτοῖς.

§ 2—3. Τοῖς δ' Ἀθηναίοις ἠγγέλθη εὐθύς τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγενημένα, καὶ Βοιωτῶν τε παραχρῆμα ξυνέλαβον ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ καὶ ἐς τὴν Πλάταιαν ἔπεμψαν κήρυκα, κελεύοντες εἰπεῖν μηδὲν νεώτερον ποιεῖν περὶ τῶν ἀνδρῶν οὓς ἔχουσι Θηβαίων, πρὶν ἂν τι καὶ αὐτοὶ βουλευσῶσι περὶ αὐτῶν· οὐ γὰρ ἠγγέλθη αὐτοῖς ὅτι τεθνηκότες εἶεν. ἅμα γὰρ τῇ ἐσόδῳ γιγνομένη τῶν Θηβαίων ὁ πρῶτος ἄγγελος ἐξῆι, ὁ δὲ δεύτερος ἄρτι νε- νικημένων τε καὶ ξυνειλημμένων· καὶ τῶν ὕστερον οὐδὲν

ἤδεσαν. οὕτω δὴ οὐκ εἰδότες οἱ Ἀθηναῖοι ἐπέστελλον ὁ δὲ κῆρυξ ἀφικόμενος ἤυρε τοὺς ἄνδρας διεφθαρμένους.

§ 4. Καὶ μετὰ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύσαντες ἐς Πλάταιαν σῖτόν τε ἐσήγαγον καὶ φρουροὺς ἐγκατέλιπον τῶν τε ἀνθρώπων τοὺς ἀχραιοτάτους ξὺν γυναιξὶ καὶ παισὶν ἐξεκόμισαν.

[7. Γεγενημένου δὲ τοῦ ἐν Πλαταιαῖς ἔργου καὶ λελυμένων λαμπρῶς τῶν σπονδῶν οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες, παρεσκευάζοντο δὲ καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι αὐτῶν, πρεσβείας τε μέλλοντες πέμπειν παρὰ βασιλέα καὶ ἄλλοσε ἐς τοὺς βαρβάρους, εἴ ποθὲν τινα ὠφελίαν ἤλπιζον ἐκάτεροι προσλήψεσθαι, πόλεις τε ξυμμαχίδας ποιοῦμενοι ὅσαι ἦσαν ἐκτὸς τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως.

§ 2. Καὶ Λακεδαιμόνιοι μὲν πρὸς ταῖς αὐτοῦ ὑπαρχούσαις ἐξ Ἰταλίας καὶ Σικελίας τοῖς τάκεινων ἐλομένοις ναῦς ἐπέταξαν ποιεῖσθαι κατὰ μέγεθος τῶν πόλεων, ὡς ἐς τὸν πάντα ἀριθμὸν πεντακοσίων νεῶν ἔσομένων, καὶ ἀργύριον ῥητὸν ἐτοιμάζειν, τὰ τ' ἄλλα ἡσυχάζοντας καὶ Ἀθηναίους δεχομένους μιᾷ νηὶ ἕως ἂν ταῦτα παρασκευασθῇ.

§ 3. Ἀθηναῖοι δὲ τὴν τε ὑπάρχουσαν ξυμμαχίαν ἐξήταζον καὶ ἐς τὰ περὶ Πελοπόννησον μᾶλλον χωρῖα ἐπρεσβεύοντο, Κέρκυραν καὶ Κεφαλληνίαν καὶ Ἀκαρνανίαν καὶ Ζάκυνθον, ὁρῶντες, εἰ σφίσι φίλια ταῦτ' εἴη βεβαίως, πέραξ τὴν Πελοπόννησον καταπολεμήσοντες].

(Τοιοιουτρόπως αἱ Πλαταιαὶ ἀπέβησαν φρούριον Ἀθηναϊκὸν ἔτοιμον νὰ ἀνιστῆ κατὰ πάσης ἔξωθεν ἐπιθέσεως. Δύο ἔτη παρήλθον ἔκτοτε, καθ' ἃ οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι εἰσήλανον εἰς τὴν Ἀττικὴν καὶ ἐδήουν αὐτὴν μέχρις αὐτῶν τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦ στόλου τῶν ἐπέτροχον τὰς

παράλιους συμμάχους πόλεις τῶν Λακεδαιμονίων καὶ πολλαχῶς ἔβλαπτον αὐτάς.

Κατὰ τὰ δύο ταῦτα ἔτη οἱ ἐν Πλαταιαῖς φρουροὶ ἔμενον σχεδὸν ἀνενόητοι. Τὸ ἕαρ ὅμως τοῦ 429 οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ σύμμαχοι ἐξεστράτευσαν ἀποκλειστικῶς ἐναντίον τῶν Πλαταιῶν. Τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ὡς ἐξῆς διηγεῖται ὁ Θουκυδίδης).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκστρατεῦν ἐναντίον τῶν Πλαταιῶν. Ἐναρξίς τῆς πολιορκίας.

(Βιβλ. 2, 71 — 78. Ἀπὸ τοῦ ἕαρος μέχρι τοῦ φθινοπώρου τοῦ 429).

71. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐς μὲν τὴν Ἀττικὴν οὐκ ἐσέβαλον, ἐστράτευσαν δ' ἐπὶ Πλάταιαν· ἠγεῖτο δὲ Ἀρχίδαμος ὁ Ζευξιδάμου, Λακεδαιμονίων βασιλεύς· καὶ καθίσας τὸν στρατὸν ἔμελλε δηῶσειν τὴν γῆν· οἱ δὲ Πλαταιῆς εὐθύς πρέσβεις πέμψαντες πρὸς αὐτὸν ἔλεγον τοιαῦτα.

§ 2. « Ἀρχίδαμε καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐ δίκαια ποιεῖτε οὐδ' ἄξια οὔτε ὑμῶν οὔτε πατέρων ὧν ἐστε, ἐς γῆν τὴν Πλαταιῶν στρατεύοντες. Πausanias γὰρ ὁ Κλεομβρότου, Λακεδαιμόνιος, ἐλευθερώσας τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῶν Μήδων μετὰ Ἑλλήνων τῶν ἐθελησάντων ξυνάρασθαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης ἣ παρ' ἡμῖν ἐγένετο, θύσας ἐν τῇ Πλαταιῶν ἀγορᾷ Διὶ ἐλευθερίῳ ἱερὰ καὶ ξυγκαλέσας

πάντας τοὺς ξυμμάχους ἀπεδίδου Πλαταιεῦσι γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν ἔχοντας αὐτονόμους οἰκεῖν, στρατεῦσαί τε μηδένα ποτὲ ἀδίκως ἐπ' αὐτοὺς μηδ' ἐπὶ δουλείᾳ· εἰ δὲ μή, ἀμύνειν τοὺς παρόντας ξυμμάχους κατὰ δύναμιν.

§ 3. Τάδε μὲν ἡμῖν πατέρες οἱ ὑμέτεροι ἔδοσαν ἀρετῆς ἕνεκα καὶ προθυμίας τῆς ἐν ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις γενομένης, ὑμεῖς δὲ τάναντία δρᾶτε· μετὰ γὰρ Θηβαίων τῶν ἡμῖν ἐχθίστων ἐπὶ δουλείᾳ τῇ ἡμετέρᾳ ἦκατε.

§ 4. Μάρτυρας δὲ θεοὺς τοὺς τε ὄρκιους τότε γενομένους ποιούμενοι καὶ τοὺς ὑμετέρους πατρώους καὶ ἡμετέρους ἐγγχωρίους, λέγομεν ὑμῖν τὴν γῆν τὴν Πλαταιίδα μὴ ἀδικεῖν μηδὲ παραβαίνειν τοὺς ὄρκους, ἔαν δὲ οἰκεῖν αὐτονόμους καθάπερ Πausανίας ἐδικαίωσεν».

72. Τοσαῦτα εἰπόντων Πλαταιῶν Ἄρχίδαμος ὑπολαβὼν εἶπε· «Δίκαια λέγετε, ὦ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἦν ποιῆτε ὁμοῖα τοῖς λόγοις. καθάπερ γὰρ Πausανίας ὑμῖν παρέδωκεν, αὐτοὶ τε αὐτονομεῖσθε καὶ τοὺς ἄλλους ξυνελευθεροῦτε ὅσοι μετασχόντες τῶν τότε κινδύνων ὑμῖν τε ξυνώμοσαν καὶ εἰσὶ νῦν ὑπ' Ἀθηναίοις, παρασκευῆ τε τοσῆδε καὶ πόλεμος γεγένηται αὐτῶν ἕνεκα καὶ τῶν ἄλλων ἐλευθερώσεως. ἦς μάλιστα μὲν μετασχόντες καὶ αὐτοὶ ἐμμείνατε τοῖς ὄρκοις· εἰ δὲ μή, ἄπερ καὶ τὸ πρότερον ἤδη προυκαλεσάμεθα, ἡσυχίαν ἄγετε νεμόμενοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, καὶ ἔστε μηδὲ μεθ' ἑτέρων, δέχεσθε δὲ ἀμφοτέρους φίλους, ἐπὶ πολέμῳ δὲ μηδ' ἑτέρους. καὶ τάδε ἡμῖν ἀρκέσει».

§ 2. Ὁ μὲν Ἄρχίδαμος τοσαῦτα εἶπεν· οἱ δὲ Πλαταιῶν πρέσβεις ἀκούσαντες ταῦτα ἐσῆλθον ἐς τὴν πόλιν, καὶ τῷ πλήθει τὰ ῥηθέντα κοινώσαντες ἀπεκρίναντο αὐτῷ ὅτι ἀδύνατα σοῖσιν εἶη ποιεῖν ἃ προυκαλεῖται ἄνευ Ἀθη-

ναίων, παῖδες γὰρ σφῶν καὶ γυναῖκες παρ' ἐκείνοις εἶεν· δεδιέναι δὲ καὶ περὶ τῆ πάσῃ πόλει μὴ ἐκείνων ἀποχωρησάντων Ἀθηναῖοι ἐλθόντες σφίσιν οὐκ ἐπιτρέπωσιν, ἢ Θηβαῖοι, ὡς ἔνορκοι ὄντες κατὰ τὸ ἀμφοτέρους δέχεσθαι αὐθις σφῶν τὴν πόλιν πειράσῃσι καταλαβεῖν.

§ 3. Ὁ δὲ θαρσύνων αὐτοὺς πρὸς ταῦτα ἔφη· « Ὑμεῖς δὲ πόλιν μὲν καὶ οἰκίας ἡμῖν παράδοτε τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ γῆς ὄρους ἀποδείξατε καὶ δένδρα ἀριθμῶ τὰ ὑμέτερα καὶ ἄλλο εἴ τι δυνατὸν ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν· αὐτοὶ δὲ μεταχωρήσατε ὅποι βούλεσθε, ἕως ἂν ὁ πόλεμος ἦ. ἐπειδὴν δὲ παρέλθῃ, ἀποδώσομεν ὑμῖν ἅ ἂν παραλάβωμεν. μέχρι δὲ τοῦδε ἔξομεν παρακαταθήκην, ἐργαζόμενοι καὶ φορὰν φέροντες ἢ ἂν ὑμῖν μέλλῃ ἰκανὴ ἔσεσθαι ».

73. Οἱ δ' ἀκούσαντες ἐσῆλθον αὐθις ἐς τὴν πόλιν, καὶ βουλευσάμενοι μετὰ τοῦ πλήθους ἔλεξαν ὅτι βούλονται ἅ προκαλεῖται Ἀθηναίοις κοινῶσαι πρῶτον καὶ ἦν πείθωσιν αὐτούς, ποιεῖν ταῦτα· μέχρι δὲ τούτου σπείσασθαι σφίσιν ἐκέλευον καὶ τὴν γῆν μὴ δηοῦν. ὁ δὲ ἡμέρας τε ἐσπείσατο ἐν αἷς εἰκὸς ἦν κομισθῆναι καὶ τὴν γῆν οὐκ ἔτεμνεν.

§ 2—3. Ἐλθόντες δὲ οἱ Πλαταιῆς πρέσβεις ὡς τοὺς Ἀθηναίους καὶ βουλευσάμενοι μετ' αὐτῶν πάλιν ἦλθον ἀπαγγέλλοντες τοῖς ἐν τῇ πόλει τοιαύδε· « Οὐτ' ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνου, ᾧ ἄνδρες Πλαταιῆς, ἀφ' οὗ ξύμμαχοι ἐγενόμεθα, Ἀθηναῖοί φασιν ἐν οὐδενὶ ὑμᾶς προέσθαι ἀδικουμένους οὔτε νῦν περιόψεσθαι, βοηθήσειν δὲ κατὰ δύναμιν. ἐπισκήπτουσί τε ὑμῖν πρὸς τῶν ὄρκων οὓς οἱ πατέρες ὤμοσαν μηδὲν νεωτερίζειν περὶ τὴν ξυμμαχίαν ».

74. Τοιαῦτα τῶν πρέσβειων ἀπαγγειλάντων οἱ Πλαταιῆς ἐβουλεύσαντο Ἀθηναίους μὴ προδιδόναι, ἀλλ' ἀνέχεσθαι καὶ γῆν τεμνομένην, εἰ δεῖ, ὀρῶντας καὶ ἄλλο

πάσχοντας ὃ τι ἂν ξυμβαίῃνη' ἐξελθεῖν τε μηδένα ἔτι, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ τείχους ἀποκρίνασθαι ὅτι ἀδύνατα σφίσι ποιεῖν ἔστιν ἅ Λακεδαιμόνιοι προκαλοῦνται.

§ 2. Ὡς δὲ ἀπεκρίναντο, ἐντεῦθεν δὴ πρῶτον μὲν ἐς ἐπιμαρτυρίαν καὶ θεῶν καὶ ἡρώων τῶν ἐγχωρίων Ἀρχίδαμος βασιλεὺς κατέστη, λέγων ὧδε.

§ 3. «Θεοὶ ὅσοι γῆν τὴν Πλαταιίδα ἔχετε καὶ ἡρωες, ξυνίστορες ἔστε ὅτι οὔτε τὴν ἀρχὴν ἀδίκως, ἐκλιπόντων δὲ τῶνδε πρότερον τὸ ξυνώμοτον, ἐπὶ γῆν τήνδε ἦλθομεν, ἐν ἧ οἱ πατέρες ἡμῶν εὐξάμενοι ὑμῖν Μήδων ἐκράτησαν καὶ παρέσχετε αὐτὴν εὐμενῆ ἐναγωνίσασθαι τοῖς Ἕλλησιν, οὔτε νῦν, ἣν τι ποιῶμεν, ἀδικήσομεν· προκαλεσάμενοι γὰρ πολλὰ καὶ εἰκότα οὐ τυγχάνομεν. ξυγγνώμονες δὲ ἔστε τῆς μὲν ἀδικίας κολάζεσθαι τοῖς ὑπάρχουσι προτέροις, τῆς δὲ τιμωρίας τυγχάνειν τοῖς ἐπιφέρουσι νομίμως».

75. Τοσαῦτα ἐπιθειάσας καθίστη ἐς πόλεμον τὸν στρατόν, καὶ πρῶτον μὲν περιεσταύρωσεν αὐτοὺς τοῖς δένδρεσιν ἃ ἔκοψαν, τοῦ μηδένα ἔτι ἐξιναί, ἔπειτα χῶμα ἔχουν πρὸς τὴν πόλιν, ἐλπίζοντες ταχίστην αἴρῃσιν ἔσεσθαι αὐτῶν στρατεύματος τοσοῦτου ἐργαζομένου.

§ 2. Ξύλα μὲν οὖν τέμνοντες ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος παρφοδομοῦν ἐκατέρωθεν, φορμηδὸν ἀντὶ τοίχων τιθέντες, ὅπως μὴ διαχέοιτο ἐπὶ πολὺ τὸ χῶμα. ἐφόρου δὲ ὕλην ἐς αὐτὸ καὶ λίθους καὶ γῆν καὶ εἴ τι ἄλλο ἀνύτειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον.

§ 3. Ἡμέρας δὲ ἔχουν ἑβδομήκοντα καὶ νύκτας ξυνεχῶς, διηρημένοι κατ' ἀναπαύλας, ὥστε τοὺς μὲν φέρειν, τοὺς δὲ ὕπνον τε καὶ σίτον αἰρεῖσθαι· Λακεδαιμονίων τε οἱ ξεναγοὶ ἐκάστης πόλεως ξυνεφεστῶτες ἠνάγκαζον ἐς τὸ ἔργον.

§ 4. Οἱ δὲ Πλαταιῆς ὀρῶντες τὸ χῶμα αἰρόμενον, ξύλινον τεῖχος ξυνθέντες καὶ ἐπιστήσαντες τῷ ἑαυτῶν τείχει ἢ προσεχοῦτο, ἐσφοδοῦν ἐς αὐτὸ πλίνθους ἐκ τῶν ἐγγυὲς οἰκιῶν καθαιροῦντες.

§ 5. Εὐνδεσμος δ' ἦν αὐτοῖς τὰ ξύλα, τοῦ μὴ ὑψηλὸν γιγνόμενον ἀσθενὲς εἶναι τὸ οἰκοδόμημα· καὶ προκαλύμματα εἶχε δέρρεις καὶ διφθέρας, ὥστε τοὺς ἐργαζομένους καὶ τὰ ξύλα μῆτε πυρφόροις οἰστοῖς βάλλεσθαι ἐν ἀσφαλείᾳ τε εἶναι.

§ 6. Ἦρετο δὲ τὸ ὕψος τοῦ τείχους μέγα, καὶ τὸ χῶμα οὐ σχολαίτερον ἀντανῆει αὐτῷ. καὶ οἱ Πλαταιῆς τοιόνδε τι ἐπινοοῦσι· διελόντες τοῦ τείχους ἢ προσέπιπτε τὸ χῶμα ἐσεφόρουν τὴν γῆν.

76. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι αἰσθόμενοι ἐν ταρσοῖς καλάμου πηλὸν ἐνειλλόντες ἐσέβαλλον ἐς τὸ διηρημένον, ὅπως μὴ διαχεόμενον ὥσπερ ἡ γῆ φοροῖτο.

§ 2. Οἱ δὲ ταύτῃ ἀποκληόμενοι τοῦτο μὲν ἐπέσχον, ὑπόνομον δ' ἐκ τῆς πόλεως ὀρύξαντες ξυντεκμηράμενοι ὑπὸ τὸ χῶμα ὑφείλκον αὐθις παρὰ σφᾶς τὸν χοῦν· καὶ ἐλάνθανον ἐπὶ πολὺ τοὺς ἔξω, ὥστ' ἐπιβάλλοντας ἤσσον ἀνύτειν ὑπαγομένου αὐτοῖς κάτωθεν τοῦ χώματος καὶ ἰζάνοντος ἀεὶ ἐπὶ τὸ κενούμενον.

§ 3. Δεδιότες δὲ μὴ οὐδ' οὕτω δύνανται ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀντέχειν, προσεπεξηῦρον τότε· τὸ μὲν μέγα οἰκοδόμημα ἐπαύσαντο ἐργαζόμενοι τὸ κατὰ τὸ χῶμα, ἔνθεν δὲ καὶ ἔνθεν αὐτοῦ ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους ἐκ τοῦ ἐντὸς μηνοειδὲς ἐς τὴν πόλιν προσφοδοῦν, ὅπως, εἰ τὸ μέγα τεῖχος ἀλίσκοιτο, τοῦτ' ἀντέχοι, καὶ δεοὶ τοὺς ἐναντίους αὐθις πρὸς αὐτὸ χοῦν, καὶ προχωροῦντας ἔσω διπλάσιόν τε πόνον ἔχειν καὶ ἐν ἀμφιβόλῃ μᾶλλον γίγνεσθαι.

§ 4. Ἄμα δὲ τῇ χάσει καὶ μηχανὰς προσῆγον τῇ πόλει οἱ Πελοποννήσιοι, μίαν μὲν ἢ τοῦ μεγάλου οἰκοδομήματος κατὰ τὸ χῶμα προσαχθεῖσα ἐπὶ μέγα τε κατέσεισε καὶ τοὺς Πλαταιέας ἐφόβησεν, ἄλλας δὲ ἄλλη τοῦ τείχους, ἅς βρόχους τε περιβάλλοντες ἀνέκλων οἱ Πλαταιῆς, καὶ δοκοὺς μεγάλας ἀρτήσαντες ἀλύσει μακραις σιδηραῖς ἀπὸ τῆς τομῆς ἐκατέρωθεν ἀπὸ κεραίων δύο ἐπικεκλιμένων καὶ ὑπερτεινουσῶν ὑπὲρ τοῦ τείχους ἀνελκύσαντες ἐγκαρσίας, ὁπότε προσπεσεῖσθαί πη μέλλοι ἢ μηχανή, ἀφίεσαν τὴν δοκὸν χαλαραῖς ταῖς ἀλύσει καὶ οὐ διὰ χειρὸς ἔχοντες, ἢ δὲ ῥύμη ἐμπίπτουσα ἀπεκαύλιζε τὸ προέχον τῆς ἐμβολῆς.

77. Μετὰ δὲ τοῦτο οἱ Πελοποννήσιοι, ὡς αἶ τε μηχαναὶ οὐδὲν ὠφέλουν καὶ τῷ χῶματι τὸ ἀντιτείχισμα ἐγίγνετο, νομίσαντες ἄπορον εἶναι ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν ἐλεῖν τὴν πόλιν πρὸς τὴν περιτείχισιν παρεσκευάζοντο.

§ 2. Πρῶτερον δὲ πυρὶ ἔδοξεν αὐτοῖς πειρᾶσαι εἰ δύναιντο πνεύματος γενομένου ἐπιφλέξει τὴν πόλιν, οὐσαν οὐ μεγάλην· πᾶσαν γὰρ δὴ ἰδέαν ἐπενόουν, εἴ πως σφίσιν ἄνευ δαπάνης καὶ πολιορκίας προσαχθεῖη.

§ 3. Φοροῦντες δὲ ὕλης φακέλλους παρέβαλλον ἀπὸ τοῦ χῶματος ἐς τὸ μεταξὺ πρῶτον τοῦ τείχους καὶ τῆς προσχώσεως, ταχὺ δὲ πλήρους γενομένου διὰ πολυχειρίαν ἐπιπαρένησαν καὶ τῆς ἄλλης πόλεως ὅσον ἐδύναντο ἀπὸ τοῦ μετεώρου πλεῖστον ἐπισχεῖν, ἐμβαλόντες δὲ πῦρ ξὺν θείῳ καὶ πίσση ἦψαν τὴν ὕλην.

§ 4. Καὶ ἐγένετο φλόξ τοσαύτη ὅσην οὐδεὶς ποῦ ἔς γε ἐκείνον τὸν χρόνον χειροποίητον εἶδεν· ἦδη γὰρ ἐν ὄρεσιν ὕλη τριφθεῖσα ὑπ' ἀνέμων πρὸς αὐτὴν ἀπὸ ταύτομάτου πῦρ καὶ φλόγα ἄπλατον ἀνήκε. τοῦτο δὲ μέγα

τε ἦν καὶ τοὺς Πλαταιέας τᾶλλα διαφυγόντας ἐλαχίστου ἐδέησε διαφθεῖραι· ἐντὸς γὰρ πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως οὐκ ἦν πελάσαι, πνεῦμά τε εἰ ἐπεγένετο αὐτῇ ἐπίφορον, ὅπερ καὶ ἤλπιζον οἱ ἐναντίοι, οὐκ ἂν διέφυγον. νῦν δὲ καὶ τότε λέγεται ξυμβῆναι, ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ πολὺ καὶ βροντὰς γενομένας σβέσαι τὴν φλόγα καὶ οὕτω παυθῆναι τὸν κίνδυνον.

78. Οἱ δὲ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ καὶ τούτου διήμαρτον, περιετείχιζον τὴν πόλιν κύκλῳ, διελόμενοι κατὰ πόλεις τὸ χωρίον· τάφος δὲ ἐντὸς τε ἦν καὶ ἔξωθεν ἐξ ἧς ἐπλινθεύσαντο. καὶ ἐπειδὴ πᾶν ἐξείργαστο περὶ ἀρκτούρου ἐπιτολάς, καταλιπόντες φύλακας τοῦ ἡμίσεος τείχους (τὸ δὲ ἥμισυ Βοιωτοὶ ἐφύλασσον) ἀνεχώρησαν τῷ στρατῷ καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

§ 3—4. Πλαταιῆς δὲ παῖδας μὲν καὶ γυναῖκας καὶ τοὺς πρεσβυτάτους τε καὶ πλῆθος τὸ ἄχρηστον τῶν ἀνθρώπων πρότερον ἐκκεκομισμένοι ἦσαν ἐς τὰς Ἀθήνας, αὐτοὶ δ' ἐπολιορκοῦντο ἐγκαταλελειμμένοι τετρακόσιοι, Ἀθηναίων δὲ ὀγδοήκοντα, γυναῖκες δὲ δέκα καὶ ἑκατὸν σιτοποιοί. τοσοῦτοι ἦσαν οἱ ξύμπαντες ὅτε ἐς τὴν πολιορκίαν καθίσταντο, καὶ ἄλλος οὐδεὶς ἦν ἐν τῷ τείχει οὔτε δοῦλος οὔτε ἐλεύθερος. τοιαύτη μὲν ἡ Πλαταιῶν πολιορκία κατεσκευάσθη.

(Ἐπὶ ἔν καὶ ἥμισυ ἀκόμη ἔτος ἀντεῖχον μετὰ καρτερίας οἱ Πλαταιεῖς ματαίως ἀναμένοντες βοήθειαν παρὰ τῶν Ἀθηναίων. Ἐπειδὴ δὲ τὰ τροφίμα ἤρχισαν νὰ ἐλαλείουν, οἱ γενναιότεροι ἐκ τῶν πολιορκουμένων ἀπεφάσισαν ἔξοδον, ἧτις καλῶς μελετηθεῖσα καὶ ὑπὸ τοῦ καιροῦ εὐνοηθεῖσα ἐπέτυχεν. Ἴδου πῶς διηγεῖται αὐτὴν ὁ Θουκυδίδης).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

*Διαπόσειοι εἵκοσιν ἐκ τῶν πολιορκουμένων
ἐξέρχονται καὶ διαφεύγουσιν εἰς Ἀθήνας.*

(Βιβλ. 3, 20—24 Δεκέμβριος τοῦ 428)

20. Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Πλαταιῆς (ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν) ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλιπόντι ἐπιέζοντο καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν οὐδεμία ἐλπίς ἦν τιμωρίας οὐδὲ ἄλλη σωτηρία ἐφαίνετο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτοὶ τε καὶ Ἀθηναίων οἱ ξυμπολιορκούμενοι πρῶτον μὲν πάντες ἐξελθεῖν καὶ υπερβῆναι τὰ τεῖχη τῶν πολεμίων, ἣν δύνωνται βιάσασθαι, ἐσηγησαμένου τὴν πείραν αὐτοῖς Θεαινέτου τε τοῦ Τολμίδου, ἀνδρὸς μάντεως, καὶ Εὐπομπίδου τοῦ Δαιμάχου, ὃς καὶ ἐστρατήγει.

§ 2—4. Ἔπειτα οἱ μὲν ἡμίσεις ἀπώκνησάν πως τὸν κίνδυνον μέγαν ἠγησάμενοι, ἐς δὲ ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ ἐθέλονται τρόπῳ τοιῷδε. κλίμακας ἐποίησαντο ἴσας τῷ τείχει τῶν πολεμίων· ξυνεμετρήσαντο δὲ ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίνθων, ἧ ἔτυχε πρὸς σφᾶς οὐκ ἐξαλημιμένον τὸ τεῖχος αὐτῶν· ἠριθμοῦντο δὲ πολλοὶ ἅμα τὰς ἐπιβολὰς καὶ ἔμελλον οἱ μὲν τινες ἀμαρτήσεσθαι, οἱ δὲ πλείους τεύξεσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ, ἄλλως τε καὶ πολλακίς ἀριθμοῦντες καὶ ἅμα οὐ πολὺ ἀπέχοντες, ἀλλὰ ῥαδίως καθορωμένου ἐς ὃ ἐβούλοντο τοῦ τείχους. τὴν μὲν οὖν ξυμέτρῃσιν

τῶν κλιμάκων οὕτως ἔλαβον, ἐκ τοῦ πάχους τῆς πλίνθου εἰκάσαντες τὸ μέτρον.

21. Τὸ δὲ τεῖχος ἦν τῶν Πελοποννησίων τοιόνδε τῇ οἰκοδομήσει. εἶχε μὲν δύο τοὺς περιβόλους, πρὸς τε Πλαταιῶν καὶ εἴ τις ἔξωθεν ἀπ' Ἀθηνῶν ἐπίοι, διεῖχον δὲ οἱ περιβόλοι ἐκκαίδεκα πόδας μάλιστα ἀπ' ἀλλήλων. τὸ οὖν μεταξὺ τοῦτο, οἱ ἐκκαίδεκα πόδες, τοῖς φύλαξιν οἰκήματα διανενημημένα ᾠκοδόμητο, καὶ ἦν ξυνεχῆ ὥστε ἐν φαίνεσθαι τεῖχος παχὺ ἐπάλλξεις ἔχον ἀμφοτέρωθεν.

§ 3. Διὰ δέκα δὲ ἐπάλλξεων πύργοι ἦσαν μεγάλοι καὶ ἰσοπλατεῖς τῷ τείχει, διήκοντες ἔς τε τὸ ἔσω μέτωπον αὐτοῦ καὶ τὸ ἔξω, ὥστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργον, ἀλλὰ δι' αὐτῶν μέσων διήεσαν. τὰς οὖν νύκτας, ὁπότε χειμῶν εἴη νοτερός, τὰς μὲν ἐπάλλξεις ἀπέλειπον, ἐκ δὲ τῶν πύργων, ὄντων δι' ὀλίγου καὶ ἄνωθεν στεγανῶν, τὴν φυλακὴν ἐποιούντο. τὸ μὲν οὖν τεῖχος ᾧ περιεφρουροῦντο οἱ Πλαταιῆς τοιοῦτον ἦν.

22. Οἱ δ', ἐπειδὴ παρεσκεύαστο αὐτοῖς, τηρήσαντες νύκτα χειμέριον ὕδατι καὶ ἅμα ἀσέληνον ἐξῆσαν ἠγοῦντο δὲ οἵπερ καὶ τῆς πείρας αἴτιοι ἦσαν. καὶ πρῶτον μὲν τὴν τάφρον διέβησαν ἢ περιεῖχεν αὐτούς, ἔπειτα προσέμειξαν τῷ τείχει τῶν πολεμίων λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν μὲν οὐ προῖδόντων αὐτῶν, ψόφῳ δὲ τῷ ἐκ τοῦ προσιέναι αὐτοὺς ἀντιπαταγοῦντος τοῦ ἀνέμου οὐ κατακουσάντων ἅμα δὲ καὶ διέχοντες πολὺ ἦσαν, ὅπως τὰ ὄπλα μὴ κρούμενα πρὸς ἀλλήλα αἰσθησιν παρέχοι. ἦσαν δὲ εὐσταλεῖς τε τῇ ὀπλίσει καὶ τὸν ἀριστερὸν πόδα μόνον ὑποδεδεμένοι ἀσφαλείας ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πηλόν.

§ 3. Κατὰ οὖν μεταπύργιον προσέμισγον πρὸς τὰς

ἐπάλξεις, εἰδότες ὅτι ἐρῆμοί εἰσι, πρῶτον μὲν οἱ τὰς κλίμακας φέροντες, καὶ προσέθεσαν· ἔπειτα ψιλοὶ δώδεκα ξὺν ξιφιδίῳ καὶ θώρακι (ὧν ἠγεῖτο Ἀμμέας ὁ Κοροΐβου καὶ πρῶτος ἀνέβη), ἕξ ἐφ' ἐκάτερον τῶν πύργων ἀνέβαινον. ἔπειτα ψιλοὶ ἄλλοι μετὰ τούτους ξὺν δορατίοις ἐχώρουν, οἷς ἕτεροι κατόπιν τὰς ἀσπίδας ἔφερον, ὅπως ἐκεῖνοι ῥᾶον προσβαίνοιεν, καὶ ἔμελλον δώσειν ὁπότε πρὸς τοῖς πολεμίοις εἶεν.

§ 4. Ὡς δὲ ἄνω πλείους ἐγένοντο, ἤσθοντο οἱ ἐκ τῶν πύργων φύλακες· κατέβαλε γάρ τις τῶν Πλαταιῶν ἀντιλαμβανόμενος ἀπὸ τῶν ἐπάλξεων κεραμίδα, ἣ πεσοῦσα δοῦπον ἐποίησε.

§ 5. Καὶ αὐτίκα βοή ἦν, τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος ὤρμησεν· οὐ γὰρ ἦδει ὅ,τι ἦν τὸ δεινὸν σκοτεινῆς νυκτὸς καὶ χειμῶνος ὄντος, καὶ ἅμα οἱ ἐν τῇ πόλει τῶν Πλαταιῶν ὑπολειμμένοι ἐξελθόντες προσέβαλον τῷ τείχει τῶν Πελοποννησίων ἐκ τοῦμπαλιν ἢ οἱ ἄνδρες αὐτῶν ὑπερέβαινον, ὅπως ἦκιστα πρὸς αὐτοὺς τὸν νοῦν ἔχοιεν.

§ 6. Ἐθορυβοῦντο μὲν οὖν κατὰ χώραν μένοντες, βοηθεῖν δὲ οὐδεὶς ἐτόλμα ἐκ τῆς αὐτῶν φυλακῆς, ἀλλ' ἐν ἀπόρῳ ἦσαν εἰκάσαι τὸ γιγνόμενον.

§ 7—8. Καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν, οἷς ἐτέτακτο παραβοηθεῖν εἴ τι δέοι, ἐχώρουν ἕξω τοῦ τείχους πρὸς τὴν βοήν. φρυκτοὶ τε ἤρνοντο ἐς τὰς Θήβας πολέμιοι· παρανῖσχον δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς ἀπὸ τοῦ τείχους φρυκτοὺς πολλοὺς πρότερον παρεσκευασμένους ἐς αὐτὸ τοῦτο, ὅπως ἀσαφῆ τὰ σημεῖα τῆς φρυκτωρίας τοῖς πολεμίοις ἦ καὶ μὴ βοηθοῖεν, ἄλλο τι νομίσαντες τὸ γιγνόμενον εἶναι ἢ τὸ ὄν, πρὶν σφῶν οἱ ἄνδρες οἱ ἐξιόντες διαφύγοιεν καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιεντο.

23. Οἱ δ' ὑπερβαίνοντες τῶν Πλαταιῶν ἐν τούτῳ, ὡς οἱ πρῶτοι αὐτῶν ἀνεβεβήκεσαν καὶ τοῦ πύργου ἐκατέρου τοὺς φύλακας διαφθείραντες ἐκεκρατήκεσαν, τὰς τε διόδους τῶν πύργων ἐνστάντες αὐτοὶ ἐφύλασσον μηδένα δι' αὐτῶν ἐπιβοηθεῖν, καὶ κλίμακας προσθέντες ἀπὸ τοῦ τείχους τοῖς πύργοις καὶ ἐπαναβιβάσαντες ἄνδρας πλείους, οἱ μὲν ἀπὸ τῶν πύργων τοὺς ἐπιβοηθοῦντας καὶ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν εἴργον βάλλοντες, οἱ δ' ἐν τούτῳ οἱ πλείους πολλὰς προσθέντες κλίμακας ἅμα καὶ τὰς ἐπάλξεις ἀπόσαντες διὰ τοῦ μεταπυργίου ὑπερέβαινον.

§ 2—3. Ὁ δὲ διακομιζόμενος ἀεὶ ἴστατο ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου καὶ ἐντεῦθεν ἐτόξευόν τε καὶ ἠκόντιζον, εἴ τις παραβοηθῶν παρὰ τὸ τεῖχος κωλυτῆς γίγνοιτο τῆς διαβάσεως· ἐπεὶ δὲ πάντες διεπεπεραίωντο, οἱ ἀπὸ τῶν πύργων χαλεπῶς οἱ τελευταῖοι καταβαίνοντες ἐχώρουν ἐπὶ τὴν τάφρον, καὶ ἐν τούτῳ οἱ τριακόσιοι αὐτοῖς ἐπεφέροντο λαμπάδας ἔχοντες.

§ 4—5. Οἱ μὲν οὖν Πλαταιῆς ἐκείνους ἐώρων μᾶλλον ἐκ τοῦ σκότους ἐστῶτες ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς τάφρου, καὶ ἐτόξευόν τε καὶ ἐσηκόντιζον ἐς τὰ γυμνά, αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ ἀφανεῖ ὄντες ἦσσαν διὰ τὰς λαμπάδας καθωρῶντο, ὥστε φθάνουσι τῶν Πλαταιῶν καὶ οἱ ὕστατοι διαβάντες τὴν τάφρον, χαλεπῶς δὲ καὶ βιαίως· κρύσταλλός τε γὰρ ἐπεπήγει οὐ βέβαιος ἐν αὐτῇ ὥστ' ἐπελθεῖν, ἀλλ' οἷος ἀπηλιώτου [ἢ βορέου] ὕδατώδης μᾶλλον, καὶ ἡ νύξ τοιοῦτω ἀνέμῳ ὑπονιφομένη πολὺ τὸ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἐπεποιήκει, ὃ μόλις ὑπερέχοντες ἐπεραιώθησαν. ἐγένετο δὲ καὶ ἡ διάφευξις αὐτοῖς μᾶλλον διὰ τοῦ χειμῶνος τὸ μέγεθος.

24. Ὁρμήσαντες δὲ ἀπὸ τῆς τάφρου οἱ Πλαταιῆς

ἐχώρουν ἀνδρῶοι τὴν ἐς Θήβας φέρουσαν ὁδόν, ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸ τοῦ Ἀνδροκράτους ἡρῶν, νομίζοντες ἥμιστ' ἂν σφᾶς ταύτην αὐτοὺς ὑποτοπῆσαι τραπέσθαι, ἰὴν ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ ἅμα ἐώρων τοὺς Πελοποννησίους τὴν πρὸς Κιθαιρῶνα καὶ Δρυὸς κεφαλᾶς, τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν φέρουσαν, μετὰ λαμπάδων διώκοντας.

§ 2. Καὶ ἐπὶ μὲν ἕξ ἢ ἑπτὰ σταδίους οἱ Πλαταιῆς τὴν ἐπὶ τῶν Θηβῶν ἐχώρησαν, ἔπειθ' ὑποστρέψαντες ἦσαν τὴν πρὸς τὸ ὄρος φέρουσαν ὁδόν ἐς Ἐρύθρας καὶ Ὑσιᾶς, καὶ λαβόμενοι τῶν ὄρων διαφεύγουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἄνδρες δώδεκα καὶ διακόσιοι ἀπὸ πλειόνων· εἰσὶ γὰρ τινες αὐτῶν οἱ ἀπετράποντο ἐς τὴν πόλιν πρὶν ὑπερβαίνειν, εἷς δ' ἐπὶ τῇ ἕξω τάφρῳ τοξότης ἐλήφθη.

§ 3. Οἱ μὲν οὖν Πελοποννήσιοι κατὰ χώραν ἐγένοντο τῆς βοηθείας παυσάμενοι· οἱ δ' ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς τῶν μὲν γεγενημένων εἰδότες οὐδέν, τῶν δὲ ἀποτραπομένων σφίσιν ἀπαγγειλάντων ὡς οὐδεὶς περισσι, κήρυκα ἐκπέμψαντες, ἐπεὶ ἡμέρα ἐγένετο, ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς, μαθόντες δὲ τὸ ἀληθὲς ἐπαύσαντο. οἱ μὲν δὴ τῶν Πλαταιῶν ἄνδρες οὕτως ὑπερβάντες ἐσώθησαν.

(Οἱ ἐγκαταμείναντες διακόσιοι Πλαταιεῖς καὶ εἰκοσιπέντε Ἀθηναῖοι συνεκρατήθησαν ἐντὸς τῆς πόλεως μέχρι τοῦ θέρους τοῦ 427. Ἀλλ' ἤδη αἱ τροφαὶ ἐξέλιπον παντελῶς καὶ οἱ ἄνδρες ἠναγκάσθησαν νὰ παραδοθῶσιν εἰς τὴν διάκρισιν τῶν διψόντων ἐκδίκησιν ἐχθρῶν των. Ἴδου πῶς διηγεῖται ὁ Θουκυδίδης τὴν τελευταίαν ταύτην περίοδον τῆς πολιορκίας τῶν Πλαταιῶν).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

*Παράδοσις Πλαταιῶν. Θανάτωσις τῆς φρουρᾶς
ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων.*

(Βιβλ. 3, 52-68. Θέρου τοῦ 427).

52. Ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους τοῦ θέρου τούτου καὶ οἱ Πλαταιῆς οὐκέτι ἔχοντες σίτον οὐδὲ δυνάμενοι πολιορκεῖσθαι ξυνέβησαν τοῖς Πελοποννησίοις τοιῶδε τρόπῳ.

§ 2. Προσέβαλον αὐτῶν τῷ τείχει, οἱ δὲ οὐκ ἐδύναντο ἀμύνεσθαι. γνοὺς δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος ἄρχων τὴν ἀσθένειαν αὐτῶν βία μὲν οὐκ ἐβούλετο ἐλεῖν (εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκ Λακεδαίμονος, ὅπως, εἰ σπονδαὶ γίγνοιτό ποτε πρὸς Ἀθηναίους καὶ ξυγχωροῖεν ὅσα πολέμῳ χωρία ἔχουσιν ἐκάτεροι ἀποδίδοσθαι, μὴ ἀνάδοτος εἶη ἡ Πλάταια ὡς αὐτῶν ἐκόντων προσχωρησάντων), προσπέμπει δὲ αὐτοῖς κήρυκα λέγοντα, εἰ βούλονται παραδοῦναι τὴν πόλιν ἐκόντες τοῖς Λακεδαιμονίοις καὶ δικασταῖς ἐκείνοις χρήσασθαι, τοὺς τε ἀδίκους κολάσειν, παρὰ δίκην δὲ οὐδένα.

§ 3—4. Τοσαῦτα μὲν ὁ κῆρυξ εἶπεν· οἱ δὲ (ἦσαν γὰρ ἤδη ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ) παρέδοσαν τὴν πόλιν. καὶ τοὺς Πλαταιάς ἔτρεφον οἱ Πελοποννήσιοι ἡμέρας τινάς, ἐν ὅσῳ οἱ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος δικασταί, πέντε ἄνδρες, ἀφίκοντο. ἐλθόντων δὲ αὐτῶν κατηγορία μὲν οὐδεμία προετέθη, ἠρώτων δὲ αὐτοὺς ἐπικαλεσάμενοι τοσοῦτον

μόνον, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷ καθεστῶτι ἀγαθὸν εἰργασμένοι εἰσίν.

§ 5. Οἱ δ' ἔλεγον αἰτησάμενοι μακρότερα εἰπεῖν καὶ προτάξαντες σφῶν αὐτῶν Ἀστύμαχόν τε τὸν Ἀσωπολάου καὶ Λάκωνα τὸν Ἀειμνήστου, πρόξενον ὄντα Λακεδαιμονίων. καὶ ἐπελθόντες ἔλεγον τοιάδε.

53. «Τὴν μὲν παράδοσιν τῆς πόλεως, ᾧ Λακεδαιμόνιοι, πιστεύσαντες ὑμῖν ἐποιησάμεθα, οὐ τοιάνδε δίκην οἰόμενοι ὑφέξειν, νομιμωτέραν δέ τινα ἔσεσθαι, καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν ἄλλοις δεξάμενοι, ὥσπερ καὶ ἐσμέν, γενέσθαι ἢ ὑμῖν, ἡγούμενοι τὸ ἴσον μάλιστ' ἂν φέρεσθαι».

§ 2. «Νῦν δὲ φοβούμεθα μὴ ἀμφοτέρων ἅμα ἡμαρτήκαμεν· τόν τε γὰρ ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι εἰκότως ὑποπτεύομεν καὶ ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε, τεκμαιρόμενοι προκατηγορίας τε ἡμῶν οὐ προγεγενημένης ἢ χρὴ ἀντειπεῖν (ἀλλ' αὐτοὶ λόγον ἠτησάμεθα) τό τε ἐπερώτημα βραχὺ ὄν, ᾧ τὰ μὲν ἀληθῆ ἀποκρίνασθαι ἐναντία γίνεται, τὰ δὲ ψευδῆ ἔλεγχον ἔχει».

§ 3. «Πανταχόθεν δὲ ἄποροι καθεστῶτες ἀναγκαζόμεθα καὶ ἀσφαλέστερον δοκεῖ εἶναι εἰπόντας τι κινδυνεύειν· καὶ γὰρ ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος τοῖς ᾧδ' ἔχουσιν αἰτίαν ἂν παράσχοι ὡς, εἰ ἐλέχθη, σωτήριος ἂν ἦν».

§ 4. «Χαλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πειθῶ. ἀγνώτες μὲν γὰρ ὄντες ἀλλήλων ἐπεσενεγκάμενοι μαρτύρια ὧν ἄπειροι ἦτε ὠφελούμεθ' ἂν· νῦν δὲ πρὸς εἰδότης πάντα λελέγεται, καὶ δέδιμεν οὐχὶ μὴ προκαταγνόντες ἡμῶν τὰς ἀρετὰς ἡσσοὺς εἶναι τῶν ὑμετέρων ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε, ἀλλὰ μὴ ἄλλοις χάριν φέροντες ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα».

54. «Παρεχόμενοι δὲ ὁμῶς ἃ ἔχομεν δίκαια πρὸς τε τὰ Θηβαίων διάφορα καὶ ἐς ὑμᾶς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας,

τῶν εὖ δεδραμένων ὑπόμνησιν ποιησόμεθα καὶ πείθειν πειρασόμεθα».

§ 2. «Φαμέν γὰρ πρὸς τὸ ἐρώτημα τὸ βραχύ, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷδε ἀγαθὸν πεποιήκαμεν, εἰ μὲν ὡς πολεμίους ἐρωτᾶτε, οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας, φίλους δὲ νομίζοντας αὐτοὺς ἀμαρτάνειν μᾶλλον τοὺς ἡμῖν ἐπιστρατεύσαντας».

§ 3. «Τὰ δ' ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον ἀγαθοὶ γεγενήμεθα, τὴν μὲν οὐ λύσαντες νῦν πρότεροι, τῷ δὲ ξυνεπιθέμενοι τότε ἐς ἐλευθερίαν τῆς Ἑλλάδος μόνοι Βοιωτῶν».

§ 4. «Καὶ γὰρ ἠπειροῦταί τε ὄντες ἐναυμαχήσαμεν ἐπ' Ἄρτεμισίῳ, μάχῃ τε τῇ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γῆ γενομένη παρεγενόμεθα ὑμῖν τε καὶ Πausανία· εἴ τέ τι ἄλλο κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐγένετο ἐπικίνδυνον τοῖς Ἑλλησι, πάντων παρὰ δύναμιν μετέσχομεν».

§ 5. «Καὶ ὑμῖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἰδίᾳ, ὅτεπερ δὴ μέγιστος φόβος περιέστη τὴν Σπάρτην μετὰ τὸν σεισμόν τῶν ἐς Ἰθώμην Εἰλώτων ἀποστάντων, τὸ τρίτον μέρος ἡμῶν αὐτῶν ἐξεπέμψαμεν ἐς ἐπικουρίαν· ὧν οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν».

55. «Καὶ τὰ μὲν παλαιὰ καὶ μέγιστα τοιοῦτοι ἠξιώσαμεν εἶναι, πολέμιοι δὲ ἐγενόμεθα ὕστερον. ὑμεῖς δὲ αἴτιοι δεομένων γὰρ ξυμμαχίας ὅτε Θηβαῖοι ἡμᾶς ἐβιάσαντο, ὑμεῖς ἀπεώσασθε καὶ πρὸς Ἀθηναίους ἐκελεύετε τραπέσθαι ὡς ἐγγὺς ὄντας, ὑμῶν δὲ μακρὰν ἀποικούντων».

§ 2—4. «Ἐν μέντοι τῷ πολέμῳ οὐδὲν ἐκπρεπέστερον ὑπὸ ἡμῶν οὔτε ἐπάθετε οὔτε ἐμελλήσατε. εἰ δ' ἀποστῆναι Ἀθηναίων οὐκ ἠθελήσαμεν ὑμῶν κελευσάντων, οὐκ

ἡδικοῦμεν· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ἐβοήθουν ἡμῖν ἐναντία Θηβαίοις ὅτε ὑμεῖς ἀπωκνεῖτε, καὶ προδοῦναι αὐτοὺς οὐκέτι ἦν καλόν, ἄλλως τε καὶ οὖς εὖ παθῶν τις καὶ αὐτὸς δεόμενος προσηγάγετο ξυμμάχους καὶ πολιτείας μετέλαβεν, ἰέναι δὲ ἐς τὰ παραγγελλόμενα εἰκὸς ἦν προθύμως. ἃ δὲ ἐκάτεροι ἐξηγεῖσθε τοῖς ξυμμάχοις, οὐχ οἱ ἐπόμενοι αἴτιοι εἴ τι μὴ καλῶς ἐδραῖτο, ἀλλ' οἱ ἄγοντες ἐπὶ τὰ μὴ ὀρθῶς ἔχοντα».

56. «Θηβαῖοι δὲ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἡμᾶς ἡδίκησαν, τὸ δὲ τελευταῖον αὐτοὶ ξύνιστε, δι' ὅπερ καὶ τάδε πάσχομεν. πόλιν γὰρ αὐτοὺς τὴν ἡμετέραν καταλαμβάνοντας ἐν σπονδαῖς καὶ προσέτι ἱερομηνία ὀρθῶς ἐτιμωρησάμεθα κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα, τὸν ἐπιόντα πολέμιον ὅσιον εἶναι ἀμύνεσθαι, καὶ νῦν οὐκ ἂν εἰκότως δι' αὐτοὺς βλαπτοίμεθα».

§ 3. «Εἰ γὰρ τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ὑμῶν τε καὶ ἐκείνων πολεμίῳ τὸ δίκαιον λήψεσθε, τοῦ μὲν ὀρθοῦ φανεῖσθε οὐκ ἀληθεῖς κριταὶ ὄντες, τὸ δὲ ξυμφέρον μᾶλλον θεραπεύοντες».

§ 4. «Καίτοι εἰ νῦν ὑμῖν ὀφέλιμοι δοκοῦσιν εἶναι, πολὺ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνες μᾶλλον τότε ὅτε ἐν μείζονι κινδύνῳ ἦτε. νῦν μὲν γὰρ ἐτέροις ὑμεῖς ἐπέρχεσθε δεινοί· ἐν ἐκείνῳ δὲ τῷ καιρῷ, ὅτε πᾶσι δουλείαν ἐπέφερεν ὁ βάρβαρος, οἶδε μετ' αὐτοῦ ἦσαν».

§ 5—6. «Καὶ δίκαιον ἡμῶν τῆς νῦν ἁμαρτίας, εἰ ἄρα ἡμάρτηται, ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν, καὶ μείζω τε πρὸς ἐλάσσω εὐρήσετε καὶ ἐν καιροῖς οἷς σπάνιον ἦν τῶν Ἑλλήνων τινὰ ἀρετὴν τῇ Ξέρξου δυνάμει ἀντιτάξασθαι, ἐπηνοῦντό τε μᾶλλον οἱ μὴ τὰ ξύμφορα πρὸς τὴν ἔφοδον αὐτοῖς ἀσφαλεία πράσσοντες, ἐθέλοντες δὲ τολμᾶν μετὰ κινδύνων τὰ βέλτιστα· ὧν ἡμεῖς γενόμενοι καὶ τιμηθέν-

τες ἐς τὰ πρῶτα νῦν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς δέδιμεν μὴ διαφθα-
ρῶμεν, Ἀθηναίους ἐλόμενοι δικαίως μᾶλλον ἢ ὑμᾶς
κερδαλέως».

§ 7. «Καίτοι χρὴ ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν ὁμοίως φαί-
νεσθαι γινώσκοντας καὶ τὸ ξυμφέρων μὴ ἄλλο τι νομί-
σαι, ἢ τῶν ξυμμάχων τοῖς ἀγαθοῖς ὅταν ἀεὶ βέβαιον τὴν
χάριν τῆς ἀρετῆς ἔχουσι καὶ τὸ παραυτίκα που ὑμῖν
ὠφέλιμον καθιστῆται».

57. «Προσκέψασθέ τε ὅτι νῦν μὲν παράδειγμα τοῖς
πολλοῖς τῶν Ἑλλήνων ἀνδραγαθίας νομίζεσθε· εἰ δὲ
περὶ ἡμῶν γνώσεσθε μὴ τὰ εἰκότα, (οὐ γὰρ ἀφανῆ κρι-
νεῖτε τὴν δίκην τήνδε, ἐπαινούμενοι δὲ περὶ οὐδ' ἡμῶν
μειπτῶν) ὁρᾶτε ὅπως μὴ οὐκ ἀποδέξωνται ἀνδρῶν ἀγα-
θῶν περὶ αὐτοὺς ἀμείνους ὄντας ἀπρεπές τι ἐπιγνῶναι,
οὐδὲ πρὸς ἱεροῖς τοῖς κοινοῖς σκῦλα ἀπὸ ἡμῶν τῶν εὐ-
εργετῶν τῆς Ἑλλάδος ἀνατεθῆναι».

§ 2. «Δεινὸν δὲ δόξει εἶναι Πλάταιαν Λακεδαιμο-
νίους πορθηῆσαι, καὶ τοὺς μὲν πατέρας ἀναγράψαι ἐς τὸν
τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς δι' ἀρετὴν τὴν πόλιν, ὑμᾶς δὲ
καὶ ἐκ παντός τοῦ Ἑλληνικοῦ πανοικεσία διὰ Θηβαίους
ἐξαλειψαί».

§ 3-4. «Ἐς τοῦτο γὰρ δὴ ξυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν,
οἵτινες Μήδων τε κρατησάντων ἀπολλύμεθα καὶ νῦν
ἐν ὑμῖν τοῖς πρὶν φιλότατοις Θηβαίων ἠσώμεθα καὶ δύο
ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ὑπέστημεν, τότε μὲν, τὴν πόλιν
εἰ μὴ παρέδομεν, λιμῶ διαφθαρεῖναι, νῦν δὲ θανάτου
κρίνεσθαι. καὶ περιεώσμεθα ἐκ πάντων Πλαταιῆς οἱ
παρὰ δύναμιν πρόθυμοι ἐς τοὺς Ἕλληνας ἐρῆμοι καὶ
ἀτιμώρητοι· καὶ οὔτε τῶν τότε ξυμμάχων ὠφελεῖ οὐδεὶς,
ὑμεῖς τε, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἢ μόνη ἐλπίς, δέδιμεν μὴ οὐ
βέβαιοι ᾗτε».

58. «Καίτοι ἀξιούμέν γε καὶ θεῶν ἕνεκα τῶν ξυμμαχικῶν ποτε γενομένων καὶ τῆς ἀρετῆς τῆς ἐς τοὺς Ἑλληνας καμφθῆναι ὑμᾶς καὶ μεταγνῶναι εἴ τι ὑπὸ Θηβαίων ἐπέισθητε, τὴν τε δωρεὰν ἀνταπαιτῆσαι αὐτοὺς μὴ κτείνειν οὓς μὴ ὑμῖν πρέπει, σῶφρονά τε ἀντὶ αἰσχροῦς κομίσασθαι χάριν, καὶ μὴ ἡδονὴν δόντας ἄλλοις κακίαν αὐτοὺς ἀντιλαβεῖν βραχὺ γὰρ τὸ τὰ ἡμέτερα σώματα διαφθεῖραι, ἐπίπονον δὲ τὴν δύσκληϊαν αὐτοῦ ἀφανίσει. οὐκ ἐχθροὺς γὰρ ἡμᾶς εἰκότως τιμωρήσεσθε, ἀλλ' εὖνους, κατ' ἀνάγκην πολεμήσαντας. ὥστε καὶ τῶν σωμάτων ἄδειαν ποιοῦντες ὅσα ἂν δικάζοιτε καὶ προνοοῦντες ὅτι ἐκόντας τε ἐλάβετε καὶ χεῖρας προῖσχομένους (ὁ δὲ νόμος τοῖς Ἑλλησι μὴ κτείνειν τούτους), ἔτι δὲ καὶ εὐεργέτας γεγενημένους διὰ παντός».

§ 4. «Ἀποβλέψατε γὰρ ἐς πατέρων τῶν ὑμετέρων θήκας, οὓς ἀποθανόντας ὑπὸ Μήδων καὶ ταφέντας ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐτιμῶμεν κατὰ ἔτος ἕκαστον δημοσίᾳ ἐσθήμασί τε καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις, ὅσα τε ἡ γῆ ἡμῶν ἀνεδίδου ὥραϊα, πάντων ἀπαρχὰς ἐπιφέροντες, εὖνοι μὲν ἐκ φιλίας χώρας, ξύμμαχοι δὲ ὁμαίχοις ποτὲ γενομένοις. ὦν ὑμεῖς τούναντίον ἂν δράσαίτε, μὴ ὀρθῶς γνόντες».

§ 5. «Σκέψασθε δέ· Πausανίας μὲν γὰρ ἔθαπτεν αὐτοὺς νομίζων ἐν γῆ τε φιλία τιθέναι καὶ παρ' ἀνδράσι τοιούτοις ὑμεῖς δὲ εἰ κτενεῖτε ἡμᾶς καὶ χώραν τὴν Πλαταιίδα Θηβαῖδα ποιήσετε, τί ἄλλο ἢ ἐν πολεμίᾳ τε καὶ παρὰ τοῖς αὐθένταις πατέρας τοὺς ὑμετέρους καὶ ξυγγενεῖς ἀτίμους γερῶν ὦν νῦν ἰσχοῦσι καταλείψετε; πρὸς δὲ καὶ γῆν ἐν ἣ ἡλευθερώθησαν οἱ Ἑλληνες δουλώσετε, ἱερά τε θεῶν οἷς εὐξάμενοι Μήδων ἐκράτησαν ἐρημοῦτε, καὶ θυσίας τὰς πατρίους τῶν ἐσσαμένων καὶ κτισάντων ἀφαιρήσεσθε».

59. «Οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης, ὦ Λακεδαιμόνιοι, τάδε, οὔτε ἐς τὰ κοινὰ τῶν Ἑλλήνων νόμιμα καὶ ἐς τοὺς προγόνους ἀμαρτάνειν οὔτε ἡμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἄλλοτρίας ἔνεκα ἔχθρας μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας διαφθεῖραι, φείσασθαι δὲ καὶ ἐπικλασθῆναι τῇ γνώμῃ οἴκτω σόφρονι λαβόντας, μὴ ὧν πεισόμεθα μόνον δεινότητα κατανοοῦντας, ἀλλ' οἰοί τε ἂν ὄντες πάθοιμεν καὶ ὡς ἀστάθμητον τὸ τῆς ξυμφορᾶς ὧτινί ποτ' ἂν καὶ ἀναξίω ξυμπέσοι».

§ 2. «Ἡμεῖς τε, ὡς πρόβον ἡμῖν καὶ ὡς ἡ χρεία προάγει, αἰτούμεθα ὑμᾶς θεοὺς τοὺς ὁμοβωμίους καὶ κοινούς τῶν Ἑλλήνων ἐπιβωόμενοι πείσαι τάδε, προφερόμενοι ὄρκους οὓς οἱ πατέρες ὑμῶν ὥμοσαν [μὴ ἀμνημονεῖν] ἰκέται γιγνόμεθα ὑμῶν τῶν πατρώων τάφων, καὶ ἐπικαλούμεθα τοὺς κεκμηῶτας μὴ γενέσθαι ὑπὸ Θηβαίοις μηδὲ τοῖς ἐχθίστοις φίλτατοι ὄντες παραδοθῆναι ἡμέρας τε ἀναμνησκόμεν ἐκείνης ἢ τὰ λαμπρότατα μετ' αὐτῶν πράξαντες νῦν ἐν τῇδε τὰ δεινότερα κινδυνεύομεν παθεῖν».

§ 3. «Ὅπερ δὲ ἀναγκαῖόν τε καὶ χαλεπώτατον τοῖς ὧδε ἔχουσι, λόγου τελευτᾶν, διότι καὶ τοῦ βίου ὁ κίνδυνος ἐγγὺς μετ' αὐτοῦ, παυόμενοι λέγομεν ἤδη ὅτι οὐ Θηβαίοις παρέδομεν τὴν πόλιν (εἰλόμεθα γὰρ ἂν πρό γε τούτου τῷ αἰσχίστῳ ὀλέθρῳ λιμῷ τελευτῆσαι), ὑμῖν δὲ πιστεύσαντες προσήλθομεν. καὶ δίκαιον, εἰ μὴ πείθομεν, ἐς τὰ αὐτὰ καταστήσαντας τὸν ξυντυχόντα κίνδυνον ἐᾶσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἐλέσθαι».

§ 4. «Ἐπισκῆπτομέν τε ἅμα μὴ, Πλαταιῆς ὄντες οἱ προθυμότεροι περὶ τοὺς Ἑλληνας γενόμενοι, Θηβαίοις τοῖς ἡμῖν ἐχθίστοις ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως ἰκέται ὄντες, ὦ Λακεδαιμόνιοι, παρα-

δοθῆναι, γενέσθαι δὲ σωτῆρας ἡμῶν καὶ μὴ τοὺς ἄλλους
 Ἕλληνας ἐλευθεροῦντας ἡμᾶς διολέσαι».

60. Τοιαῦτα μὲν οἱ Πλαταιῆς εἶπον. οἱ δὲ Θηβαῖοι
 δείσαντες πρὸς τὸν λόγον αὐτῶν μὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι τι
 ἐνδῶσι, παρελθόντες ἔφασαν καὶ αὐτοὶ βούλεσθαι εἰπεῖν,
 ἐπειδὴ καὶ ἐκείνοις παρὰ γνώμην τὴν αὐτῶν μακρότερος
 λόγος ἐδόθη τῆς πρὸς τὸ ἐρώτημα ἀποκρίσεως. ὡς δ' ἐ-
 κέλευσαν, ἔλεγον τοιάδε.

61. «Τοὺς μὲν λόγους οὐκ ἂν ἠτησάμεθα εἰπεῖν, εἰ
 καὶ αὐτοὶ βραχέως τὸ ἐρωτηθὲν ἀπεκρίναντο καὶ μὴ ἐπὶ
 ἡμᾶς τραπόμενοι κατηγορίαν ἐποίησαντο καὶ περὶ αὐτῶν
 ἔξω τῶν προκειμένων καὶ ἅμα οὐδὲ ἠτιαμένων πολλὴν
 τὴν ἀπολογίαν καὶ ἔπαινον ὧν οὐδεὶς ἐμέμψατο. νῦν δὲ
 πρὸς μὲν τὰ ἀντειπεῖν δεῖ, τῶν δὲ ἔλεγχον ποιήσασθαι,
 ἵνα μήτε ἡ ἡμετέρα αὐτοὺς κακία ὠφελῆ μήτε ἡ τούτων
 δόξα, τὸ δ' ἀληθὲς περὶ ἀμφοτέρων ἀκούσαντες κρίνητε».

§ 2. «Ἡμεῖς δὲ αὐτοῖς διάφοροι ἐγενόμεθα πρῶτον
 ὅτι ἡμῶν κτισάντων Πλάταιαν ὕστερον τῆς ἄλλης Βοιω-
 τίας καὶ ἄλλα χωρία μετ' αὐτῆς, ἃ ξυμμείκτους ἀνθρώ-
 πους ἐξελάσαντες ἔσχομεν, οὐκ ἠξίουν οὗτοι, ὅσπερ ἐτά-
 χθη τὸ πρῶτον, ἡγεμονεύεσθαι ὑφ' ἡμῶν, ἔξω δὲ τῶν
 ἄλλων Βοιωτῶν παραβαίνοντες τὰ πάτρια, ἐπειδὴ προ-
 σηναγκάζοντο, προσεχώρησαν πρὸς Ἀθηναίους καὶ μετ'
 αὐτῶν πολλὰ ἡμᾶς ἔβλαπτον, ἀνθ' ὧν καὶ ἀντέπασχον».

62. «Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ βάρβαρος ἦλθεν ἐπὶ τὴν
 Ἑλλάδα, φασὶ μόνοι Βοιωτῶν οὐ μηδίσαι, καὶ τούτῳ
 μάλιστα αὐτοὶ τε ἀγάλλονται καὶ ἡμᾶς λοιδοροῦσιν».

§ 2. «Ἡμεῖς δὲ μηδίσαι μὲν αὐτοὺς οὐ φαμὲν διότι
 οὐδ' Ἀθηναίους, τῇ μέντοι αὐτῇ ἰδέᾳ ὕστερον ἰόντων
 Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας μόνους οὐ Βοιωτῶν
 ἀπτικίσαι».

§ 3. «Καίτοι σκέψασθε ἐν οἴῳ εἶδει ἐκάτεροι ἡμῶν τοῦτο ἔπραξαν. ἡμῖν μὲν γὰρ ἡ πόλις τότε ἐτύγχανεν οὔτε κατ' ὀλιγαρχίαν ἰσόνομον πολιτεύουσα οὔτε κατὰ δημοκρατίαν· ὅπερ δέ ἐστι νόμοις μὲν καὶ τῷ σωφρονεσιτάτῳ ἐναντιώτατον, ἐγγυτάτῳ δὲ τυράννου, δυναστεία ὀλίγων ἀνδρῶν εἶχε τὰ πράγματα».

§ 4. «Καὶ οὗτοι ἰδίας δυνάμεις ἐλπίσαντες ἔτι μᾶλλον σχήσειν, εἰ τὰ τοῦ Μήδου κρατήσειε, κατέχοντες ἰσχύϊ τὸ πλῆθος ἐπηγάγοντο αὐτόν· καὶ ἡ ξύμπασα πόλις οὐκ αὐτοκράτωρ οὔσα ἑαυτῆς τοῦτ' ἔπραξεν, οὐδ' ἄξιον αὐτῇ ὄνειδίσαι ὧν μὴ μετὰ νόμων ἤμαρτεν».

§ 5. «Ἐπειδὴ γοῦν ὁ τε Μῆδος ἀπῆλθε καὶ τοὺς νόμους ἔλαβε, σκέψασθαι χρὴ Ἀθηναίων ὕστερον ἐπιόντων τὴν τε ἄλλην Ἑλλάδα καὶ τὴν ἡμετέραν χώραν περρωμένων ὑφ' αὐτοῖς ποιεῖσθαι καὶ κατὰ στάσιν ἤδη ἐχόντων αὐτῆς τὰ πολλά, εἰ μαχόμενοι ἐν Κορωνείᾳ καὶ νικήσαντες αὐτοὺς ἠλευθερώσαμεν τὴν Βοιωτίαν καὶ τοὺς ἄλλους νῦν προθύμως ξυνελευθεροῦμεν, ἵππους τε παρέχοντες καὶ παρασκευὴν ὄσπην οὐκ ἄλλοι τῶν ξυμμάχων. καὶ τὰ μὲν ἐς τὸν μηδισμόν τοσαῦτα ἀπολογούμεθα».

63. «Ὡς δὲ ὑμεῖς μᾶλλον τε ἠδίκηκατε τοὺς Ἑλληνας καὶ ἀξιώτεροί ἐστε πάσης ζημίας, πειρασόμεθα ἀποφαίνειν. ἐγένεσθε ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ τιμωρίᾳ, ὡς φατέ, Ἀθηναίων ξύμμαχοι καὶ πολῖται. οὐκοῦν χρῆν τὰ πρὸς ἡμᾶς μόνον ὑμᾶς ἐπάγεσθαι αὐτοὺς καὶ μὴ ξυνεπιέναι μετ' αὐτῶν ἄλλοις, ὑπάρχον γε ὑμῖν, εἴ τι καὶ ἄκοντες προσήγεσθε ὑπ' Ἀθηναίων, τῆς τῶν Λακεδαιμονίων τῶνδε ἤδη ἐπὶ τῷ Μήδῳ ξυμμαχίας γεγενημένης, ἣν αὐτοὶ μάλιστα προβάλλεσθε· ἱκανή γε ἦν ἡμᾶς τε ὑμῶν ἀποτρέπειν καὶ τὸ μέγιστον, ἀδεῶς παρέχειν βουλευέ-

σθαι. ἀλλ' ἐκόντες καὶ οὐ βιαζόμενοι ἔτι εἴλεσθε μᾶλλον τὰ Ἀθηναίων».

§ 3. «Καὶ λέγετε ὡς αἰσχρὸν ἦν προδοῦναι τοὺς εὐεργέτας· πολὺ δέ γε αἴσχιον καὶ ἀδικώτερον τοὺς πάντας Ἑλληνας καταπροδοῦναι, οἷς ξυνωμόσατε, ἢ Ἀθηναίους μόνους, τοὺς μὲν καταδουλομένους τὴν Ἑλλάδα, τοὺς δὲ ἐλευθεροῦντας».

§ 4. «Καὶ οὐκ ἴσην αὐτῆς τὴν χάριν ἀνταπέδοτε οὐδὲ αἰσχύνῃς ἀπηλλαγμένην· ὑμεῖς μὲν γὰρ ἀδικούμενοι αὐτούς, ὡς φατέ, ἐπηγάγεσθε, τοῖς δὲ ἀδικουῦσιν ἄλλους ξυνεργοὶ κατέστητε. καίτοι τὰς ὁμοίας χάριτας μὴ ἀντιδιδόναι αἰσχρὸν μᾶλλον ἢ τὰς μετὰ δικαιοσύνης μὲν ὀφειληθείσας, ἐς ἀδικίαν δὲ ἀποδιδόμενας».

64. «Δῆλόν τε ἐποιήσατε οὐδὲ τότε τῶν Ἑλλήνων ἔνεκα μόνου οὐ μηδίσαντες, ἀλλ' ὅτι οὐδ' Ἀθηναῖοι, ὑμεῖς δὲ τοῖς μὲν ταῦτα βουλόμενοι ποιεῖν, τοῖς δὲ τάναντία».

§ 2. «Καὶ νῦν ἀξιοῦτε, ἀφ' ὧν δι' ἑτέρους ἐγένεσθε ἀγαθοί, ἀπὸ τούτων ὀφελεῖσθαι. ἀλλ' οὐκ εἰκός· ὥσπερ δὲ Ἀθηναῖους εἴλεσθε, τούτοις ξυναγωνίζεσθε, καὶ μὴ προφέρετε τὴν τότε γενομένην ξυνωμοσίαν ὡς χρῆ ἀπ' αὐτῆς νῦν σφῆζεσθαι».

§ 3. «Ἀπελίπετε γὰρ αὐτὴν καὶ παραβάντες ξυγκατεδουλοῦσθε μᾶλλον Αἰγινήτας καὶ ἄλλους τινὰς τῶν ξυνομοσάντων ἢ διεκωλύετε, καὶ ταῦτα οὔτε ἄκοντες ἔχοντές τε τοὺς νόμους οὔπερ μέχρι τοῦ δεῦρο καὶ οὐδενὸς ὑμᾶς βιασαμένου, ὥσπερ ἡμᾶς. τὴν τελευταίαν τε πρὶν περικτερίζεσθαι πρόκλησιν ἐς ἡσυχίαν ἡμῶν, ὥστε μὴδ' ἐτέροις ἀμύνειν, οὐκ ἐδέχεσθε».

§ 4. «Τίνες ἂν οὖν ὑμῶν δικαιώτερον πᾶσι τοῖς Ἑλλησι μισοῖντο, οἵτινες ἐπὶ τῶν ἐκείνων κακῶ ἀνδραγα-

θίαν προύθεσθε; καὶ ἅ μὲν ποτε χρηστοὶ ἐγένεσθε, ὡς φατέ, οὐ προσήκοντα νῦν ἐπεδείξατε, ἅ δὲ ἡ φύσις αἰεὶ ἐβούλετο, ἐξηλέγχθη ἐς τὸ ἀληθές· μετὰ γὰρ Ἀθηναίων ἄδικον ὁδὸν ἰόντων ἐχωρήσατε. τὰ μὲν οὖν ἐς τὸ ἡμέτερον τε ἀκούσιον μηδισμόν καὶ τὸν ὑμέτερον ἐκούσιον ἀπτικισμόν τοιαῦτα ἀποφαίνομεν».

65. «Ἐὰν δὲ τελευταῖά φατε ἀδικηθῆναι (παρανόμως γὰρ ἐλθεῖν ἡμᾶς ἐν σπονδαῖς καὶ ἱερομηνία ἐπὶ τὴν ὑμέτεραν πόλιν), οὐ νομίζομεν οὐδ' ἐν τούτοις ὑμῶν μᾶλλον ἀμαρτεῖν».

§ 2. «Εἰ μὲν γὰρ ἡμεῖς αὐτοὶ πρὸς τε τὴν πόλιν ἐλθόντες ἐμαχόμεθα καὶ τὴν γῆν ἐδηοῦμεν ὡς πολέμιοι, ἀδικοῦμεν· εἰ δὲ ἄνδρες ὑμῶν οἱ πρῶτοι καὶ χρήμασι καὶ γένει, βουλόμενοι τῆς μὲν ἕξω ξυμμαχίας ὑμᾶς παῦσαι, ἐς δὲ τὰ κοινὰ τῶν πάντων Βοιωτῶν πάτρια καταστήσαι, ἐπεκαλέσαντο ἐκόντες, τί ἀδικοῦμεν; οἱ γὰρ ἄγοντες παρανομοῦσι μᾶλλον τῶν ἐπομένων.»

§ 3. «Ἄλλ' οὐτ' ἐκεῖνοι, ὡς ἡμεῖς κρίνομεν, οὔθ' ἡμεῖς πολῖται δὲ ὄντες ὥσπερ ὑμεῖς καὶ πλείω παραβαλλόμενοι, τὸ ἑαυτῶν τεῖχος ἀνοίξαντες καὶ ἐς τὴν αὐτῶν πόλιν φιλίως, οὐ πολεμίως κομίσαντες ἐβούλοντο τοὺς τε ὑμῶν χεῖρους μηκέτι μᾶλλον γενέσθαι, τοὺς τε ἀμείνους τὰ ἄξια ἔχειν, σωφρονιστὰὶ ὄντες τῆς γνώμης καὶ τῶν σωμάτων τὴν πόλιν οὐκ ἄλλοτριοῦντες, ἀλλ' ἐς τὴν ξυγγένειαν οἰκειοῦντες, ἐχθροὺς οὐδενὶ καθιστάντες, ἅπασι δ' ὁμοίως ἐνσπόνδους».

66. «Τεκμήριον δὲ ὡς οὐ πολεμίως ἐπράσσομεν· οὔτε γὰρ ἡδίκησαμεν οὐδένα, προεῖπομέν τε τὸν βουλόμενον κατὰ τὰ πάντων Βοιωτῶν πάτρια πολιτεύειν ἰέναι πρὸς ἡμᾶς».

§ 2. «Καὶ ὑμεῖς ἄσμενοι χωρήσαντες καὶ ξύμβασιν

ποιησάμενοι τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχάζετε, ὕστερον δὲ κατανόησαντες ἡμᾶς ὀλίγους ὄντας, εἰ ἄρα καὶ ἐδοκοῦμέν τι ἀνεπιεικέστερον πράξαι οὐ μετὰ τοῦ πλήθους ὑμῶν ἐσελθόντες, τὰ μὲν ὁμοῖα οὐκ ἀνταπέδοτε ἡμῖν, μήτε νεωτερίσαι ἔργῳ, λόγοις τε πείθειν ὥστε ἐξελθεῖν, ἐπιθέμενοι δὲ παρὰ τὴν ξύμβασιν, οὓς μὲν ἐν χερσὶν ἀπεκτείνετε, οὐχ ὁμοίως ἀλγοῦμεν (κατὰ νόμον γὰρ δὴ τινα ἔπασχον), οὓς δὲ χεῖρας προῖσχομένους καὶ ζωογήσαντες ὑποσχόμενοί τε ἡμῖν ὕστερον μὴ κτενεῖν παρανόμως διεφθείρατε, πῶς οὐ δεινὰ εἴργασθε;»

§ 3. «Καὶ ταῦτα τρεῖς ἀδικίας ἐν ὀλίγῳ πράξαντες, τὴν τε λυθεῖσαν ὁμολογίαν καὶ τῶν ἀνδρῶν τὸν ὕστερον θάνατον καὶ τὴν περὶ αὐτῶν ἡμῖν μὴ κτείνειν ψευθεῖσαν ὑπόσχεσιν, ἣν τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς ὑμῖν μὴ ἀδικῶμεν, ὅμως φατὲ ἡμᾶς παρανομησαι καὶ αὐτοὶ ἀξιοῦτε μὴ ἀντιδοῦναι δίκην. οὐκ, ἦν γε οὗτοι τὰ ὀρθὰ γινώσκωσι πάντων δὲ αὐτῶν ἔνεκα κολασθῆσεσθε».

67. «Καὶ ταῦτα, ὧ Λακεδαιμόνιοι, τούτου ἔνεκα ἐπεξήλθομεν καὶ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ἡμῶν, ἵνα ὑμεῖς μὲν εἰδῆτε δικαίως αὐτῶν καταγνωσόμενοι, ἡμεῖς δὲ ἔτι ὀσιώτερον τετιμωρημένοι, καὶ μὴ παλαιὰς ἀρετὰς, εἴ τις ἄρα καὶ ἐγένετο, ἀκούοντες ἐπικλασθῆτε, ἅς χρὴ τοῖς μὲν ἀδικουμένοις ἐπικούρους εἶναι, τοῖς δὲ αἰσχρόν τι δρῶσι διπλασίας ζημίας, ὅτι οὐκ ἐκ προσηκόντων ἁμαρτάνουσι».

§ 2. «Μηδὲ ὀλοφυρμῶ καὶ οἴκτῳ ὠφελείσθων, πατέρων τε τάφους τῶν ἡμετέρων ἐπιβούμενοι καὶ τὴν σφετέραν ἐρημίαν».

§ 3. «Καὶ γὰρ ἡμεῖς ἀνταποφαίνομεν πολλῶ δεινότερα παθοῦσαν τὴν ὑπὸ τούτων ἡλικίαν ἡμῶν διεφθαρμένην, ὧν πατέρες οἱ μὲν πρὸς ἡμᾶς τὴν Βοιωτίαν ἄγον-

τες ἀπέθανον ἐν Κορωνείᾳ, οἱ δὲ πρεσβῦται λελειμμένοι καὶ οἰκίαι ἐρημοὶ πολλῶν δικαιότεραν ὑμῶν ἰκετείαν ποιοῦνται τούσδε τιμωρήσασθαι».

§ 4. «Οἴκτου τε ἀξιώτεροι τυγχάνειν οἱ ἀπρεπές τι πάσχοντες τῶν ἀνθρώπων· οἱ δὲ δικαίως, ὥσπερ οἶδε, τὰ ἐναντία ἐπίχαρτοι εἶναι».

§ 5. «Καὶ τὴν νῦν ἐρημίαν δι' ἑαυτοὺς ἔχουσι· τοὺς γὰρ ἀμείνους ξυμμάχους ἐκόντες ἀπεώσαντο. παρενόμησάν τε οὐ προπαθόντες ὑφ' ὑμῶν, μίσει δὲ πλεόν ἢ δίκη κρίναντες καὶ οὐκ ἀνταποδόντες νῦν τὴν ἴσιν τιμωρίαν· ἔννομα γὰρ πείσονται καὶ οὐχὶ ἐκ μάχης χεῖρας προῖσχύμενοι, ὥσπερ φασίν, ἀλλ' ἀπὸ ξυμβάσεως ἐς δίκην σφᾶς αὐτοὺς παραδόντες».

§ 6. «Ἀμύνατε οὖν, ὧ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τῷ τῶν Ἑλλήνων νόμῳ ὑπὸ τῶνδε παραβαθέντι, καὶ ἡμῖν ἄνομα παθοῦσιν ἀνταπόδοτε χάριν δικαίαν ὧν πρόθυμοι γεγενήμεθα, καὶ μὴ τοῖς τῶνδε λόγοις περιωσθῶμεν ἐν ὑμῖν, ποιήσατε δὲ τοῖς Ἑλλησι παράδειγμα οὐ λόγων τοὺς ἀγῶνας προθήσοντες ἀλλ' ἔργων, ὧν ἀγαθῶν μὲν ὄντων βραχεῖα ἢ ἀπαγγελία ἀρκεῖ, ἀμαρτανομένων δὲ λόγοι ἔπεισι κοσμηθέντες προκαλύμματα γίνονται».

§ 7. «Ἄλλ' ἦν οἱ ἡγεμόνες, ὥσπερ νῦν ὑμεῖς, κεφαλαιώσαντες πρὸς τοὺς ξύμπαντας διαγνώμας ποιήσησθε, ἦσόν τις ἐπ' ἀδίκους ἔργοις λόγους καλοὺς ζητήσει».

68. Τοιαῦτα δὲ οἱ Θηβαῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δικασταὶ νομίζοντες τὸ ἐπερώτημα σφίσιν ὀρθῶς ἔξειν, εἴ τι ἐν τῷ πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν ἀγαθὸν πεπόνθασι, διότι τὸν τε ἄλλον χρόνον ἠξίουσαν δῆθεν αὐτοὺς κατὰ τὰς παλαιὰς Πausανίου μετὰ τὸν Μῆδον σπονδὰς ἡσυχάζειν καὶ ὅτε ὕστερον [ἀ] πρὸ τοῦ περιτειχίζεσθαι προείχοντο αὐτοῖς, κοινούς εἶναι κατ' ἐκεῖνα, ὡς οὐκ ἐδέξαντο,

ἡγούμενοι τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσει ἔκσπονδοι ἤδη ὑπ' αὐτῶν κακῶς πεπονθέναι, αὐθις τὸ αὐτὸ ἕνα ἕκαστον παραγαγόντες [καὶ] ἐρωτῶντες, εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἀγαθὸν ἐν τῷ πολέμῳ δεδρακότες εἰσίν, ὁπότε μὴ φαῖεν, ἀπάγοντες ἀπέκτεινον καὶ ἐξαίρετον ἐποίησαντο οὐδένα.

§ 3. Διέφθειραν δὲ Πλαταιῶν μὲν αὐτῶν οὐκ ἐλάσσους διακοσίων, Ἀθηναίων δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν, οἳ ξυνεπολιορχοῦντο· γυναῖκας δὲ ἠνδραπόδισαν. τὴν δὲ πόλιν ἐνιαυτὸν μὲν τινα [Θηβαῖοι] Μεγαρέων ἀνδράσι κατὰ στάσιν ἐκπεπτωκόσι καὶ ὅσοι τὰ σφέτερα φρονοῦντες Πλαταιῶν περιῆσαν ἔδοσαν ἐκοικεῖν· ὕστερον δὲ καθελόντες αὐτὴν ἐς ἔδαφος πᾶσαν ἐκ τῶν θεμελίων ῥυκοδόμησαν πρὸς τῷ Ἑρραίῳ καταγῶγιον διακοσίων ποδῶν, πανταχῇ κύκλῳ οἰκήματα ἔχον κάτωθεν καὶ ἄνωθεν, καὶ ὄροφαῖς καὶ θυρώμασι τοῖς τῶν Πλαταιῶν ἐχρήσαντο, καὶ τοῖς ἄλλοις ἃ ἦν ἐν τῷ τείχει ἔπιπλα, χαλκὸς καὶ σίδηρος, κλίνας κατασκευάσαντες ἀνέθεσαν τῇ Ἑρρα, καὶ νεῶν ἑκατόμποδον λίθινον ῥυκοδόμησαν αὐτῇ. τὴν δὲ γῆν δημοσιώσαντες ἀπεμίσθωσαν ἐπὶ δέκα ἔτη, καὶ ἐνέμοντο Θηβαῖοι.

§ 4. Σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ ξύμπαν περὶ Πλαταιῶν οἱ Λακεδαιμόνιοι οὕτως ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο Θηβαίων ἕνεκα, νομίζοντες ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς ἄρτι τότε καθιστάμενον ὠφελίμους εἶναι. καὶ τὰ μὲν κατὰ Πλάταιαν ἔτει τρίτῳ καὶ ἐνενηκοστῷ ἐπειδὴ Ἀθηναίων ξύμμαχοι ἐγένοντο οὕτως ἐτελεύτησεν.

II. ΑΠΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

*Αἱ πόλεις τῆς Λέσβου πλὴν τῆς Μηθύμνης ἀποστα-
τοῦσιν ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων καὶ ζητοῦσι τὴν
συμμαχίαν τῶν Λακεδαιμονίων.*

(Βιβλ. 3, 1—6. Θέρος τοῦ 428)

Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους Πελοποννήσιοι καὶ οἱ
ξύμμαχοι ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι ἐστράτευσαν ἐς τὴν
Ἀττικὴν· ἠγεῖτο δὲ αὐτῶν Ἀρχίδαμος ὁ Ζευσιδάμου,
Λακεδαιμονίων βασιλεύς. καὶ ἐγκαθεζόμενοι ἐδήουν τὴν
γῆν· καὶ προσβολαί, ὥσπερ εἰώθεσαν, ἐγίγοντο τῶν
Ἀθηναίων ἱπέων ὅλη παρείκοι, καὶ τὸν πλεῖστον ὄμι-
λον τῶν ψιλῶν εἶργον τὸ μὴ προεξιόντας τῶν ὄπλων τὰ
ἐγγὺς τῆς πόλεως κακουργεῖν. ἐμμέναντες δὲ χρόνον οὗ
εἶχον τὰ σιτία ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

2. Μετὰ δὲ τὴν ἐσβολὴν τῶν Πελοποννησίων εὐθύς
Λέσβος πλὴν Μηθύμνης ἀπέστη ἀπ' Ἀθηναίων, βουλη-
θέντες μὲν καὶ πρὸ τοῦ πολέμου, ἀλλ' οἱ Λακεδαιμόνιοι
οὐ προσεδέξαντο, ἀναγκασθέντες δὲ καὶ ταύτην τὴν ἀπό-
στασιν πρότερον ἢ διεννοοῦντο ποιήσασθαι.

§ 2. Τῶν τε γὰρ λιμένων τὴν χῶσιν καὶ τειχῶν οἰκο-

δόμησιν καὶ νεῶν ποίησιν ἐπέμενον τελεσθῆναι, καὶ ὅσα ἐκ τοῦ Πόντου ἔδει ἀφικέσθαι τοξότας τε καὶ σίτον, καὶ ἅ μεταπεμπόμενοι ἦσαν.

§ 3. Τενέδιοι γάρ, ὄντες αὐτοῖς διάφοροι, καὶ Μηθυμναῖοι καὶ αὐτῶν Μυτιληναίων ἰδία ἄνδρες κατὰ στάσιν, πρόξενοι Ἀθηναίων, μηνυταὶ γίνονται τοῖς Ἀθηναίοις ὅτι ξυνοικίζουσί τε τὴν Λέσβον ἐς τὴν Μυτιλήνην βία καὶ τὴν παρασκευὴν ἅπασαν μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Βοιωτῶν ξυγγενῶν ὄντων ἐπὶ ἀποστάσει ἐπείγονται· καὶ εἰ μὴ τις προκαταλήψεται ἤδη, στερήσεσθαι αὐτοὺς Λέσβου.

3. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι (ἦσαν γὰρ τεταλαιπωρημένοι ὑπὸ τε τῆς νόσου καὶ τοῦ πολέμου ἄρτι καθισταμένου καὶ ἀκμάζοντος) μέγα μὲν ἔργον ἠγοῦντο εἶναι Λέσβον προσπολεμώσασθαι, ναυτικὸν ἔχουσαν καὶ δύναμιν ἀκέραιον, καὶ οὐκ ἀπεδέχοντο τὸ πρῶτον τὰς κατηγορίας, μείζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ βούλεσθαι ἀληθῆ εἶναι· ἐπειδὴ μέντοι καὶ πέμπαντες πρέσβεις οὐκ ἔπειθον τοὺς Μυτιληναίους τὴν τε ξυνοικίωσιν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύειν, δείσαντες προκαταλαβεῖν ἐβούλοντο.

§ 2. Καὶ πέμπουσιν ἑξαπιναιῶς τεσσαράκοντα ναῦς, αἱ ἔτυχον περὶ Πελοπόννησον παρεσκευασμέναι πλεῖν Κλεῖπιδης δὲ ὁ Δεινίου τρίτος αὐτὸς ἐστρατήγει.

§ 3. Ἐσηγγέλθη γὰρ αὐτοῖς ὡς εἶη Ἀπόλλωνος Μάλωντος ἕξω τῆς πόλεως ἑορτή, ἐν ἣ πανδημεὶ Μυτιληναῖοι ἑορτάζουσι, καὶ ἐλπίδα εἶναι ἐπειχθέντας ἐπιπεσεῖν ἄφνω, καὶ ἦν μὲν ξυμβῆ ἡ πείρα, εἰ δὲ μὴ Μυτιληναίοις εἰπεῖν ναῦς τε παραδοῦναι καὶ τεῖχην καθελεῖν, μὴ πειθομένων δὲ πολεμεῖν.

§ 4. Καὶ αἱ μὲν νῆες ὄχοντο· τὰς δὲ τῶν Μυτιληναίων δέκα τριῆρεις, αἱ ἔτυχον βοηθοὶ παρὰ σφᾶς κατὰ

τὸ ξυμμαχικὸν παροῦσαι, κατέσχον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν ἐς φυλακὴν ἐποιήσαντο.

§ 5. Τοῖς δὲ Μυτιληναίοις ἀνὴρ ἐκ τῶν Ἀθηνῶν διαβὰς ἐς Εὐβοίαν καὶ πεζῇ ἐπὶ Γεραιστὸν ἐλθὼν, ὀκνάδος ἀναγομένης ἐπιτυχῶν, πλῶ χρησάμενος καὶ τριταῖος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν ἐς Μυτιλήνην ἀφικόμενος ἀγγέλλει τὸν ἐπίπλου. οἱ δὲ οὔτε εἰς τὸν Μαλόεντα ἐξῆλθον τὰ τε ἄλλα τῶν τειχῶν καὶ λιμένων καὶ τὰ ἡμιτέλεστα φραξάμενοι ἐφύλασσαν.

4. Καὶ οἱ Ἀθηναῖαι οὐ πολὺ ὕστερον καταπλεύσαντες ὡς ἑώρων, ἀπήγγειλαν μὲν οἱ στρατηγοὶ τὰ ἐπεσταλμένα, οὐκ ἔσακουόντων δὲ τῶν Μιτυληναίων ἐς πόλεμον καθίσταντο.

§ 2. Ἀπαράσκευοι δὲ οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἐξαίφνης ἀναγκασθέντες πολεμεῖν ἔκπλου μὲν τινα ἐποιήσαντο τῶν νεῶν ὡς ἐπὶ ναυμαχία ὀλίγον πρὸ τοῦ λιμένος, ἔπειτα καταδιωχθέντες ὑπὸ τῶν Ἀττικῶν νεῶν λόγους ἤδη προσέφερον τοῖς στρατηγοῖς, βουλόμενοι τὰς ναῦς τὸ παραντίκα, εἰ δύναιτο, ὁμολογία τινὶ ἐπιεικεῖ ἀποπέμψασθαι.

§ 3—4. Καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων ἀπεδέξαντο, καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι μὴ οὐχ ἱκανοὶ ᾧσι Λέσβω πάσῃ πολεμεῖν. καὶ ἀνοκωχὴν ποιησάμενοι πέμπουσιν ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Μυτιληναῖοι τῶν τε διαβαλλόντων ἕνα, ᾧ μετέμελεν ἤδη, καὶ ἄλλους, εἴ πως πείσειαν τὰς ναῦς ἀπελθεῖν ὡς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων.

§ 5. Ἐν τούτῳ δὲ ἀποστέλλουσι καὶ ἐς τὴν Λακεδαιμόνα πρέσβεις τριήρει, λαθόντες τὸ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν, οἱ ᾧρμον ἐν τῇ Μαλέᾳ πρὸς βορέαν τῆς πόλεως· οὐ γὰρ ἐπίστευον τοῖς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων προχωρήσειν· καὶ οἱ μὲν ἐς τὴν Λακεδαιμόνα ταλαιπῶρος διὰ

τοῦ πελάγους κομισθέντες αὐτοῖς ἔπρασον ὅπως τις βοήθεια ἦξει.

5. Οἱ δ' ἐκ τῶν Ἀθηναίων πρέσβεις ὡς οὐδὲν ἦλθον πράξαντες, ἐς πόλεμον καθίσταντο οἱ Μυτιληναῖοι καὶ ἡ ἄλλη Λέσβος πλὴν Μηθύμνης· οὗτοι δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἐβεβοηθήκεσαν καὶ Ἰμβριοι καὶ Λήμνιοι καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγοι τινὲς ξυμμάχων.

§ 2. Καὶ ἔξοδον μὲν τινα πανδημεὶ ἐποιήσαντο οἱ Μυτιληναῖοι ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον, καὶ μάχη ἐγένετο, ἐν ἣ οὐκ ἔλασσον ἔχοντες οἱ Μυτιληναῖοι οὔτε ἐπηυλίσαντο οὔτε ἐπίστευσαν σφίσιν αὐτοῖς, ἀλλ' ἀνεχώρησαν· ἔπειτα οἱ μὲν ἠσύχαζον, ἐκ Πελοποννήσου καὶ μετ' ἄλλης παρασκευῆς βουλόμενοι εἰ προσγένειτό τι κινδυνεύειν (καὶ γὰρ αὐτοῖς Μελέας Λάκων ἀφικνεῖται καὶ Ἑρμαιώνδας Θηβαῖος, οἱ προαπεστάλησαν μὲν τῆς ἀποστάσεως, φθάσαι δὲ οὐ δυνάμενοι τὸν τῶν Ἀθηναίων ἐπίπλουν κρύφα μετὰ τὴν μάχην ὕστερον ἐσπλέουσι τριήρει, καὶ παρήνουν πέμπειν τριήρη ἄλλην καὶ πρέσβεις μεθ' ἑαυτῶν· καὶ ἐκπέμπουσιν).

6. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πολὺ ἐπιρρωσθέντες διὰ τὴν τῶν Μυτιληναίων ἡσυχίαν ξυμμάχους τε προσεκάλουν, οἳ πολὺ θᾶσσον παρήσαν ὀρῶντες οὐδὲν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν Λεσβίων, καὶ περιορμισάμενοι τὸ πρὸς νότον τῆς πόλεως εἰτείχισαν στρατόπεδα δύο ἐκατέρωθεν τῆς πόλεως, καὶ τοὺς ἐφόρμους ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς λιμέσιν ἐποιοῦντο.

§ 2. Καὶ τῆς μὲν θαλάσσης εἶργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μυτιληναίους, τῆς δὲ γῆς τῆς μὲν ἄλλης ἐκράτουν οἱ Μυτιληναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Λέσβιοι προσβεβοηθηκότες ἤδη, τὸ δὲ περὶ τὰ στρατόπεδα οὐ πολὺν κατεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι, ναύσταθμον δὲ μᾶλλον ἦν αὐτοῖς πλοίων καὶ ἀγορὰ ἡ Μαλέα. καὶ τὰ μὲν περὶ Μυτιλήνην οὕτως ἐπολεμεῖτο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Οἱ Λακεδαιμόνιοι δέχονται τὴν συμμαχίαν τῶν Λεσβίων

(Βιβλ. 3, 8—16. Θέρος τοῦ 428).

8. Οἱ δὲ ἐπὶ τῆς πρώτης νεῶς ἐκπεμφθέντες Μυτιληναίων πρέσβεις, ὡς αὐτοῖς οἱ Λακεδαιμόνιοι εἶπον Ὀλυμπιάζε παρεῖναι, ὅπως καὶ οἱ ἄλλοι ξύμμαχοι ἀκούσαντες βουλευσονται, ἀφικνοῦνται ἐς τὴν Ὀλυμπίαν· ἦν δὲ Ὀλυμπιάς ἡ Δωριεὺς Ῥόδιος τὸ δεύτερον ἐνίκα. καὶ ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἐορτὴν κατέστησαν ἐς λόγους, εἶπον τοιάδε.

Περίληψις 9—14

«Γνωρίζομεν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ὅτι κατὰ τὴν κοινὴν τῶν Ἑλλήνων γνώμην οἱ ἀποστατοῦντες κατὰ τὸν πόλεμον καὶ ἐγκαταλείποντες τοὺς συμμάχους τῶν γίνονται μὲν δεκτοὶ ὑπ' ἐκείνων, πρὸς τοὺς ὁποίους προσέρχονται, ἀλλ' ὅμως νομίζονται προδότες καὶ δὲν θεωροῦνται καλοὶ φίλοι. Καὶ ἡ γνώμη αὕτη τῶν Ἑλλήνων δὲν εἶναι ἄδικος, ὅταν βεβαίως δὲν ὑπάρχη σημαντικὴ αἰτία τῆς ἀποστάσεως».

«Ἄλλ' ἡμεῖς, ὡς γνωστόν, ἐγίναμεν σύμμαχοι τῶν Ἀθηναίων μετὰ τὸν Μηδικὸν πόλεμον οὐχὶ διὰ τὰ ὑποδουλώσωμεν τοὺς ἄλλους Ἕλληνας εἰς τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐλευθερώσωμεν αὐτοὺς ἀπὸ τῶν Περσῶν. Καὶ ἐφ' ὅσον μὲν ὁ σκοπὸς οὗτος τῆς συμμαχίας ἐξεπληροῦτο, προθύμως ἠκολουθοῦμεν αὐτούς, ἀλλ' ἤδη βλέπομεν ὅτι οἱ σύμμαχοι πάντες πλὴν ἡμῶν καὶ τῶν Χίων ὑπεδουλώθησαν εἰς τοὺς Ἀθηναίους· εἶναι δὲ φυσικὸν ὅτι τὸ αὐτὸ θὰ πράξουν καὶ εἰς ἡμᾶς, ὅταν τοὺς δοθῇ ἡ εὐκαιρία».

Εἶπον πρὸς τούτους οἱ πρέσβεις ὅτι ἡ παροῦσα περίστασις εἶναι καταλληλοτάτη νὰ στείλουν πρὸς αὐτοὺς βοήθειαν, διότι οἱ Ἀθηναῖοι ἕνεκα τῆς μεγάλης φθορᾶς, τὴν ὁποίαν ὑπέστησαν ἐκ τοῦ λοιμοῦ καὶ τῆς μεγάλης δαπάνης χρημάτων, δὲν θὰ δυνηθοῦν νὰ παρασκευάσουν τὸν ἀναγκαῖον στόλον διὰ νὰ ἀντεπεξέλθουν κατὰ τῶν Μυτιληναίων καὶ τῶν Λακεδαιμονίων ἠνωμένων.

Παρέστησαν δὲ καὶ τὴν μεγάλην ὠφέλειαν, τὴν ὁποίαν ὑπόσχεται εἰς αὐτοὺς ἡ Λέσβος ὡς ἐπικαιρότατον ὀρμητήριοιον καὶ ὡς χώρα παρέχουσα ναυτικὸν ἀξιόλογον.

Τέλος δὲ εἶπον: «Ἀναλογιζόμενοι τὰς ἐλπίδας τὰς ὁποίας οἱ Ἕλληνες ἔχουν εἰς σᾶς ὡς ἐλευθερωτάς, αἰδοῦμενοι δὲ Δία τὸν Ὀλύμπιον, εἰς τὸ ἱερὸν τοῦ ὁποίου ὡς ἱκέται παριστάμεθα, βοηθήσατε τοὺς Μυτιληναίους διὰ τῆς συμμαχίας σας, καὶ μὴ μᾶς ἀφήνετε ἀπροστατεύτους, ἀφοῦ μὲ τὸν ἰδικὸν μας κίνδυνον πρόκειται πολλοὶ νὰ ὠφεληθοῦν, ἂν ἐπιτύχωμεν, ἢ πολλοὶ νὰ ζημιωθοῦν, ἂν ἔξ αἰτίας σας ἀποτύχωμεν».

«Φανῆτε λοιπὸν ἄνδρες τοιοῦτοι, ὁποίους οἱ Ἕλληνες σᾶς θέλουν καὶ τὸ ἰδικὸν σας συμφέρον ἐπιβάλλει».

15. Τοιαῦτα μὲν οἱ Μυτιληναῖοι εἶπον. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐπειδὴ ἤκουσαν, προσδεξάμενοι τοὺς λόγους ξυμμάχους τε τοὺς Λεσβίους ἐποίησαντο καὶ τὴν ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβολὴν τοῖς τε ξυμμάχοις παροῦσι κατὰ τάχος ἔφραζον ἰέναι ἐς τὸν ἰσθμὸν τοῖς δύο μέρεσιν ὡς ποιησόμενοι, καὶ αὐτοὶ πρῶτοι ἀφίκοντο, καὶ ὄλκους παρεσκευάζον τῶν νεῶν ἐν τῷ ἰσθμῷ ὡς ὑπεροίσοντες ἐκ τῆς Κορίνθου ἐς τὴν πρὸς Ἀθήνας θάλασσαν καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ ἅμα ἐπιόντες. καὶ οἱ μὲν προθύμως ταῦτα ἔπρασσον· οἱ δὲ ἄλλοι ξύμμαχοι βραδέως τε ξυνελέγοντο καὶ ἐν καρποῦ ξυγκομιδῇ ἦσαν καὶ ἀρρωστία τοῦ στρατεύειν.

16. Αἰσθόμενοι δὲ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι διὰ κατὰγνωσιν ἀσθενείας σφῶν παρασκευαζομένου, δηλωσαὶ βουλόμενοι ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἐγνώκασιν, ἀλλ' οἰοί τέ

εἰσι μὴ κινοῦντες τὸ ἐπὶ Λέσβῳ ναυτικὸν καὶ τὸ ἀπὸ Πελοποννήσου ἐπὶ ῥαδίως ἀμύνεσθαι, ἐπλήρωσαν ναῦς ἑκατὸν ἐσβάντες αὐτοὶ τε πλὴν ἰππέων καὶ πεντακοσιομεδίμων καὶ οἱ μέτοικοι, καὶ παρὰ τὸν ἰσθμὸν ἀναγαγόντες ἐπίδειξιν τε ἐποιοῦντο καὶ ἀποβάσεις τῆς Πελοποννήσου ἧ̄ δοκοίη αὐτοῖς.

§ 2. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὄρωντες πολὺν τὸν παράλογον τὰ τε ὑπὸ τῶν Λεσβίων ῥηθέντα ἠγοῦντο οὐκ ἀληθῆ καὶ ἄπορα νομίζοντες, ὡς αὐτοῖς καὶ οἱ ξύμμαχοι ἅμα οὐ παρῆσαν καὶ ἠγγέλλοντο καὶ αἱ περὶ τὴν Πελοπόννησον τριάκοντα νῆες τῶν Ἀθηναίων τὴν περιουκίδα αὐτῶν πορθοῦσαι, ἀνεχώρησαν ἐπ' οἶκου. ὕστερον δὲ ναυτικὸν παρεσκεύαζον ὃ τι πέμπουσιν ἐς τὴν Λέσβον καὶ κατὰ πόλεις ἐπήγγελον τεσσαράκοντα νεῶν πλῆθος καὶ ναύαρχον προσέταξαν Ἀλκίδα, ὃς ἔμελλεν ἐπιπλεύσεσθαι. ἀνεχώρησαν δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ταῖς ἑκατὸν ναυσίν, ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους εἶδον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

*Οἱ Μυτιληναῖοι ἐκστρατεύουσι κατὰ τῆς Μηθύμνης.
Οἱ Ἀθηναῖοι πέμπουσι στρατὸν ὑπὸ τὸν Πάχητα.*

(Βιβλ. 3, 18—19. Φθινόπωρον τοῦ 428)

18. Μυτιληναῖοι δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὃν οἱ Λακεδαιμόνιοι περὶ τὸν ἰσθμὸν ἦσαν ἐπὶ Μήθυμναν ὡς προδιδομένην ἐστράτευσαν κατὰ γῆν αὐτοὶ τε καὶ οἱ ἐπίκουροι καὶ προσβαλόντες τῇ πόλει, ἐπειδὴ οὐ προυχώρει

ἢ προσεδέχοντο, ἀπῆλθον ἐπ' Ἀντίσσης καὶ Πύρρας καὶ Ἐρέσου, καὶ καταστησάμενοι τὰ ἐν ταῖς πόλεσι ταύταις βεβαιοτέρα καὶ τείχει κρατύναντες διὰ τάχους ἀπῆλθον ἐπ' οἴκου.

§ 2. Ἐστράτευσαν δὲ καὶ οἱ Μηθυμναῖοι ἀναχωρησάντων αὐτῶν ἐπ' Ἀντισσαν καὶ ἐκβοηθείας τινὸς γενομένης πληγέντες ὑπὸ τε τῶν Ἀντισσαίων καὶ τῶν ἐπικούρων ἀπέθανόν τε πολλοὶ καὶ ἀνεχώρησαν οἱ λοιποὶ κατὰ τάχος.

§ 3. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι πυνθανόμενοι ταῦτα, τοὺς τε Μυτιληναίους τῆς γῆς κρατοῦντας καὶ τοὺς σφετέρους στρατιώτας οὐχ ἱκανοὺς ὄντας εἶργειν, πέμπουσι περὶ τὸ φθινόπωρον ἤδη ἀρχόμενον Πάχητα τὸν Ἐπικούρου στρατηγὸν καὶ χιλίους ὀπίλιτας ἑαυτῶν.

§ 4. Οἱ δὲ αὐτερέται πλεύσαντες τῶν νεῶν ἀφικνοῦνται καὶ περιτειχίζουσι Μυτιλήνην ἐν κύκλῳ ἀπλῶ τείχει, φρούρια δὲ ἔστιν οἱ ἐπὶ τῶν καρτερῶν ἐγκαταφοδόμητο. καὶ ἡ μὲν Μυτιλήνη κατὰ κράτος ἤδη ἀμφοτέρωθεν καὶ ἐκ γῆς καὶ ἐκ θαλάσσης εἶργετο καὶ ὁ χειμὼν ἤρχετο γίνεσθαι.

19. Προσδεόμενοι δὲ οἱ Ἀθηναῖοι χρημάτων ἐς τὴν πολιορκίαν, καὶ αὐτοὶ ἐσνεγκόντες τότε πρῶτον ἑσφορὰν διακόσια τάλαντα, ἐξέπεμψαν καὶ ἐπὶ τοὺς ξυμμάχους ἀργυρολόγους ναῦς δώδεκα καὶ Λυσικλέα πέμπτον αὐτὸν στρατηγόν.

§ 2. Ὁ δὲ ἄλλα τε ἠργυρολόγει καὶ περιέπλει, καὶ τῆς Καρίας ἐκ Μυοῦντος ἀναβάς διὰ τοῦ Μαιάνδρου πεδίου μέχρι τοῦ Σανδίου λόφου, ἐπιθεμένων τῶν Καρῶν καὶ Ἀναιτῶν, αὐτὸς τε διαφθείρεται καὶ τῆς [ἄλλης] στρατιᾶς πολλοί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

*Οἱ Λακεδαιμόνιοι πέμπουσι στόλον πρὸς βοήθειαν
τῶν Μυτιληναίων. Οἱ Μυτιληναῖοι παραδίδονται
εἰς τὸν Πάχχητα*

(Βιβλ. 3, 25—33 Χειμῶν τοῦ 428 ἕως θέρους τοῦ 427)

25. Ἐκ δὲ τῆς Λακεδαίμονος τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τελευτῶντος ἐκπέμπεται Σάλαιθος ὁ Λακεδαιμόνιος ἐς Μυτιλήνην τριήρει. καὶ πλεύσας ἐς Πύρραν καὶ ἐξ αὐτῆς πεζῇ κατὰ χαράδραν τινά, ἣ ὑπερβατὸν ἦν τὸ περιτείχισμα, διαλαθὼν ἐσέρχεται ἐς τὴν Μυτιλήνην, καὶ ἔλεγε τοῖς προέδροις ὅτι ἐσβολή τε ἅμα ἐς τὴν Ἀττικὴν ἔσται καὶ αἱ τεσσαράκοντα νῆες παρέσονται ἄς ἔδει βοηθῆσαι αὐτοῖς, προαποπεμφθῆναι τε αὐτὸς τούτων ἕνεκα καὶ ἅμα τῶν ἄλλων ἐπιμελησόμενος.

§ 2. Καὶ οἱ μὲν Μυτιληναῖοι ἐθάρσουν τε καὶ πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἦσσαν εἶχον τὴν γνώμην ὥστε ξυμβαίνειν. ὁ τε χειμῶν ἐτελεύτα οὗτος, καὶ τέταρτον ἔτος τῷ πολέμῳ ἐτελεύτα τῷδε ὄν Θουκυδίδης ξυνέγραψεν.

26. Τοῦ δ' ἐπιγιγνομένου θέρους οἱ Πελοποννήσιοι ἐπειδὴ τὰς ἐς τὴν Μυτιλήνην δύο καὶ τεσσαράκοντα ναῦς ἀπέστειλαν ἄρχοντα Ἀλκίδα, ὃς ἦν αὐτοῖς ναύαρχος, προστάξαντες, αὐτοὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν καὶ οἱ ξύμμαχοι ἐσέβαλον, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι ἦσσαν ταῖς ναυσὶν ἐς τὴν Μυτιλήνην καταπλεούσαις ἐπιβοηθήσωσιν.

§ 2—3. Ἦγεῖτο δὲ τῆς ἐσβολῆς ταύτης Κλεομένης ὑπὲρ Πausανίου τοῦ Πλειστοάνακτος υἱέος βασιλέως ὄντος καὶ νεωτέρου ἔτι, πατρὸς δὲ ἀδελφὸς ὢν. ἐδήλωσαν δὲ τῆς Ἀττικῆς τά τε πρότερον τετμημένα εἴ τι ἐβεβλαστήκει, καὶ ὅσα ἐν ταῖς πρὶν ἐσβολαῖς παρελέλειπτο· καὶ ἡ ἐσβολὴ αὕτη χαλεπωτάτη ἐγένετο τοῖς Ἀθηναίοις μετὰ τὴν δευτέραν.

§ 4. Ἐπιμένοντες γὰρ αἰεὶ ἀπὸ τῆς Λέσβου τι πεύσασθαι τῶν νεῶν ἔργον ὡς ἤδη πεπεραιωμένων ἐπεξήλθον τὰ πολλὰ τέμνοντες. ὡς δ' οὐδὲν ἀπέβαινε αὐτοῖς ὢν προσεδέχοντο καὶ ἐπελελοίπει ὁ σῆτος, ἀνεχώρησαν καὶ διελύθησαν κατὰ πόλεις.

27. Οἱ δὲ Μυτιληναῖοι ἐν τούτῳ, ὡς αἶ τε νῆες αὐτοῖς οὐχ ἦκον ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, ἀλλὰ ἐνεχρόνιζον, καὶ ὁ σῆτος ἐπελελοίπει, ἀναγκάζονται ξυμβαίνειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διὰ τάδε.

§ 2. Ὁ Σάλαιθος καὶ αὐτὸς οὐ προσδεχόμενος ἔτι τὰς ναῦς ὀπλίξει τὸν δῆμον πρότερον ψιλὸν ὄντα ὡς ἐπεξιών τοῖς Ἀθηναίοις, οἱ δὲ ἐπειδὴ ἔλαβον ὄπλα, οὕτε ἠκροῶντο ἔτι τῶν ἀρχόντων κατὰ ξυλλόγους τε γιγνόμενοι ἢ τὸν σῆτον ἐκέλευον τοὺς δυνατοὺς φέρειν ἐς τὸ φανερὸν καὶ διανέμειν ἅπασιν, ἢ αὐτοὶ ξυγχωρήσαντες πρὸς Ἀθηναίους ἔφασαν παραδώσειν τὴν πόλιν.

28. Γνόντες δὲ οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν οὗτ' ἀποκωλύειν δυνατοὶ ὄντες, εἴ τ' ἀπομονωθήσονται τῆς ξυμβάσεως, κινδυνεύσοντες, ποιοῦνται κοινῇ ὁμολογίαν πρὸς τε Πάχητα καὶ τὸ στρατόπεδον ὥστε Ἀθηναίοις μὲν ἐξεῖναι βουλευῆσαι περὶ Μυτιληναίων ὅποιον ἂν τι βούλωνται καὶ τὴν στρατιὰν ἐς τὴν πόλιν δέχεσθαι αὐτούς, πρεσβείαν δὲ ἀποστέλλειν ἐς τὰς Ἀθήνας Μυτιληναίους περὶ ἑαυτῶν, ἐν ὅσῳ δ' ἂν πάλιν ἔλθωσι, Πάχητα μῆτε

δῆσαι Μυτιληναίων μηδένα μήτε ἀνδραποδίσαι μήτε ἀποκτεῖναι. ἡ μὲν ξύμβασις αὕτη ἐγένετο.

§ 2. Οἱ δὲ πράξαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους μάλιστα τῶν Μυτιληναίων περιδεεῖς ὄντες, ὡς ἡ στρατιὰ ἐσῆλθεν, οὐκ ἠνέσχοντο. ἀλλ' ἐπὶ τοὺς βωμοὺς ὄμως καθίζουσι. Πάχης δ' ἀναστήσας αὐτοὺς ὥστε μὴ ἀδικῆσαι, κατατίθεται ἐς Τένεδον μέχρι οὗ τοῖς Ἀθηναίοις τι δόξη. πέμψας δὲ καὶ ἐς τὴν Ἄντισσαν τριήρεις προσεκτήσατο καὶ τᾶλλα τὰ περὶ τὸ στρατόπεδον καθίστατο ἢ αὐτῷ ἐδόκει.

29. Οἱ δ' ἐν ταῖς τεσσαράκοντα ναυσὶ Πελοποννησίοι, οὓς ἔδει ἐν τάχει παραγενέσθαι, πλείοντες περὶ τὴν αὐτὴν τὴν Πελοπόννησον ἐνδιέτριψαν καὶ κατὰ τὸν ἄλλον πλοῦν σχολαῖοι κομισθέντες τοὺς μὲν ἐκ τῆς πόλεως Ἀθηναίους λανθάνουσι, πρὶν δὴ τῇ Δήλῳ ἔσχον, προσμείξαντες δ' ἀπ' αὐτῆς τῇ Ἰκάρῳ καὶ Μυκόνῳ πυνθάνονται πρῶτον ὅτι ἡ Μυτιλήνη ἐάλωκε.

§ 2. Βουλόμενοι δὲ τὸ σαφὲς εἰδέναι κατέπλευσαν ἐς Ἐμβρατον τῆς Ἐρυθραίας, ἡμέραι δὲ μάλιστα ἦσαν τῇ Μυτιλήνῃ ἐάλωκυῖα ἑπτὰ ὅτ' ἐς τὸ Ἐμβρατον κατέπλευσαν. πυνθόμενοι δὲ τὸ σαφὲς ἐβουλεύοντο ἐκ τῶν παρόντων· καὶ ἔλεξεν αὐτοῖς Τευτίαπλος ἀνὴρ Ἡλεῖος τάδε.

30. «Ἀλκίδα καὶ Πελοποννησίων ὅσοι πάρεσμεν ἄρχοντες τῆς στρατιᾶς, ἐμοὶ δοκεῖ πλεῖν ἡμᾶς ἐπὶ Μυτιλήνῃ πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι, ὥσπερ ἔχομεν».

§ 2. «Κατὰ γὰρ τὸ εἰκὸς ἀνδρῶν νεωστὶ πόλιν ἐχόντων πολὺ τὸ ἀφύλακτον εὐρήσομεν, κατὰ μὲν θάλασσαν καὶ πάνυ, ἢ ἐκεῖνοί τε ἀνέλπιστοι ἐπιγενέσθαι ἄν τινα σφίσι πολέμιον καὶ ἡμῶν ἢ ἀλκὴ τυγχάνει μάλιστα

οὔσα· εἰκὸς δὲ καὶ τὸ πεζὸν αὐτῶν κατ' οἰκίας ἀμελέστερον ὡς κεκρατηκότων διεσπάρθαι».

§ 3. «Εἰ οὖν προσπέσοιμεν ἄφνω τε καὶ νυκτός, ἐλπίζω μετὰ τῶν ἔνδον, εἴ τις ἄρα ἡμῖν ἐστὶν ὑπόλοιπος εὖνους, καταληφθῆναι ἂν τὰ πράγματα. καὶ μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον, νομίσαντες οὐκ ἄλλο τι εἶναι τὸ καινὸν τοῦ πολέμου ἢ τὸ τοιοῦτον, ὃ εἴ τις στρατηγὸς ἐν τε αὐτῷ φυλάσσοιτο καὶ τοῖς πολεμίοις ἐνορῶν ἐπιχειροίη, πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο».

31. Ὁ μὲν τοσαῦτα εἰπὼν οὐκ ἔπειθε τὸν Ἀλκίδα. ἄλλοι δὲ τινες τῶν ἀπ' Ἰωνίας φυγάδων καὶ οἱ Λέσβιοι οἱ ξυμπλέοντες παρήνουν, ἐπειδὴ τοῦτον τὸν κίνδυνον φοβεῖται, τῶν ἐν Ἰωνίᾳ πόλεων καταλαβεῖν τινα ἢ Κύμην τὴν Αἰολίδα, ὅπως ἐκ πόλεως ὀρμώμενοι τὴν Ἰωνίαν ἀποστήσωσιν (ἐλπίδα δ' εἶναι οὐδενὶ γὰρ ἀκουσίως ἀφίχθαι), καὶ τὴν πρόσοδον ταύτην μεγίστην οὔσαν Ἀθηναίων [ἦν] ἀφέλωσι καὶ ἅμα, ἣν ἐφορμῶσιν, αὐτοῖς δαπάνη [σφίσι] γίγνηται· πείσειν τε οἴεσθαι καὶ Πισσοῦθνην ὥστε ξυμπολεμεῖν.

§ 2. Ὁ δὲ οὐδὲ ταῦτα ἐνεδέχετο, ἀλλὰ τὸ πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν, ἐπειδὴ τῆς Μυτιλήνης ὑστερήκει, ὅτι τάχιστα τῇ Πελοποννήσῳ πάλιν προσμεῖξαι.

32. Ἄρας δὲ ἐκ τοῦ Ἐμβάτου παρέπλει καὶ προσχῶν Μυοννήσῳ τῇ Τηίων τοὺς αἰχμαλώτους οὓς κατὰ πλοῦν εἰλήφει ἀπέσφαξε τοὺς πολλούς.

§ 2. Καὶ ἐς τὴν Ἐφεσον καθορμισαμένου αὐτοῦ Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων ἀφικόμενοι πρέσβεις ἔλεγον οὐ καλῶς τὴν Ἑλλάδα ἐλευθεροῦν αὐτόν, εἰ ἄνδρας διέφθειρεν οὔτε χεῖρας ἀνταιρομένους οὔτε πολεμίους, Ἀθηναίων δὲ ὑπ' ἀνάγκης ξυμμάχους· εἴ τε μὴ παύσεται, ὀλίγους μὲν αὐτόν τῶν ἐχθρῶν ἐς φιλίαν προσάξε-

σθαι, πολὺ δὲ πλείους τῶν φίλων πολεμίους ἔξειν. καὶ ὁ μὲν ἐπέισθη τε καὶ Χίων ἄνδρας ὅσους εἶχεν ἔτι ἀφῆκε καὶ τῶν ἄλλων τινάς· ὀρῶντες γὰρ τὰς ναῦς οἱ ἄνθρωποι οὐκ ἔφευγον, ἀλλὰ προσεχώρουν μᾶλλον ὡς Ἄττικαῖς καὶ ἐλπίδα οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἶχον μὴ ποτε Ἀθηναίων τῆς θαλάσσης κρατούντων ναῦς Πελοποννησίων εἰς Ἰωνίαν παραβαλεῖν.

33. Ἀπὸ δὲ τῆς Ἐφέσου ὁ Ἀλκίδας ἔπλει κατὰ τάχος καὶ φυγὴν ἐποιεῖτο· ὄφθη γὰρ ὑπὸ τῆς Σαλαμινίας καὶ Παράλου ἔτι περὶ Κλάρον ὀρμῶν (αἱ δ' ἀπ' Ἀθηναίων ἔτυχον πλέουσαι), καὶ δεδιὼς τὴν δίωξιν ἔπλει διὰ τοῦ πελάγους ὡς γῆ ἐκούσιος οὐ στήσων ἄλλη ἢ Πελοποννήσῳ.

§ 2. Τῷ δὲ Πάχητι καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ἦλθε μὲν καὶ ἀπὸ τῆς Ἐρυθραίας ἀγγελία, ἀφικνεῖτο δὲ καὶ πανταχόθεν· ἀτειχίστου γὰρ οὔσης τῆς Ἰωνίας μέγα τὸ δέος ἐγένετο μὴ παραπλέοντες οἱ Πελοποννήσιοι, εἰ καὶ ὡς μὴ διενοοῦντο μένειν, πορθῶσιν ἅμα προσπίπτοντες τὰς πόλεις· αὐτάγγελοι δι' αὐτὸν ἰδοῦσαι ἐν τῇ Κλάρῳ ἢ τε Πάραλος καὶ ἡ Σαλαμινία ἔφρασαν.

§ 3 Ὁ δὲ ὑπὸ σπουδῆς ἐποιεῖτο τὴν δίωξιν· καὶ μέχρι μὲν Πάτμου τῆς νήσου ἐπεδίωξεν, ὡς δ' οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο, ἐπανεχώρει. κέρδος δὲ ἐνόμισεν, ἐπειδὴ οὐ μετεώροις περιέτυχεν, ὅτι οὐδαμοῦ ἐγκαταληφθεῖσαι ἠναγκάσθησαν στρατόπεδον ποιῆσθαι καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρμησιν παρασχεῖν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Οἱ Ἀθηναῖοι βουλευόμενοι περὶ τῶν Μυτιληναίων

(Βιβλ. 3, 35—50)

35. Ὁ δὲ Πάχης ἀφικόμενος ἐς τὴν Μυτιλήνην τὴν τε Πύρραν καὶ Ἔρεσον παρεστήσατο καὶ Σάλαιθον λαβὼν ἐν τῇ πόλει τὸν Λακεδαιμόνιον κεκρυμμένον ἀποπέμπει ἐς τὰς Ἀθήνας καὶ τοὺς ἐκ τῆς Τενέδου Μυτιληναίους ἀνδρας ἅμα οὓς κατέθετο καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτῷ αἴτιος ἐδόκει εἶναι τῆς ἀποστάσεως ἀποπέμπει δὲ καὶ τῆς στρατιᾶς τὸ πλεόν. τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπομένων καθίστατο τὰ περὶ τὴν Μυτιλήνην καὶ τὴν ἄλλην Λέσβον ἣ αὐτῷ ἐδόκει.

36. Ἀφικομένων δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ Σαλαίθου οἱ Ἀθηναῖοι τὸν μὲν Σάλαιθον εὐθύς ἀπέκτειναν, ἔστιν ἃ παρεχόμενον τὰ τ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Πλαταιῶν (ἔτι γὰρ ἐπολιορχοῦντο) ἀπάξειν Πελοποννησίους.

§ 2. Περὶ δὲ τῶν ἀνδρῶν γνώμας ἐποιοῦντο, καὶ ὑπὸ ὀργῆς ἔδοξεν αὐτοῖς οὐ τοὺς παρόντας μόνον ἀποκτείνειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἅπαντας Μυτιληναίους ὅσοι ἠβῶσι, παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἀνδραποδίσαι, ἐπικαλοῦντες τὴν τε ἄλλην ἀπόστασιν καὶ ὅτι οὐκ ἀρχόμενοι ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἐποίησαντο, καὶ προσξυνεβάλετο οὐκ ἐλάχιστον τῆς ὀρμῆς αἱ Πελοποννησίων νῆες ἐς Ἰωνίαν

ἐκείνοις, βοηθοὶ τολμήσασαι παρακινδυνεῦσαι οὐ γὰρ ἀπὸ βραχείας διανοίας ἐδόκουν τὴν ἀπόστασιν ποιήσασθαι.

§ 3—4. Πέμπουσιν οὖν τριήρη ὡς Πάχητα ἄγγελον τῶν δεδογμένων, κατὰ τάχος κελεύοντες διαχρήσασθαι Μυτιληναίους· καὶ τῇ ὑστεραίᾳ μετάνοιά τις εὐθύς ἦν αὐτοῖς καὶ ἀναλογισμὸς ὧμὸν τὸ βούλευμα καὶ μέγα ἐγνώσθαι, πόλιν ὄλην διαφθεῖραι μᾶλλον ἢ οὐ τοὺς αἰτίους.

§ 5. Ὡς δ' ᾗσθηοντο τοῦτο τῶν Μυτιληναίων οἱ παρόντες πρέσβεις καὶ οἱ αὐτοῖς τῶν Ἀθηναίων ξυμπράσσοντες, παρεσκεύασαν τοὺς ἐν τέλει ὥστε αὐθις γνώμας προθεῖναι καὶ ἔπεισαν ῥᾶον, διότι καὶ ἐκείνοις ἐνδηλον ἦν βουλόμενον τὸ πλεόν τῶν πολιτῶν αὐθις τινὰς σφίσιν ἀποδοῦναι βουλευσασθαι.

§ 6. Καταστάσης δ' εὐθύς ἐκκλησίας ἄλλαι τε γνώμαι ἀφ' ἐκάστων ἐλέγοντο καὶ Κλέων ὁ Κλεαινέτου, ὅσπερ καὶ τὴν προτέραν ἐνενικήκει ὥστε ἀποκτεῖναι, ὧν καὶ ἐς τὰ ἄλλα βιαιότατος τῶν πολιτῶν τῷ τε δήμῳ παρὰ πολὺ ἐν τῷ τότε πιθανώτατος, παρελθὼν αὐθις ἔλεγε τοιάδε.

37. «Πολλάκις μὲν ἤδη ἔγωγε καὶ ἄλλοτε ἔγνων δημοκρατίαν ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν ἐτέρων ἄρχειν, μάλιστα δ' ἐν τῇ νῦν ἡμετέρα περὶ Μυτιληναίων μεταμελεία».

§ 2. «Διὰ γὰρ τὸ καθ' ἡμέραν ἀδεῆς καὶ ἀνεπιβούλευτον πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐς τοὺς ξυμμάχους τὸ αὐτὸ ἔχετε, καὶ ὅτι ἂν ἡ λόγῳ πεισθέντες ὑπ' αὐτῶν ἀμάρτητε ἢ οἴκτω ἐνδῶτε, οὐκ ἐπικινδύνως ἠγεῖσθε ἐς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἐς τὴν τῶν ξυμμάχων χάριν μαλακίζεσθαι, οὐ σκοποῦντες ὅτι τυραννίδα ἔχετε τὴν ἀρχὴν καὶ πρὸς ἐπιβουλεύοντας αὐτοὺς καὶ ἄκοντας ἀρχομένους· οὐκ ἐξ ὧν

ἂν χαρίζεσθε βλαπτόμενοι αὐτοὶ ἀκροῶνται ὑμῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν ἰσχύι μᾶλλον ἢ τῇ ἐκείνων εὐνοίᾳ περιγένησθε».

§ 3. «Πάντων δὲ δεινότατον εἰ βέβαιον ἡμῖν μηδὲν καθεστήξει ὧν ἂν δόξη πέρι, μηδὲ γνωσόμεθα ὅτι χεῖροσι νόμοις ἀκινήτοις χρωμένη πόλις κρείσσων ἐστὶν ἢ καλῶς ἔχουσιν ἀκύροις, ἀμαθία τε μετὰ σωφροσύνης ὠφελιμώτερον ἢ δεξιότης μετὰ ἀκολασίας, οἳ τε φαυλότεροι τῶν ἀνθρώπων πρὸς τοὺς ξυνητωτέρους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον ἄμεινον οἰκοῦσι τὰς πόλεις».

§ 4. «Οἱ μὲν γὰρ τῶν τε νόμων σοφώτεροι βούλονται φαίνεσθαι τῶν τε ἀεὶ λεγομένων ἐς τὸ κοινὸν περιγίνεσθαι, ὡς ἐν ἄλλοις μείζουσιν οὐκ ἂν δηλώσαντες τὴν γνώμην, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου τὰ πολλὰ σφάλλουσι τὰς πόλεις· οἳ δ' ἀπιστοῦντες τῇ ἐξ ἑαυτῶν ξυνέσει ἀμαθέστεροι μὲν τῶν νόμων ἀξιοῦσιν εἶναι, ἀδυνατώτεροι δὲ τοῦ καλῶς εἰπόντος μέμψασθαι λόγον, κριταὶ δὲ ὄντες ἀπὸ τοῦ ἴσου μᾶλλον ἢ ἀγωνισταὶ ὀρθοῦνται τὰ πλείω. ὡς οὖν χρῆ καὶ ἡμᾶς ποιοῦντας μὴ δεινότητι καὶ ξυνέσεως ἀγωνι ἐπαιρομένους παρὰ τὸ δόξαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει παραινεῖν».

38. «Ἐγὼ μὲν οὖν ὁ αὐτός εἰμι τῇ γνώμῃ καὶ θαυμάζω μὲν τῶν προθέντων αὐθις περὶ Μυτιληναίων λέγειν καὶ χρόνου διατριβὴν ἐμποησάντων, ὃ ἐστὶ πρὸς τῶν ἡδίκηκότων μᾶλλον (ὃ γὰρ παθῶν τῷ δράσαντι ἀμβλυτέρα τῇ ὀργῇ ἐπεξέρχεται, ἀμύνασθαι δὲ τῷ παθεῖν ὅτι ἐγγυτάτω κείμενον ἀντίπαλον [ὄν] μάλιστα τιμωρίαν ἀναλαμβάνει), θαυμάζω δὲ καὶ ὅστις ἔσται ὁ ἀντερῶν καὶ ἀξιώσεων ἀποφαίνειν τὰς μὲν Μυτιληναίων ἀδικίας ἡμῖν ὠφελίμους οὔσας, τὰς δ' ἡμετέρας ξυμφορὰς τοῖς ξυμμάχοις βλάβας καθισταμένας».

§ 2. «Καὶ δῆλον ὅτι ἢ τῷ λέγειν πιστεύσας τὸ πάνν

δοκοῦν ἀνταποφῆναι ὡς οὐκ ἔγνωσται ἀγωνίσαιτ' ἄν, ἣ κέρδει ἐπαιρόμενος τὸ εὐπρεπὲς τοῦ λόγου ἐκπονήσας παράγειν πειράσεται».

§ 3—4. «Ἡ δὲ πόλις ἐκ τῶν τοιῶνδε ἀγώνων τὰ μὲν ἄθλα ἑτέροις δίδωσιν, αὐτὴ δὲ τοὺς κινδύνους ἀναφέρει. αἴτιοι δ' ὑμεῖς κακῶς ἀγωνοθετοῦντες, οἵτινες εἰώθατε θεαταὶ μὲν τῶν λόγων γίνεσθαι, ἀκροαταὶ δὲ τῶν ἔργων, τὰ μὲν μέλλοντα ἔργα ἀπὸ τῶν εὖ εἰπόντων σκοποῦντες ὡς δυνατὰ γίνεσθαι, τὰ δὲ πεπραγμένα ἤδη, οὐ τὸ δρασθὲν πιστότερον ὄψει λαβόντες ἢ τὸ ἀκουσθέν, ἀπὸ τῶν λόγων καλῶς ἐπιτιμησάντων· καὶ μετὰ καινότητος μὲν λόγου ἀπαταῖσθαι ἄριστοι, μετὰ δεδοκιμασμένου δὲ μὴ ξυνέπεσθαι ἐθέλειν, δοῦλοι ὄντες τῶν αἰεὶ ἀτόπων, ὑπερόπται δὲ τῶν εἰωθότων, καὶ μάλιστα μὲν αὐτὸς εἰπεῖν ἕκαστος βουλόμενος δύνασθαι, εἰ δὲ μὴ, ἀνταγωνιζόμενοι τοῖς τοιαῦτα λέγουσι μὴ ὕστεροι ἀκολουθήσαι δοκῆν τῇ γνώμῃ, ὀξέως δὲ τι λέγοντος προεπαινέσαι καὶ καὶ προαισθῆσθαι τε πρόθυμοι [εἶναι] τὰ λεγόμενα καὶ προνοῆσαι βραδεῖς δὲ τὰ ἐξ αὐτῶν ἀποβησόμενα· ζητοῦντές τε ἄλλο τι, ὡς εἰπεῖν, ἢ ἐν οἷς ζῶμεν, φρονοῦντες δὲ οὐδὲ περὶ τῶν παρόντων ἰκανῶς· ἀπλῶς τε ἀκοῆς ἠδονῇ ἠσώμενοι καὶ σοφιστῶν θεαταῖς ἑοικότες καθημένοις μᾶλλον ἢ περὶ πόλεως βουλευομένοις».

39. «Ὡν ἐγὼ πειρώμενος ἀποτρέπειν ὑμᾶς ἀποφαίνομαι Μυτιληναίους μάλιστα δὴ μίαν πόλιν ἠδικηκότας ὑμᾶς».

§ 2. «Ἐγὼ γάρ, οἵτινες μὲν μὴ δυνατοὶ φέρειν τὴν ὑμετέραν ἀρχὴν ἢ οἵτινες ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναγκασθέντες ἀπέστησαν, ξυγγνώμην ἔχω· νῆσον δὲ οἵτινες ἔχοντες μετὰ τειχῶν καὶ κατὰ θάλασσαν μόνον φοβούμενοι τοὺς ἡμετέρους πολεμίους, ἐν ᾧ καὶ αὐτοὶ τριήρων παρασκευῇ οὐκ ἄφρακτοι ἦσαν πρὸς αὐτούς, αὐτόνομοί

τε οἰκοῦντες καὶ τιμώμενοι ἐς τὰ πρῶτα ὑφ' ἡμῶν τοιαῦτα εἰργάσαντο, τί ἄλλο οὔτοι ἢ ἐπεβούλευσάν τε καὶ ἐπανέστησαν μᾶλλον ἢ ἀπέστησαν (ἀπόστασις μὲν γε τῶν βίαιόν τι πασχόντων ἐστίν), ἐζήτησάν τε μετὰ τῶν πολεμιωτάτων ἡμᾶς στάντες διαφθεῖραι; καίτοι δεινότερόν ἐστιν ἢ εἰ καθ' αὐτοὺς δύναμιν κτώμενοι ἀντεπολέμησαν».

§ 3. «Παράδειγμα δὲ αὐτοῖς οὔτε αἱ τῶν πέλας ξυμφοραὶ ἐγένοντο, ὅσοι ἀποστάντες ἤδη ἡμῶν ἐχειρώθησαν, οὔτε ἡ παροῦσα εὐδαιμονία παρέσχεν ὄκνον μὴ ἐλθεῖν ἐς τὰ δεινά· γενόμενοι δὲ πρὸς τὸ μέλλον θρασεῖς καὶ ἐλπίσαντες μακρότερα μὲν τῆς δυνάμεως, ἐλάσσω δὲ τῆς βουλήσεως, πόλεμον ἤρανο, ἰσχὺν ἀξιώσαντες τοῦ δικαίου προθεῖναι· ἐν ᾧ γὰρ φήθησαν περιέσεσθαι, ἐπέθεντο ἡμῖν οὐκ ἀδικούμενοι».

§ 4. «Εἶθε δὲ τῶν πόλεων αἷς ἂν μάλιστα καὶ δι' ἐλαχίστου ἀπροσδόκητος εὐπραξία ἔλθῃ, ἐς ὕβριν τρέπειν· τὰ δὲ πολλὰ κατὰ λόγον τοῖς ἀνθρώποις εὐτυχοῦντα ἀσφαλέστερα ἢ παρὰ δόξαν· καὶ κακόπραγίαν, ὡς εἰπεῖν, ῥᾶν ἀπωθοῦνται ἢ εὐδαιμονίαν διασφύζονται».

§ 5. «Χρῆν δὲ Μυτιληναίους καὶ πάλαι μηδὲν διαφέροντας τῶν ἄλλων ὑφ' ἡμῶν τετιμηῆσθαι, καὶ οὐκ ἂν ἐς τόδε ἐξύβρισαν· πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ἄνθρωπος τὸ μὲν θεραπεῦον ὑπερφρονεῖν, τὸ δὲ μὴ ὑπεῖκον θαυμάζειν».

§ 6. «Κολασθέντων δὲ καὶ νῦν ἀξίως τῆς ἀδικίας, καὶ μὴ τοῖς μὲ ὀλίγοις ἢ αἰτία προστεθῆ, τὸν δὲ δῆμον ἀπολύσητε. πάντες γὰρ ἡμῖν γε ὁμοίως ἐπέθεντο, οἷς γ' ἐξῆν ὡς ἡμᾶς τραπομένοις νῦν πάλιν ἐν τῇ πόλει εἶναι· ἀλλὰ τὸν μετὰ τῶν ὀλίγων κίνδυνον ἠγησάμενοι βεβαιότερον ξυναπέστησαν».

§ 7. «Τῶν τε ξυμμάχων σκέψασθε εἰ τοῖς τε ἀναγκασθεῖσιν ὑπὸ τῶν πολεμίων καὶ τοῖς ἐκοῦσιν ἀποστᾶσι τὰς αὐτὰς ζημίας προσθήσετε, τίνα οἴεσθε ὄντινα οὐ βραχεία προφάσει ἀποστήσεσθαι, ὅταν ἢ κατορθώσαντι ἐλευθέρωσις ἢ ἢ σφαλέντι μηδὲν παθεῖν ἀνήκεστον;

§ 8. «Ἡμῖν δὲ πρὸς ἐκάστην πόλιν ἀποκεκινδυνεύσεται τὰ τε χρήματα καὶ αἱ ψυχαί. καὶ τυχόντες μὲν πόλιν ἐφθαρμένην παραλαβόντες τῆς ἔπειτα προσόδου, δι' ἣν ἰσχύομεν, τὸ λοιπὸν στερήσεσθε, σφαλέντες δὲ πολεμίους πρὸς τοῖς ὑπάρχουσιν ἔξομεν, καὶ ὄν χρόνον τοῖς νῦν καθεστηκόσι δεῖ ἐχθροῖς ἀνθίστασθαι, τοῖς οἰκείοις ξυμμάχοις πολεμήσομεν».

40. «Οὐκ οὖν δεῖ προθεῖναι ἐλπίδα οὔτε λόγῳ πιστὴν οὔτε χρήμασιν ὀνητήν, ὡς ξυγγνώμην ἀμαρτεῖν ἀνθρωπίνως λήφονται, ἄκοντες μὲν γὰρ οὐκ ἔβλαψαν, εἰδότες δὲ ἐπεβούλευσαν ἕξυγγνωμον δ' ἐστὶ τὸ ἀκούσιον.

§ 2. «Ἐγὼ μὲν οὖν καὶ τότε πρῶτον καὶ νῦν διαμάχομαι μὴ μεταγνῶναι ὑμᾶς τὰ προδεδογμένα, μηδὲ τρισὶ τοῖς ἀξυμφορωτάτοις τῇ ἀρχῇ, οἴκτῳ καὶ ἡδονῇ λόγῳ καὶ ἐπιεικείᾳ, ἀμαρτάνειν».

§ 3. «Ἐλεός τε γὰρ πρὸς τοὺς ὁμοίους δίκαιος ἀντιδίδοσθαι καὶ μὴ πρὸς τοὺς οὐτ' ἀντοικτιοῦντας ἐξ ἀνάγκης τε καθεστῶτας αἰεὶ πολεμίους· οἳ τε τέρποντες λόγῳ ῥήτορες ἔξουσι καὶ ἐν ἄλλοις ἐλάσσοσιν ἀγῶνα, καὶ μὴ ἐν ᾧ ἢ μὲν πόλις βραχεία ἤσθεῖσα μεγάλη ζημιώσεται, αὐτοὶ δὲ ἐκ τοῦ εὖ εἰπεῖν τὸ παθεῖν εὖ ἀντιλήφονται. καὶ ἢ ἐπιεικεία πρὸς τοὺς μέλλοντας ἐπιτηδείους καὶ τὸ λοιπὸν ἔσεσθαι μᾶλλον δίδοται ἢ πρὸς τοὺς ὁμοίους τε καὶ οὐδὲν ἦσσαν πολεμίους ὑπολειπομένους».

§ 4. «Ἐν δὲ ξυνελῶν λέγω· πειθόμενοι μὲν ἐμοὶ τὰ τε δίκαια ἐς Μυτιληναίους καὶ τὰ ξύμφορα ἅμα ποιήσετε,

ἄλλως δὲ γνόντες τοῖς μὲν οὐ χαριεῖσθε, ὑμᾶς δὲ αὐτοὺς μᾶλλον δικαιοῦσεσθε. εἰ γὰρ οὗτοι ὀρθῶς ἀπέστησαν, ὑμεῖς ἂν οὐ χρεῶν ἄρχοιτε. εἰ δὲ δὴ καὶ οὐ προσῆκον ὁμῶς ἀξιοῦτε τοῦτο δρᾶν, παρὰ τὸ εἰκὸς τοι καὶ τούσδε ξυμφόρως δεῖ κολάζεσθαι, ἢ παύεσθαι τῆς ἀρχῆς καὶ ἐκ τοῦ ἀκινδύνου ἀνδραγαθίζεσθαι».

§ 5. «Τῇ τε αὐτῇ ζημίᾳ ἀξιώσατε ἀμύνασθαι καὶ μὴ ἀναληγτότεροι οἱ διαφεύγοντες τῶν ἐπιβουλευσάντων φανῆναι, ἐνθυμηθέντες ἃ εἰκὸς ἦν αὐτοὺς ποιῆσαι κρατήσαντας ἡμῶν, ἄλλως τε καὶ προὔπαρξαντας ἀδικίας.

§ 6. «Μάλιστα δὲ οἱ μὴ ξὺν προφάσει τινὰ κακῶς ποιοῦντες ἐπεξέρχονται καὶ διολλύναι, τὸν κίνδυνον ὑφωρόμενοι τοῦ ὑπολειπομένου ἐχθροῦ· ὁ γὰρ μὴ ξὺν ἀνάγκῃ τι παθῶν χαλεπώτερος διαφυγὼν τοῦ ἀπὸ τῆς ἴσης ἐχθροῦ».

§ 7. «Μὴ οὖν προδόται γένησθε ὑμῶν αὐτῶν, γενόμενοι δ' ὅτι ἐγγύτατα τῇ γνώμῃ τοῦ πάσχειν καὶ ὡς πρόπαντὸς ἂν ἐτιμήσασθε αὐτοὺς χειρώσασθαι, νῦν ἀνταπόδοτε μὴ μαλακισθέντες πρὸς τὸ παρὸν αὐτίκα, μηδὲ τοῦ ἐπικρεμαθέντος ποτὲ δεινοῦ ἀμνημονοῦντες».

§ 8. «Κολάσατε δὲ ἀξίως τούτους τε καὶ τοῖς ἄλλοις ξυμμάχοις παράδειγμα σαφὲς καταστήσατε, ὅς ἂν ἀφιστῆται, θανάτῳ ζημιωσόμενον. τότε γὰρ ἦν γνώσιν, ἦσσαν τῶν πολεμίων ἀμελήσαντες τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν μαχεῖσθε ξυμμάχοις».

41. Τοιαῦτα μὲν ὁ Κλέων εἶπε. μετὰ δ' αὐτὸν Διόδοτος ὁ Εὐκράτους, ὅσπερ καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐκκλησίᾳ ἀντέλεγε μάλιστα μὴ ἀποκτεῖναι Μυτιληναίους, παρελθὼν καὶ τότε ἔλεγε τοιάδε.

42. «Οὔτε τοὺς προθέντας τὴν διαγνώμην αὐθις περὶ Μυτιληναίων αἰτιῶμαι οὔτε τοὺς μεμφομένους μὴ

πολλάκις περὶ τῶν μεγίστων βουλευέσθαι ἐπαινῶ, νομίζω τε δύο τὰ ἐναντιώτατα εὐβουλία εἶναι, τάχος τε καὶ ὀργήν, ὧν τὸ μὲν μετὰ ἀνοίας φιλεῖ γίγνεσθαι, τὸ δὲ μετὰ ἀπαιδευσίας καὶ βραχύτητος γνώμης».

§ 2. «Τοὺς τε λόγους ὅστις διαμάχεται μὴ διδασκάλους τῶν πραγμάτων γίγνεσθαι, ἢ ἀξύνετός ἐστιν ἢ ἰδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει· ἀξύνετος μὲν, εἰ ἄλλῳ τινὶ ἡγεῖται περὶ τοῦ μέλλοντος δυνατὸν εἶναι καὶ μὴ ἐμφανοῦς φράσαι, διαφέρει δ' αὐτῷ, εἰ βουλόμενός τι αἰσχρὸν πεῖσαι εὐ μὲν εἶπεῖν οὐκ ἂν ἡγεῖται περὶ τοῦ μὴ καλοῦ δύνασθαι, εὐ δὲ διαβαλὼν ἐκπλήξαι ἂν τοὺς τε ἀντεροῦντας καὶ τοὺς ἀκουσομένους».

§ 3. «Χαλεπώτατοι δὲ καὶ οἱ ἐπὶ χρήμασι προσκατηγοροῦντες ἐπίδειξιν τινα· εἰ μὲν γὰρ ἀμαθίαν κατητιῶντο, ὁ μὴ πείσας ἀξυνετώτερος ἂν δόξας εἶναι ἢ ἀδικώτερος ἀπεχώρει· ἀδικίας δ' ἐπιφερομένης πείσας τε ὑποπτος γίγνεται καὶ μὴ τυχὼν μετὰ ἀξυνεσίας καὶ ἀδικος».

§ 4. «Ἡ τε πόλις οὐκ ὠφελεῖται ἐν τῷ τοιῷδε φόβῳ γὰρ ἀποστερεῖται τῶν ξυμβούλων, καὶ πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο ἀδυνάτους λέγειν ἔχουσα τοὺς τοιοῦτους τῶν πολιτῶν· ἐλάχιστα γὰρ ἂν πεισθεῖεν ἀμαρτάνειν».

§ 5. «Χρῆ δὲ τὸν μὲν ἀγαθὸν πολίτην μὴ ἐκφοβοῦντα τοὺς ἀντεροῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου φαίνεσθαι ἄμεινον λέγοντα, τὴν δὲ σόφρονα πόλιν τῷ τε πλεῖστα εὐ βουλεύοντι μὴ προστιθέναι τιμὴν (ἀλλὰ μὴδ' ἐλασσοῦν τῆς ὑπαρχούσης) καὶ τὸν μὴ τυχόντα γνώμης οὐχ ὅπως ζημιοῦν, ἀλλὰ μὴδ' ἀτιμάζειν».

§ 6. «Οὕτω γὰρ ὁ τε κατορθῶν ἥκιστα ἂν ἐπὶ τῷ ἔτι μειζόνων ἀξιοῦσθαι παρὰ γνώμην τι καὶ πρὸς χάριν λέγοι, ὁ τε μὴ ἐπιτυχὼν ὀρέγοιτο τῷ [αὐτῷ χαριζόμενός τι καὶ αὐτὸς] προσάγεσθαι τὸ πλῆθος».

43. «Ὦν ἡμεῖς τάναντία δρῶμεν, καὶ προσέτι ἦν τις καὶ ὑποπτεύεται κέρδους μὲν ἕνεκα τὰ βέλτιστα δ' ὁμῶς λέγειν, φθονήσαντες τῆς οὐ βεβαίου δοκίσεως τῶν κερδῶν τὴν φανερὰν ὠφελίαν τῆς πόλεως ἀφαιρούμεθα».

§ 2. «Καθέστηκε δὲ τὰγαθὰ ἀπὸ τοῦ εὐθέος λεγόμενα μηδὲν ἀνυποπτότερα εἶναι τῶν κακῶν, ὥστε δεῖν ὁμοίως τόν τε τὰ δεινότατα βουλόμενον πείσαι ἀπάτη προσάγεσθαι τὸ πλῆθος καὶ τὸν τὰ ἀμείνω λέγοντα ψευσάμενον πιστὸν γενέσθαι».

§ 3. «Μόνην τε πόλιν διὰ τὰς περινοίας εὖ ποιῆσαι ἐκ τοῦ προφανοῦς μὴ ἔξαπατήσαντα ἀδύνατον· ὁ γὰρ διδοὺς φανερῶς τι ἀγαθὸν ἀνθυποπτεύεται ἀφανῶς πη πλεόν ἔξειν».

§ 4. «Χρῆ δὲ πρὸς τὰ μέγιστα καὶ ἐν τῷ τοιῷδε ἀξιοῦν τι ἡμᾶς περαιτέρω προνοοῦντας λέγειν ὑμῶν τῶν δι' ὀλίγου σκοποῦντων, ἄλλως τε καὶ ὑπεύθυνον τὴν παραίνεσιν ἔχοντας πρὸς ἀνεύθυνον τὴν ὑμετέραν ἀκρόασιν».

§ 5. «Εἰ γὰρ ὁ τε πείσας καὶ ὁ ἐπισπόμενος ὁμοίως ἐβλάπτοντο, σωφρονέστερον ἂν ἐκρίνετε· νῦν δὲ πρὸς ὀργὴν ἦντινα τύχητε ἔστιν ὅτε σφαλέντες τὴν τοῦ πείσαντος μίαν γνώμην ζημιοῦτε καὶ οὐ τὰς ὑμετέρας αὐτῶν, εἰ πολλαὶ οὔσαι ξυνεξήμαρτον».

44. «Ἐγὼ δὲ παρῆλθον οὔτε ἀντερῶν περὶ Μυτιληναίων οὔτε κατηγορήσων. οὐ γὰρ περὶ τῆς ἐκείνων ἀδικίας ἡμῖν ὁ ἀγών, εἰ σωφρονοῦμεν, ἀλλὰ περὶ τῆς ἡμετέρας εὐβουλίας».

§ 2. Ἦν τε γὰρ ἀποφῆνω πάνυ ἀδικοῦντας αὐτούς, οὐ διὰ τοῦτο καὶ ἀποκνεῖναι κέλεύσω, εἰ μὴ ξυμφέρον ἦν τε καὶ ἔχοντάς τι ξυγγνώμης, ἔαν, εἰ τῇ πόλει μὴ ἀγαθὸν φαίνοιτο».

§ 3. Νομίζω δὲ περὶ τοῦ μέλλοντος ἡμᾶς μᾶλλον βουλευέσθαι ἢ τοῦ παρόντος. καὶ τοῦτο ὁ μάλιστα Κλέων ἰσχυρίζεται, ἐς τὸ λοιπὸν ξυμφέρον ἔσεσθαι πρὸς τὸ ἦσσον ἀφίστασθαι θάνατον ζημίαν προθεῖσι, καὶ αὐτὸς περὶ τοῦ ἐς τὸ μέλλον καλῶς ἔχοντος ἀντισχυριζόμενος τάναντία γινώσκω».

§ 4. «Καὶ οὐκ ἀξιῶ ἡμᾶς τῷ εὐπρεπεῖ τοῦ ἐκείνου λόγου τὸ χρήσιμον τοῦ ἐμοῦ ἀπόσασθαι. δικαιοτέρος γὰρ ὢν αὐτοῦ ὁ λόγος πρὸς τὴν νῦν ὑμετέραν ὀργὴν ἐς Μυτιληναίους τάχα ἂν ἐπισπάσαιτο· ἡμεῖς δὲ οὐ δικαζόμεθα πρὸς αὐτούς, ὥστε τῶν δικαίων δεῖν, ἀλλὰ βουλευόμεθα περὶ οὐτῶν, ὅπως χρησίμως ἔξουσιν».

45. «Ἐν οὖν ταῖς πόλεσι πολλῶν θανάτου ζημία πρόκειται καὶ οὐκ ἴσων τῷδε, ἀλλ' ἐλασσόνων ἁμαρτημάτων· ὅμως δὲ τῇ ἐλπίδι ἐπαιρόμενοι κινδυνεύουσι, καὶ οὐδεὶς πω καταγνοὺς ἑαυτοῦ μὴ περιέσεσθαι τῷ ἐπιβουλεύματι ἦλθεν ἐς τὸ δεινόν».

§ 2. «Πόλις τε ἀφισταμένη τίς πω ἦσσω τῇ δοκῆσει ἔχουσα τὴν παρασκευὴν ἢ οἰκείαν ἢ ἄλλων ξυμμαχία τούτῳ ἐπεχείρησε;»

§ 3. «Πεφύκασί τε ἅπαντες καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἁμαρτάνειν, καὶ οὐκ ἔστι νόμος ὅστις ἀπειρξεί τούτου, ἐπεὶ διεξεληλύθασί γε διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν οἱ ἄνθρωποι προστιθέντες, εἴ πως ἦσσον ἀδικοῖντο ὑπὸ τῶν κακούργων. καὶ εἰκὸς τὸ πάλαι τῶν μεγίστων ἀδικημάτων μαλακωτέρας κεῖσθαι αὐτάς, παραβαιομένων δὲ τῷ χρόνῳ ἐς τὸν θάνατον αἱ πολλαὶ ἀνήκουσι· καὶ τοῦτο ὅμως παραβαίνεται».

§ 4. «Ἡ τοίνυν δεινότερόν τι τούτου δέος εὐρετέον ἐστὶν ἢ τόδε γε οὐδὲν ἐπίσχει, ἀλλ' ἢ μὲν πενία ἀνάγκη τὴν τόλμαν παρέχουσα, ἢ δ' ἐξουσία ὕβρει τὴν πλεονε-

ξίαν καὶ φρονήματι, αἱ δ' ἄλλαι [ξυντυχία ὀργῇ τῶν ἀνθρώπων] ὡς ἐκάστη τις κατέχεται ὑπ' ἀνηκέστου τινὸς κρείσσονος, ἐξάγουσιν ἐς τοὺς κινδύνους».

§ 5. «Ἡ τε ἐλπίς καὶ ὁ ἔρωσ ἐπὶ παντί, ὁ μὲν ἠγούμενος, ἡ δ' ἐφεπομένη, καὶ ὁ μὲν τὴν ἐπιβολὴν ἐκφροντίζων, ἡ δὲ τὴν εὐπορίαν τῆς τύχης ὑποτιθεῖσα πλεῖστα βλάπτουσι, καὶ ὄντα ἀφανῆ κρείσσω ἐστὶ τῶν ὀρωμένων δεινῶν».

§ 6. «Καὶ ἡ τύχη ἐπ' αὐτοῖς οὐδὲν ἔλασσον ξυμβάλλεται ἐς τὸ ἐπαίρειν· ἀδοκῆτως γὰρ ἔστιν ὅτε παρισταμένη καὶ ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων κινδυνεύειν τινὰ προάγει καὶ οὐχ ἦσσαν τὰς πόλεις, ὅσφ περὶ τῶν μεγίστων, ἐλευθερίας ἢ ἄλλων ἀρχῆς, καὶ μετὰ πάντων ἕκαστος ἀλογίστως ἐπὶ πλεόν τι αὐτὸν ἐδόξασεν».

§ 7. «Ἀπλῶς τε ἀδύνατον καὶ πολλῆς εὐηθείας, ὅστις οἶεται τῆς ἀνθρωπείας φύσεως ὀρωμένης προθύμως τι προᾶξει ἀποτροπὴν τινα ἔχειν ἢ νόμων ἰσχὺ ἢ ἄλλω τῷ δεινῷ».

46. «Οὐκ οὐκ χρῆ οὔτε τοῦ θανάτου τῇ ζημίᾳ ὡς ἐχεγγύφ πιστεύσαντας χεῖρον βουλεύσασθαι, οὔτε ἀνέλπιστον καταστήσαι τοῖς ἀποστᾶσιν ὡς οὐκ ἔσται μεταγνῶναι καὶ ὅτι ἐν βραχυτάτῳ τὴν ἀμαρτίαν καταλύσαι».

§ 2. «Σκέψασθε γὰρ ὅτι νῦν μὲν, ἣν τις καὶ ἀποστᾶσα πόλις γνῶ μὴ περιεσομένη, ἔλθοι ἂν ἐς ξύμβασιν δυνατὴ οὔσα ἔτι τὴν δαπάνην ἀποδοῦναι καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν· ἐκείνως δὲ τίνα οἶεσθε ἦντινα οὐκ ἄμεινον μὲν ἢ νῦν παρασκευάσασθαι, πολιορκία τε παρατενεῖσθαι ἐς τοῦσχατον, εἰ τὸ αὐτὸ δύναται σχολῇ καὶ ταχὺ ξυμβῆναι;

§ 3. «Ἡμῖν τε πῶς οὐ βλάβη δαπανᾶν καθημένοις διὰ τὸ ἀξύμβατον, καὶ ἦν ἔλωμεν πόλιν, ἐφθαρμένην πα-

ραλαβεῖν καὶ τῆς προσόδου τὸ λοιπὸν ἅπ' αὐτῆς στέρεσθαι; ἰσχύομεν δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους τῷδε».

§ 4—5. «Ὅστε οὐ δικαστὰς ὄντας δεῖ ἡμᾶς μᾶλλον τῶν ἔξαμαρτανόντων ἀκριβεῖς βλάπτεσθαι ἢ ὄραν ὅπως ἐς τὸν ἔπειτα χρόνον μετρίως κολάζοντες ταῖς πόλεσιν ἔξομεν ἐς χρημάτων λόγον ἰσχυούσαις χρῆσθαι καὶ τὴν φυλακὴν μὴ ἀπὸ τῶν νόμων τῆς δεινότητος ἀξιοῦν ποιῆσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμελείας. οὗ νῦν τάναντία δρῶντες, ἦν τινα ἐλεύθερον καὶ βία ἀρχόμενον εἰκότως πρὸς αὐτονομίαν ἀποστάντα χειρωσώμεθα, χαλεπῶς οἴόμεθα χρῆναι τιμωρεῖσθαι».

§ 6. «Χρῆ δὲ τοὺς ἐλευθέρους οὐκ ἀφισταμένους σφόδρα κολάζειν ἀλλὰ πρὶν ἀποστῆναι σφόδρα φυλάσσειν καὶ προκαταλαμβάνειν ὅπως μηδ' ἐς ἐπίνοιαν τούτου ἴωσι, κρατήσαντάς τε ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν».

47. «Ἵμεῖς δὲ σκέψασθε ὅσον ἂν καὶ τοῦτο ἁμαρτάνοιτε Κλέωνι πειθόμενοι. Νῦν μὲν γὰρ ὑμῖν ὁ δῆμος ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν εὖνους ἐστὶ καὶ ἡ οὐ ξυναφίσταται τοῖς ὀλίγοις ἢ, ἐὰν βιασθῆ, ὑπάρχει τοῖς ἀποστήσασι πολέμιος εὐθύς, καὶ τῆς ἀντικαθισταμένης πόλεως τὸ πλῆθος ξύμμαχον ἔχοντες ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε».

§ 3. Εἰ δὲ διαφθερεῖτε τὸν δῆμον τῶν Μυτιληναίων, ὅς οὔτε μετέσχε τῆς ἀποστάσεως, ἐπειδὴ τε ὄπλων ἐκράτησεν, ἐκὼν παρέδωκε τὴν πόλιν, πρῶτον μὲν ἀδικήσετε τοὺς εὐεργέτας κτείνοντες, ἔπειτα καταστήσετε τοῖς δυνατοῖς τῶν ἀνθρώπων ὁ βούλονται μάλιστα ἀφιστάντες γὰρ τὰς πόλεις τὸν δῆμον εὐθύς ξύμμαχον ἔξουσι προδειξάντων ὑμῶν τὴν αὐτὴν ζημίαν τοῖς τε ἀδικουσιν ὁμοίως κεῖσθαι καὶ τοῖς μή».

§ 4. «Δεῖ δέ, καὶ εἰ ἠδίκησαν, μὴ προσποιεῖσθαι, ὅπως ὁ μόνον ἡμῖν ἔτι ξύμμαχόν ἐστι μὴ πολέμιον γένηται. καὶ τοῦτο πολλῶ ξυμφωρότερον ἡγοῦμαι ἐς τὴν κάθεξιν τῆς ἀρχῆς, ἐκόντας ἡμᾶς ἀδικηθῆναι ἢ δικαίως οὖς μὴ δεῖ διαφθεῖραι· καὶ τὸ Κλέωνος τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ ξύμφορον τῆς τιμωρίας οὐχ εὐρίσκεται ἐν αὐτῷ δυνατὸν ὄν ἅμα γίγνεσθαι».

48. «Ὑμεῖς δὲ γνόντες ἀμείνω τάδε εἶναι καὶ μῆτε οἴκτω πλέον νείμαντες μητ' ἐπεικειά, οἷς οὐδὲ ἐγὼ ἔω προσάγεσθαι, ἀπ' αὐτῶν δὲ τῶν παραινουμένων πείθεσθέ μοι Μυτιληναίων οὖς μὲν Πάχης ἀπέμεμψεν ὡς ἀδικοῦντας κρῖναι καθ' ἡσυχίαν, τοὺς δ' ἄλλους ἔαν οἴκειν. τάδε γὰρ ἔς τε τὸ μέλλον ἀγαθὰ καὶ τοῖς πολεμίοις ἤδη φοβερά· ὅστις γὰρ εὖ βουλευέται πρὸς τοὺς ἐναντίους κρείσσων ἐστίν ἢ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοία ἐπιών».

49. Τοιαῦτα δὲ ὁ Διόδωτος εἶπε. ῥηθεισῶν δὲ τῶν γνωμῶν τούτων μάλιστα ἀντιπάλων πρὸς ἀλλήλας οἱ Ἀθηναῖοι ἤλθον μὲν ἐς ἀγῶνα ὁμως τῆς δόξης καὶ ἐγένοντο ἐν τῇ χειροτονίᾳ ἀγχώμαλοι, ἐκράτησε δὲ ἡ τοῦ Διοδότου.

§ 2. Καὶ τριήρη εὐθύς ἄλλην ἀπέστελλον, κατὰ σπουδὴν, ὅπως μὴ φθασάσης τῆς προτέρας εὐρωσι διεφθαρμένην τὴν πόλιν· προεῖχε δὲ ἡμέρα καὶ νυκτὶ μάλιστα.

§ 3. Παρασκευασάντων δὲ τῶν Μυτιληναίων πρέσβων τῇ νηὶ οἶνον καὶ ἄλφιστα καὶ μεγάλα ὑποσχομένων, εἰ φθάσαιεν, ἐγένετο σπουδὴ τοῦ πλοῦ τοιαύτη ὥστε ἡσθιόν τε ἅμα ἐλαύνοντες, οἶνω καὶ ἐλαίῳ ἄλφιστα πεφυραμένα, καὶ οἱ μὲν ὕπνον ἤροῦντο κατὰ μέρος, οἱ δὲ ἤλαυνον.

§ 4. Κατὰ τύχην δὲ πνεύματος οὐδενὸς ἐναντιωθέντος καὶ τῆς μὲν προτέρας νεῶς οὐ σπουδῇ πλεούσης ἐπὶ

πραγμα ἀλλόκοτον, ταύτης δὲ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπειγομένης. ἡ μὲν ἔφθασε τοσοῦτον ὅσον Πάχητα ἀνεγνωκέναι τὸ ψήφισμα καὶ μέλλειν δράσειν τὰ δεδογμένα, ἡ δ' ὑστέρα αὐτῆς ἐπικατάγεται καὶ διεκώλυσε μὴ διαφθεῖραι. παρὰ τοσοῦταν μὲν ἡ Μυτιλήνη ἦλθε κινδύνου.

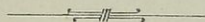
50. Τοὺς δ' ἄλλους ἄνδρας οὓς ὁ Πάχης ἀπέπεμψεν ὡς αἰτιωτάτους ὄντας τῆς ἀποστάσεως Κλέωνος γνώμη διέφθειραν οἱ Ἀθηναῖοι ἦσαν δὲ ὀλίγῳ πλείους χιλίων. καὶ Μυτιληναίων τείχη καθεῖλον καὶ ναῦς παρέλαβον.

§ 2. Ὑστερον δὲ φόρον μὲν οὐκ ἔταξαν Λεσβίοις, κλήρους δὲ ποιήσαντες τῆς γῆς πλὴν τῆς Μηθυμναίων τρισχιλίους, τριακοσίους μὲν τοῖς θεοῖς ἱεροὺς ἐξεῖλον, ἐπὶ δὲ τοὺς ἄλλους σφῶν αὐτῶν κληρούχους τοὺς λαχόντας ἀπέπεμψαν· οἷς ἀργύριον Λέσβιοι ταξάμενοι τοῦ κλήρου ἐκάστου τοῦ ἐνιαυτοῦ δύο μνᾶς φέρειν αὐτοὶ εἰργάζοντο τὴν γῆν.

§ 3. Παρέλαβον δὲ καὶ τὰ ἐν τῇ ἠπειρῷ πολίσματα οἱ Ἀθηναῖοι ὅσων Μυτιληναῖοι ἐκράτουν, καὶ ὑπήκουον ὕστερον Ἀθηναίων. τὰ μὲν κατὰ Λέσβον οὕτως ἐγένετο.

ΔΙΟΡΘΩΤΕΑ

Σελίς	14	στίχος	30	γραπτέον	<i>αὐτήν</i>
»	17	»	26	»	<i>ἦσαν</i>
»	28	»	30	»	<i>αὖ</i>
»	31	»	4	»	<i>τόν ἡμέτερον</i>
»	31	»	19	μετά τὸ	<i>ἡμεῖς</i> ἄνω στιγμή
»	32	»	26	γραπτέον	<i>δεινότερα</i>
»	34	»	12	»	<i>ἐνοικεῖν</i>
»	42	»	16	μετά τὸ	<i>τείχει</i> ἄνω στιγμή
»	44	»	19	μετά τὸ	<i>Ἀθηναίους</i> ἄνω στιγμή
»	44	»	31	μετά τὸ	<i>ἑαυτῶν</i> ἄνω στιγμή
»	46	»	15	μετά τὸ	<i>εἶναι</i> ἄνω στιγμή
»	48	»	9	μετά τὸ	<i>ἀποσιάσεως</i> ἄνω στιγμή.

ΔΙΟΡΘΩΤΑ

20	πρώτον σελίδα	14	20
21	•	17	21
22	•	18	22
23	•	19	23
24	•	20	24
25	•	21	25
26	•	22	26
27	•	23	27
28	•	24	28
29	•	25	29
30	•	26	30
31	•	27	31
32	•	28	32
33	•	29	33
34	•	30	34
35	•	31	35
36	•	32	36
37	•	33	37
38	•	34	38
39	•	35	39
40	•	36	40
41	•	37	41
42	•	38	42
43	•	39	43
44	•	40	44
45	•	41	45
46	•	42	46
47	•	43	47
48	•	44	48
49	•	45	49
50	•	46	50
51	•	47	51
52	•	48	52
53	•	49	53
54	•	50	54
55	•	51	55
56	•	52	56
57	•	53	57
58	•	54	58
59	•	55	59
60	•	56	60
61	•	57	61
62	•	58	62
63	•	59	63
64	•	60	64
65	•	61	65
66	•	62	66
67	•	63	67
68	•	64	68
69	•	65	69
70	•	66	70
71	•	67	71
72	•	68	72
73	•	69	73
74	•	70	74
75	•	71	75
76	•	72	76
77	•	73	77
78	•	74	78
79	•	75	79
80	•	76	80
81	•	77	81
82	•	78	82
83	•	79	83
84	•	80	84
85	•	81	85
86	•	82	86
87	•	83	87
88	•	84	88
89	•	85	89
90	•	86	90
91	•	87	91
92	•	88	92
93	•	89	93
94	•	90	94
95	•	91	95
96	•	92	96
97	•	93	97
98	•	94	98
99	•	95	99
100	•	96	100

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἀθήναι τῆ 28 Ἰουλίου 1930

Ἀριθ. Πρωτ. 37434

Ἀριθ.

Π ρ ὶ ς

τὸν κ. Ἰωάννην Ν. Σιδέρην, βιβλιοεκδότην

Ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν, ὅτι δι' ἡμετέρας ταύταρίθμου καὶ ἀπὸ 23 Ἰουνίου 1930 πράξεως καταχωρισθείσης ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμ. 86 τῆς 15 Ἰουλίου 1930 φύλλῳ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (τεῦχος Β') ἐνεκρίθη συμφώνως τῷ Νόμῳ 3438, τὸ ὑφ' ὑμῶν ὑποβληθὲν πρὸς κρίσιν διδακτικὸν βιβλίον Βασ. Φάβη «Ἐκλογαὶ ἐκ τῆς Θουκυζίδου συγγραφῆς» (κεείμενον) διὰ τὴν τετάρτην καὶ πέμπτην τάξιν τοῦ ἑξατάξιου Γυμνασίου διὰ τρία σχολικὰ ἔτη, ἧτοι ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1930—31 ἕως τέλους τοῦ 1932—33 ὡς πρὸς τὴν τετάρτην τάξιν, διὰ τέσσαρα δὲ σχολικὰ ἔτη, ἧτοι μέχρι τέλους τοῦ σχολ. ἔτους 1933—34 ὡς πρὸς τὴν πέμπτην τάξιν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως κατὰ τὴν ἐκτύπωσίν του ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει καὶ ἐκτελεσθῶσιν αἱ ὑπὸ τῆς οἰκειᾶς Ἐπιτροπῆς ὑποδειχθεῖσαι τροποποιήσεις.

Ὁ Ὑπουργὸς

Γ. ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

Ἄρθρον 9 τοῦ ἀπὸ 26 Ἰουλίου 1929 Προεδρικοῦ Διατάγματος.

Τὰ διδακτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τοπου τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρα κατὰ 20 % τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος Διατάγματος κανονισθείσης ἄνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμέτωπον τῆς διαπάνης συσκευῆς καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὅρον ὅπως ἐπὶ τῆς τελευταίας σελίδος τοῦ ἑξαφύλλου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.

Φαλκς

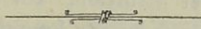
ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τῶν καλλίστων καὶ διδακτικωτάτων παρὰ Θουκυδίδη δραμάτων εἶναι ἢ ἄλλοις τῶν Πλαταιῶν καὶ ἢ ἀποστασία τῆς Δέσφου. Ἡ διήγησις ὁμως τούτων διασπᾶται πολλάκις ἐν τῷ κειμένῳ ἔνεκα τῆς κατὰ θέρη καὶ χειμῶνας ἐκθέσεως τῶν γεγονότων. Ἡμεῖς τὰ οὕτω διεσπασμένα μέρη ἀπολαβόντες καὶ καταλλήλως συνάφραντες ἐκδίδομεν εἰς ἀπηρτισμένας ἐνότητες ἔχοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι, ὅταν τὸ ἀναγνωσθὲν μέρος ἀπαρτίζη ἐν ὅλον ἔχον ἀρχὴν καὶ τέλος, καὶ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μαθητοῦ ἐπιδρωᾷ ἀποτελεσματικώτερον καὶ εἰς τὴν μνήμην σταθερώτερον κατατίθεται.

Ἐκ τῶν ἀναφερομένων εἰς τὰς ἐνότητες ταύτας δημηγοριῶν ἐσοχολίασαμεν τὰς δύο, τὴν τῶν Πλαταιέων καὶ τὴν τοῦ Διοδότου, τῶν ὁποίων ἡ ἐρμηνεία εἶναι ἐπαρκῆς, τῶν δὲ ἄλλων δύο παρέχομεν μόνον περίληψιν.

Καὶ αἱ δημηγορίαι αὗται εἶναι τῶν ἀρίστων παρὰ Θουκυδίδη. Περὶ τῆς δημηγορίας τῶν Πλαταιέων ὁ Ἄγγλος φιλόλογος Vinzet λέγει ὅτι «εἶναι ὁ χαριέστερος λόγος οὐ μόνον ἐκ τῶν παρὰ Θουκυδίδη, ἀλλὰ σχεδὸν ἐκ τῶν παρ' ἅπασιν τοῖς Ἑλλήσι συγγραφεῦσι». Τὸν δὲ ἐπίλογον τῆς δημηγορίας ταύτης χαρακτηρίζει ὡς ἑξῆς: «Δὲν ὑπάρχει ὠραιότερος καὶ φωτεινότερος ἐπίλογος οὔτε παρὰ τοῖς Ἑλλήσιν οὔτε παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις». Ὁ δὲ Διονύσιος ὁ Ἀλικαρνασσεὺς λέγει: «Υπὲρ ἅπασας τὰς ἐν τοῖς ἐπιτά βιβλίαις φερομένας (δημηγορίας) τὴν Πλαταιέων ἀπολογίαν τεθαύμακα» (παρὰ Porro Thucydidis, τόμ. 3, τευχ. 2, 684). Περὶ δὲ τῆς δημηγορίας τοῦ Διοδότου ὁ περιώνυμος Ἄγγλος φιλόλογος Bloomfield λέγει: «Ὁ λόγος τοῦ Διοδότου ἀποτελεῖ μοναδικὸν φαινόμενον, διότι ἐν αὐτῷ συνδυάζεται ἡ σύνεσις μετὰ τῆς φιλανθρωπίας. Εἶναι λυπηρὸν ὅτι τοιοῦτον ἄνδρὸς τὸ ὄνομα οὐδαμῶθεν ἄλλοθεν εἶναι γνωστὸν» (παρὰ Porro ἐνθα ἀνωτέρω 626).

ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

Θουκυδίδης ὁ Ὀλόρου Ἀθηναῖος ἐκ τοῦ δήμου Ἀλιμοῦντο ἦτο στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων κατὰ τὸ 8ον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου (424 π. Χ.) ἡγούμενος δὲ μικρᾶς ναυτικῆς μοίρας, ἀποτελουμένης ἕξ ἑπτὰ πλοίων, ἐναυλόχει περὶ τὴν Θάσον, καθ' ὃν χρόνον ὁ στρατηγὸς τῶν Λακεδαιμονίων Βρασίδα ἐπολιόρκει τὴν Ἀμφίπολιν, σύμμαχον πόλιν τῶν Ἀθηναίων. Ὁ κίνδυνος τῆς Ἀμφιπόλεως δὲν ἐφαίνετο ἐπικείμενος, διότι καθ' ὅσον ὀχυρωτάτη ἦτο ἡ πόλις καὶ ἀφθονα εἶχε τὰ ἐπιτήδεια καὶ τὰ ὄπλα. Καὶ ἔσπευσε μὲν ὁ Θουκυδίδης νὰ ἔλθῃ εἰς βοήθειαν αὐτῆς, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ ὁ Βρασίδας κατώρθωσε διὰ συνθηκολογήσεως πρὸς τοὺς κατοίκους νὰ γίνῃ κύριος τῆς πόλεως. Ἐνεκα τοῦτου ὁ Θουκυδίδης μόνον τὸ ἐπίνειον τῆς Ἀμφιπόλεως ἠόνη κατώρθωσε νὰ σώσῃ.

Ἡ ἀπώλεια τῆς Ἀμφιπόλεως ἦτο καιριώτατον τραῦμα κατὰ τῆς Ἀθηναϊκῆς συμμαχίας. Οἱ Ἀθηναῖοι θεωρήσαντες ὑπαίτιον τοῦ ἀτυχήματος τὸν Θουκυδίδην, κατηγοροῦσαν αὐτὸν ἐπὶ προδοσίᾳ καὶ κατεδίκασαν εἰς ἀειφυγίαν.

Ὁ Θουκυδίδης ἐξόριστος ἤδη, ἐν ἡλικίᾳ 47 περιῖπου ἐτῶν κατέφυγε καὶ ἐγκατεστάθη ἐν Σκαπτῇ Ὑλῃ τῆς Θράκης, ὅπου κατεῖχε μεταλλεῖα χρυσοῦ εἴτε προικτῶα ἐκ τῆς γυναικὸς Ἠγησπύλης, ἡ ὁποία ἦτο Θραῖσσα, εἴτε ἐκ τῶν προγόνων αὐτοῦ κληρονομικῶς· διότι τοῦ Θουκυδίδου τὸ γένος ἀνήγεται εἰς τὸν βασιλέα τῶν Θρακῶν Ὀλορον, τοῦ ὁποίου τὴν θυγατέρα εἶχε λάβει σύζυγον ὁ μαραθωνομάχος Μιλτιάδης. Ἐκεῖ εὐρισκόμενος ὁ Θουκυδίδης καὶ ἐπικοινωνῶν ἐκάστοτε μετὰ Ἀθηναίων καὶ Λακεδαιμονίων παρηκολούθει ἐπιμελῶς τὸν πόλεμον καὶ συνέλεγε τὴν ἀναγκαίαν πρὸς συγγραφὴν τῆς ἱστορίας αὐτοῦ ὕλην.

Ὁ Θουκυδίδης ἀνήκων εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐγενῶν καὶ εὐπό-
νων Ἀθηναίων ἔτυχεν ἀριωτάτης παιδείσεως¹⁾ καὶ ἐπιμελημέ-
νης ἀγωγῆς· προικισμένος δὲ μὲ ἔμφυτον ὀξύνοιαν καὶ κρίσιν
ροεῖδεν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ πολέμου τὴν σημασίαν αὐτοῦ καὶ
μέσως ἤρχισε νὰ συλλέγῃ ἱστορικὴν ὕλην ἀδιακόπως διερευνῶν
αἱ ἐξετάζων τὰ συμβάντα. Φαίνεται δὲ ὅτι πρὸς ἀκριβεστέραν
ἐτάσιν τῶν πραγμάτων καὶ μελέτην τῶν τόπων ὅπου διεδραμα-
τίσθη ἡ καταστροφὴ τοῦ εἰς Σικελίαν ἀποσταλέντος Ἀθηναϊκοῦ
στρατοῦ καὶ στόλου μετέβη κατὰ τὸ δίσστημα τῆς ἐξορίας του
εἰς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν, καθὰ μαρτυρεῖται ὑπὸ τῶν παλαιῶν.
καὶ ἀλλαχοῦ πιθανῶς μετέβη ὁ Θουκυδίδης διὰ παρόμοιον σκο-
πόν, ἀλλ' οὐδὲν μαρτυρεῖται.

Μετὰ τὸ τέλος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἦτοι εἴκοσιν
τῆ ἀπὸ τῆς ἐξορίας του, ἐπετρόπη εἰς τὸν Θουκυδίδην καὶ ἐπα-
ῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα· ἀλλ' ἄγνωστον εἶναι πόσον χρόνον μετὰ
τὴν ἐπάνοδον ἔζησεν, ἔτι δὲ ποῦ ἀπέθανε καὶ διὰ ποίου θανά-
του. Παραδίδεται ὅτι ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις βιαίῳ θανάτῳ, ἀλλὰ
πρὸς τὴν παράδοσιν ταύτην δὲν συμφωνοῦσι πάντες οἱ παλαιοί.
Πιθανώτατον φαίνεται ὅτι ἀπέθανεν αἰφνιδίως, ὡς δύναται τις
ἀ εἰκάσῃ ἐκ τοῦ ἔργου αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον κατέλειπεν ἡμιτελές.

Τὸ ἔργον τοῦ Θουκυδίδου.

Ἡ ἱστορία τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου εἶναι τὸ μόνον
ἔργον τοῦ Θουκυδίδου, καὶ τοῦτο δὲ κολοβόν, διότι φθάνει μέ-
χρι τοῦ 411 π. Χ. ὅπου διακόπτεται ἀποτόμως. Ὅλον τὸν πόλε-
μον βεβαίως εἶχεν ὑπ' ὄψιν του νὰ συγγράψῃ, ἀλλ' αἰφνιδίως
θάνατος ἠμπόδισεν αὐτὸν νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ἔργον. Τὸ τε-
λευταῖον μέρος τοῦ συγγράμματος, τὸ ὁποῖον, κατὰ τὴν ὑπὸ τοῦ
γραμματικῶν γενομένην διαίρεσιν, ἀποτελεῖ τὸ ὄγδον βιβλίον,
ἔχει τι τὸ σχεδιαγραφικὸν καὶ στερεῖται δημηγοριῶν, αἱ ὁποῖαι
ἀποτελοῦσιν ἀπαραίτητον στοιχεῖον τῆς διηγήσεως.

Ἡ συγγραφή τοῦ Θουκυδίδου ὡς ἱστορικὸν ἔργον θεωρεῖ-
ται μοναδικόν. Ἡ ἀκρίβεια καὶ ἡ πίστις παρ' αὐτῷ εἶνε τοσαύτη,

¹⁾ Ἐτύχε διδασκάλων τοῦ φιλοσόφου Ἀναξαγόρου καὶ τοῦ ῥήτορος
Ἀντιφῶντος.

ὄστε κατὰ τὸν Γερμανὸν φιλόλογον Μύλλερ εἶναι ζήτημα, ἂν ὑπάρχῃ ἄλλη περίοδος τῆς παγκοσμίου ἱστορίας μετὰ τῆς σαφηνείας καὶ καθαρότητος γνωστή, ὅσον τὰ εἴκοσι καὶ ἕν ἔτη τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, τὰ ὅποια συνέγραψεν ὁ Θουκυδίδης. Ἡ ἀλήθεια ἦτο ὁ ὕψιστος σκοπὸς τοῦ ἔργου του, δι' ὃ ἀνηρεῦνα τὰ γεγονότα ἀπαθῶς καὶ ἀμερολήπτως, μὴ παρασυρόμενος οὔτε ἀπὸ τὰ ἀριστοκρατικὰ αὐτοῦ φρονήματα οὔτε ἀπὸ ἄλλα συναισθήματα τῆς ψυχῆς του.

Αἱ δημηγορίαι δὲν περιέχουν αὐτολεξεί ὅ,τι ὑπὸ τῶν ῥητόρων ἐλέχθη· τοῦτο ἦτο ἀδύνατον. Ὁ Θουκυδίδης ἔχων ὡς βάσιν τὰς διηγήσεις τῶν ἀκροατῶν διεσκεύαζε καὶ συνεπλήρωνε αὐτὰς φρονιζῶν νὰ ἀποδώσῃ ἀκριβέστερον τὰ λεχθέντα, ὅπου δὲ ἔσπερεῖτο τοιούτων διηγήσεων ἐπλαττεν ὁ ἴδιος τὰς δημηγορίας συμφώνως πρὸς τὸν χαρακτῆρα τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων.

Αἱ δημηγορίαι δὲν εἶναι ἀπλοῦν κόσμημα τοῦ ἱστορήματος, εἶναι ἐσωτερικὴ ἀνάγκη τοῦ ἔργου, διότι ἐν αὐταῖς περιέχονται οἱ λόγοι καὶ αἱ αἰτίαι τῶν σπουδαιότερων γεγονότων τοῦ πολέμου, αἱ ὅποια πηγάζουν ἐξ αὐτοῦ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ψυχικῆς διαθέσεως τῶν πόλεων, τῶν κομμάτων, τῶν προσώπων. Διὰ τοῦ λόγου τῶν Πλαταιέων π. χ. δικαιολογεῖται ἡ προσήλωσις αὐτῶν εἰς τὴν Ἀθηναϊκὴν συμμαχίαν, διὰ δὲ τοῦ λόγου τοῦ Διοδότου ἐκδηλοῦνται τὰ φρονήματα καὶ αἱ τάσεις τῆς νηφαλιωτέρας μερίδος τῶν Ἀθηναίων.

Ὁ Θουκυδίδης καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ ἱστορικοί.

Οἱ παλαιότεροι τοῦ Θουκυδίδου ἱστορικοί, οἱ καλούμενοι λογογράφοι, ἠσχολοῦντο εἰς τὴν περιγραφήν τῆς φύσεως, τῶν χωρῶν, τῶν ἐθίμων καὶ τῶν ἰδιαιτέρων χαρακτήρων τῶν λαῶν· περιέργα μνημεῖα, πορεῖαι στρατευμάτων καὶ καθόλου πᾶν ὅ,τι θὰ ἐκίνει τὴν περιέργειαν τῶν συγχρόνων ἦτο ὑποκείμενον τῆς ἐρεύνης των.

Εἰς τὴν βαθυτέραν ἐξήγησιν τῶν γεγονότων οὐδόλως ἀπέβλεπον. Ὁ Ἡρόδοτος ὑπερβάλλον αὐτοὺς δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν διήγησιν τῶν γεγονότων· ἀναζητεῖ τὰς αἰτίας αὐτῶν καὶ εὕρισκει ὅτι ἡ δύναμις τῶν θεῶν κυβερνᾷ τὰ πάντα καὶ ἐπομένως αὕτη
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

εἶναι ἡ κυρία τῆς τύχης καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἔθνῶν ἑνὸς ἑκάστου.

Πρῶτος ὁ Θουκυδίδης ἐπιχείρησε νὰ δείξῃ ὅτι αἱ πράξεις τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ γεγονότα τοῦ βίου τῶν ἔθνῶν ἔχουσι τὴν αἰτίαν αὐτῶν εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν κατάστασιν τῶν τε ἀνθρώπων καθ' ἕκαστον καὶ τῶν λαῶν ὡς συνόλου. Τῆς τοιαύτης δὲ τῶν πράξεων ἐξετάσεως καὶ ἐρμηνείας ὁ Θουκυδίδης ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος δημιουργός, ἅμα δὲ καὶ ὁ ἄκρος τελειωτής.

Γλῶσσα τοῦ Θουκυδίδου.

Ἡ γλῶσσα τοῦ Θουκυδίδου εἶναι ἀρκετὰ διάφορος τῆς τοῦ Ξενοφῶντος. Ἀναγινώσκων τις τὸν Θουκυδίδην μετὰ τὸν Ξενοφῶντα ἐννοεῖ ὅτι εἰσέρχεται εἰς ἄλλην ἀτμόσφαιραν, εἰς ἄλλην χρονικὴν περίοδον. Ἐν τούτοις ἀμφοτέροι οἱ συγγραφεῖς οὗτοι δὲν ἀπέχουν ἀπ' ἀλλήλων χρονικῶς τοσοῦτον ὥστε νὰ δικαιολογῆται ἡ ὑπάρχουσα διαφορά. Ἄλλ' ὁ Ξενοφῶν ἔγραψεν εἰς γλῶσσαν ὡς αὕτη εἶχεν ἐξελιχθῆ κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν χρόνους, ἀποτείνεται δὲ πρὸς τοὺς πολλούς, οἵτινες ἀναγινώσκουσι πρὸς τέρψιν, ἐνῶ ὁ Θουκυδίδης ζήσας μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη παρέμεινεν ἀγνός καὶ ἀδιάφθορος τρόφιμος τῶν μεγαλοουργῶν Περικλείων χρόνων καὶ οὔτε τὰς περὶ πολιτείας καὶ πατρίδος ἰδέας μετέβαλε οὔτε εἰς τὸ πλῆθος ἀπέβλεψε συγγράφων τὸ βιβλίον του, ἀλλ' εἰς τὴν ὠφέλειαν τὴν ὁποίαν δύναται νὰ ἀποκομίσῃ τις ἐκ τῆς ἀκριβοῦς κατανοήσεως τῶν μεγάλων ἱστορικῶν γεγονότων μετὰ δικαίας δὲ ὑπερηφανείας ὁ ἴδιος χαρακτηρίζει τὸ ἔργον του *κτῆμά τε ἐς ἀεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ἀκούειν* (1, 22, 4).

Διὰ τοῦτο οὐδεμίαν ἠσθάνετο ἀνάγκην νὰ συγκαταβῆ εἰς τὴν σύγχρονον μορφήν τῆς γλώσσης, ἀλλ' ἔγραψεν εἰς τὴν παλαιότεραν Ἀττικὴν διάλεκτον, ἡ ὁποία ἦτο οἰκεία εἰς αὐτόν.

Ἡ παρὰ Θουκυδίδην ἔκφρασις δικαίως χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ Διονυσίου τοῦ Ἀλικαρνασσέως ἀδσθηρὰ καὶ σκοτεινὴ: εἶναι δύσληπτος καὶ πολλάκις εὐρίσκειται τις εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπιναλάβῃ τὴν ἀνάγνωσιν δις καὶ πλεονάκις, ἵνα συλλάβῃ τὸ περιεχόμενον.

Τὸ σπουδαιότερον πρόσκομμα εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Θουκυδίδου εἶναι ἡ βραχυλογία. Ἄλλ' αὕτη δὲν πρέπει νὰ νοηθῆ ὡς παράλειψις τῶν δῆθεν εὐκόλως νοουμένων, διότι τοῦτο θὰ ἐγένετο ἐπὶ θυσίᾳ τῆς σαφηνείας τῆς διηγήσεως, ἡ ὁποία ἐν τούτοις εἶναι ἐξαιρετος (πρβλ. περιγραφὴν τοῦ τείχους τῶν Πελοποννησίων καὶ τὴν ἔξοδον τῶν Πλαταιέων 3,21 κ. ἑ.). ἡ βραχυλογία τοῦ Θουκυδίδου στηρίζεται εἰς τὴν ἰκανότητα αὐτοῦ νὰ εὐρίσκη τὴν συντομωτάτην, ἅμα δὲ καὶ κρυωτάτην ἔκφρασιν ¹⁾.

Καὶ τὸ ὑπὸ αὐτοῦ εἶναι αὐστηρὸν καὶ σεμνόν' ἐκλέγει τὰς λέξεις πρὸς ἀκριβῆ ἔκφρασιν τῶν ἐννοιῶν, ἀλλ' οὐδόλως ἐπιζητεῖ τὴν δημιουργίαν ἐντυπώσεων, οὐδὲ προκαλεῖ ὑπερβολικὰς συγκινήσεις τῆς ψυχῆς' οὐδέποτε δὲ ἐκτρέπεται τῶν ὀρίων τῆς εὐπρεπείας. Θὰ ἠδύνατο παθητικωτάτους λόγους νὰ ὑποβάλη εἰς τὸ στόμα τῶν Πλαταιέων καὶ τοῦ Διοδότου πρὸς συγκίνησιν τῶν ἀκροατῶν' ἀλλ' ἐν τούτοις ὑπὸ μὲν τῶν Πλαταιέων ὑπομιμνήσκειται ἁπλῶς τὸ μέγεθος τοῦ ἐγκλήματος, νὰ φονεύσῃ τις ἰκέτας (χειρὰς προϊσχομένους 58, 3 καὶ ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως ἰκέται ὄντες 59,4), εἰς δὲ τὸν λόγον τοῦ Διοδότου διαρρηθὴν ἀποκρούεται οἶκτος καὶ ἐπιείκεια (μῆτε οἴκτω πλέον νείμαντες μῆτ' ἐπιεικείᾳ 48). Διὰ τοῦτο τὰ σχήματα διανοίας, τὰ τόσον συνήθη εἰς τοὺς ρήτορας, παρὰ Θουκυδίδη ἔλλείπουσιν.

Τῆς διηγήσεως καθ' ὅλον γνῶρισμα εἶναι ἡ ἡρεμία καὶ ἡ σαφήνεια, τῆς δὲ περιγραφῆς τῶν πραγμάτων ἡ ἐξαιρετος ἐνάργεια. Ἀναγινώσκων τις τὴν ἔξοδον τῶν Πλαταιέων νομίζει ὅτι παρίσταται θεατῆς τῶν γινομένων καὶ λαμβάνει σαφῆ συνείδησιν αὐτῶν, καθόλου δὲ ἐν τῇ διηγῆσει τῶν περὶ τὰς Πλαταιὰς ἀγῶνων, ὡς παρατηρεῖ ὁ Christ, ζωγραφεῖ τὰ τελούμενα μετὰ δραματικῆς χάριτος ²⁾.

¹⁾ Ἡ διαφορὰ τῶν τύπων λέξεων τινον εὐρίσκονται ὑπὸ τῶν μαθητῶν κατὰ τὴν ἀνάγνωσιν' π. χ. ξὺν καὶ ἐς ἀντὶ σὺν καὶ εἰς, Πλαταιῆς ἀντὶ Πλαταιεῖς, ἡσσωμαι ἀντὶ ἠττωμαι, ὄφελια ἀντὶ ὄφέλεια κτ.

²⁾ Τὰ κατὰ Θουκυδίδη ἐν γένει καλὸν εἶναι νὰ διδασχθοῦν μετὰ τὸ πέρας τῆς ἀναγνώσεως τοῦ κειμένου.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ ΕΥΓΓΡΑΦΗΣ

1. ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΩΣΙΣ ΤΩΝ ΠΛΑΤΑΙΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Ἀπόπειρα Θηβαίων πρὸς κατάληψιν τῶν Πλαταιῶν
(Βιβλ. 2, 1 — 6.)

ἐνθένδε—ἀπὸ τοῦδε τοῦ γεγονότος—ἀπὸ τοῦ ἐξῆς γεγονότος τὸ ὅποιον θὰ διηγηθῶ. *τῶν ἑκατέροις ξυμμάχων*—τῶν ἑκατέροις ξυμμαχούντων· ἑκατέροις δηλ. τοῖς Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις χωριστά. *ἐν ᾧ* δηλ. πολέμῳ. *οὔτε ἐπεμείγνυντο...* *παρ' ἀλλήλους*—ἐπιμείγνυνται παρ' ἀλλήλους (μέσον ἀλληλοπαθές)—μεταβαίνουσι πρὸς ἀλλήλους, οὔτοι πρὸς ἐκείνους. *ἀκηρυκτεῖ*—μὴ συνοδεύοντος κήρυκος. *οὔτε...* *ἔτι*—οὐκέτι τε. *κατασιάντες*· δηλ. εἰς τὸν πόλεμον· *καθίσταμαι εἰς τὸν πόλεμον*—ἀρχίζω νὰ πολεμῶ. *τε*· ἀπόδοσις τοῦ προηγουμένου *οὔτε*· ἢ σύνδεσις εἶναι οὔτε ἔτι... *τε* = οὐκέτι τε... *τε*. *γέγραπται* = ὑποκείμε. νοεῖται ἕκαστα δηλ. τὰ τοῦ πολέμου γεγονότα· ἢ πρότασις θὰ ἦτο ὀμαλωτέρα οὕτω· *γέγραπται* δὲ ἕκαστα ἐξῆς ὡς ἐγίγνετο κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα. *ἐξῆς*—κατὰ σειρᾶν.

κατὰ θέρος καὶ χειμῶνα· νοεῖται ὡς θέρος τὸ ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Νοεμβρίου διάστημα.

2. § 1.

γὰρ· διασαφητικὸς τοῦ ἀνωτέρω *ἐνθένδε*. *ἐνέμειναν*· ἐμμένω—ἰσχύω, διατηροῦμαι ἐν ἰσχύι. *μετ' Εὐβοίας ἀλωσιν*—ἢ Εὐβοία σύμμαχος οὔσα τῶν Ἀθηναίων ἀπέστη ἀπὸ τῆς συμμαχίας· οἱ δ' Ἀθηναῖοι, τοῦ Περικλέους στρατηγούντος, ταχέως ὑπέταξαν αὐτήν (τῷ 445 π.Χ.). *δυοῖν δέοντα*· ἢ μετοχὴ ἐνταῦθα προσωπικῶς· ὑποκείμε· τὸ πενήκοντα, ἀντικείμε. τὸ δυοῖν πενήκοντα

δυοῖν δέοντα = πεντήκοντα πλὴν δύο, ἤτοι τεσσαράκοντα οὐκ ἔτι.
ἐπὶ Χρυσίδος... Ἔθνη μεταφρ. ἐπὶ τῆς Χρυσίδος ἐν Ἄργεϊ, ἢ ὁποῖα τότε ἦτο ἱέρεια ἀπὸ τεσσαράκοντα οὐκ ἔτι καὶ ἐπὶ Αἰτῆσιος ἐφόρου ἐν Σπάρτῃ καὶ ἐπὶ Πυθιδώρου, ὅστις τῆσασαρος ἀκόμη μῆνας ἔμελλε νὰ εἶναι ἐπώνυμος ἄρχων τῶν Ἄθηναιων. *ἅμα ἦρι ἀρχομένων* = κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος. *βοιωταρχοῦντες* = *βοιωτάρχαι*, ἤτοι οἱ κοινοὶ ἄρχοντες πασῶν τῶν πόλεων τῶν ἀποτελουσῶν τὴν Βοιωτικὴν συμμαχίαν· οὗτοι ἦσαν συγχρόνως καὶ στρατηγοὶ τῆς συμμαχίας. *περὶ πρῶτον ἕβρον* = κατὰ τὰς πρὸ τοῦ μεσονυκτίου ὥρας. *ἐν ὄπλοις* = ἐνοπιοί.

τριακοντούτις σπονδαί· διὰ τῶν σπονδῶν τούτων αἱ δύο συμμαχίαι, δηλ. ἡ ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἄθηνων καὶ ἡ ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Σπάρτης ἀνεγνώρισαν ἀλλήλας ὡς ἀποτελούσας δύο ομάδας πολιτειῶν· οὐδετέρω δ' αὐτῶν ἐδικαιοῦτο νὰ δεχθῆ εἰς τὴν συμμαχίαν αὐτῆς πόλιν ἀνήκουσαν εἰς τὴν ἑτέραν συμμαχίαν· εἶχε δὲ τὸ δικαίωμα ἡ ἔχουσα τὴν ἡγεμονίαν πόλις νὰ τιμωρῆ πᾶσαν ἀποστασίαν ἢ τῶν ἰδιατέρων μετ' αὐτῆς συμφωνιῶν παραβάσιν πόλεός τινος.

§ 2.

ἐπηγάγοντο· δηλ. αὐτοὺς ἐπάγομαί τινα = προσκαλῶ τινα. *Ναυκλείδης τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ* = ὁ Ν. καὶ οἱ συστασιῶται, ἤτοι οἱ ὀλιγαρχικοί. *ἰδίας ἐνεκα δυνάμεως*· τελικὸν αἷτιον = ἵνα αὐτοὶ γίνωσι δυνατοί, δηλ. ἀναλάβωσι τὴν διοίκησιν τῆς πόλεως. *τοὺς σφίσις ὑπεναντίους* = τοὺς αὐτοῖς ἐναντίους, δηλ. τοὺς ἀντιστασιώτας, τοὺς δημοκρατικούς. *διαφθείρω* = φρονεύω. *προσποιά τὴν πόλιν Θηβαίους* = προσθέτω τὴν πόλιν εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν Θηβαίων.

§ 3.

ἐπραξαν· πράττω = ἐνεργῶ, κατορθώνω. *δυνατωτάτου*· δυνατοὶ ἐν τινι πολιτείᾳ ἐλέγοντο ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἡ γνώμη εἶχε κύρος παρὰ τῷ λαῷ. *ὅτι ἔσσιτο ὁ πόλεμος* = ὅτι ἔσται ὁ πόλεμος = ὅτι ὁ πόλεμος θὰ γίνῃ. *σφίσι διάφορον οὔσαν* = διαφερομένην αὐτοῖς = οὐ συμφωνοῦσαν, ἀντιμαχομένην. *ἔτι ἐν εἰρήνῃ τε καί... = εἰρήνης τε ἔτι οὔσης καὶ τοῦ πολέμου μήπω φανεροῦ καθεστῶτος* = ἐνῶς ἀκόμη ἦτο εἰρήνη καὶ ὁ πόλεμος δὲν Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ το Ἰνστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

εἶχεν ἀκόμη καταστῆ φανερός. *προκαταλαβεῖν* = *καταλαβεῖν*. ἦ· ἀναφορικὸν τοπικὸν ἐπίρρημα = *ὄθεν*· ἐνταῦθα σημαίνει αἰτίαν = ἕνεκα τούτου, διὰ τὸ ὅτι δηλ. ἦτο εἰρήνη. *ἔλαθον εἰσελθόντες* = εἰσῆλθον χωρὶς νὰ τοῖς ἐννοήσουν οἱ Πλαταιεῖς. *φυλακῆ* = φύλακες. *οὐ προκαθεστηκυίας* = *οὐ καθεστηκυίας*· αἰτιολ. μτχ. ἀναφερομένη εἰς τὸ *ἔλαθον*.

§ 4.

θέμενοι... τὰ ὄπλα τίθεμαι τὰ ὄπλα = παρατάσσομαι. *τοῖς ἐπαγομένοις*· ὁ ἐνεστὼς ἀντὶ ὄρο. = τοῖς ἐπαγαγομένοις. *ἔργου ἔχομαι* = ἀρχίζω τὸ ἔργον μου, τῆ δουλειά μου. *γνώμην ποιοῦμαι* = ἀποφασίζω. *κηρύγμασιν... ἐπιτηδεύεις* = μὲ κηρύγματα εἰρηνικά. *εἰς ξύμβασιν τὴν πόλιν ἄγω* = προσκαλῶ τοὺς πολίτας εἰς συμβιβασμόν. *ἀνεῖπεν ὄρο*. τοῦ ἀναγορεύω = κηρύσσω. *σφίσι... προσχωρήσειν τὴν πόλιν* = ὅτι οἱ πολῖται θὰ προσχωρήσουν εἰς αὐτούς.

3. § 1.

ἑξαπιναιῶς· ἑξαπίνης = ἑξαίφνης. *καταδείσαντες· καταδέδια ἢ καταδέδοικα* = φοβοῦμαι πολύ, τρομάζω. *πρὸς ξύμβασιν ἐχώρησαν* = ἐδέχθησαν νὰ συμβιβασθοῦν. *τοὺς λόγους δεξάμενοι* = ἀφοῦ ἤκουσαν τὰς προτάσεις των. *ἡσύχαζον* = δὲν ἔκαμαν καμμίαν πολεμικὴν ἐνέργειαν, δηλ. δὲν παρεσκευάζοντο πρὸς ἄμυναν. *ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ* = ἐπειδὴ ἄλλως τε, ἐπειδὴ μάλιστα. *νεωτερίζω τι εἷς τινα* = κάμνω εἷς τινα κακόν τι.

§ 2.

πράσσοντες δέ πως ταῦτα = ἐνῶ δὲ διεπραγματεύοντο ἀκόμη οἱ Πλαταιεῖς πρὸς τοὺς Θηβαίους. *ἐνόμισαν* = ἐσχημάτισαν τὴν γνώμην, ἐσκέφθησαν. *ῥαδίως κρατήσειν· κρατῶ* = καταβάλλω, γίνομαι κύριός τινος· μετάφρ. «ὅτι εὐκόλως θὰ τὰς συλλάβουν». *τῷ πληθῆι... οὐ βουλομένῳ ἦν· ἔστι μοι βουλομένῳ* = βούλομαι (τὸ ῥῆμα ἔστι ἀπροσώπως). *ἀφίσταμαι τῶν Ἀθηναίων* = ἀποστατῶ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους.

§ 3.

ἐπιχειρητέα· αἰτιατ. πληθ. ἀντὶ *ἐπιχειρητέον*. *ἐδόκει ἐπι-*

χειρητέα εἶναι = ἐνόμισαν ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπιχειρηθῇ τὸ πρᾶγμα (τὸ ἐδόκει ἀντὶ τοῦ ἔδοξε). *ξυνελέγοντο... παρ' ἀλλήλους* = συνηγιῶντο μεταξύ των. *διορύσσω τὸν τοῖχον* = ἀνοίγω ὄρυγμα εἰς τὸν τοῖχον, κάμνω τρυπαν εἰς τὸν τοῖχον. *διὰ τῶν ὁδῶν... ἰόντες* = πορευόμενοι (παρ' ἀλλήλους) διὰ τῶν ὁδῶν. *καθίστημι ἄμαξαν εἰς τὴν ὁδὸν* = τοποθετῶ ἄμαξαν εἰς τὸν δρόμον. *ἀντὶ τείχους* = ἀντὶ ἐρύματος = ὡς ὀχύρωμα. *ἐξαργύω* = παρασκευάζω, τακτοποιῶ. *ἦ... ἐφαίνεται* = ὅπως ἐφαίνετο. *ξύμφορον ἔσσεσθαι πρὸς τὰ παρόντα* = ὅτι θὰ ὠφελήσῃ εἰς τὴν παροῦσαν περίστασιν.

§ 4.

ὡς ἐκ τῶν δυνατῶν = κατὰ τὸ δυνατόν. *φυλάξαντες ἔτι νύκτα καὶ αὐτὸ τὸ περίορθρον* = ἀναμείναντες νὰ εἶναι ἀκόμη νύξ καὶ μάλιστα ὄρθρος βαθύς (ἢ πρώτη ὥρα μετὰ τὸ μεσονύκτιον). *κατὰ φῶς* = μετὰ τὸ φῶς, ἐν καιρῷ ἡμέρας. *θαρσαλεωτέροις οὔσι* δηλ. τοῖς Θηβαίοις. *προσφέρωνται* δηλ. οἱ Πλαταιεῖς. *καὶ ὅπως μὴ σφίσιν ἐκ τοῦ ἴσου γίνωνται* δηλ. οἱ Θηβαῖοι. *ἐκ τοῦ ἴσου γίνομαι τι* = ἐξισοῦμαι πρὸς τινα. *ἀλλ' (ὅπως)... ἥσους ὄσιν* = ἥσῶνται = ἀλλὰ διὰ νὰ μειονεκτῶσι. *φοβερώτεροι*· ἐνταῦθα τὸ φοβερός μετὰ παθητικῆς ἐννοίας, ἔμφοβος, περίφοβος, περιδεής. Μετάφρ. «Ἀφοῦ δὲ ὅσον ἦτο δυνατόν ἠτοιμάσθησαν τὰ πράγματα, θεωρήσαντες κατάλληλον χρόνον (φυλάξαντες) νὰ εἶναι ἀκόμη νύξ καὶ μάλιστα ὄρθρος βαθύς, ὥρμησαν ἐκ τῶν οἰκιῶν ἐναντίον αὐτῶν, ἵνα μὴ ἐπιτεθῶσι κατ' αὐτῶν ἐν καιρῷ ἡμέρας, ὅποτε (οἱ Θηβαῖοι) θὰ ἐμάχοντο γενναιότερον (θαρσαλεωτέροις) καὶ ἵνα μὴ ἐξισωθοῦν (οἱ Θηβαῖοι) πρὸς αὐτούς, ἀλλ' ἵνα ἐν καιρῷ νυκτὸς ὄντες περιδεεῖς μειονεκτῶσι τῶν Πλαταιέων, οἵτινες ἦσαν ἔμπειροι τῶν κατὰ τὴν πόλιν. ἦσαν· εἰς χεῖρας ἵναί = συμπλέκεσθαι. *κατὰ τάχος* = ταχέως, ἀμέσως.

θαρσαλεωτέροις... φοβερώτεροι· ὁ συγκριτικὸς τύπος ἐνταῦθα ἀνευ ἐννοίας συγκριτικῆς, ἐκφράζει τὴν ἐννοίαν τοῦ *ικανῶς*, ἀρκετὰ: *ικανῶς θαρσαλέοις, ... ικανῶς ἔμφοβοι*.

κατὰ τὰ πάτρια τῶν πάντων Βοιωτῶν· συμφώνως πρὸς τὰ πατροπαράδοτα ἔθιμα τοῦ Βοιωτῶν πάντων. Οἱ Πλαταιεῖς
 Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

δηλονότι καλοῦνται ἐνταῦθα νὰ ἀκολουθήσουν τὴν πατροπαράδοτον πολιτικὴν τῶν συμπάντων Βοιωτῶν, οἵτινες ἐμφανίζονται πάντοτε ἠνωμένοι, νὰ μὴ ἀποτελοῦν δὲ αὐτοὶ μόνοι ἑξαιρέσειν. Ἄλλ' οἱ Πλαταιεῖς ἤδη ἀπὸ τοῦ 519 π.Χ. εἶχον ἀποσπασθῆ ἀπὸ τῆς σμμαχίας τῶν Βοιωτῶν διὰ τὸ κατὰ τῶν Θηβαίων μῖσος, εἶχον δὲ συμμαχήσει μετὰ τῶν Ἀθηναίων, πρὸς τοὺς ὁποίους καὶ φυλετικῶς συνεδέοντο. Οἱ Πλαταιεῖς (καὶ οἱ Θεσπιεῖς) ἦσαν Ἰωνες, ἐνῶ οἱ Θηβαῖοι ἦσαν Αἰολεῖς.

4. § 1.

συνεστρέφοντο ἐν σφίσιν αὐτοῖς = συνεκεντροῦντο, συνεπυκνοῦντο. *ἢ προσπίπτοιεν* = ὀπόθεν ἐπήρχοντο, εἰς τὸ μέρος ὅπου ἐγίνοντο. *ἀπωθοῦμαι τὰς προσβολὰς* = ἀποκρούω (ἀπ' ἑμαυτοῦ) τὰς προσβολὰς. *ἀπεκρούσαντο* = ἀπεώσαντο. *αὐτῶν τε προσβαλλόντων*· δηλ. τῶν Πλαταιέων ἀνδρῶν. *κραυγῆ τε καὶ ὀλολυγῆ χρωμένων*· ὑποκείμε. *τῶν γυναικῶν καὶ τῶν οἰκετῶν*· ὀλολυγῆ = ἡ θρηνώδης κραυγῆ τῶν γυναικῶν. *κεράμω*· περιληπτικῶς, μὲ καθε εἶδους κεραμίδια. *διὰ νυκτός* = καθ' ὅλην τὴν νύκτα. *τραπόμενοι*· ἐτραπόμην = ἐτραπὴν εἰς φυγὴν. *ἄπειροι...* *τῶν διόδων* = ἀγνοοῦντες τὰς στενωπούς. *ἢ* = διὰ τῶν ὁποίων. *ὥστε διεφθείροντο πολλοὶ* = ἔνεκα τοῦ ὁποίου πολλοὶ ἐφονεύοντο.

Μετάφρ. Ἐπειτα δέ, ἐπειδὴ μὲ πολὺν θόρυβον καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ Θηβαίων καὶ αἱ γυναῖκες μαζὶ μὲ τοὺς ὑπηρέτας ἀπὸ τὰς στέγας τοῦ οἰκιῶν κραυγάζουσαι καὶ ὀλολύξουσαι ἔρριπτον κατ' αὐτῶν λίθους καὶ κεραμίδια, ἐπειδὴ πρὸς τοῦτοις καὶ βροχὴ πολλὴ καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἔπιπτε, ἐφοβήθησαν καὶ τραπέντες εἰς φυγὴν προσεπάθουν νὰ σωθοῦν (= ἔφυγον) διὰ μέσον τῆς πόλεως ἀγνοοῦντες μὲν οἱ περισσότεροι μέσα εἰς τὸ σκότος καὶ τὸν πηλὸν τὰς διόδους, διὰ τῶν ὁποίων ἔπρεπε νὰ σωθοῦν (διότι μάλιστα ταῦτα ἐγίνοντο εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνός), ἔχοντες δὲ ἐμπείρους τὰς καταδιώκοντας αὐτοὺς ὥστε νὰ μὴ διαφεύγουν (οἱ δικώμενοι)· διὰ τοῦτο (= ὥστε) πολλοὶ ἐφονεύοντο.

καὶ γὰρ τελευτῶντος τοῦ μηνός τὰ γινόμενα ἦν· τοῦτο λέγεται ἵνα δικαιολογηθῆ τὸ ἐν σκότει· δηλ. εἰς τὸ τέλος τοῦ σεληνιακοῦ μηνός ὅτε ἡ σελήνη εἶναι ὄλως ἀφανής.

§ 3—4.

στυράκιον = σιδήριον αἰχμηρὸν προσαρμοζόμενον εἰς τὴν βάσιν τοῦ ἀκοντίου, ἵνα ἐμπηγνύεται εἰς τὴν γῆν, ἄλλως **σανρωτήρ**. **βάλανος** (ἦ) = κυλινδρικὸν σιδήριον, διὰ τοῦ ὁποίου ἐστερεοῦτο ὁ μοχλὸς εἰς τὴν παραστάδα. **μοχλὸς** (ὀ) = ξύλον ἐπίμηκες προσαρμοζόμενον σταθερῶς ἀπὸ τῆς μιᾶς παραστάδος μέχρι τῆς ἄλλης καὶ ἐμποδίζον τὸ ἀνοιγμα τῆς θύρας. **μηδὲ ταύτη** = μήτε διὰ τοῦ μέρους τούτου, μήτε διὰ τῶν πυλῶν τούτων νὰ μὴ εἶναι πλέον ἕξοδος. **κατὰ τὴν πόλιν** = ἀνὰ τὴν πόλιν. **οἱ μὲν τινες αὐτῶν** = ὀλίγοι τινὲς ἕξ αὐτῶν. **οἱ πλείους**· δηλ. ἐκ τῶν ριφθέντων ἕξω. **οἱ δὲ** = ἄλλοι δέ. **πύλαι ἔρημοι**· δηλ. τῶν φρουρῶν, πύλαι ἀφύλακτοι. **κατὰ πύλας ἐρήμους**· δηλ. ἐλθόντες ἢ εὗρεθέντες. **λαθόντες (οἱ Πλαταιεῖς)** = διαφυγόντες τὴν προσοχὴν τῶν Πλαταιέων. **αἰσθησις ταχεῖα ἐπεγένετο** = ταχέως ἔγινε γνωστὸν τὸ πρᾶγμα. **ἄλλοι δὲ ἄλλη τῆς πόλεως** = ἄλλοι δὲ εἰς ἄλλα μέρη τῆς πόλεως. **σποράδην** = ἐδῶ καὶ ἐκεῖ.

Τὰ ἐπιρρήματα **ἦ, ταύτη, ἄλλη** καὶ τὰ λοιπὰ εἰς—ἢ λήγοντα καὶ ἕξ ἀντωνυμιῶν παραγόμενα ἀντιστοιχοῦσι συνήθως μὲν πρὸς τὰ εἰς—ως καὶ εἶναι τροπικά (**ἦ** = ὥς, **ταύτη** = οὕτως, **ἄλλη** = ἄλλως), ἐνίοτε δὲ δηλοῦσι τοπικὴν σχέσιν (**ἦ** = οἷ, οὗ ἢ ὅθεν, **ταύτη** = ἐνταῦθα ἢ ἐντεῦθεν, **ἄλλη** = ἄλλοθι, **ἄλλαχού ἢ ἄλλοσε**)· οὕτω: **τῶν διόδων ἦ** = τῶν διόδων ὅθεν ἢ αἷς. **τὰς πύλας ἦ εἰσῆλθον** = τὰς πύλας ὅθεν ἢ αἷς. **μηδὲ ταύτη** = μηδ' ἐντεῦθεν ἢ διὰ τούτων. **ἄλλοι δὲ ἄλλη** = ἄλλοι δὲ ἄλλοθι ἢ ἐν ἄλλῳ τόπῳ.

§ 5—7.

ὅσον... ἦν συνεστραμμένον = ὅσοι εἶχον συγκεντρωθῆ. **καὶ αἱ... θύραι... αὐτοῦ**· ἀντὶ καὶ οὗ αἱ θύραι. **καὶ ἀντικρυς διόδον εἰς τὰ ἔξω**· ἐνν. εἶναι = καὶ ὅτι ὑπῆρχε διέξοδος πρὸς τὰ ἔξω· τὸ ἀνικρυς ἐνταῦθα σημαίνει, πέρα καὶ πέρα. **ἀπειλημμένους· ἀπολαμβάνομαι** = ἀποχωρίζομαι, ἀποκλείομαι. **ὥσπερ ἔχουσι**· δηλ. οὕτω ἀποκεκλεισμένους ἐντὸς τοῦ οἰκήματος. **εἶτε ἄλλο τι χρήσονται**· ἐνν. αὐτοῖς = ἢ ἄλλως πῶς νὰ τοὺς μεταχειρισθοῦν, ἄλλην τινὰ ἐνέργειαν νὰ κάμουν κατ' αὐτῶν. **περιῆσαν** = ἐσφύζοντο, δὲν εἶχον πάθει κακόν τι. **καὶ τὰ ὄπλα**· ἀντικείμενον τοῦ παραδοῦναι. **χρησασθαι**· ἔξαρχῆται ἀπὸ τοῦ παρα-

δοῦναι, ἐννοεῖται δὲ ὡς ἀντικείμενον τοῦ *χρησασθαι* τὸ αὐτοῖς ἢ τὸ σφίσι. Μετάφρ. συνεβιβάσθησαν, συνεφώνησαν μὲ τοὺς Πλαταιεῖς νὰ παραδοθοῦν μαζί μὲ τὰ ὄπλα των καὶ νὰ τοὺς μεταχειρισθοῦν ὅπως θέλουν (δηλ. παρεδόθησαν ἄνευ ὄρων). *οὕτως ἐπεπράγεσαν* : εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν εὐρίσκοντο.

5. § 1.

ἔτι τῆς νυκτὸς = *νυκτὸς ἔτι οὔσης*, δηλ. προτοῦ ξημερώση. *εἴ τι ἄρα μὴ προχωροῖη τοῖς ἐσεληλυθόσι* = μὴ τυχὸν τὰ πράγματα δὲν εὐοδοῦνται διὰ τοὺς εἰσελθόντας. *τῆς ἀγγελίας ἄμα... ρηθείσης* κτλ. = εὐθὺς ὡς ἡ ἀγγελία περὶ τῶν γενομένων ἦλθεν (ἐλέχθη) εἰς αὐτοὺς καθ' ὁδόν. *ἐπιβοηθῶ* = σπεύδω, ἐπείγομαι.

§ 2—3.

τὸ ὕδωρ τὸ γενόμενον = ἡ γενομένη βροχή. *τῆς νυκτὸς* γενικὴ ἐπιρρηματικὴ, = τὴν νύκτα. *ὁ Ἄσωπος... ἐρρῦη μέγας* = ἐρρῦη οὕτως ὥστε ἐγένετο μέγας, κοιν. ἔφερε μεγάλη κατεβασιά. *ἐν ὑειῶ* = μὲ βροχὴν. *μόλις* = μετὰ δυσκολίας. *ἕστερον παρεγένοντο* = βραδύτερον τοῦ δέοντος ἔφθασαν. *ἤδη τῶν ἀνδρῶν... διεφθαρμένων... ἐχομένων* = ὅτε πλέον ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἄλλοι μὲν εἶχον φονευθῆ, ἄλλοι δὲ εἶχον αἰχμαλωτισθῆ.

§ 4.

ἤσθοντο = ἔμαθον. *ἐπεβούλευον τοῖς ἔξω* = ἐσκέπτοντο νὰ συλλάβουν τοὺς ἔξω. *κατασκευῆ* = τὰ ἀναγκαῖα διὰ τὸν βίον ἐπιπλα καὶ σκευή, ἐν γένει ἐγκαταστάσεις. *οἷα... τοῦ κακοῦ... γενομένου* = ἐπειδὴ πράγματι τὸ κακὸν ἐγένεν ἀπροσδοκῆτως ἐν καιρῷ εἰρήνης. *εἴ τινα λάβοιεν* = ὅσους ἤθελον συλλάβει. *ἀντὶ τῶν ἔνδον* = πρὸς ἑξαγορὰν τῶν ἐντὸς (Θηβαίων). *ἦν ἄρα τύχωςί τινες ἐξωγρημένοι* = ὅσοι τυχὸν εἶχον αἰχμαλωτισθῆ.

§ 5.

ἔτι διαβουλενομένων αὐτῶν δηλ. τῶν Θηβαίων. *ὑποτοπήσαντες τοιοῦτόν τι ἔσεσθαι* = ὑποπτεύσαντες ὅτι τοιοῦτόν τι θὰ συμβῆ. *δείσαντες περὶ τοῖς ἔξω* = ἐπειδὴ ἐφοβήθησαν διὰ τοὺς ἔξω (δηλ. μήπως συλληφθοῦν ὑπὸ τῶν Θηβαίων). *οὔτε*

τὰ πεποιημένα ὁσίως δράσειαν = οὔτε τὰ πραχθέντα κατὰ τοὺς θείους νόμους ἐπραξάν. *πειραθέντες καταλαβεῖν σφῶν τὴν πόλιν ἐν σπονδαῖς* σφῶν τὴν πόλιν = τὴν πόλιν αὐτῶν. ἐν σπονδαῖς = ἐν εἰρήρῃ. *τά τε ἔξω ἔλεγον* κτλ. διὰ τοῦ τὲ γίνεται ἀπόδοσις τοῦ προηγουμένου οὔτε. *ἔλεγον αὐτοῖς μὴ ἀδικεῖν* = τοὺς προέτρεπον, τοὺς συνεβούλευον νὰ μὴ βλάψουν (δηλ. νὰ μὴ συλλάβουν τοὺς ἔξω εὐρισκομένους Πλαταιεῖς). *εἰ δὲ μὴ* = ἄλλως, ἐν ἐναντία περιπτώσει. *ἀναχωρησάντων* ὑποθ. μετχ. *ἀναχωρῶ* = ἐπιστρέφω, γυρίζω ὀπίσω. *πάλιν* = ὀπίσω (ἐνταῦθα πλεονάζει). *ἐκ τῆς γῆς*· δηλ. τῆς Πλαταιίδος.

§ 6—7.

καὶ ἐπομόσαι... αὐτούς· δηλ. τοὺς Πλαταιεῖς, = καὶ ὅτι οἱ Πλαταιεῖς ὤμοσαν ἐπὶ τούτοις, ὅτι ἐπεσφράγισαν τοὺς λόγους των δι' ὄρκου. *εὐθύς... ἀποδώσειν* = ὅτι θὰ ἀποδώσουν ἀμέσως. *ἀλλὰ λόγων πρῶτον γενομένων* = ἀλλὰ κατόπιν διαπραγματεύσεων. *ἣν τε ξυμβαίνωσι* = εἰὰν συμβιβασθοῦν. *καὶ ἐπομόσαι οὐ φασιν* = καὶ φασὶν οὐκ ἐπομόσαι = καὶ ἰσχυρίζονται ὅτι δὲ ἔκαμαν ὄρκον. *οὐδὲν ἀδικήσαντες* = οὐδεμίαν βλάβην προξενήσαντες. *πρὸς ὃν ἐπραξαν οἱ προδιδόντες* = μετὰ τοῦ ὁποίου διαπραγματεύθησαν οἱ προδοταί.

6. § 1.

ὑποσπόνδους ἀπέδοσαν τοῖς Θηβαίοις· κατόπιν σπονδῶν προσωρινῶν, κατόπιν ἀναχωχῆς (ἢ ἀπόδοσις τῶν νεκρῶν ὑποσπόνδων σημαίνει ἀναγνώρισιν τῆς νίκης τῶν ἀποδιδόντων τοὺς νεκρούς· καὶ ἐνταῦθα οἱ Θηβαῖοι ἀναγνωρίζουν τὴν νίκην τῶν Πλαταιέων). *καθίσταντο πρὸς τὰ παρόντα* = ἐτακτοποιοῦν συμφώνως πρὸς τὴν παρούσαν κατάστασιν, δηλ. ὡς αὕτη ἐδημιουργήθη ἤδη. *ἧ ἔδοκει αὐτοῖς* = καθὼς ἐφαίνετο εἰς αὐτοὺς καλόν.

§ 2—3.

τὰ περὶ τῶν Πλαταιῶν γεγενημένα = τὰ ἐν Πλαταιαῖς γεγενημένα· *καὶ Βοιωτῶν... ὅσοι ἦσαν ἐν τῇ Ἀττικῇ* = καὶ ἐκ τῶν Βοιωτῶν τοὺς ἐν τῇ Ἀττικῇ εὐρισκομένους. *κελεύοντες εἰπεῖν* = μετὴν διαταγὴν νὰ τοὺς εἴπουν. *μηδὲν νεώτερον ποιεῖν* = μηδὲν νεωτερίζειν = νὰ μὴ βλάψουν τοὺς ἄνδρας ἐκεῖ-

νοὺς τοὺς ὁποίους συνέλαβον ἐκ τῶν Θηβαίων. *πρὶν ἂν τι καὶ αὐτοὶ βουλευσῶσι* (= *βουλευσῶνται*) = προτοῦ σκεφθοῦν καὶ αὐτοί. *ὅτι τεθνηκότες εἶεν* = ὅτι εἶχον φονευθῆ. *ἅμα τῇ εἰσόδῳ γιγνομένη τῶν Θηβαίων* = εὐθύς ὅτε ἐγίνετο ἡ εἴσοδος τῶν Θηβαίων, κατὰ τὴν εἴσοδον τῶν Θηβαίων. *ἐξῆι (τῶν Πλαταιῶν)* = ἐξήρχετο ἀπὸ τὰς Πλαταιάς. *ἄρτι νενικημένων καὶ ξυνειλημμένων* = εὐθύς ὅτε ἐνικήθησαν καὶ συνελήφθησαν. *καὶ τῶν ὕστερον (γενομένων) οὐδὲν ᾔδεσαν* = καὶ ἐπομένως ἐκ τῶν ὕστερον γενομένων τίποτε δὲν ἐγνώριζον (καὶ ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος ἄγγελος). *ἐπέστελλον· ἐπιστέλλω* = παραγγέλλω. *διεφθαρμένους* = *τεθνηκότες* = φονευμένους.

§ 4.

στρατεύσαντες ἐς Πλάταιαν = ἐλθόντες εἰς τὰς Πλαταιάς μετὰ στρατοῦ. *σίτον* = τροφάς, τῶν ὁποίων, ὡς εἶκος, κυριώτερα εἶναι ὁ σῖτος καὶ τὰ ἄλλα. *ἐσήγαγον* = εἰσεκόμισαν. *ἐγκατέλιπον* = κατέλιπον. *τοὺς ἀχρειοτάτους* = τοὺς ἐντελῶς ἀχρήστους, δηλ. τοὺς παρήλικας καὶ τοὺς ἀσθενεῖς. *ἐξεκόμισαν* = ἐξήγαγον καὶ μετέφερον εἰς Ἀθήνας.

7. § 1—3.

λαμπρῶς = φανερῶς, ἀναμφισβητήτως. *εἰποθέν τινα ὠφελίαν ἠλπίζον ἐνάτεροι προσλήψεσθαι* = εἰάν ἀπὸ κάπου κάποιαν βοήθειαν ἠλπίζον καὶ ὁ ἓνας καὶ ὁ ἄλλος ὅτι θὰ λάβουν. *ἐκτὸς τῆς ἑαυτῶν δυνάμεως* = ἔξω ἀπὸ τὴν συμμαχίαν των, ὅσαι δὲν περιλαμβάνοντο οὔτε εἰς τὴν μίαν οὔτε εἰς τὴν ἄλλην συμμαχίαν. *πρὸς ταῖς αὐτοῦ ὑπαρχούσαις* = πλὴν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ ὑπαρχουσῶν. *τοῖς τὰ κείνων ἐλομένοις ἐξ Ἰταλίας καὶ Σικελίας* = εἰς ἐκεῖνας ἐκ τῶν Ἰταλικῶν καὶ Σικελικῶν πόλεων, αἱ ὁποῖαι ἐπροτίμησαν αὐτοὺς (ἦλθον μὲ τὸ μέρος των). *κατὰ τὸ μέγεθος τῶν πόλεων* = ἀναλόγως τοῦ μεγέθους τῶν πόλεων. *εἰς τὸν πάντα ἀριθμὸν* = ἐν συνόλῳ. *ἐξήταζον* = ἐδοκίμαζον, ἠσφάλιζον. *φίλια... βεβαίως* = σταθερῶς φιλικά. *ὄρωντες... καταπολεμήσοντες* = βλέποντες ὅτι θὰ ἐνοχλοῦν διὰ πολέμου τὴν Πελοπόννησον λέριξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

*Οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκστρατεύουν
ἐναντίον τῶν Πλαταιῶν. Ἐναρξίς τῆς πολιορκίας.*

(Βιβλίον 2, 71—78).

71. § 1.

καθίσας· καθίζω τὸν στρατὸν = στρατοπεδεύω. *δηῶ* (-όω) = καταστρέφω, δενδροτομῶ.

§ 2.

οὔτε πατέρων ὧν ἔσθε = οὔτε τῶν προγόνων ἀπὸ τοὺς ὁποίους κατάγεσθε (*πατέρες* = οἱ πρόγονοι). *ξυναίρομαι τὸν κίνδυνον τῆς μάχης* = μετέχω τοῦ κινδύνου ἢ τῆς μάχης (λέγει ἐνταῦθα τὸν κίνδυνον τῆς μάχης ἀντὶ τὸν κίνδυνον ἢ τὴν μάχην, ἵνα ἐμφανίσῃ ζωηρότερον τὴν αὐτοθυσίαν καὶ αὐταπάρνησιν τῶν συμπολεμησάντων). *θύσας... ἱερά* = προσενεγκῶν θυσίαν. *ἀπεδίδου* = *ἀπέδωκε*· μετάφρ. «ἐπέτρεψεν εἰς τὰς Πλαταιεῖς νὰ κυβερνῶνται αὐτόνομοι ἔχοντες τὴν χώραν των καὶ τὴν πόλιν των». τό: *γῆν καὶ πόλιν τὴν σφετέραν* εἶναι ἀντικείμενον καὶ τοῦ ἀπεδίδου καὶ τοῦ ἔχοντας, ἀπὸ δὲ τοῦ ἀπεδίδου νοεῖται καὶ ἡ ἔννοια τοῦ *εἶασεν, ἐπέτρεψεν*. *στρατεῦσαι*· ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ νοουμένου ῥήματος *ἐδίδου ἢ ἐκέλευσεν ἢ ἀπέιπε*. *εἰ δὲ μή*· ἐννοεῖται *ταῦτα γένοιτο* = εἰ δὲ δὲν ἤθελε συμβῆ ὅπως, ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει. *ἀμύνειν*· ἐννοεῖται *τοῖς Πλαταιεῦσι* νὰ βοηθοῦν τοὺς Πλαταιεῖς. *τοὺς παρόντας ξυμμάχους*· ὑποκείμενον τοῦ *ἀμύνειν*.

§ 3—4.

κατὰ δύναμιν· πάσῃ δυνάμει. *ἐν ἐκείνοις τοῖς κινδύνοις* = εἰς τὴν ἐποχὴν ἐκείνων (τῶν μεγάλων) κινδύνων. *τῆς... γενομένης* = τῆς ἐπιδειχθείσης. *θεοὶ ὄρκοιοι* = οἱ θεοὶ τοὺς ὁποίους ἐπικαλεῖται τις ὀρκιζόμενος. *θεοὶ πατρῶοι* = οἱ θεοὶ τοὺς ὁποίους τρόπον τινὰ κληρονομεῖ τις ἀπὸ τῶν προγόνων του.

θεοὶ ἐγχώριοι = οἱ θεοὶ οἱ ὁποῖοι ἰδίᾳ λατρεύονται ἐν τινι τόπῳ· ἐνταῦθα πρόκειται περὶ τοῦ Διὸς καὶ τοῦ Ἀπόλλωνος. **λέγομεν... μὴ ἀδικεῖν** κτλ. = σᾶς προτρέπομεν, σᾶς παρακαλοῦμεν νὰ μὴ ἀδικήσετε, νὰ μὴ βλάψετε κτλ. **καθάπερ Πανσανίας ἐδικαίωσε** = καθὼς ὁ Π. ἔκρινε δίκαιον.

72. § 1.

ὑπολαβὼν εἶπε = ἀποκριθεὶς εἶπεν. **ἦν ποιῆτε ὁμοῖα τοῖς λόγοις** = ἂν πρόκειται νὰ πράξετε ὅμοια μὲ τοὺς λόγους σας. **καθάπερ Πανσανίας ὑμῖν παρέδωκεν** = συμφώνως μὲ τοὺς ὄρους μὲ τοὺς ὁποίους ὁ Π. σᾶς παρέδωκε τὴν χώραν σας. **αὐτονομεῖσθε... συνελευθεοῦτε**· προστακτ. **τοὺς ἄλλους... ὅσοι... ὑμῖν τε ξυνώμοσαν καὶ εἰσὶ νῦν ὑπ' Ἀθηναίους** = τοὺς ἄλλους ὅσοι μαζὶ μὲ σᾶς ἔκαμαν τὸν ὄρκον ἐκεῖνον καὶ εἶναι τώρα ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηναίων. **παρασκευὴ τε γεγένηται**· διὰ τοῦ τὲ συνδέεται μετὰ τοῦ ξυνώμοσαν καὶ εἰσὶ κτλ. ὁμαλώτερος θὰ ἦτο ὁ λόγος, ἂν ἀντὶ τοῦ τὲ ἔκειτο ὁ δέ, ἵνα οὕτω τὰ ἀπὸ τοῦ παρασκευὴ καὶ ἐξῆς ἐπιτάσσωνται τοῖς προηγουμένοις ὡς ἕτερον κῶλον. **ἐνεκα... ἐλευθερώσεως αὐτῶν** (δηλ. τῶν ξυνομοσάντων καὶ ὑπ' Ἀθηναίους ὄντων) **καὶ τῶν ἄλλων** (Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι δὲν μετέσχον μὲν τοῦ ὄρκου, ἀλλ' εἶναι ἤδη ὑπὸ τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηναίων). **ἧς** = ταύτης δὲ (δηλ. τῆς παρασκευῆς). **ἐμμείνατε τοῖς ὄρκοις**· δηλ. ἐμμένετε εἰς τοὺς ὄρκους ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἔδωσαν οἱ Ἕλληνες ἐν Πλαταιαῖς μετὰ τὴν νίκην, ἐὰν συνταχθῆτε μεθ' ἡμῶν κατὰ τῶν Ἀθηναίων. **εἰ δὲ μὴ** = εἰ δὲ μὴ βούλεσθε συνταχθῆναι μεθ' ἡμῶν. **ἄπερ προῦκαλεσάμεθα ἤδη καὶ τὸ πρότερον** = ὅσα (σᾶς) ἐζητήσαμεν ἤδη καὶ ἄλλοτε. **ἡσυχίαν ἄγω** = ἡσυχάζω, ἀπρακτῶ. **νεμόμενοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν** = καρπούμενοι τὰ κτήματά σας. **καὶ ἔστε μὴδὲ μεθ' ἐτέρων** = καὶ μὴ ἔστε μήτε μεθ' ἡμῶν μήτε μετ' ἐκείνων (τῶν Ἀθηναίων). **φίλους** = ὡς φίλους. **καὶ τάδε**· δηλ. καὶ τὸ νὰ μείνετε οὐδέτεροι.

§ 2.

καὶ τῷ πλήθει... κοινώσαντες = καὶ ἀφοῦ ἀνεκοίνωσαν εἰς τὸ πλῆθος, εἰς τὸν λαόν. **τὰ ρηθέντα**· τὰ διαμειφθέντα μετὰ τὸ Πλαταιέων καὶ Ἀρχιδάμου. **ἀδύνατα σφίσιν εἶη** = ἀδύ-

νατον αὐτοῖς εἶη. ἄνευ Ἀθηναίων = ἄνευ τῆς γνώμης τῶν Ἀθηναίων. **δέδια περὶ τῆ πάσῃ πόλει** = φοβοῦμαι δι' ὀλόκληρον τὴν πόλιν, δι' αὐτὴν τὴν ὑπαρξιν τῆς πόλεως. **δεδιέναι**· ἔξαρτάται ἀπὸ τοῦ ἀπεκρίναντο. **ἐκείνων**· δηλ. τῶν Λακεδαιμονίων. **μῆ... σφίσιν οὐκ ἐπιτρέπωσιν** = μήπως δὲν τοὺς ἀφήσουν νὰ μείνουν οὐδέτεροι. **ἢ Θηβαῖοι**· ἐννοεῖται τὸ ἐλθόντες· **ὡς ἔνορκοι ὄντες**· ὑποκ. οἱ Θηβαῖοι. **κατὰ τὸ ἀμφοτέρους δέχεσθαι**· ὑποκ. τοὺς Πλαταιεῖς. (Μετάφρ. ἐλευθέρῃ· ἢ οἱ Θηβαῖοι ἐλθόντες, ὡς ἔχοντες τὸ δικαίωμα τοῦτο συμφώνως πρὸς τὴν ὑποχρέωσίν των (τῶν Πλαταιέων) νὰ δέχωνται ἀμφοτέρους, ἐπιχειρήσουν πάλιν νὰ καταλάβουν τὴν πόλιν αὐτῶν).

§ 3.

θαρσύνω τινα = ἐνθαρρύνω, δίδω θάρρος εἰς τινα. **πρὸς ταῦτα**· σχετικῶς μετὰ τὰς ἀντιρροήσεις ταύτας τῶν Πλαταιέων. **ὕμεις δὲ** = ἀλλὰ σεῖς. **γῆς ὄρους** = τὰ ὄρια τῆς χώρας σας. **καὶ δένδρα ἀριθμῶ** = καὶ τὰ δένδρα δι' ἀριθμήσεως. **εἴ τι δυνατόν ἐς ἀριθμὸν ἐλθεῖν** = ὅ,τι δύναται νὰ λογαριασθῇ μετὰ ἀριθμούς. **μεταχωρῶ** = ἀπομακρύνομαι, μεταναστεύω. **ἕως ἂν ὁ πόλεμος ᾗ** = ἕφ' ὅσον διαρκεῖ ὁ πόλεμος. **μέχρι... τοῦδε** = μέχρι τοῦ χρόνου τούτου, δηλ. μέχρι τῆς λήξεως τοῦ πολέμου. **ἔξομεν παρακαταθήκην** = θὰ κρατοῦμεν ὡς παρακαταθήκην. **ἐργαζόμενοι**· ἐνν. τοὺς ἀγρούς. **φορὰν φέροντες** = φόρον τελούντες, πληρώνοντες ποσόν τι. **ἢ ἂν μέλλῃ ἔσεσθαι ὑμῖν ἱκανή** = ὅσον πρόκειται νὰ σᾶς εἶναι ἀρκετὸν πρὸς διατροφὴν.

73. § 1.

ἔλεξαν = ἀπήντησαν. **οἱ βούλονται πρῶτον κοινῶσαι Ἀθηναίοις** = οἱ θέλουν πρῶτον νὰ ἀνακοινώσουν εἰς τοὺς Ἀθηναίους. **ἦν πείθωσιν** = ἦν πείσωσιν. **μέχρι δὲ τούτου** = μέχρις ὅτου μάθουν τὴν γνώμην τῶν Ἀθηναίων. **σπείσασθαι· σπένδομαί τι** = κάμνω συμφωνίαν μετὰ τινος νὰ μὴ κάμω ἐχθρικὴν τινα ἐνέργειαν, συνθηκολογῶ. **ἐκέλευον** = παρεκάλουν. **δηοῦν· δηῶ (-ώ)** = δεινδροτομῶ, καταστρέφω. **ἡμέρας ἔσπείσατο, ἐν αἷς εἰκὸς ἦν** κτλ. ἔσυνθηκολόγησε διὰ τόσας ἡμέρας, εἰς ὅσας ἦτο δυνατόν νὰ ἐπιστρέψουν. **τέμνω τὴν γῆν** = δηῶ, καταστρέφω τὴν χώραν.

§ 2—3.

πάλιν ἤλθον = ἐπανῆλθον. *ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ* = ἐν τῷ προτέρῳ χρόνῳ, εἰς προγενεστέραν ἐποχὴν. *πρὸ τοῦ* = πρὸ τούτου. *ἀφ' οὗ* = ἀφ' οὗτου. *ἐν οὐδενί* = εἰς καμμίαν περίστασιν. *προέσθαι· προίεμαί τινα* = ἀφίνω τινά, ἀμελῶ τινος. *περιόψεσθαι· περιορῶ* = ἀμελῶ, ἀδιαφορῶ. *ἐπισκῆπτω* = παραγγέλλω. *πρὸς τῶν ὄρκων* = ἐν ὀνόματι τῶν ὄρκων. *νεωτερίζω περὶ τὴν ξυμμαχίαν* = παραβαίνω τοὺς ὄρους τῆς συμμαχίας, διαλύω τὴν συμμαχίαν.

74. § 1.

ἐβουλεύσαντο μὴ προδιδόναι Ἀθηναίους = ἀπεφάσισαν νὰ μὴ προδώσουν τοὺς Α. *ἀνέχεσθαι ὄρωντας γῆν τεμνομένην* = νὰ ἀνεχθῶσι βλέποντες τὴν χώραν των καταστρεφόμενην. *εἰ δεῖ* = εἰάν παραστῇ ἀνάγκη. *καὶ ἄλλο πάσχοντας*· ἔξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ ἀνέχεσθαι. *ὅ,τι ἂν ξυμβαίη* = ὅτι δῆποτε τύχη. *ἔξελθεῖν... ἀλλ'...* ἀποκρίνασθαι· ἔξαρτῶνται ἀπὸ τοῦ ἐβουλεύσαντο.

§ 2.

ὡς δὲ ἀπεκρίναντο = ἀφοῦ δὲ ἀπεκρίθησαν. *ἐντεῦθεν δὴ* = ἀμέσως ἔπειτα. *ἐς ἐπιμαρτυρίαν τῶν θεῶν... κατέστη* = ἐπεκαλέσθη τὴν μαρτυρίαν τῶν θεῶν.

§ 3.

ὅσοι γῆν τὴν Πλαταιίδα ἔχετε = ὅσοι προστατεύετε τὴν Πλαταικὴν χώραν. *ξυνίστορες ἔστε* = μάρτυρες νὰ εἰσθε. *ἐκλείπω τὸ ξυνώμοτον* = παραβαίνω, λύω τὴν συμμαχίαν. *οἱ πατέρες ἡμῶν* = οἱ πρόγονοι ἡμῶν. *Μήδων ἐκράτησαν* = ἐνίκησαν τοὺς Πέρσας. *καὶ παρέσχετε αὐτὴν τοῖς Ἑλλήσιν εὐμενῇ ἐναγωνίσασθαι* = εὐμενῇ ὥστε νὰ ἀγωνισθῶσιν ἐν αὐτῇ. *ἦν τι ποιῶμεν* = εἰάν κακόν τι πράξωμεν. *εἰκότα* = εὐλόγα δίκαια. *οὐ τυγχάνομεν* = δὲν εἰσακουόμεθα. *ξυγγνώμονες ἔστε... νομίμως* = συγχωρήσατε, θελήσατε νὰ τιμωρηθῶσι διὰ τὴν ἀδικίαν ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι πρῶτοι ἔκαμαν ἀρχήν, νὰ τύχωσι δὲ ἐκδικήσεως ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι νομίμως ἐπιβάλλουσιν αὐτήν.

75. § 1.

τοσαῦτα ἐπιθειάσας = ἀφοῦ τόσα εἶπεν ἐπικαλούμενος τοὺς θεοὺς. *ἐπιθειάζω* = ἐπικαλοῦμαι τοὺς θεοὺς μάρτυρας. *καθίστη* κτλ. *καθίστημι τὸν στρατὸν εἰς πόλεμον* = τάσσω τὸν στρατὸν πρὸς πόλεμον. *περιεσταύρωσεν· περισταυρῶ* (—όω) *τινά* διὰ σταυρῶν, διὰ χαράκων περιβάλλω, περιχαρακῶν. *τοῦ μηδένα ἔτι ἐξιέναι* = διὰ νὰ μὴ ἐξέρχεται κανεὶς πλέον. *ἔχουν· παραι. τοῦ χῶ* (—όω) ἢ *χώννυμι* = ἕπιτω χῶμα. *πρὸς τὴν πόλιν* = πρὸς τὸ τεῖχος (δηλ. οὕτως ὥστε νὰ κατασκευασθῇ κεκλιμένον ἐπίπεδον ἀπὸ τοῦ ἐδάφους μέχρι τῆς κορυφῆς τοῦ τείχους). *ἐλπίζοντες ταχίστην αἴρεσιν ἔσσεσθαι αὐτῶν* = ἐλπίζοντες ὅτι ἡ ἄλωσις τῆς πόλεως θὰ γίνῃ τάχιστα. *στρατεύματος τοσοῦτου ἐργαζομένου* = ἐπειδὴ τόσον πολὺ στρατεύμα ἔμελλε νὰ ἐργάζεται.

§ 2.

παροικοδομῶ ἐκατέρωθεν = οἰκοδομῶ παραλλήλως ἐκατέρωθεν τοῦ χώματος. *τιθέντες·* δηλ. τὰ ξύλα (τοὺς κορμούς τῶν δένδρων). *φορηθῶν·* οὕτως ὥστε νὰ συμπλέκωνται (καὶ νὰ ἀποτελοῦν τοίχους). *ὅπως μὴ διαχέοιτο ἐπὶ πολὺ τὸ χῶμα* = διὰ νὰ μὴ διασκορπίζεται εἰς μεγάλην ἀπόστασιν τὸ χῶμα (δηλ. διὰ νὰ συγγρατῆται τὸ χῶμα καὶ οὕτως ὑψωθῇ ταχέως). *ἐφόρουν... εἰς αὐτὸ* = ἐκόμιζον καὶ ἔρριπτον εἰς αὐτὸ (δηλ. εἰς τὸ μεταξὺ τῶν δύο ἐκ κορμῶν τοίχων χάσμα). *ὕλην·* κλάδους δένδρων κτλ. *καὶ εἴτι ἄλλο ἀνύτειν μέλλοι ἐπιβαλλόμενον* = καὶ ὅ,τι ἄλλο ἕπιτόμενον ἐντὸς ἔμελλε νὰ συντελέσῃ εἰς τὸν σκοπόν. *ἀνύτω* = φέρω εἰς πέρας, κατορθώνω.

§ 3.

διηρημένοι κατ' ἀναπαύλας = διηρημένοι εἰς τμήματα. *ἀνάπαυλα* σημαίνει τὴν ἀνάπαυσιν, τὴν ἀπὸ τῆς ἐργασίας παύσιν, καὶ συνεχδοχικῶς τὸν χρόνον καθ' ὃν τις ἀναπαύεται. *φέρειν* ἀντικ. *ὕλην*, ἐν γένει, νὰ ἐργάζωνται. *ὑπνον καὶ σίτον αἰρεῖσθαι* = νὰ κοιμῶνται καὶ νὰ τρώγουν. *Λακεδαιμονίων τε οἱ ξεναγοὶ* = καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ξεναγοί. *ξεναγοὶ* = ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι διοριζόμενοι ἀρχηγοὶ τῶν συμμαχικῶν στρατευ-

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

μάτων παρὰ τοὺς ἰδίους στρατηγούς. *ἐκάστης πόλεως* = τοῦ στρατοῦ ἐκάστης συμμάχου πόλεως. *ξυνεφροσῶτες*° συνεπιστατοῦντες μετὰ τῶν ἰδίων ἐκάστης πόλεως στρατηγῶν.

§ 4.

ὄρωντες τὸ χῶμα αἰρόμενον = βλέποντες ὅτι ἡ ἐπίχωσις ἐλάμβανεν ὕψος. *ξύλινον τεῖχος ξυνθέντες* = κατασκευάσαντες ξύλινον προτειχίσμα. *ἧ προσεχοῦτο* = ἐκεῖ ὅπου ἐγίνετο ἡ πρόσχωσις. *ἔσφοδοῦν... πλίνθους* = ἔκτιζον πλίνθους προφυλασσόμενοι ὑπὸ τοῦ προτειχίσματος. *ἐκ τῶν ἐγγύς οἰκιῶν καθαιροῦντες* = λαμβάνοντες (τὰς πλίνθους) ἐκ τῶν πλησίον εὗρισκομένων οἰκιῶν, τὰς ὁποίας καθήρουν, ἔξέκτιζαν

§ 5.

ξύνδεσμος δ' ἦν αὐτοῖς τὰ ξύλα = ὡς συνδέσμους μετεχειρίζοντο εἰς τὴν οἰκοδόμησιν τὰ ξύλα τοῦ προτειχίσματος (τὸ ὁποῖον πιθανώτατα ἦτο κατεσκευασμένον οὕτως ὥστε νὰ χρησιμεύῃ καὶ ὡς ξυλοδεσιά). *τοῦ μὴ εἶναι ἀσθενές τὸ οἰκοδόμημα ὑψηλὸν γινόμενον* = ἵνα μὴ τὸ οἰκοδόμημα ἀποβῆ ἀσθενές ἕνεκα τοῦ ὕψους. *προκαλύμματα*° καλύμματα, ἐπιστρώσεις τοῦ ξυλίνου προτειχίσματος. *δέρις -εως* (ἡ) = δέσμα ἀκατέργαστον. *διφθέρα* = δέσμα κατεργασμένον. *πυρφόροι οἰστοί* = βέλη βεβαπτισμένα εἰς εὐφλέκτους ὕλας τὰ ὁποῖα ἦναπτον, ἵνα οὕτω μεταδώσουν τὸ πῦρ ἐκεῖ ὅπου τὰ ἔρριπτον.

§ 6.

ἤρετο τὸ ὕψος τοῦ τεύχους μέγα = ἤρετο τὸ τεῖχος καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ ἀπέβαινε μέγα. *καὶ τὸ χῶμα... ἀντανῆει αὐτῷ* = καὶ ἡ πρόσχωσις ἐπίσης ὑποῦτο παραλλήλως πρὸς αὐτό. *οὐ σχολαίτερον* = οὐχὶ ἀμελέστερον, οὐχὶ βραδύτερον. *διελόντες· διεῖλον, διαίρω* = κάμνω ῥῆγμα, διατρύπῶ. *διελόντες τοῦ τεύχους ἧ προσέπιπτε τὸ χῶμα* = διατρύπησαντες τὸ τεῖχος ἐκεῖ ὅπου ἐγίνετο ἡ πρόσχωσις. *εἰσεφόρουν τὴν γῆν* = ἔτραβοῦσαν μέσα εἰς τὴν πόλιν τὸ χῶμα.

76. § 1.

αἰσθόμενοι° ἔνν. τὸ προᾶγμα, τὸ γινόμενον. *ταρσοὶ καλά-*

μου=πλέγματα καλάμινα (πιθανῶς ἐν εἴδει μεγάλων κοφίνων). **πηλὸν ἐνειλλόντες** = θέτοντες ἐντὸς πηλόν, πληροῦντες τὰ πλέγματα μὲ πηλόν. **εἰς τὸ διηρημένον** ἐνν. **τείχος**· δηλ. τοὺς ταρσοὺς ἔρριπτον εἰς τὸ σχηματιζόμενον χάσμα ἐκ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ χώματος ὑπὸ τῶν Πλαταιέων, ἵνα οὕτω τὸ **διηρημένον** **τείχος** φραχθῆ διὰ τῶν ταρσῶν καὶ καταστῆ ἀδύνατος ἢ ἀφαιρέσεις τοῦ χώματος διὰ τοῦ ῥήγματος. **ὅπως μὴ... φοροῖτο**=διὰ νὰ μὴ μετακομίζεται. **διαχέομαι**=διασκορπίζομαι.

§ 2.

οἱ δὲ ταύτη ἀποκλήόμενοι = ἐκεῖνοι δὲ (οἱ Πλαταιεῖς) ἐπειδὴ τοιοῦτοτρόπως ἐμποδίζοντο. **ταύτη** = οὕτως. **τοῦτο μὲν ἐπέσχον** = ἔσταμάτησαν τὴν ἐνέργειαν αὐτὴν. **ὑπόνομον** ἐνν. ὀχετόν. **ξυντεκμηράμενοι**=ἀκριβῶς ὑπολόγισαντες. **ἐλάνθανον... τοὺς ἔξω** = διέφευγον τὴν προσοχὴν τῶν πολιορκητῶν, ἔμμενον ἀπαρατήρητοι. **ὥστε ἐπιβάλλοντας ἦσσαν ἀνύτειν** = ὥστε ἂν καὶ ἔρριπτον ἐπάνω χῶμα, δὲν κατώρθωναν τίποτε. **ἦσσαν ἀνύτω**=ὀλιγότερον κατορθώνω, τίποτε δὲν κατορθώνω. **ὑπαγομένου... κάτωθεν τοῦ χώματος** = ἐπειδὴ ἀπεσύρετο κάτωθεν τὸ χῶμα. **καὶ ἰζάνοντος ἀεὶ ἐπὶ τὸ κενούμενον** = καὶ (ἐπειδὴ) καθίζανεν εἰς τὸν ἐκάστοτε κενούμενον τόπον.

§ 3.

δεδιότες· δηλ. οἱ Πλαταιεῖς. **μὴ οὐδ' οὕτω δύνανται... ἀντέχειν** = μήπως καὶ τοιοῦτοτρόπως δὲν δυνηθοῦν νὰ ματαιώσουν τὰς προσπάθειάς τῶν πολιορκητῶν. **ὀλίγοι (ὄντες) πρὸς πολλοὺς** = ἐπειδὴ αὐτοὶ μὲν ἦσαν ὀλίγοι, οἱ δὲ ἀντίπαλοι πολλοί. **προσεπεξεῆνυρον τόδε**=ἐπενόησαν καὶ τὸ ἐξῆς. **τὸ μέγα οἰκοδόμημα... τὸ κατὰ τὸ χῶμα**· δηλ. τὴν ὑψωσιν τοῦ τείχους ἐκεῖ ὅπου ἐγίνετο ἡ ἐπίχωσις. **ἀπὸ τοῦ βραχέος τείχους**· ἀπὸ τοῦ μὴ ὑψωθέντος, δηλ. ἀπὸ σημείων τοῦ τείχους, εἰς τὰ ὅποια δὲν εἶχεν ἐπιχειρηθῆ ἡ ὑψωσις. **ἐκ τοῦ ἐντὸς**=ἀπὸ τὸ μέσα μέρος (ὁ προσδιορισμὸς οὗτος περιττεύει). **μνηοειδῆς** = ὁ ἔχων σχῆμα μῆνης, δρεπάνου. **ἐς τὴν πόλιν**· προσδιορίζει τὸ **μνηοειδές**, δηλ. τὸ κυρτὸν τῆς μῆνης ἤτοι πρὸς τὸ μέρος τῆς πόλεως. **προσσωκοδόμουν**=ἔκτιζον. **ὅπως... τοῦτ' ἀντέχει**

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

=ἵνα τοῦτο ἀποτελέσῃ τὴν ἀντίστασιν. *εἰ... ἀλίσκοιτο* = εἰάν ἤθελε κυριευθῆ. *αὐθις πρὸς αὐτὸ χουῖν* = νὰ κατασκευάσῃ νέαν πρόσχωσιν πρὸς αὐτό. *διπλάσιόν τε πόνον ἔχειν* = διπλάσιως νὰ κοπιᾷζωσι. *καὶ ἐν ἀμφιβόλῳ μᾶλλον γίγνεσθαι* = καὶ περισσότερον τώρα νὰ βάλλωνται ἀμφοτέρωθεν· ἐν ἀμφιβόλῳ· παθητ. ἐν τόπῳ ἀμφοτέρωθεν βαλλομένῳ.

ἔ 4.

χωσῖς = ἡ πρόσχωσις, ἡ κατασκευὴ τοῦ χώματος. *μηχανάς*· δηλ. πολιορκητικὰς. *ἐπὶ μέγα κατέσεισε* = εἰς μεγάλην ἔκτασιν διεσάλευσε, συνεκλόνησε. *ἄλλη τοῦ τείχους* = εἰς ἄλλα μέρη τοῦ τείχους. *βρόχος* (ὁ) = θηλειά. *ἀνέκλων* (τοῦ ῥήμ. ἀνακλῶ) = εἶλκον πρὸς τὰ ἄνω· (τὸν προσέχοντα μοχλόν, πρὶν οὗτος ἐμπαγῆ εἰς τὸ τεῖχος). *ἀρτήσαντες.. ἀπὸ κεραιῶν* = κρεμάσαντες ἀπὸ κεραιάς. *ἀπὸ τῆς τομῆς ἐκατέρωθεν* = ἀπὸ ἐκατέρου ἄκρου τῆς δοκοῦ. *ἀνελεύσαντες ἐγκαρσίας* = ἀνελεύσαντες εἰς τρόπον ὅστε αἱ δοκοὶ νὰ εἶναι πλάγαι. *ὁπότε μέλλοι ἡ μηχανὴ προσπεσεῖσθαι πη* = ὅσάκις ἐμέλλεν ἡ μηχανὴ νὰ προσβάλλῃ μέρος τι τοῦ τείχους. *διὰ χειρὸς ἔχω* = κρατῶ. ἡ δὲ (δοκός). *θύμη ἐμπίπτουσα* = μεθ' ὀρμῆς πίπτουσα. *ἀποκαυλίζω* = ἀποκόπτω. *τὸ προσέχον τῆς ἐμβολῆς* = τὸ προβεβλημένον μέρος τοῦ μοχλοῦ.

77. § 1.

ἀντιτείχισμα = τὸ μηχανοειδὲς τεῖχος. *ἄπορον* = ἀδύνατον ἀπὸ τῶν παρόντων δεινῶν = μετὰ τὰ παρόντα μέσα. *ἐλεῖν εἶλον, αἰρῶ* (—έω) *τὴν πόλιν* = κυριεύω τὴν πόλιν. *πρὸς τὴν περιτείχισιν*· τὴν ὁποίαν ἤθελον νὰ ἀποφύγουν ὡς δαπανηρὰν καὶ χρονίαν.

§ 2.

πυρί... πειρᾶσαι = νὰ δοκιμάσῃ διὰ τοῦ πυρός. *ἠδύναντο... ἀναφλέξαι τὴν πόλιν* = μήπως δυνηθοῦν νὰ κατασκευάσῃ τὴν πόλιν. *πνεύματος γενομένου* = ὅταν φυσήξῃ ἄνεμος (κατευθύνων τὴν φλόγα πρὸς τὴν πόλιν). *πᾶσαν... ἰδέαν ἐπενόουν* = πάντα τρόπον, κάθε (δυνατὸν) τρόπον ἐπενόουν. *εἶπας προσαχθεῖη σφίσι* = ἴσως προσχωρήσῃ εἰς αὐτούς.

ἄνευ δαπάνης καὶ πολιορκίας = ἄνευ πολλῆς δαπάνης καὶ μακρᾶς πολιορκίας.

§ 3.

φοροῦντες· φορῶ (—έω) = κομίζω, μεταφέρω. ὕλης φακέλλους = γόμους, δεμάτια ξύλων, κλάδων κτ. παρέβαλον = ἔοριπτον. εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ τείχους καὶ τῆς προσχώσεως = εἰς τὸν μεταξὺ τόπον, εἰς τὴν γωνίαν τὴν σχηματιζομένην μεταξὺ τοῦ τείχους καὶ τῆς προσχώσεως. διὰ πολυχειρίαν = διὰ τὸ ὅτι μετείχον τοῦ ἔργου πολλοί. ἐπιπαρένησαν· ἐπιπαρᾶνέω = ἐπισωρεύω. ἀπὸ τοῦ μετεώρου = ἀπὸ τοῦ ὑψηλοτέρου μέρους τοῦ χώματος. ὅσον ἠδύναντο... πλεῖστον ἐπισχεῖν τῆς ἄλλης πόλεως = ὅσον περισσότερον μέρος τοῦ τείχους ἠμποροῦσαν νὰ φθάσουν· δηλ. ὁ σκοπὸς τῶν πολιορκούντων ἦτο νὰ περιζώσουν ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον μέρος τοῦ τείχους· διὰ τοῦτο εἶναι πιθανώτατον ὅτι εἰς ἀμφοτέρας τὰς γωνίας τὰς σχηματισθείσας διὰ τῆς προσχώσεως εἶχον συσσωρεύσει ὕλην καὶ εἰς ὅσον ἠδύναντο μεγαλυτέραν ἔκτασιν). ἦψαν· ἄπτω = ἀνάπτω.

§ 4.

ἔς γε ἐκεῖνον τὸν χρόνον = μέχρι τοῦλάχιστον ἐκείνου τοῦ χρόνου. χειροποίητος = ὑπ' ἀνθρώπον παρασκευασθεῖσα. ἤδη γὰρ = διότι βέβαια. ὕλη τριφθεῖσα πρὸς αὐτὴν ὑπ' ἀνέμων = ξύλα τριβέντα τὸ ἓνα μὲ τὸ ἄλλο ἕξ αἰτίας τῶν ἀνέμων, μόνα τῶν παρήγαγον πῦρ καὶ φλόγα. ἄπλατος = ἀπροσπέλαστος, μεγίστη· τοῦτο δε· τὸ πῦρ. τοὺς Πλαταιέας... ἐλάχιστου ἐδέησε διαφθεῖραι = παρ' ὀλίγον νὰ καταστρέψῃ τοὺς Πλ. τᾶλλα διαφυγόντας = ἐνῶ διέφυγον τοὺς ἄλλους κινδύνους. ἐντὸς πολλοῦ χωρίου τῆς πόλεως = εἰς μέγα μέρος τῆς πόλεως, δηλ. τὸ πλησιάζον πρὸς τὴν πυράν). οὐκ ἦν πέλασαι· ἐνν. τοῖς Πλαταιεῦσι (ἐνεκα τῆς καυστικῆς θερμότητος, τὴν ὁποίαν ἠκτιναβόλει ἡ πυρά). αὐτῇ· τῇ φλογί. πνεῦμα ἐπίφορον = ἄνεμος πνέων πρὸς τὴν πόλιν. οὐκ ἂν διέφυγον· ἐνν. τὸν κίνδυνον. ὕδωρ ἐξ οὐρανοῦ πολὺ· ἐνν. γενόμενον. καὶ οὕτω παυθῆναι τὸν κίνδυνον = καὶ ὅτι τοιουτοτρόπως ἐξέλιπεν ὁ κίνδυνος.

78. § 1—2.

διήμαρτον· *διαμαριάνω* τινός = ἀποτυγχάνω εἰς τι. *μέρος μὲν τι...* τοῦ στρατοπέδου = μέρος τι τοῦ στρατοῦ. *τὸ δὲ λοιπὸν ἀφέντες* = τὸ δὲ ἄλλο διαλύσαντες. *περιτειχίζω* = ἀποτειχίζω = ἀποκλείω διὰ δευτέρου τείχους. *διελόμενοι*· *διελόμην*, *δαιροῦμαι* = *δαιρῶ*, κατανέμω. *τὸ χωρίον* = τὴν ἔκτασιν (δηλ. ὠρίσθη εἰς ἐκάστην πόλιν, εἰς τοὺς στρατιώτας ἐκάστης συμμάχου πόλεως, πόσον μέρος τοῦ περιτειχίσματος ὄφειλε νὰ κατασκευάσῃ. *τάφος δὲ ἐντός τε ἦν καὶ ἔξωθεν*· δηλ. τοῦ περιτειχίσματος. *ἐπλινθεύσαντο*· *πλινθεύομαι* = λαμβάνω τὸ χῶμα καὶ κατασκευάζω πλίνθους. *περὶ Ἄρκτουρου ἐπιτολὰς* = περὶ τὸν Σεπτέμβριον.

§ 3—4.

ἐκκεκομισμένοι ἦσαν εἰς τὰς Ἀθήνας = εἶχον μεταφέρει εἰς τὰς Ἀθήνας. *γυναῖκες σιτοποιοῖ* = παρασκευάζουσαι τὸν ἄρτον καὶ τὰ φαγητὰ τῶν πολιορκουμένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

*Διακόσιοι εἴκοσιν ἐκ τῶν πολιορκουμένων
ἐξέρχονται καὶ διαφεύγουσιν εἰς Ἀθήνας*

(Βιβλ. 3, 20—24)

20. § 1.

ἐπέλιπεν ὁ σῖτος = ἔλειπεν ὁ σῖτος, δὲν ὑπῆρχον πλέον τροφαί. *ἐλπίς...* *τιμωρίας* = ἐλπίς βοηθείας. *ἄλλη σωτηρία* = ἄλλος τρόπος σωτηρίας. *ἐπιβουλεύω* (ἀμεταβ.) = σκέπτομαι, ἀποφασίζω. *ἦν δύνωνται βιάσασθαι* = ἄν δυνηθοῦν νὰ τὰ παραβιάσουν. *ἐσηγησαμένου τὴν πείραν* = πρώτου ἐπινοήσαντος, προτείναντος τὴν ἀπόπειραν.

§ 2—3.

ἀπώκνησάν πως ἀποκνῶ πως = διστάζω κάπως, δὲν τολμῶ. *μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ* = ἰσχυρῶς, ἀκραδάντως, σταθερῶς ἔμειναν εἰς τὴν ἀπόφασιν των περὶ ἐξόδου. *ἐθελονταί* = χῶ-
 ρίς νὰ ἔξαναγκασθῶσιν ὑπὸ τινος. *ξυνεμετρήσαντο* = συνεπέ-
 ραναν τὸ μῆκος (τῶν κλιμάκων). *ταῖς ἐπιβολαῖς τῶν πλίν-
 θων* = ἀπὸ τὰς ἐπαλλήλους σειρὰς τῶν πλίνθων. *ἦ ἔτυχε...*
οὐκ ἐξαληλιμμένον τὸ τεῖχος αὐτῶν = ἐκεῖ ὅπου ἔτυχε τὸ
 τεῖχος αὐτοῦ νὰ μὴ εἶναι ἐντελῶς ἠλειμμένον. *πρὸς σφᾶς* =
 πρὸς αὐτούς, πρὸς τὸ μέρος των. (Ἐπεχρίετο ὁ ἐκ πλίνθων τοῖ-
 χος ἵνα μὴ καταρρέῃ ὑπὸ τῶν βροχῶν). *ἠριθμοῦντο πολλοὶ
 ἅμα* = ἔμετροῦσαν πολλοὶ συγχρόνως. *ἀμαρτήσεσθαι* = νὰ
 κάμουν λάθος. *τευξέσθαι τοῦ ἀληθοῦς λογισμοῦ* = νὰ ἐπι-
 τύχουν τὸν πραγματικὸν ἀριθμόν. *οὐ πολὺν ἀπέχοντες* δηλ.
 ἀπὸ τοῦ τείχους. *ἐς δ' ἐβούλοντο* = ἐκέῖσε οἱ ἐβούλοντο δηλ.
 τὸ τεῖχος ἐφαίνετο καθαρὰ καὶ εὐκόλως εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος
 ὅπου ἤθελον, ἦτοι εἰς τὸ μέρος ἀπὸ τὸ ὁποῖον ὑπελόγιζον νὰ
 περάσουν.

21. § 1—2.

πρὸς τε Πλαταιῶν = ἕνα πρὸς τὸ μέρος τῶν Πλαταιῶν.
καὶ εἴ τις ἐπίοι ἐξῴθεν ἀπ' Ἀθηναίων = καὶ ἕνα ἔξῴθεν, εἰς
 (τυχόν) ἤθελε γίνεαι ἐπίθεσις ἀπ' Ἀθηναίων. *ἐκκαίδεκα πόδας
 μάλιστα* = δεκαεὶ πόδας κατ' ἀνώτατον ὄρον (τοῦτο σημαίνει ὅτι
 ἐνιαχοῦ δυνατὸν νὰ ἦτο στενωτέρω ἢ ἀπόστασις). *τό... μεταξὺ
 τοῦτο* ἐν. διάστημα. *ὠκοδόμητο* ἐνταῦθα κεῖται ἀντὶ τοῦ ἦν,
 ὑποκ. τὸ μεταξὺ τοῦτο, κατηγορ. *οἰκήματα* μεταφρ. «τὸ μεταξὺ
 τοῦτο διάστημα, οἱ δεκαεὶ πόδες, ἦσαν οἰκήματα κτλ.» ἢ ἐλευθέ-
 ρως «εἰς τὸ μεταξὺ τοῦτο διάστημα τῶν δεκαεὶ ποδῶν εἶχον οἰ-
 κοδομηθῆ οἰκήματα, τὰ ὁποῖα εἶχον διαμοιρασθῆ εἰς τοὺς φύ-
 λακας». *ἦν ξυνεχῆ* τὰ οἰκήματα. *ἐπαλξίς—εως* (ἡ) = προφύ-
 λαγμα τοῦ τείχους χάριν τῶν μαχομένων. *ἀμφοτέρωθεν* καὶ
 ἀπὸ τὰ δύο μέρη, καὶ ἀπὸ τοῦ μέρους τῆς πόλεως καὶ ἔξῴθεν
 ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων. *διήκοντες* = φθάνοντες.

§ 3.

ὥστε πάροδον μὴ εἶναι παρὰ πύργον = ὥστε νὰ μὴ δύνα-
 Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ταί τις νὰ περάσῃ ἔξωθεν τοῦ πύργου. *πάροδος* = στενὸν πέ-
ρασμα. *δι' αὐτῶν μέσων διῆσαν* (οἱ στρατιῶται) = διὰ μέ-
σου αὐτῶν ἐπερνοῦσαν. *νοτερὸς* = βροχερός. *τὰς ἐπάλλξεις*
ἀπέλειπον = ἐγκατέλειπον τὰς ἐπάλλξεις, ἔφευγον ἀπὸ τὰς ἐπάλλ-
ξεις ὅπου ἔπρεπε νὰ φυλάττουν. *ὄντων δι' ὀλίγου* = εὗρισκο-
μένων εἰς μικρὰν ἀπ' ἀλλήλων ἀπόστασιν. *τὴν φυλακὴν*
ποιοῦμαι = φυλάττω, φρουρῶ. *περιεφρουροῦντο* = ἐφυλάσ-
σοντο, ἦσαν ἀποκλεισμένοι.

22. § 1—2.

παρεσκευάστω αὐτοῖς = παρεσκευάσθησαν. *παρεσκευά-
στω* κεῖται ἀπροσώπως, τὸ δὲ *αὐτοῖς* δοτικὴ προσωπικὴ. *τη-
ρήσαντες* = φυλάξαντες, ἀναμείναντες νὰ ἔλθῃ. *νύξ χειμέ-
ριος ὕδατι καὶ ἀνέμῳ* = νύξ κατακλυζομένη ὑπὸ πολλῆς βρο-
χῆς μετ' ἀνέμου, θυελλώδης. *ἤγοῦντο* = ἦσαν ἀρχηγοὶ τῆς ἐξό-
δου (δηλ. Θεαίνετος ὁ Τολμίδου καὶ Εὐπομπίδης ὁ Δαϊμάχου,
τῆς πείρας = τῆς ἀποπείρας. *περιεῖχεν αὐτούς* = περιέ-
κλειεν αὐτούς, τὸ τεῖχος τῶν Πλαταιῶν. *προσμείγνυμι τῷ*
τείχει = φθάνω εἰς τὸ τεῖχος. *λανθάνω τοὺς φύλακας* = δια-
φεύγω τὴν προσοχὴν τῶν φυλάκων. *ἀνὰ τὸ σκοτεινὸν* = μέσα
εἰς τὸ σκότος. *οὐ προῖδόντων* = οὐκ ἰδόντων. *αὐτῶν' τῶν*
φυλάκων. *ψόφῳ τῷ ἐκ τοῦ προσιέναι αὐτούς* = εἰς τὸν ψόφον
τὸν προερχόμενον ἀπὸ τὴν βάδισιν αὐτῶν (τῶν Πλαταιέων). *ἀντι-
παταγοῦντος τοῦ ἀνέμου* = διότι ὁ ἄνεμος ἔκαμνε ἀντίθετον
πάταγον (δηλ. ὁ πάταγος τοῦ ἀνέμου ἰσχυρότερος ὢν ἠφάνιζεν,
ἐκάλυπτε τὸν ἐκ τοῦ βαδίσματος τῶν φευγόντων ψόφον). *ἅμα*
δὲ καὶ ἦσαν πολὺν διέχοντες = πρὸς τούτοις δὲ ἐπροχωροῦσαν
(οἱ Πλαταιεῖς) εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ὁ ἓνας ἀπὸ τὸν ἄλλον.
ὅπως μὴ τὰ ὄπλα . . . αἰσθησιν παρέχοι = ἵνα μὴ τὰ ὄπλα . . .
κάμουν φανερὸν τὸ πρᾶγμα. *εὐσταλῆς τῇ ὀπλίσει* = ὁ ἐλαφρῶς
ὀπλισμένος. *ὑποδεδεμένος τὸν ἀριστερὸν πόδα* = φορῶν ὑπό-
δημα εἰς τὸν ἀριστερὸν πόδα. *ἀσφαλείας ἔνεκα τῆς πρὸς τὸν*
πηλὸν = διὰ νὰ βαδίζουν ἀσφαλῶς εἰς τὸν πηλόν.

§ 3.

μεταπύργιον = τὸ μεταξὺ τῶν πύργων διάστημα. *προσέ-
μισγογ* = προσέμιξαν. *πρὸς τὰς ἐπάλλξεις* = ἐπεξήγησις τοῦ

μεταπύργιον· «ἔφθασαν εἰς τὰς ἐπάλξεις μεταξὺ δύο πύργων». *προσέθεσαν τὰς κλίμακας* = ἐτοποθέτησαν τὰς κλίμακας καταλλήλως· *ψιλοί*· ἄνευ ἄλλων ὄπλων, δηλαδή ὠπλισμένοι μόνον μὲ ξιφίδιον καὶ μὲ θώρακα. *Ἐξ ἐφ' ἐκάτερον τῶν πύργων*· εἶναι προφανὲς ὅτι μετὰ τῆς μιᾶς ἐξάδος ἦτο καὶ ὁ Ἄμμεας, οὐδεμία δὲ ἀνάγκη νὰ νοηθῆ ὅστος ὡς δέκατος τρίτος. *οἷς* = χάριν τῶν ὁπίων. *ἕτεροι τὰς ἀσπίδας ἔφερον* = ἄλλοι στρατιῶται ἐκόμιζον τὰς ἀσπίδας (τῶν προηγουμένων ψιλῶν). *ὄπως... ἄρῃον προσβαίνοιεν* = διὰ νὰ φθάσουν εὐκολώτερον. *ἐκείνοι* = οἱ σὺν δορατίοις ψιλοί. *ἔμελλον δώσειν*· ἔνν. τὰς ἀσπίδας. *ὁπότε πρὸς τοῖς πολεμίοις εἶεν* = ὅταν θὰ ἐπλησίαζον τοὺς πολεμίους.

§ 4.

ἤσθοντο = ἀντελήφθησαν τὸ πρᾶγμα. *οἱ ἐκ τῶν πύργων φύλακες*· ἐνταῦθα νοοῦνται οἱ φύλακες τῶν κατὰ τὰ ἄλλα μεταπύργια πύργων, διότι οἱ εἰς τοὺς πύργους τοῦ καταληφθέντος μεταπυργίου εἶχον φονευθῆ (βλ. κατωτέρω § 23,1). *κατέβαλε κεραμίδα* = ἔρριψε κεραμίδα. *δοῦπος (δ)* = κρότος.

§ 5.

καὶ αὐτίκα βοή ἦν = καὶ ἀμέσως ἐφώναξαν (δηλ. φωνὴν καλοῦσαν εἰς τὰ ὄπλα τοὺς στρατιώτας). *τὸ δὲ στρατόπεδον ἐπὶ τὸ τεῖχος ὥρμησεν*· οἱ δὲ στρατιῶται ἔσπευσαν ἕκαστος εἰς τὴν θέσιν του, ἕκαστος δηλαδή στρατιώτης ἔλαβεν τὴν ὠρισμένην εἰς αὐτὸν θέσιν ἐναντίον τοῦ τείχους τῶν Πλαταιῶν· ἢ φρ. *ἐπὶ τὸ τεῖχος* ἀποτελεῖ πιθανῶς τεχνικὸν ὄρον ἢ πολεμικὸν παραγγελημα. *ὅ,τι ἦν τὸ δεινὸν* = τί κακὸν συνέβη. *σκοτεινῆς νυκτὸς καὶ χειμῶνος ὄντος* = ἐπειδὴ ἦτο νύξ σκοτεινὴ καὶ χειμῶν. *ἐκ τοῦμπαλιν ἢ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ὑπερέβαινον* = ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους ἀπὸ ἐκεῖνο διὰ τοῦ ὁποίου οἱ ἄνδρες αὐτῶν ἐπερνοῦσαν. *ὄπως ἤμιστα πρὸς αὐτοὺς τὸν νοῦν ἔχοιεν* = διὰ νὰ μὴ προσέχουν εἰς αὐτούς. *ἤμιστα* = ἐλάχιστα, οὐδόλως.

§ 6.

ἐθορυβοῦντο = εὐρίσκοντο ἐν ἀπορίᾳ, ἐν ταραχῇ. *κατὰ χώραν μένοντες* = μένοντες εἰς τὰς θέσεις των. *βοηθεῖν... ἐκ*

τῆς ἑαυτῶν φυλακῆς = νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἐκ τῆς θέσεώς των πρὸς βοήθειαν. *ἐν ἀπόρῳ ἦσαν εἰκάσαι τὸ γιγνόμενον* = δὲν ἤξευραν τί νὰ ὑποθέσουν.

§ 7—8.

καὶ οἱ τριακόσιοι αὐτῶν· σῶμα ἐκ τριακοσίων ἀνδρῶν ἦτο προωρισμένον νὰ σπεύδῃ ὅπουδῆποτε ἦτο ἀνάγκη, οἱ δὲ λοιποὶ στρατιῶται ὄφειλον νὰ μένουν εἰς τὰς θέσεις των. *πρὸς τὴν βοήν* = πρὸς τὸ μέρος τῶν φευγόντων Πλαταιέων, ὅπου, ὡς ἦτο ἐπόμενον ἐδημιουργεῖτο βοή τις. *φρυκτοὶ ἤροντο...* *πολέμιοι* = ὑποῦντο φρυκτοί, ἵνα δηλώσουν ὅτι γίνεται ἐπίθεσις τῶν πολεμίων. *φρυκτὸς* = δέσμη δάδων ἀνημμένων. *παρανίσχον...* *φρυκτοὺς καὶ οἱ Πλαταιεῖς* = ἐπίσης ὕψωναν φρυκτοὺς καὶ οἱ Πλ. *εἰς αὐτὸ τοῦτο* = πρὸς αὐτὸν τοῦτον τὸν σκοπόν. *ὅπως ἀσαφῆ...* *ἦ* = διὰ νὰ καταστοῦν ἀσαφῆ. *καὶ μὴ βοηθοῦεν* = καὶ διὰ νὰ μὴ ἔλθουν εἰς βοήθειαν. *πρὶν σφῶν οἱ ἄνδρες...* *διαφύγοιεν καὶ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀντιλάβοιεντο* = προτοῦ οἱ ἄνδρες αὐτῶν διαφύγουν καὶ ἐξασφαλισθοῦν. *ἄλλο τι νομίσαντες* κτλ. δηλ. οἱ Θηβαῖοι.

23. § 1.

οἱ ὑπερβαίνοντες τῶν Πλαταιέων... τὰς τε διόδους... ἐφύλασσον... καί... οἱ μὲν εἴργον... οἱ δὲ ὑπερέβαινον· οἱ ὑπερβαίνοντες ἐννοοῦνται γενικῶς πάντες οἱ Πλαταιεῖς ὅσοι ἐπεχειροῦν νὰ ὑπερβῶσι τὸ τεῖχος τῶν Πελοποννησίων. *καὶ τοῦ πύργου ἑκατέρου... ἐνεκρατήκεσαν* = καὶ ἔγιναν κύριοι καὶ τῶν δύο πύργων. *τὰς διόδους* = τὰς πύλας διὰ τῶν ὁποίων ἐπεκοινωνοῦν οἱ πύργοι μεταξύ των. *ἐνσταντες* = *σταντες* = τοποθετηθέντες, λαβόντες θέσιν. *μηδένα δι' αὐτῶν ἐπιβοηθεῖν*· ἐμποδίζοντες νὰ μὴ ἔλθῃ κανεὶς εἰς βοήθειαν διὰ τῶν πύργων. *ἐπιναβιβάσαντες ἄνδρας*· ἐπὶ τῆς στέγης τῶν πύργων. *τοὺς ἐπιβοηθοῦντας καὶ κάτωθεν καὶ ἄνωθεν*· δηλ. καὶ κάτωθεν ἀπὸ τῶν οἰκημάτων, καὶ ἄνωθεν διὰ τῶν μεταπυργίων. *εἴργον βάλλοντες* = ἠμποδίζον ὀρίπτοντες βέλη (καὶ ἐν γένει διὰ τῶν ὀπλων). *τὰς ἐπάλλξεις ἀπώσαντες* = καταρρίψαντες (ἵνα τοιοῦτοτρόπως ἀναβαίνωσι περισσότεροι).

§ 2—3.

ὁ διακομιζόμενος αἶε = ὁ ἐκάστοτε ὑπερβαίνων τὸ τεῖχος καὶ διαπεραιούμενος τὴν τάφρον, ἤτοι πάντες οἱ διαπεραιούμενοι. **εἴ τις... κωλυτῆς γίγνοιτο τῆς διαβάσεως** = ἐκείνον ὅστις ἠμπόδιζε τὴν διάβασιν. **ἐν τούτῳ** = κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον. **αὐτοῖς ἐπεφέροντο** = ἤρχοντο κατ' αὐτῶν.

§ 4—5.

ἐσιῶτες = τοποθετημένοι, ἔχοντες θέσιν. **ἐς τὰ γυμνά** = εἰς τὰ μὴ καλυπτόμενα ὑπὸ τῶν ἀμυντηρίων ὄπλων. **φθάνουσι...** **διαβάντες καὶ οἱ ὕστατοι τῶν Πλαταιῶν** = προφθάνουν καὶ διαβαίνουν τὴν τάφρον καὶ οἱ τελευταῖοι τῶν Πλαταιέων. **βιαίως** = πιεζόμενοι ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. **κρύσταλλος... οὐ βέβαιος...** **ὥστ' ἐπελθεῖν** = κρ. οὐχὶ στερεὸς ὥστε νὰ πατήσῃ τις. **ἀλλ'...** **ὕδατῶδης μάλλον οἶος (πήγνυται) ἀπηλιώτου (πνέοντος).** **καὶ ἡ νύξ τοιοῦτῳ ἀνέμῳ ὑπονιφομένη πολὺ τὸ ὕδωρ ἐν αὐτῇ ἐπεποιήκει** = καὶ ἡ νύκτα κατὰ τὴν ὁποίαν χιῶν ἐπιπτε ἐνῶ ἐφυσοῦσεν ἀπηλιώτης ἔκαμεν ὥστε πολὺ ὕδωρ νὰ συσσωρευθῇ εἰς τὴν τάφρον. **ὅ... ἐπεραιώθησαν** = τὸ ὁποῖον ἐπέρασαν. **μόλις ὑπερέχοντες** = ἐνν. αὐτοῦ. **ἐγένετο ἡ διάφευξις αὐτοῖς** = κατώρθωσαν νὰ διαφύγουν.

24. § 1.

ὀρμήσαντες ἀπὸ τῆς τάφρου = ξεκινήσαντες ἀπὸ τὴν τάφρον. **νομίζοντες ἥμισι' ἂν αὐτοὺς ὑποτοπήσαι τραπέσθαι σφᾶς ταύτην, τὴν ἐς τοὺς πολεμίους** = νομίζοντες ὅτι οὗτοι (οἱ Πελοποννήσιοι) δὲν θὰ ὑπέθετον ὅτι αὐτοὶ (οἱ Πλαταιεῖς) ἐτρόπησαν ταύτην τὴν ὁδόν, τὴν φέρουσαν εἰς τοὺς ἐχθρούς. **καὶ ἅμα ἐώρων τοὺς Πελοποννησίους... διώκοντας... τὴν ἐπ' Ἀθηνῶν φέρουσαν** = καὶ συγχρόνως ἔβλεπον τοὺς Πελοποννησίους νὰ ἀκολουθοῦν (ἐν τῇ διώξει) τὴν φέρουσαν πρὸς τὰς Ἀθήνας.

§ 2.

ἦσαν πρὸς τὸ ὄρος τὴν φέρουσαν ὁδὸν εἰς Ἐρύθρας = ἐπορεύοντο πρὸς τὸ ὄρος ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ὀδηγούσης εἰς Ἐρύθρας κτλ. **λαβόμενοι τῶν ὀρῶν** = πιάσαντες τὰ βουνά. ἤτοι

ἀπὸ βουνὸ σὲ βουνό. *εἰσὶ γὰρ τινες αὐτῶν οἱ* = διότι τινὲς ἔξ αὐτῶν. *ἀπετρέποντο εἰς τὴν πόλιν* = ἐγύρισαν ὀπίσω εἰς τὴν πόλιν.

§ 3.

κατὰ χώραν ἐγένοντο = ἐπέστρεψαν εἰς τὰς θέσεις των. *τῆς βοήθειας παυσάμενοι* = παύσαντες τὴν καταδίωξιν. *οἱ δὲ ἐκ τῆς πόλεως Πλαταιῆς...* *ἐσπένδοντο ἀναίρεσιν τοῖς νεκροῖς* = διεπραγματεύοντο (πρὸς τοὺς Πελοποννησίους) νὰ ἐπιτραπῆ εἰς αὐτοὺς ἡ ταφὴ τῶν νεκρῶν. *ὡς οὐδεὶς περιεσι* = ὅτι κανεὶς δὲν ἐσώθη. *ἐπαύσαντο* = ἔπαυσαν νὰ διαπραγματεύονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Παράδοσις Πλαταιῶν.

Θανάτωσις τῆς φρουρᾶς ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων.

(Βιβλίον 3, 52—68)

52. § 1.

οὐκέτι ἔχοντες σίτον = μὴ ἔχοντες πλέον τροφᾶς. *οὐδὲ δυνάμενοι πολιορκεῖσθαι* = οὐδ' ἀντέχοντες εἰς τὴν πολιορκίαν. *ξυνέβησαν τοῖς Πελοποννησίοις τοιῷδε τρόπῳ* = ἤλθον εἰς συμφωνίαν μὲ τοὺς Π. κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

§ 2.

βία οὐκ ἐβούλετο ελεῖν = διὰ τῆς βίας δὲν ἤθελε νὰ κυριεύσῃ τὴν πόλιν. *εἰρημένον γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκ Λακεδαιμόνος* = διότι εἶχε διαταχθῆ εἰς αὐτὸν τοῦτο ἐκ Λακεδαιμόνος (τὸ νὰ μὴ κυριευθῆ διὰ τῆς βίας ἢ πόλις). *εἰ σπονδαὶ γίνοντό ποτε* = εἰάν ποτε ἤθελε γίνεαι εἰρήνη. *καὶ ξυγχωροῖεν ἀποδίδοσθαι* = καὶ ἤθελον συμφωνήσῃ νὰ δώσουν ὀπίσω. *ὅσα χωρία πολέμῳ ἔχουσιν ἐκάτεροι* = ὅσας πόλεις ἔχουν καταλάβει διὰ τοῦ

πολέμου. *δπως... μη ανάδοτος εἴη ἡ Πλάταια* = ἵνα μὴ δοθῆ ὀπίσω ἢ Πλάταια. *ὡς ἐκόντων αὐτῶν προσχωρησάντων* = διότι δῆθεν ἐκουσίως οὗτοι προσεχώρησαν. *καὶ δικασταῖς ἐκείνοις χρησασθαι* = καὶ νὰ δεχθοῦν ἐκείνους ὡς δικαστάς. *τούς γε ἀδίκους κολάσειν* = ὅτι θὰ τιμωρήσουν τοὺς ἀδικήσαντας (ἀπόδοσις τῆς ὑποθέσεως ὡς βούλονται κτλ.) *παρὰ δίκην* = ἀδίκως.

§ 3—4.

ἐν τῷ ἀσθενεστάτῳ = εἰς ἐσχάτην ἀδυναμίαν. *ἐν ὄσῳ... ἀφίκοντο* = μέχρις οὗτου ἔφθασαν. *ἐπικαλεσάμενοι* = προσκαλέσαντες. *εἴ τι . . . ἀγαθὸν εἰργασμένοι εἰσὶ τοὺς Λακεδαιμονίους* κτλ. = εἰάν ἔχουν κάμει κανένα καλὸν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους κτλ. *ἐν τῷ πολέμῳ τῷ καθεστῶτι* = κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον.

§ 5.

οἱ δὲ ἔλεγον = ἐκεῖνοι δὲ ἀπήντησαν. *αἰτησάμενοι μακρότερα εἰπεῖν* = ζητήσαντες νὰ ἀπαντήσουν ἐν ἐκτάσει. *προτάξαντες σφῶν αὐτῶν* = ὀρίσαντες ὡς ἀντιπροσώπους των. *πρόξενον Λακεδαιμονίων* ἢ προξενία ἦτο τίτλος τιμῆς καὶ εὐνοίας ἀποδιδόμενος εἰς ξένους πολίτας.

53. § 1.

τὴν μὲν παράδοσιν... ἐποίησάμεθα πιστεύσαντες ὑμῖν = ... ἔχοντες ἐμπιστοσύνην πρὸς σᾶς. *οἰόμενοι οὐχ ὑπέξειν τοιάνδε δίκην (οἶαν ὑπέχομεν)* ἢ μετχ. *οἰόμενοι* αἰτιολογεῖ τὸ πιστεύσαντες· *ὑπέχω τοιάνδε δίκην* = δικάζομαι τοιουτοτρόπως. *νομιμωτέραν δὲ τινα ἔσεσθαι (τὴν δίκην)* = ἀλλ' ὅτι ἡ δίκη ἔμελλε νὰ εἶναι νομιμωτέρα. *καὶ ἐν δικασταῖς οὐκ ἐν ἄλλοις ἢ ὑμῖν γενέσθαι δεξάμενοι* = καὶ δεχθέντες νὰ δικασθῶμεν οὐχὶ ἀπὸ ἄλλους δικαστάς παρὰ ἀπὸ σᾶς. *ἡγούμενοι· αἰτιολ. τὸ δεξάμενοι. τὸ ἴσον μάλιστα ἂν φέρεσθαι* = ὅτι τοιουτοτρόπως μάλιστα ἠθέλομεν τύχει τοῦ δικαίου· (τὸ μάλιστα ἐξηγοῦμεν ὡς νὰ ἦτο οὕτω μάλιστα).

§ 2.

μὴ ἀμφοτέρων ἡμαρτήκαμεν = μήπως ἔχομεν πλανηθῆ

καὶ ὡς πρὸς τὰ δύο (τὰ ἑξῆς). *εἰκότως γὰρ ὑποπτεύομεν τὸν τε ἀγῶνα περὶ τῶν δεινοτάτων εἶναι καὶ ὑμᾶς μὴ οὐ κοινοὶ ἀποβῆτε*· ἀγών = ἡ δίκη. *περὶ τῶν δεινοτάτων* = περὶ θανάτου, ἢ περὶ ζωῆς καὶ θανάτου. *κοινοὶ* = ἴσοι, δίκαιοι, ἀμερόληπτοι. *ἀποβῆτε* = δειχθῆτε. *τεκμαιρόμενοι... οὐ προγεγενημένης...* τὸ τε ἐπερώτημα βραχὺ ὄν· ἀντὶ τῆς τελευταίας ταύτης αἰτιατικῆς ἐπεριμέναμεν γενικὴν τοῦ τε ἐπερωτήματος βραχέος ὄντος· μετάφρ. «συμπεραίνοντες (τοῦτο) ἐκ τοῦ ὅτι (ἢ διότι) οὔτε προκατηγορία διειτυπώθη καθ' ἡμῶν εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀντιέπωμεν (νὰ ἀπαντήσωμεν) — ἀλλὰ μόνοι μας ἐζητήσαμεν τὸν λόγον—καὶ ἐκ τοῦ ὅτι (ἢ διότι) τὸ ἐρώτημα εἶναι τόσο βραχύ, ὥστε ἡ μὲν ἀληθῆς ἀκόρισις εἰς αὐτὸ ἀποβαίνει ἐναντίον τοῦ συμφέροντός μας, ἡ δὲ ψευδῆς (εὐκόλως) ἐξελέγχεται αἰ μετχ. προγεγενημένης καὶ ὄν εἶναι αἰτιολογικάι.

§ 3.

πανταχόθεν = ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν. *ἀποροὶ καθεστῶτες* = εὐρισκόμενοι εἰς ἀπορίαν, εἰς ἀμηχανίαν. *εἰπόντας τι κινδυνεύειν* = ἀφοῦ εἴπωμεν κάτι σύντομον καὶ σαφές νὰ ἀντιμετωπίσωμεν τὸν κίνδυνον. *καὶ γὰρ* = διότι πράγματι. *ὁ μὴ ῥηθεὶς λόγος... αἰτίαν ἂν παράσχοι τοῖς ᾧδ' ἔχουσιν ὡς σωτήριος ἂν ἦν, εἰ ἐλέχθη* = ἐὰν δικαιολογία τις δὲν λεχθῆ (ἐὰν δηλ. παραλειφθῆ ὡς ἀνωφελῆς) θὰ προεκάλει τὴν αἰτίασιν, ὅτι, ἐὰν ἐλέγετο, θὰ ἀπέβαινε σωστικὴ. *τοῖς ᾧδ' ἔχουσιν* = εἰς τοὺς εὐρισκομένους εἰς τοιαύτην κατάστασιν (ὅπως ἡμεῖς).

§ 4.

χαλεπῶς δὲ ἔχει ἡμῖν... καὶ ἡ πειθῶ = δύσκολον δὲ εἶναι εἰς ἡμᾶς καὶ νὰ σᾶς πείσωμεν. *ἀγνώτες ὄντες ἀλλήλων*· ἔνν. *ἡμεῖς τε καὶ ὑμεῖς* = ἐὰν μεταξύ μας ἡμεθα ἄγνωστοι. *ἐπεσευεγκάμενοι*· (τοῦ ῥ. ἐπεσφέρομαι) ὑποκ. *ἡμεῖς* = ἐὰν ἠθέλωμεν παρουσιάσει ἀποδείξεις. *ὄν ἄπειροὶ ἦτε* = τὰς ὁποίας δὲν θὰ ἠξέεργατε. *ὠφελούμεθ' ἂν*· ἀπόδοσις τοῦ ἐπεσευεγκάμενοι. *πάντα λελέξεται* = πάντα θὰ ἔχουν λεχθῆ, θὰ λεχθούν (πρὸς εἰδότας λέγω ἢ ἐν εἰδόσιν ἀγορεύω φρ. παροιμιώδης). *προκαταγνόντες* = ἐκ τῶν προτέρων θεωρήσαντες. *ἡμῶν τὰς ἀρετὰς* = τὰς ἡμετέρας ἀρετὰς = τὰς ἰδικὰς μας ὑψηροσύνας (κατὰ

τὸν Περσικὸν πόλεμον)· *ἥσσους* = κατωτέρας. *τῶν ἡμετέρων*· διὰ τούτου ἐννοοῦνται οὐχὶ αἱ ὑπηρεσίαι τοῦ Λακεδαιμονίων, ἀλλά, μετὰ εἰρωνείας τινός, ἡ συμμαχία τοῦ Θηβαίων μετὰ τῶν Περσῶν. *μὴ... ἔγκλημα αὐτὸ ποιῆτε* = μήπως αὐτὸ θεωρήσετε ὡς ἀφορμὴν κατηγορίας. *αὐτὸ* = τὰς κατωτέρας (δῆθεν ὑπηρεσίας μας). *ἄλλοις χάριν φέροντες*· ἐνν. *ἡμεῖς*· χάριν ἄλλων, πρὸς εὐχαρίστησιν ἄλλων. *μὴ... ἐπὶ διεγνωσμένην κρίσιν καθιστώμεθα* = μήπως δικαζόμεθα, ἐν ᾧ ἡ ἀπόφασις εἶναι ἐκ τοῦ προτέρων ὠρισμένη.

54. § 1.

παρεχόμενοι... δίκαια = λέγοντες τὰς δικαιολογίας. *πρὸς τὰ Θηβαίων διάφορα καὶ ἐς ὑμᾶς...* = σχετικῶς μὲ τὴν πρὸς τοὺς Θηβαίους διαφορὰν μας, ἔχθραν μας καὶ (σχετικῶς) μὲ σᾶς... *ὑπόμνησιν ποιοῦμαι* = μνημονεύω, ἀναφέρω· *τὰ εὖ δεδραμένα*· ἐνν. *ἡμῖν ἢ ὑφ' ἡμῶν* = αἱ (πρὸς τὴν Ἑλλάδα) ὑπηρεσίαι μας.

§ 2.

Φαμέν . . . οὐκ ἀδικεῖσθαι ὑμᾶς μὴ εὖ παθόντας (ὑφ' ἡμῶν) = λέγομεν ὅτι σεῖς δὲν ἠδικήθητε, διότι δὲν ὠφελήθητε ἀπὸ ἡμᾶς. *φίλους δὲ νομίζοντας* = ἐὰν δὲ φίλους μᾶς νομίζετε. *αὐτοὺς μᾶλλον ἀμαρτάνειν...* αὐτοὺς (= ὑμᾶς αὐτοὺς) = σεῖς μᾶλλον ἀμαρτάνετε (ἀδικεῖτε), οἱ ὅποιοι ἔξεστρατεύσατε ἐναντίον μας.

§ 3.

τὰ δὲ ἐν εἰρήνῃ καὶ πρὸς τὸν Μῆδον = σχετικῶς δὲ μὲ τὴν πολιτικὴν μας κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς εἰρήνης καὶ κατὰ τὸν Περσικὸν πόλεμον. *ἀγαθοὶ γεγενήμεθα* = ὑπῆρξαμεν ἄμεμπτοι. *οὐ λύσαντες πρότεροι* = διότι δὲν ἐλύσαμεν πρῶτοι ἡμεῖς. *τῷ δὲ ξυνεπιθέμενοι . . . μόνοι Βοιωτῶν* = ἐναντίον δὲ ἐκείνου (διότι) ἐπολεμήσαμεν μαζί μὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας μόνοι ἡμεῖς ἐκ τῶν Βοιωτῶν.

§ 4.

καὶ γὰρ = διότι πράγματι. *ἡπειρῶται ὄντες* = μολονότι εἴμεθα ἡπειρῶται. *μάχη τε* = κατὰ δὲ τὴν μάχην. *εἴ τέ τι*

ἄλλο... πάντων (ἀντι παντός), σχῆμα κατὰ σύνεσιν. **παρὰ δύναμιν** = ὑπὲρ δύναμιν.

§ 5.

Φόβος περιέστη τὴν Σπάρτην = φόβος περιέβαλε (κατέλαβε) τὴν Σπάρτην. **τῶν εἰς Ἰθώμην Εἰλώτων ἀποστάντων** (γεν. ἀντικειμενικὴ ἐξαρτωμένη ἀπὸ τοῦ φόβος) = τῶν εἰς Ἰθώμην ἀποστάντων Εἰλώτων = ἐκ μέρους τῶν εἰς τὴν Ἰθώμην καταφυγόντων Εἰλώτων. **ἡμῶν αὐτῶν** = ἐκ τῶν πολιτῶν μας. **ὧν οὐκ εἰκὸς ἀμνημονεῖν** = ταῦτα δὲν εἶναι δίκαιον νὰ λησμονῆτε.

55. § 1.

τοιούτοι ἤξιώσαμεν εἶναι = τοιούτοι ἐκρίναμεν καλὸν νὰ φανῶμεν. **δεομένων** ὑποκ. ἡμῶν. **βιάζομαι τινα** = μεταχειρίζομαι βίαν, ἐπιτίθεμαι κατὰ τινος. **ἀπεώσασθε** ἔνν. ἡμᾶς = μᾶς ἀπεκρούσατε (ἀπαυθούμαι τινα). **ὡς ἐγγὺς ὄντας, ὑμῶν δὲ κτλ.** ἀντι ὡς ἐκείνων μὲν (τῶν Ἀθηναίων) ἐγγὺς ὄντων, ὑμῶν δὲ κτλ. **μακρὰν ἀποικῶ** = μακρὰν οἰκῶ.

§ 2—4.

οὐδὲν ἐκπρεπέστερον = οὐδὲν ἐξαιρετικὸν ἀδίκημα. **οὔτε ἐμελλήσατε** ἔνν. παθεῖν = οὔτε ἐπρόκειτο νὰ πάθετε. **ὑμῶν κελευσάντων** = συμφώνως πρὸς τὴν ἰδικὴν σας προτροπὴν. **οὐκ ἠδικοῦμεν** = οὐκ ἠδικήσαμεν. **ἐκείνοι** = οἱ Ἀθηναῖοι. **ἐναντία Θηβαίοις** = κατὰ τῶν Θηβαίων. **ἀποικῶ** (—έω) = διστάζω. **οὓς... προσηγάγετό τις ξυμμάχους εὖ παθῶν καὶ αὐτὸς δεόμενος καὶ (ῶν) πολιτείας μετέλαβεν** = ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἐκάλεσέ τις συμμαχοὺς εὐεργετηθεῖς (ὑπ' αὐτῶν) καὶ ὁ ἴδιος παρακαλέσας, καὶ τῶν ὁποίων ἔγινε ἰσοπολίτης, **ἰέναι δέ... εἰκὸς ἦν** συνδέεται μετὰ τοῦ προηγουμένου: **οὐκείη ἦν καλόν.** **ἰέναι προθύμως εἰς τὰ παραγγελλόμενα** = νὰ ἐκτελοῦν προθύμως τὰ διατασσόμενα. **ἃ δὲ ἐκάτεροι ἐξηγεῖσθε τοῖς ξυμμάχοις** = ὡς πρὸς ἐκεῖνα δὲ τὰ ὁποῖα καὶ σεῖς καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἡγεμόνες διατάσσετε εἰς τοὺς συμμαχοὺς. **μὴ καλῶς** = οὐχὶ δικαίως. **οἱ ἄγοντες** = οἱ ὀδηγοῦντες. **ἐπὶ τὰ μὴ καλῶς ἔχοντα** = εἰς τὰς ἀδίκους πράξεις.

πολιτείας μετέλαβεν ἢ λ. ἐνταῦθα σημαίνει **ἰσοπολιτείαν**,

ἦτοι ἐπιγαμίαν, ἔγκτησιν, ἰσοτέλειαν, τὰ ὅποια μόνον ἔξαιρετικῶς εἰς μετοίκους τινὰς παρείχοντο.

56 § 1—2.

ξύνιστε· ξύνοιδα = καλῶς γνωρίζω. **τάδε** = τὰ σημερινὰ κακά. **καταλαμβάνοντας** = ἐπιχειροῦντας καταλαβεῖν. (**ἐν**) **ἱερομηνία** = ἐορτῆς οὔσης. **κατὰ τὸν πᾶσι νόμον καθεστῶτα** = κατὰ τὸν παρὰ πᾶσιν ἰσχύοντα νόμον. **τὸν ἐπιόντα πολέμιον ὅσιον εἶναι ἀμύνεσθαι**· οὗτος εἶναι ὁ πᾶσι καθεστῶς νόμος. **καὶ νῦν** = διὰ τοῦτο τώρα. **δι' αὐτοὺς** = χάριν αὐτῶν.

§ 3.

εἰ γὰρ τὸ δίκαιον λήψεσθε τῷ αὐτίκα χρησίμῳ ὑμῶν καὶ πολεμίῳ ἐκείνων = διότι ἔαν κρίνετε περὶ τοῦ δικαίου συμφώνως μὲ τὴν παροῦσαν ὠφέλειαν ὑμῶν καὶ μὲ τὸ ἐχθρικὸν μῖσος ἐκείνων... τὸ ὑμῶν ἀναφέρεται εἰς τὸ **χρησίμῳ**, τὸ δὲ ἐκείνων εἰς τὸ **πολεμίῳ**· διὰ τοῦ τὲ καὶ συνδέεται τὸ **χρησίμῳ** καὶ **πολεμίῳ**. **θεραπεύοντες**· ἔνν. φανεῖσθε.

§ 4.

καίτοι = καὶ βεβαίως. **μᾶλλον τότε**· ἔνν. ὠφέλιμοι ἦμεν. **τότε**· δηλ. ἐπὶ τῶν Μηδικῶν. **ἐπέρχεσθε δεινοί**· φοβεροί, δηλ. δουλώσοντες. **οἶδε**· οἱ Θηβαῖοι.

§ 5—6.

ἡμῶν τῆς νῦν ἁμαρτίας. . . ἀντιθεῖναι τὴν τότε προθυμίαν = πρὸς τὸ σημερινὸν ἀδίκημά μας νὰ συγκριθῇ ἡ τότε προθυμία μας. **εἰ ἄρα ἡμάρτηται** = ἂν ἴσως ἔχη γίνει ἀδίκημά τι. **μειζῶ**· ἔνν. τὴν προθυμίαν. **ἐλάσσω**· ἔνν. τὴν ἁμαρτίαν. **σπάνιον ἦν ἀντιτάξασθαι τινα τῶν Ἑλλήνων ἀρετῆν τῇ Ξέρξου δυνάμει** = ὀλίγοι τινὲς ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἀντέταξαν τὴν ἀνδρείαν των κατὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Ξέρξου· τὸ **τινὰ** ἀντὶ τινὰς· ὑποκ. τοῦ ἀντιτάξασθαι (λέγεται τοῦτο, διότι ὄντως οἱ πλείστοι τῶν Ἑλλήνων ἐμῆδισαν). **ἐπληροῦντό τε μᾶλλον οἱ μὴ πρᾶσσοντες (ἐν) ἀσφαλείᾳ τὰ ξύμφορα αὐτοῖς πρὸς τὴν ἔφοδον** = καὶ ἐπληροῦντο περισσότερο ὄχι οἱ κανονίζοντες ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς τὰ συμφέροντά των ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐπίθεσιν

τῶν βαρβάρων. *ἐθέλοντες δὲ* κτλ. ἄλλ' ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι ἠθέλησαν νὰ τολμήσουν πράξεις γενναίας (*τὰ βελιπιστα*) μὲ κίνδυνον τῆς ὑπάρξεώς των. *ὧν ἡμεῖς γενόμενοι* = μεταξὺ τούτων συγκαταλεχθέντες. *τιμηθέντες ἐς τὰ πρῶτα* = τυχόντες ἔξαιρητικῶν τιμῶν. *ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς* = διὰ τὸν αὐτὸν λόγον (διότι ἐπροτιμήσαμεν τὸ δίκαιον τοῦ ὠφελίμου). *Ἀθηναίους ἐλόμενοι δικαίως* κτλ. = διότι ἐπροτιμήσαμεν τοὺς Ἀθηναίους ἀποβλέποντες εἰς τὸ δίκαιον μᾶλλον παρὰ σᾶς ἀποβλέποντες εἰς τὸ κέρδος. *ταῦτά περὶ τῶν αὐτῶν γινώσκω* = περὶ τῶν αὐτῶν πραγμάτων ὁμοίως πάντοτε κρίνω. *καὶ μὴ νομίσαι τὸ ξυμφέρον ἄλλο τι, ἢ ὅταν τὸ παραντίκα που ὠφέλιμον καθιστῆται ὑμῖν ἔχουσιν ἀεὶ βέβαιον τὴν χάριν τῆς ἀρετῆς τοῖς ἀγαθοῖς τῶν ξυμμάχων* = καὶ νὰ μὴ νομίσετε ὅτι τὸ συμφέρον εἶναι ἄλλο τι, παρὰ ὅταν ἡ σημερινὴ ὠφέλεια συντελεῖται εἰς σᾶς ἔχοντας πάντοτε σταθεράν, ἀκλόνητον, τὴν εὐγνωμοσύνην εἰς τοὺς γενναίους ἐκ τῶν συμμάχων διὰ τὴν ἀρετὴν των (δηλ. τὸ ἀληθὲς συμφέρον εἶναι ὅταν ἡ παροῦσα ὠφέλεια συνδυάζεται μετὰ τῆς ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης εἰς τοὺς εὐεργετήσαντας συμμαχοῦς).

57. § 1.

προσκέψασθε = λάβετε πρὸς τούτοις ὑπ' ὄψιν σας. *παράδειγμα . . . ἀνδραγαθίας* = παράδειγμα ἀρετῆς, χρησιμότητος. *εἰ γνώσεσθε . . . μὴ τὰ εἰκότα* = εἰν ἀποφασίσετε οὐχὶ τὰ ὀρθά, τὰ δίκαια. *οὐ κρίνεῖτε τὴν δίκην τήνδε ἀφανῆ* = δὲν θὰ δικάσετε τὴν δίκην ταύτην ὥστε νὰ μείνη ἀφανής, ἄγνωστος. *ἐπαινούμενοι δέ· ἐνν. κρίνεῖτε* = ἀλλ' ἐπαινούμενοι ὡς δίκαιοι κριταί. *περὶ οὐδ' ἡμῶν μεμπιῶν· ἐνν. ὄντων*, ἔξαρχάται δὲ ἀπὸ τοῦ νοουμένου *κρίνεῖτε* (κατ' ἐλευθέραν ἀπόδοσιν : «ἡ δίκη τὴν ὁποίαν θὰ κρίνετε δὲν θὰ μείνη ἄγνωστος, ἀλλὰ τοῖναντίον οἱ Ἕλληνες παρακολουθοῦσιν αὐτήν, καὶ σεῖς μὲν θεωρεῖσθε δίκαιοι κριταί, ἡμεῖς δὲ ὡς οὐχὶ ἄξιοι μομφῆς»). *ὄρατε* = σκοπεῖτε = προσέξαιτε. *ὅπως μὴ οὐκ ἀποδέξωνται* = μήπως δὲν θὰ ἐπιδοκιμάσουν (οἱ πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων). *ἐπιγνώναι· ὑποκ. αὐτοῦς (= ὑμᾶς αὐτοῦς)* = νὰ ἀποφασίσετε κατὶ ἀπρεπὲς περὶ γενναίων ἀνδρῶν σεῖς οἱ ὅποιοι εἴσθε γενναίότεροι. *οὐδὲ (ἀποδέξωνται) ἀνατεθεῖναι σκῦλα* κτλ. = οὐδὲ θὰ ἐπιδοκιμά-

σουν νὰ ἀνατεθοῦν λάφυρα εἰς τὰ κοινὰ (τῶν Ἑλλήνων) ἱερά...

§ 2.

τοὺς μὲν πατέρας· ἐνν. τῶν Λακεδαιμονίων = καὶ οἱ μὲν πρόγονοι τῶν Λακεδαιμονίων νὰ ἀναγράψουν τὴν πόλιν κτλ. **δι' ἀρετῆν**—ἐπ' ἀρετῆν—διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν γενναιότητα. **ἐκ παντός τοῦ Ἑλληνικοῦ** = ἐκ πάσης τῆς Ἑλλάδος. **διὰ Θηβαίους** = ἐξ αἰτίας τῶν Θηβαίων.

§ 3.

εἰς τοῦτο ξυμφορᾶς προκεχωρήκαμεν, οὔτινες... = εἰς τόσον μεγάλην συμφορὰν ἔχομεν καταντήσει, ὥστε. **Μήδων τε κρατησάντων** = καὶ ὅτε ἐνίκησαν οἱ Πέρσαι (εἰς τὰς Θερμοπύλας). **ἀπολλύμεθα**· διότι τότε ἐπυροπολήθησαν ὑπὸ τῶν Περσῶν αἱ Πλαταιαί. **καὶ νῦν ἐν ὑμῖν τοῖς πρὶν φιλότοις**—καὶ ἐνώπιον ὑμῶν, οἱ ὅποιοι πρότερον ὑπῆρξατε φίλτατοι. **Θηβαίων ἡσώμεθα** = ἐλαττούμεθα, μειονεκτοῦμεν τῶν Θηβαίων. **δύο ἀγῶνας...** **ὑπέστημεν** = δύο κινδύνους ἐκινδυνεύσαμεν. **τότε μὲν...** **λιμῶ διαφθαρήναι** (ἐννοεῖται ἢ κατὰ τὴν παροῦσαν πολιορκίαν παράδοσις). **θανάτου κρῖνομαι** = δικάζομαι ὡς ἄξιος θανάτου.

§ 4.

περιεώσαμεθα (τοῦ περιωθοῦμαι). **ἐκ πάντων** (ὑπὸ πάντων)—καὶ ἔχομεν ἀποκρουσθῆ ἀπὸ ὅλους. **ἀτιμώρητος**—ἀβοήθητος. **παρὰ δύναμιν** = ὑπὲρ δύναμιν. **δέδιμεν μὴ οὐ βέλαιοι ᾗτε** = φοβούμεθα μήπως δὲν εἴσθε ἀσφαλεῖς.

58. § 1—2.

θεῶν τῶν ξυμμαχικῶν ποτε γενομένων = τῶν προστατῶν τῆς συμμαχίας θεῶν, οἷς εὐξάμενοι Μήδων ἐκράτησαν (ἐν § 5). **μεταγῶναι**· μεταγινώσκω = μεταβάλλω γνώμην, ἀπόφασιν. **δωρεὰ** = χάρις. Τῶν ἀπαρεμφάτων ἀνταπαιτῆσαι, κτείνειν, κομίσασθαι, ἀντιλαβεῖν ὑποκείμενον εἶναι ὑμᾶς· μεταφρ. «... καὶ νὰ ἀνταπαιτήσετε παρ' αὐτῶν τὴν χάριν νὰ μὴ φονεύσετε ἐκείνους τοὺς ὁποίους δὲν ἀρμόζει εἰς σᾶς, δικαίαν ἀντὶ αἰσχρᾶς νὰ λάβετε χάριν καὶ ὄχι παρέχοντες ἡδονὴν εἰς ἄλλους σεῖς νὰ κερδίσετε μομφὴν ἐπὶ κακίᾳ (ἢ σόφρων χάρις τὴν ὁποίαν ὁ

ῥήτωρ ἀξιοῖ νὰ λάβουν οἱ Λακεδαιμόνιοι παρὰ τῶν Θηβαίων εἶναι τὸ νὰ καταπέισουν αὐτοὺς νὰ μὴ ζητήσουν τὸν φόνον τῶν Πλαταιέων, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν *αἰσχρὰν χάριν*, τὴν ὁποίαν ἤξιωσαν οἱ Θηβαῖοι παρὰ τῶν Λακεδαιμονίων). *βραχὺ* = εὐκολον πρᾶγμα. *δύσκληια* = δυσφήμησις. *οὐκ ἐχθροὺς* = οὐχὶ ὡς ἐχθροὺς. *εἰκότως* = ὡς θὰ ἦτο εὐλογον (ἐὰν δηλαδὴ ἡμεθα ἐχθροί). *εὐνοὺς* = φίλος.

§ 3.

ὥστε... ὅσια ἂν δικάζοιτε· καὶ τῶν σωμάτων ἄδειαν ποιοῦντες = ἀκόμη καὶ ἐὰν ἠθέλατε ἀφήσει ἡμᾶς ὅλως ἀβλαβεῖς. *προνοοῦντες* = ἐννοοῦντες = συλλογιζόμενοι. *χειρὰς προῖτοχομαι* = ὑψῶ τὰς χειρὰς μου ὡς ἱκέτης. *νόμος τοῖς Ἑλλησι* = νόμος κοινὸς εἰς πάντας τοὺς Ἕλληνας.

§ 4.

θῆκαι πατέρων = οἱ τάφοι τῶν προγόνων. *ἐσθήμασι* = ἐνδύμασι (ἀπὸ τοῦ *ἐννυμι*, ὅθεν καὶ τὸ *ἐσθῆς*· φαίνεται ὅτι προσεφέροντο ὡς ἐναγίσματα ἐπὶ τῶν τάφων καὶ ἐνδύματα). *δημοσίᾳ* = δημοσίαις τελεταῖς. *ἀπαρχὰς πάντων, ὅσα ἢ γῆ ἡμῶν ἀνεδίδου ὥρατα* = ἀπαρχὰς πάντων τῶν καρπῶν ὅσους ἢ χώρα μας παράγει εἰς ἐκάστην ἐποχὴν. *ἀπαρχαί* = οἱ πρῶτοι συλλεγόμενοι καρποί. *εὐνοί*· ἐνν. ὄντες. *ἐκ φιλίας χώρας*· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀπαρχὰς ἐπιφέροντες. *δμαιχοί* = συναγωνισταί. *ὧν* = τούτων, δηλ. τῶν τιμῶν τὰς ὁποίας ἡμεῖς προσφέρομεν εἰς τοὺς τάφους τῶν προγόνων σας. *μὴ ὀρθῶς γνόντες* = εἰ μὴ ὀρθῶς γνοίητε = ἐὰν δὲν ἠθέλατε ἀποφασίσει ὀρθῶς.

§ 5.

τιθέναι = καταλείπειν. *τοιούτοις*· δηλ. φίλοις· *τι ἄλλο*· ἐνν. ποιήσετε. *ἐν πολεμίᾳ... καταλείψετε... παρὰ τοῖς ἀθένταις* = παρὰ τοῖς φονεῦσι, παρὰ τοῖς ὑπευθύνουσι τοῦ φόνου ἡμῶν. *ἀτίμους γερῶν* = ἐστερημένους τῶν τιμῶν. *πρὸς δὲ* = πρὸς τούτοις δέ. *τῶν ἐσσαμένων καὶ κτισάντων* = τῶν ἐπιμεληθέντων καὶ ἰδρυσάντων.

59. § 1.

οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης· ἐνν. ἐστὶ = δὲν εἶναι σύμφω-

νον πρὸς τὴν περὶ ὑμῶν γνώμην τῶν Ἑλλήνων. οὔτε . . . ἀμαρτάνειν, οὔτε . . . διαφθεῖραι, φείσασθαι δὲ καὶ ἐπικλασθῆναι· ἔξαριτῶνται ἀπὸ τοῦ οὐ πρὸς τῆς ὑμετέρας δόξης. ἀλλοτριὰς ἔνεκα ἔχθρας = χάριν ξένης ἔχθρας, δηλ. τῆς ἔχθρας τῶν Θηβαίων πρὸς τοὺς Πλαταιεῖς. μὴ αὐτοὺς ἀδικηθέντας = χωρὶς σεῖς νὰ ἀδικηθῆτε· αὐτοὺς = ἡμᾶς αὐτούς. ἐπικλῶμαι τῇ γνώμῃ = κάμπτομαι, μεταβάλλω γνώμην. οἴκτω σῶφρονι λαβόντας = οἰκτίραντας, εὐσπλαγχνισθέντας. κατανοοῦντες μὴ μόνον δεινότητα ὧν πεισόμεθα, ἀλλ' οἴοι ὄντες πάθοιμεν ἂν καὶ ὡς ἀστάθμητόν (ἔστι) κτλ. = λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὄχι μόνον τὴν δεινότητα ἐκείνων τὰ ὁποῖα μέλλομεν νὰ πάθωμεν, ἀλλὰ καὶ ὅτι τοιοῦτοι (δηλ. εὐεργέται) ὄντες θὰ πάθωμεν καὶ ὅ,τι εἶναι ἀπρόβλεπτον εἰς ποῖον ἢ συμφορὰ θὰ ἐπέλθῃ καὶ ἂν αὕτη δὲν τοῦ ἀξίζῃ (ὅτι δηλ. ἡ συμφορὰ δύναται νὰ ἐπέλθῃ καὶ εἰς ἄνθρωπον εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἀξίζῃ).

§ 2.

ὡς ἡ χρεια προάγει = ὡς ἡ ἀνάγκη ἐπιβάλλει. αἰτούμεθα . . . πεῖσαι ὑμᾶς τάδε. ἐπιβοῶμαι τοὺς θεοὺς = ἐπικαλοῦμαι τοὺς θεοὺς. θεοὶ ὁμοβῶμοι = οἱ ὁμοίως ἐν Πλαταιαῖς καὶ ἐν Σπάρτῃ λατρευόμενοι. προφερόμενοι θ' ὄρκους = καὶ προβάλλοντες τοὺς ὄρκους. ἰκέτης γίγνομαι = προσέρχομαι ἰκέτης, ἰκετεύω. ὑμῶν τῶν πατρῶν τάφων = τῶν ὑμετέρων πατρῶν τάφων (δῆλον ὅτι τῶν ἐν Πλαταιαῖς πεσόντων Σπαρτιατῶν). κεκμηῶτες = οἱ ἀποθανόντες (ποιητικὴ μετχ. τοῦ κάμνω). γίγνομαι ὑπὸ Θηβαίοις = ὑποτάσσομαι εἰς τοὺς Θηβαίους. φίλτατοι ὄντες· ἔνν. ὑμῖν, τοῖς Λακεδαιμονίοις. ἡμέρας ἀναμνησκομεν· ἔνν. τοὺς κεκμηῶτας = ὑπενθυμιζομεν εἰς τοὺς ἀποθανόντας τὴν ἡμέραν ἐκείνην καθ' ἣν . . . νῦν ἐν τῇδε . . . κινδυνεύομεν = τώρα ὅμως κινδυνεύομεν.

§ 3.

ὅπερ· ἀναφέρεται εἰς τὸ λόγου τελευτᾶν. τοῖς ὧδε ἔχουσι = εἰς τοὺς εὐρισκομένους εἰς τοιαύτην κατάστασιν, δηλ. εἰς τοὺς κρινομένους περὶ θανάτου. παυόμενοι κτλ. ἡ ἔννοια ἔχει ὡς εἶ ἦτο ὁ λόγος: «παυόμενοι δέ, ὅπερ ἀναγκαῖον καὶ χαλεπώτατον τοῖς ὧδε ἔχουσι, τὸ λόγου τελευτᾶν δηλονότι, λέγομεν . . .».

εἰλόμεθα ἂν πρὸ τούτου = θὰ προτιμούσαμε ἄντι τούτου. *λιμῶ τελευτήσαι τῷ αἰσχίστῳ δλέθρῳ* = νὰ ἀποθάνωμεν ἐκ πείνης, δηλ. μὲ τὸν ἀθλιώτερον θάνατον. *προσήλθομεν* ἄνωτέρῳ παρδομεν τὴν πόλιν. *καὶ δίκαιόν (ἔστι) . . . ἔἶσαι ἡμᾶς αὐτοὺς ἐλῆσθαι τὸν ξυντυχόντα κίνδυνον* = . . . νὰ μᾶς ἀφήσετε νὰ ἐκλέξωμεν μόνοι μας οἰονδήποτε κίνδυνον.

§ 4.

ἐπισκῆπτομέν τε ἅμα μὴ . . . παραδοθῆναι, γενέσθαι δὲ . . . καὶ μὴ διολέσαι = ἱκετεύομεν πρὸς τούτοις. *μὴ παραδοθῆναι . . . ἐκ τῶν ὑμετέρων χειρῶν καὶ τῆς ὑμετέρας πίστεως* = ἀπὸ τὰ χέρια σας καὶ ἀπὸ τὴν καλὴν σας πίστιν. *παραδοθῆναι* ὑποκ. ἡμᾶς. *γενέσθαι . . . διολέσαι* ὑποκ. ὑμᾶς.

61—67.

Περὶληψις τοῦ λόγου τῶν Θηβαίων.

Οἱ Θηβαῖοι ἀπαντῶντες ἰσχυρίζονται ὅτι ἢ κατὰ τῶν Πλαταιῶν ἐπίθεσις προεκλήθη ὑπὸ ἐπιφανῶν πολιτῶν τῆς πόλεως ταύτης καὶ δὲν ἀπέβλεπεν εἰς ἄλλο τι παρὰ εἰς τὴν εἰρηνικὴν ἐπιστροφὴν τῆς πόλεως εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν συμπάντων Βοιωτῶν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν εἶχεν ἀποσχισθῆ. Ἡ δὲ διαγωγὴ τῶν Πλαταιέων κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους δὲν προήρχετο ἐκ τῆς ἰδικῆς τῶν ἀρετῆς, ἀλλ' ἐξηναγκάσθησαν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων οὐδὲ δύναται τις νὰ καταστήσῃ τὰς σημερινὰς Θήβας ὑπευθύνους διὰ τὴν πολιτείαν τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Ταῦτα ἀνήκουν εἰς τὸ παρελθόν· ἔκτοτε εἶχον μεταβληθῆ τὰ πάντα. Καὶ μάλιστα ἀφ' οὗτου ἄντι τῶν Περσῶν ἐνεφανίσθησαν οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐχθροὶ τῆς αὐτονομίας τῶν Ἑλλήνων, οἱ Πλαταιεῖς συνέπραξαν μετ' αὐτῶν συγκαταδουλοῦντες τοὺς Ἕλληνας. Τοιοῦτοτρόπως οἱ Πλαταιεῖς τὰς μὲν γενναίας αὐτῶν πράξεις ἔπραξαν ἄκοντες, τὰς δὲ ἀδίκους ἐκόντες, ἐνῶ οἱ Θηβαῖοι διὰ πάσης θυσίας ἀντέστησαν εἰς τὸ κατακτητικὸν πρόγραμμα τῶν Ἀθηναίων. Ταῦτα δὲ πάντα θὰ θελήσουν ν' ἀποδεχθῶν οἱ Σπαρτιάται καὶ θὰ ἀποδώσουν εἰς μὲν τοὺς Θηβαίους τὴν ὀφειλομένην δικαιοσύνην, εἰς δὲ τοὺς Πλαταιεῖς τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν.

Τοιαῦτα περίπου εἶπον οἱ Θηβαῖοι.

68. § 1—2.

τὸ ἐπερώτημα σφίσιν ὀρθῶς ἔξειν = ὅτι ἢ ὑπ' αὐτῶν προβαλλομένη ἐρώτησις δικαία εἶναι (ἦ... θὰ εἶναι). *εἰ ἐν τῷ πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν ἀγαθὸν πεπόνθασι* = εἰ κατὰ τὸν πόλεμον ἐπράχθη ὑπ' αὐτῶν ὠφέλιμόν τι ὑπὲρ τῶν Λακεδαιμονίων· ἐν κεφ. 52, § 4 τὸ αὐτὸ ἐρώτημα διατυποῦται: «*εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐν τῷ πολέμῳ τῷ καθεστῶτι ἀγαθὸν εἰργασμένοι εἰσὶν*» καὶ κατωτέρω κεφ. 68, § 2 *εἴ τι Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς ξυμμάχους ἀγαθὸν ἐν τῷ πολέμῳ δεδρακότες εἰσὶν. διότι... ἤξιουν... καὶ ὡς οὐκ ἐδέξαντο*· διὰ τῶν προτάσεων τούτων δικαιολογεῖται τὸ ὀρθῶς ἔξειν. *τῇ ἑαυτῶν δικαίᾳ βουλήσει* = συμφώνως πρὸς τὴν δικαίαν ἀξίωσίν των (τὴν ὁποίαν οἱ Πλαταιεῖς ἠρνήθησαν νὰ ἐκτελέσουν). *ἡγούμενοι... ἔκσπονδοι ἤδη ὑπ' αὐτῶν (τῶν Πλαταιέων γεγόνεαι καὶ οὕτω) κακῶς πεπονθένεαι*. Μετάφ. «Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι δικασταὶ νομίζοντες ὅτι καλῶς ἔχει ἢ ὑπ' αὐτῶν προβαλλομένη ἐρώτησις, ἂν κατὰ τὸν πόλεμον ἐπράχθη ὑπ' αὐτῶν ὠφέλιμόν τι (ὑπὲρ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ τῶν συμμάχων), διότι καὶ κατὰ τὸν ἄλλον χρόνον (τὸν πρὸ τῆς πολιορκίας) εἶχον τὴν ἀξίωσιν συμφώνως δῆθεν πρὸς τὴν παλαιὰν εἰρήνην τοῦ Πausανίου μετὰ τὰ Μηδικὰ νὰ ἡσυχάζουν οὗτοι (δηλ. νὰ μὴν ἀνακατεύονται), καὶ διότι, ὅταν ὕστερον, προτοῦ ἀποκλεισθῶσι διὰ τοῦ τείχους, προέτεινον εἰς αὐτοὺς νὰ μείνουν οὐδέτερα (*κοινούς εἶναι*) συμφώνως πρὸς τὴν εἰρήνην ἐκείνην τοῦ Πausανίου, δὲν ἐδέχθησαν, νομίζοντες ὅτι, ἐπειδὴ δὲν ἐξετέλεσαν οἱ Πλαταιεῖς τὴν δικαίαν αὐτῶν ἀξίωσιν, ἔγιναν οἱ Πελοποννήσιοι ἔκσπονδοι καὶ ἐπομένως ἐβλάβησαν ἐπ' αὐτῶν. *αὐθις τὸ αὐτό... ἐρωτῶντες* = πάλιν τὸ αὐτὸ ἐρώτημα ὑποβάλλοντες. *ἕνα ἕκαστον παραγαγόντες* = καλοῦντες ἕνα ἕκαστον χωριστά. *ὁπότε μὴ φαῖεν* = ὁσάκις ἕκαστος ἠρνεῖτο. *ἀπάγοντες ἀπέκτεινον* = ἀπομακρύνοντες ἐφόνευον.

§ 3.

τὴν δὲ πόλιν... ἔδοσαν ἐγοικεῖν. ἐνιαυτὸν τινα = ἐπὶ ἕν περὶ του ἔτος. *κατὰ στάσιν ἐκπεπιτωκόσι* = οἱ ὅποιοι εἶχον ἐξορισθῆ ἕνεκα στάσεως. *καὶ ὅσοι Πλαταιῶν περιῆσαν* = καὶ εἰς ὅσους ἐκ τοῦ Πλαταιέων εἶχον περιωθῆ. *τὰ σφέτερα φρο-*

νοῦντες = οἱ ὅποιοι ἦσαν μὲ τὸ κόμμα τῶν Λακεδαιμονίων. *καθελόντες αὐτήν εἰς ἔδαφος πᾶσαν* = κατεδαφίσαντες πᾶσαν. *ἐκτῶν θεμελίων ᾠκοδόμησαν* = κατεσκευάσαν ἐντελῶς ἐκ νέου. *πρὸς τῷ Ἑραίῳ* = πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς Ἑρας. *καταγώγιον* = ὁ τόπος ὅπου κατάγεται τις, καταλύει, ξενῶν. *διακοσίων ποδῶν*· ὁ ἀριθμὸς οὗτος τῶν ποδῶν δεικνύει τὸ μέγεθος τοῦ οἰκοδομήματος, καὶ ἂν τὸ καταγώγιον δὲν ἦτο τετράγωνον, δεικνύει πιθανώτατα τὸ μῆκος αὐτοῦ, νοουμένου ἀναλόγου πλάτους, καθὰ εἰς τοὺς ναοὺς. *πανταχῇ κύκλῳ οἰκήματα ἔχον κάτωθεν καὶ ἄνωθεν* = ἔχον γύρω - γύρω δωμάτια ἀνώγεια καὶ κατώγεια. *δροφή*· στέγη ἢ πάτωμα. *θυρώματα* = τὰ ξύλα ἐν γένει τῶν θυρῶν ἢ παραθύρων. *ἐπιπλα* = τὰ κινητὰ σκευή τῆς οἰκίας. *χαλκὸς καὶ σίδηρος*· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐπιπλα ὡς παράθεσις· περιεμένομεν: *ἐπιπλα ἐκ χαλκοῦ καὶ σιδήρου*. *ἐκατόμποδος νεῶς* = ναὸς ἔχων μῆκος ἑκατὸν ποδῶν. *δημοσιῶ τὴν γῆν* = καθιστῶ τὴν γῆν δημοσίαν, κοινὸν κτῆμα. *ἀπομισθῶ* (—όω) = δίδω ἐπὶ μισθῷ, ἐπὶ ἐνοικίῳ. *νέμομαι* = καρποῦμαι. *σχεδὸν δέ τι καὶ τὸ ξύμπαν περὶ Πλαταιῶν* = ἐν τῷ συνόλῳ εἰς τὸ ζήτημα τῶν Πλαταιῶν. *οὕτως ἀποτετραμμένοι ἐγένοντο* = οὕτως ἀπειράποντο = τοιαῦτα πράξαντες ἀπεμακρύνθησαν χάριν τῶν Θηβαίων. *νομίζοντες αὐτοὺς ὠφελίμους εἶναι εἰς τὸν πόλεμον ἄρτι τότε καθιστάμενον* = ... εἰς τὸν πόλεμον ὁ ὅποιος τότε ἀκριβῶς ἐλάμβανεν ἀκμήν, προβλ. 3, 3, 1. *ἐπειδὴ... ἐγένοντο* = ἀφ' οὗτου ἔγιναν. *οὕτως ἐτελεύτησεν* = τοιοῦτον τέλος ἔλαβον.

II. ΑΠΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

*Αἱ πόλεις τῆς Λέσβου
πλήν τῆς Μηθύμνης ἀποστατοῦσιν*

(Βιβλίον 3, 1—6).

Τοῦ δ' ἐπιγιννομένου θέρους· τὸ θέρος τοῦ 428, καθ' ὃ αἱ Πλαταιαὶ ἐπολιορκοῦντο. *ἅμα τῷ σίτῳ ἀκμάζοντι* = κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ σίτου, δηλ. ὅτε ἐπικείται ὁ θερισμός. *ἐγκαθεζόμενοι* = ἐγκαθιδρυθέντες, στρατοπεδεύσαντες. *καὶ προσβολαί... ἐγίνοντο τῶν Ἀθηναίων ἱππέων* = καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἱππεῖς ἔκαμναν ἐπιθέσεις ἐναντίον τῶν Λακεδαιμονίων. *ὥσπερ εἰώθεσαν (γίγνεσθαι)* = ὡς συνήθως. *ὄπη παρείκοι* = ὅπου ἦτο δυνατόν. *τὸν πλεῖστον ὄμιλον τῶν ψιλῶν* = τοὺς περισσοτέρους ἐκ τῶν ψιλῶν, τὸ κύριον σῶμα τῶν ψιλῶν. *εἶργον τὸ μῆ... κακουργεῖν* κτλ. = ἠμπόδιζον ἀπὸ τοῦ νὰ βλάπτουν τοὺς ἐγγὺς τῆς πόλεως ἀγρούς. *προεξιόντας τῶν ὄπλων* = ἐξερχόμενοι (οἱ ψιλοὶ) ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου. *ἐμμείναντες* = μέιναντες ἐν Ἀττικῇ. *χρόνον οὗ εἶχον τὰ σιτία* = ἐφ' ὅσον εἶχον τροφίμα· οὗ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ σιτία, κατὰ λέξιν = ὅσον χρόνον τροφᾶς εἶχον. *ἀναχωρῶ* (—έω) = ἐπιστρέφω ὀπίσω.

2. § 1—2.

βουληθέντες· ἀναφέρεται εἰς τὸ Λέσβος, τὸ ὁποῖον ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ Λέσβιοι. *ἀναγκασθέντες ποιήσασθαι ταύτην τὴν ἀπόστασιν* = ἀναγκασθέντες νὰ ἀποστατήσουν. *πρότερον ἢ διεννοοῦντο* = ἐνωρίτερον ἢ ὅτε ἐσκέπτοντο. *ἐπέμενον γὰρ τελεσθῆναι τὴν χῶσιν τῶν λιμένων, τὴν οἰκοδόμησιν τῶν*

τειχῶν, τὴν ποίησιν τῶν νεῶν = διότι ἐπερίμεναν νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ χῶσις τῶν λιμένων, ἡ οἰκοδόμησις τῶν τειχῶν, ἡ ναυπήγησις πλοίων. **καὶ... ἀφικέσθαι ὅσα ἐκ Πόντου ἔδει, τοξότας καὶ σίτον** = καὶ (ἐπερίμεναν) νὰ ἔλθουν ὅσα ἦτο ἀνάγκη (νὰ ἔλθουν) ἀπὸ τὸν Πόντον, δηλ. τοξόται καὶ σίτος. **καὶ ἃ μεταπεμπόμενοι ἦσαν** = καὶ ὅσα (ἄλλα) εἶχον ζητήσει. **χῶσις λιμένος** = ἡ ἐπίχωσις τοῦ στομίου τοῦ λιμένος. **Τενέδιοι γὰρ... καὶ Μηθυμναῖοι... καὶ αὐτῶν Μυτιληναίων ἄνδρες.. μνηνταὶ γίνονται τοῖς Ἀθηναίοις ὅτι...**

§ 3.

ὄντες αὐτοῖς διάφοροι = διαφερόμενοι αὐτοῖς, ἀντιμαχόμενοι πρὸς αὐτούς. **ιδίᾳ** = ἰδιαιτέρως, μυστικά. **κατὰ στάσιν** = ἕνεκα κομματικῆς ἀντιζηλίας. **πρόξενοι Ἀθηναίων** (βλ. ἄν. 52, 5). **μνηνταὶ γίνονται** = μηνύουσι = καταγγέλλουν. **ξυνοικίζουσι τὴν Δέσβον βία εἰς τὴν Μυτιλήνην** = ἔξαναγκάζουν τοὺς Λεσβίους βιαίως νὰ κατοικήσουν εἰς τὴν Μυτιλήνην. **καὶ τὴν παρασκευὴν ἄπασαν... ἐπείγονται ἐπὶ ἀποστάσει** = ἐτοιμάζονται εἰς ὅλα ἐπειγόντως πρὸς ἀποστασίαν· ἐπείγομαι· ἐνταῦθα μεταβατικῶς. **εἰ μὴ τις προκαταλήψεται ἤδη** = εἰὰν δὲν σπεύσουν νὰ τὴν καταλάβουν (οἱ Ἀθηναῖοι). **στερήσεσθαι αὐτοὺς τῆς Δέσβου** = θὰ στερηθοῦν, θὰ χάσουν τὴν Δέσβον.

3. § 1.

ἄρτι καθισταμένου καὶ ἀκμάζοντος = ὁ ὁποῖος ἤδη εὐρίσκετο εἰς ἔντασιν καὶ ἀκμήν. **μέγα ἔργον ἡγοῦντο εἶναι** = ἐνόμιζον ὅτι ἦτο μεγάλη περιπέτεια. **Δέσβον προπολεμώσασθαι** = νὰ καταστήσουν τὴν Δέσβον ἐχθρικήν. **ναυτικὸν καὶ δύναμιν ἀκέραιον** = . . . ἀβλαβῆ, ἀμείωτον. **οὐκ ἀπεδέχοντο . . . τὰς κατηγορίας** = δὲν ἐπίστευον τὰς κατηγορίας. **μείζον μέρος νέμοντες τῷ μὴ βούλεσθαι ἀληθῆ εἶναι** = ἐπηρεαζόμενοι εἰς τὰς κρίσεις των ἐκ τοῦ ὅτι δὲν ἤθελον νὰ εἶναι ἀληθῆ. **καὶ πέμψαντες πρέσβεις** = μολονότι ἔστειλαν πρέσβεις. **τὴν ξυνοικήσιν καὶ τὴν παρασκευὴν διαλύειν** = νὰ παύσουν τὴν συνοικήσιν τῶν κατοίκων καὶ τὰς προπαρασκευάς. **προκαταλαβεῖν** = νὰ τὴν καταλάβουν πρὸ τῆς ἀποστασίας.

§ 2—3.

ἔξαπιναίως = ἔξαπίνης = ἔξαφνα. *περὶ Πελοπόννησον . . . πλεῖν* = διὰ νὰ περιπλεύσουν τὴν Πελοπόννησον. *τρίτος αὐτὸς ἐστρατήγει* = ἐστρατήγει αὐτὸς (ὡς προϊστάμενος) μετὰ δύο ἄλλων. *ἔσηγγέλθη* = ἠγγέλθη. **Ἀπόλλωνος Μαλόεντος ἑορτή** ἐν Μυτιλήνῃ ὃ Ἀπόλλων ἔλαιτρεύετο μετὰ τὴν ἑπωνυμίαν *Μαλόεις* ἀπὸ τοῦ τόπου ἐνθα ἔλαιτρεύετο, ὅστις ἐπίσης Μαλόεις ἔκαλεῖτο.

ἐπειχθέντας (τοῦ ἐπείγομαι) = ἐὰν βιασθοῦν. *ἐπιπεσεῖν ἄφνω* = νὰ ἐπιπέσουν ἔξαφνα, αἰφνιδιαστικῶς. *ἦν ξυμβῆ ἢ πεῖρα* = ἐὰν ἐπιτύχη ἢ ἀπόπειρα· παραλείπεται (ὡς εὐκόλως νοουμένη) ἢ ἀπόδοσις *εὖ ἔχει* (σχῆμα ἀνανταπόδοτον). **Μυτιληναίους εἶπειν** = νὰ διατάξουν τοὺς Μυτιληναίους· τὸ *εἶπειν* ἔξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ νοουμένου ὀρήματος *ἐκέλεον* (οἱ Ἀθηναῖοι)· ὁμοίως καὶ τὸ *πολεμεῖν*.

§ 4—5.

ῥῆγοντο = ἀπῆλθον, ἀπέπλευσαν. *ἔτυχον . . . παροῦσαι* = παρήσαν, παρενρίσκοντο. *παρὰ σφᾶς*· ἀντὶ *παρὰ σφίον* = παρ' αὐτοῖς. *κατὰ τὸ ξυμμαχικὸν* = συμφώνως πρὸς τοὺς ὄρους τῆς συμμαχίας. *κατέσχον* = ἐκράτησαν. *τοὺς ἄνδρας ἐς φυλακὴν ἐποίησαντο* = τοὺς ἔθεσαν ὑπὸ κράτησιν. **Γεραιστός**· νοτιώτατον ἀκρωτήριον τῆς Εὐβοίας. **ὀλκάδος ἀναγομένης ἐπιτυχῶν** = εὐρὸν ἐμπορικὸν πλοῖον ἑτοιμον πρὸς ἀπόπλουν. **πλῶ χρησάμενος** = **εὐπλοῖα χρησάμενος** = πλεύσας μετ' οὐριον ἄνεμον. **τριταῖος . . . ἀφικόμενος** = ἔλθων τὴν τρίτην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, ἤτοι μετὰ δύο ἡμέρας. **ἐπίπλους** = ναυτικὴ ἔφοδος, ἐκστρατεία. **τά τε ἄλλα . . . ἐφύλασσον** = καὶ τὰ ἄλλα μέρη τῶν τειχῶν καὶ τῶν λιμένων καὶ τὰ ἡμιτελῆ ἀφοῦ ἔφραξαν ἐφρούρου.

4. § 1—3.

ὡς ἐώρων· ἐνν. τὰ ὑπὸ τῶν Μυτιληναίων πρασσόμενα. **τὰ ἐπεσιαλμένα** = τὰ διαταχθέντα ὑπὸ τῆς πόλεως (δηλ. τὴν παράδοσιν τῶν πλοίων καὶ τὴν καθαίρεσιν τῶν τειχῶν). **οὐκ ἐσακούντων** = **οὐχ ὑπακούοντων**. **εἰς πόλεμον καθίσταντο (οἱ Ἀθηναῖοι)** = ἤρχισαν τὰς πολεμικὰς ἐνεργείας.

ἐκπλουν τινὰ ἐποίησαντο τῶν νεῶν = ἐνήργησαν ἔξοδόν

τινα τῶν πλοίων. *λόγους προσέφερον τοῖς στρατηγοῖς* = ἔκαμαν προτάσεις εἰς τοὺς στρατηγοὺς περὶ συμβιβασμοῦ. *βουλόμενοι ἀποπέμψασθαι τὰς ναῦς* = θέλοντες νὰ ἀπομακρύνουν τὸν στόλον (τῶν Ἀθηναίων). *τὸ παραντίκα* = ἐπὶ τοῦ παρόντος (δηλ. μέχρις οὗτου παρασκευασθοῦν ἀρτιώτερον). *ὁμολογία τινὶ ἐπιεικεῖ* = μὲ συμφωνίαν τινὰ εὐπρεπῆ, ἀξιοπρεπῆ.

§ 3—4.

ἀπεδέξαντο = ἐδέχθησαν τὴν πρότασιν. *καὶ αὐτοὶ φοβούμενοι* = ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ ἐφοβοῦντο. *ἀνοκωχή* = παῦσις τῶν ἐχθροπραξιῶν, κοιν. *ἀνακωχή*. *τῶν διαβαλλόντων ἓνα* = ἓνα ἐξ ἐκείνων οἱ ὅποιοι κατηγορήσαν τὴν πατριδα των ἐπὶ ἀποστασία. *ᾧ μετέμελεν ἤδη* = ὁ ὅποιος ἤδη μετενόει. *εἴ πως πείσειαν τὰς ναῦς ἀπελθεῖν* = ἴσως πείσουν (τοὺς Ἀθηναίους) νὰ ἀπομακρυνθῇ ὁ στόλος (ἢ διὰ τοῦ *εἴ πως* πρότασις εἶναι πλαγία ἐρώτησις ἐξαοτωμένη ἀπὸ τοῦ νσουμένου ἐξωθεν *πειρώμενοι*). *ὡς σφῶν οὐδὲν νεωτεριούντων* = διότι δῆθεν αὐτοὶ οὐδεμίαν πολιτικὴν μεταβολὴν θὰ ἐνεργήσουν (δὲν θὰ ἀποστατήσουν).

§ 5—6.

ἐν τούτῳ = ἐν τῷ μεταξύ. *λαθόντες τὸ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν* = διαφνυγόντες τὴν προσοχὴν τῶν Ἀθηναίων ναυτῶν. *ᾧρμουν* = ἦσαν προσωρμισμένοι. *οὐ γὰρ ἐπίστευον τοῖς ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων προχωρήσειν* = διότι δὲν ἐπίστευον ὅτι οἱ ἐξ Ἀθηναίων ἀναμενόμενοι πρέσβεις θὰ κατορθώσουν. *ταλαιπώρως* = κοπιαστικῶς. *διὰ τοῦ πελάγους* δηλ. οὐχὶ ἀπὸ νήσου εἰς νήσον, ἀλλ' ἀπομακρυνόμενοι τῶν νήσων, ἵνα μὴ τυχὸν γίνῃ γνωστὴ ἢ ἀποστολὴ πρέσβων εἰς Λακεδαιμόνα. *κομισθέντες* = ἐλθόντες. *αὐτοῖς ἔπρασσον* = ἐνήργουν παρ' αὐτοῖς (τοῖς Λακεδαιμονίοις).

5. § 1—4.

ὡς ἦλθον οὐδὲν πράξαντες = ἀφοῦ ἦλθον χωρὶς νὰ κατορθώσουν τίποτε. *οὗτοι δὲ* = οἱ δὲ Μηθυμναῖοι. *καὶ τῶν ἄλλων ξυμμάχων ὀλίγοι τινές. πανδημεῖ* = πανστρατίᾳ. *ἐπὶ τὸ τῶν Ἀθηναίων στρατόπεδον* = ἐναντίον τοῦ ἐν τῇ ξηρᾷ καιαυλισμοῦ τῶν Ἀθηναίων. *ἐν ᾗ οὐκ ἔλασσον ἔχοντες* =

εἰς τὴν ὁποίαν μολονότι δὲν ἐνικήθησαν (ἀλλ' οὔτε ἐνίκησαν, διότι τότε θὰ διήρπαζον τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀθηναίων). **ἐπηυλίσαντο**· ἐπαυλίζομαι = διανυκτερεύω πλησίον τῶν ἐχθρῶν. **πιστεύω ἐμαυτῷ** = ἔχω πεποίθησιν εἰς τὸν ἑαυτὸν μου, πιστεύω εἰς τὰς δυνάμεις μου. **βουλόμενοι κινδυνεύειν μετ' ἄλλης παρασκευῆς, εἰ προσγένεϊτό τι ἐκ Πελοποννήσου** = θέλοντες νὰ κινδυνεύσουν (νὰ κάμουν μάχην) ἔχοντες καὶ ἄλλην δύναμιν, ἐὰν ἤθελεν ἔλθει βοήθειά τις ἀπὸ τὴν Πελοπόννησον. **καὶ γὰρ** = διότι μάλιστα. **οὐ δυνάμενοι φθάσαι τὸν... ἐπιπλουν** = ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ προφθάσουν τὴν ἐκστρατείαν τῶν Ἀθηναίων. **κρύφα... εἰσπλέουσι τριήρει** = εἰσέρχονται εἰς τὸν λιμένα κρυφίως διὰ μιᾶς τριήρους. **ὕστερον μετὰ τὴν μάχην**· δηλ. τὴν κατὰ ξηρὰν γενομένην. **παρήνουν**· ὁ Μελέας καὶ ὁ Ἑρμαιώνδας. **τριήρη ἄλλην**· δηλ. πλὴν ἐκείνης τὴν ὁποίαν λαθόντες τὸ τῶν Ἀθηναίων ναυτικόν (4, 5) ἀπέστειλαν.

6. § 1—2.

ἐπιρρωσθέντες· ἐπιρρώννυμαι=λαμβάνω δύναμιν, ἐνδυναμοῦμαι, ἐνισχύομαι. **διὰ τὴν τῶν Μυτιληναίων ἡσυχίαν** = διὰ τὴν ἀδράνειαν τῶν Μ. **ὀρῶντιες οὐδὲν ἰσχυρὸν ἀπὸ τῶν Λεσβίων** = ἐπειδὴ δὲν ἔβλεπον καμμίαν δύναμιν (καμμίαν ἰσχυρὰν ἀντίστασιν) ἐκ μέρους τοῦ Λεσβίων. **περιορμισάμενοι τὸ πρὸς νότιον τῆς πόλεως** = περικυκλώσαντες διὰ τῶν πλοίων τὸ νότιον μέρος τῆς πόλεως. **ἐτείχισαν** = διὰ τείχους ὠχύρωσαν. **καὶ τοὺς ἐφόρμους... ἐποιοῦντο** = καὶ τὰς ναυτικὰς ἐφόδους ἔκαμνον. **ἐπ' ἀμφοτέροις τῆς λιμέσι**=καὶ εἰς τοὺς δύο λιμένας. **καὶ τῆς θαλάσσης εἶργον μὴ χρῆσθαι τοὺς Μυτιληναίους**=καὶ τοὺς ἠμποδίζον ἀπὸ τὴν θάλασσαν ὥστε νὰ μὴ τὴν μεταχειρίζωνται οἱ Μυτιληναῖοι. **τῆς γῆς... ἐκράτουν** = τῆς γῆς ἦσαν κύριοι. **προσβεβοηθηκότες ἤδη** = οἱ ὁποῖοι ἤδη εἶχον συμμαχήσει μετὰ τῶν Μυτιληναίων. **τὸ δὲ περὶ τὰ στρατόπεδα οὐ πολὺ**· ἐνν. μέρος τῆς γῆς. **ναύσταθμον... καὶ ἀγορά... ἢ Μαλέα ἦν** = ὡς ναύσταθμον καὶ ἀγορὰν ἐχρησιμοποιοῦν αὐταὶ κυρίως τὴν Μαλέαν.

καὶ τὰ μὲν... οὕτως ἐπολεμεῖτο = καὶ εἰς μὲν τὴν Μυτιλήνην τοιοῦτοτρόπως διεξήγετο ὁ πόλεμος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

*Οἱ Λακεδαιμόνιοι δέχονται τὴν συμμαχίαν
τῶν Λεσβίων.*

(Βιβλ. 3, 8-16).

8.

ἐπὶ τῆς πρώτης νεώς· τῆς πεμφθείσης λάθρα τοῦ ἐπίπλου τῶν Ἀθηναίων (βλέπε κεφ. 4, § 5.). Τρεῖς πρεσβεῖαι ἐστάλησαν εἰς Λακεδαίμονα, πρώτη ἡ ὑπὸ τὸν Μελέαν καὶ Ἑρμαιώνδαν, δευτέρα ἡ μετὰ τὸν ἐπίπλου τῶν Ἀθηναίων πεμφθεῖσα καὶ τρίτη ἡ καθ' ὑπόδειξιν τοῦ Μελέα καὶ Ἑρμαιώνδα πεμφθεῖσα (5, 4). *Ὀλυμπίαζε παρεῖναι* = νὰ ἔλθουν εἰς Ὀλυμπίαν. *ὅπως... βουλευσῶνται* = διὰ νὰ εἴπουν γνώμην. *κατέστησαν ἐς λόγους* = συνῆλθον πρὸς συζήτησιν (οἱ σύμμαχοι καὶ οἱ πρέσβεις).

15. § 1—2.

προσδεξάμενοι τοὺς λόγους = ἀποδεχθέντες τοὺς λόγους ὡς ὀρθοῦς. *τὴν ἐσβολὴν... ὡς ποιησόμενοι* = ἐπειδὴ ἔμελλον νὰ ἐνεργήσουν τὴν ἐσβολήν. *παροῦσι* = οἱ ὅποιοι ἦσαν παρόντες. *ἔφραζον* = ἔλεγον, διέτασσον. *τοῖς δύο μέρεσι* = μετὰ τὰ δύο τρίτα τοῦ στρατοῦ, τὸν ὅποιον διαθέτει ἐκάστη πόλις. *ὄλκοι* = ὄργανα τροχοφόρα διὰ τῶν ὁποίων μετεκομίζοντο τὰ πλοῖα ἀπὸ τῆς μιᾶς θαλάσσης εἰς τὴν ἄλλην. *ὡς ὑπεροῖσοντες (τοῦ ὑπερφέρω)* = ὡς μέλλοντες νὰ μετακομίσουν, *ἐν καρποῦ συγκομιδῇ ἦσαν* = ἠσχολοῦντο εἰς τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν. *ἀρρωστία τοῦ στρατεύειν* = ἀπροθυμία πρὸς στρατεύειν. Μετάφρ. ἐλευθέρως: οἱ δὲ ἄλλοι σύμμαχοι βραδέως συνηθροῖζοντο καὶ διότι ἠσχολοῦντο εἰς τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν (ἦτο θέρος) καὶ ἐν γένει δι' ἀπροθυμίαν πρὸς στρατεύειν.

16. § 1.

αἰσθόμενοι αὐτούς... παρασκευαζομένους = ἐνόησαντες ὅτι αὐτοὶ παρεσκευάζοντο. *διὰ κατάγνωσιν ἀσθενείας σφῶν* = διότι ἐνόμισαν ὅτι αὐτοὶ (οἱ Ἀθηναῖοι) εὗρισκοντο ἐν ἀδυναμία. *ὅτι οὐκ ὀρθῶς ἐγγώκασιν* = ὅτι δὲν ἔχουν σκεφθῆ καλῶς, ὅτι ἐπλανήθησαν. *ἀλλ' οἷοί τέ εἰσι...* = ἀλλ' ὅτι οἷοί τέ εἰσι.. ἀμύνεσθαι τὸ ἐπιόν ἀπὸ Πελοποννήσου· τὸ ἐπιόν· δηλ. ναυτικόν = τὸ ἐπερχόμενον ναυτικόν τῶν Πελοποννησίων. *ἐσβάντες αὐτοὶ τε... καὶ οἱ μέτοικοι* = εἰσέλθοντες ὡς ἐρέται καὶ οἱ ἴδιοι (ζευγῖται καὶ θῆτες) καὶ οἱ μέτοικοι. *ἀναγαρόντες τὰς ναῦς* = ὀδηγήσαντες τὰ πλοῖα. *ἐπίδειξιν ἐποιοῦντο* = ἕκαστον ἐπίδειξιν τῆς δυνάμεως των. *ἧ τῆς Πελοποννήσου δοκοίη αὐτοῖς* = εἰς ὅποιο μέρος τῆς Πελοποννήσου ἐνόμιζον καλὸν (ἦθελον).

§ 2—4.

ὀρῶντες πολὺν τὸν παράλογον = βλέποντες ὅτι ἡ πλάνη των ὑπῆρξε μεγάλη. *τὰ ὑπὸ τῶν Λεσβίων ῥηθέντα*· δηλ. ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἐφθάρησαν ὑπὸ τοῦ λοιμοῦ καὶ τῆς δαπάνης. *καὶ ἀπορα νομίζοντες* = καὶ τὴν περίστασιν δύσκολον νομίζοντες. = ὡς... *ἅμα οὐ παρήσαν* = ἐπειδὴ πρὸς τούτους δὲν ἦλθον. *ἠγγέλλοντο καὶ αἱ νῆες τῶν Α...* πορθοῦσαι = ἠγγέλλετο ὅτι τὰ πλοῖα τῶν Α. ἐπόρθουν. *παριοικίς — ἴδος* = ἡ χώρα τῶν περιοίκων. *ἐπ' οἴκου* = οἴκαδε. *ὅ,τι πέμψουσιν* = διὰ νὰ τὸ στείλουν. *καὶ ἐπήγγελλον πλῆθος τεσσαράκοντα νεῶν* = καὶ παρήγγειλαν (εἰς τοὺς συμμάχους) νὰ ἐτοιμασθοῦν τεσσαράκοντα πλοῖα. *κατὰ πόλεις* = εἰς ἐκάστην πόλιν τὸν ἀναλογοῦντα ἀριθμόν. *προσιάσω ναύαρχον* = διορίζω ναύαρχον. *ἐπειδὴ καὶ ἐκείνους εἶδον (ἀναχωρήσαντας)* = ὅταν εἶδον ὅτι καὶ ἐκεῖνοι (οἱ Πελοποννήσιοι) ἐπέστρεψαν εἰς τὰς πατρίδας των.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Οἱ Μυτιληναῖοι ἐκστρατεύουσι κατὰ
τῆς Μηθύμνης κτλ.

(Βιβλίον 3, 52—68)

18. § 1.

ὡς προδιδομένην=πιστεύοντες εἰς τὴν παρασκευαζομένην προδοσίαν (δηλ. Μηθυμναῖοι τινες φίλοι τῶν Μυτιληναίων εἶχον ὑποσχεθῆ εἰς αὐτοὺς νὰ προδώσουν τὴν πόλιν). οἱ ἐπίκουροι=οἱ ἄλλοι Λέσβιοι οἱ μετὰ τῶν Μυτιληναίων ἐπαναστατήσαντες. οὐ προὔχωρει ἢ προσεδέχοντο=δὲν προχωροῦσαν τὰ πράγματα ὅπως ἐπερίμεναν. ἐπ' Ἀντίσσης=εἰς τὴν Ἀντίσσαν κτλ. βεβαιότερα=ἀσφαλέστερα. καὶ τείχη κρατύναντες=καὶ τὰ τείχη ἐνισχύσαντες (αὐξήσαντες τὰς φρουράς).

§ 2.

ἀναχωρησάντων αὐτῶν. δηλ. τῶν Μυτιληναίων. ἐκβοήθεια=ἔξοδος ἐκ τοῦ τείχους, ἐπίθεσις κατὰ τῶν πολιτορκούντων. πληγέντες=ἠτιτηθέντες. ἐπικούρων ἐπίκουροι ἐνταῦθα εἶναι οἱ καταλειφθέντες ἐκεῖ ὑπὸ τῶν Μυτιληναίων στρατιῶται.

§ 3 — 5.

πυνθανόμενοι=πυθόμενοι=μαθόντες. τοὺς σφετέρους=τοὺς ἑαυτῶν. εἶργειν=ἀπείργειν=ἀποκρούειν. οἱ δὲ πλεύσαντες αὐτερέται τῶν νεῶν=ἐκεῖνοι δὲ πλεύσαντες οἱ ἴδιοι χρησιμεύσαντες ὡς κωπηλάται τῶν πλοίων. ἐν κύκλῳ=κυκλιῶς. ἀπλῶ τείχει=μὲ τείχος ἀπλοῦν, ὄχι διπλοῦν, ὁποῖον ὑπῆρξε τὸ τῶν Πελοποννησίων ἐν Πλαταιαῖς (βλ. 3, 21). φρούρια=πύργοι (ἴδ. 3, 21, 3). ἔστιν οἷ=ἐνιαχοῦ. τὰ καρτερά=εἰς τὰ

ὄχυρότερα μέρη τοῦ τείχους τῆς πόλεως, ἴσως ὀπόθεν ἦτο δυνατὴ ἔξοδος. (Τὸ φρούριον ἦτο ἀπλοῦν διότι δὲν ἐφοβοῦντο ἔξωθεν ἐπίθεσιν). *ἐγκατωκοδόμητο* = εἶχον οἰκοδομηθῆ. *κατὰ κράτος* = ἰσχυρῶς. *εἴργομαι* = ἀποκλείομαι, ἐμποδίζομαι.

19. § 1—2.

ἐς τὴν πολιορκίαν = χάριν τῆς πολιορκίας. *ἐσενεγκόντες ἐσφορὰν τότε πρῶτον . . .* = ἀφοῦ συνεισέφεραν πρώτην σφορὰν τότε διακόσια τάλαντα (δηλ. οὐδέποτε ἄλλοτε εὐρέθησαν εἰς τόσον δύσκολον θέσιν ὥστε νὰ συνεισφέρουν, ἀλλ' ἔδαπάνων ἐκ τῶν προσόδων τῆς πόλεως). *ἐξέπεμψαν . . . ἄργυρολόγους ναῦς* = ἀπέστειλαν πλοῖα πρὸς συλλογὴν χρημάτων ἀπὸ τῶν συμμαχικῶν πόλεων. *Λυσικλέα πέμπτον αὐτὸν στρατηγὸν* = (ἀπέστειλαν) τὸν Λυσικλέα στρατηγὸν μετὰ τεσσάρων ἄλλων (ἐπίσης στρατηγῶν). Ἡ ἀποστολὴ πέντε στρατηγῶν συγχρόνως ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἄλλος εἰς ἄλλας πόλεις θὰ μετέβαινε. *ἀναβάς διὰ τοῦ Μαιάνδρου πεδίου μέχρι* κτλ. δηλ. ἀποβίβασθεῖς εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἀναβάς διὰ τῆς πεδιάδος τοῦ Μαιάνδρου μέχρι κτλ. *Ἄναιϊται* ἔθνικόν, ἢ πόλις τὰ Ἄναια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

*Οἱ Λακεδαιμόνιοι πέμπουσι στόλον
πρὸς βοήθειαν τῶν Μυτιληναίων κτλ.*

(Βιβλ. 3, 25-33).

25. § 1—2.

τοῦ αὐτοῦ χειμῶνος τελευτῶντος (τοῦ 428—427). *ἢ ὑπερβατὸν ἦν τὸ περιτείχισμα* = ὅπου ἦτο δυνατόν νὰ ὑπερβαθῆ τὸ περιτείχισμα. *διαλαθὼν εἰσέρχεται* = εἰσῆλθε λάθρᾳ δια-

λανθάνω = διαφεύγω τὴν προσοχὴν τινος. *πρόεδροι*: οὕτω ἔλέγοντο οἱ κυβερνῶντες ἐν Μυτιλήνῃ. *ἔσβολή... ἔσται* = εἰσβολὴ γενήσεται. *προαποπεμφθῆναί τε*: ἔξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ ἔλεγε καὶ συνδέεται μετὰ τοῦ *ὅτι ἔσται...* καὶ *παρέσονται* διὸ ἀντὶ τοῦ ἀπαρεμφάτου περιεμένου *ὀριστικὴν προαπεπέμφθη τε. τούτων ἕνεκα* = διὰ τὰ ἀναγγεῖλη ταῦτα. *καὶ ἦσσαν εἶχον τὴν γνώμην ὥστε ξυμβαίνειν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους* = καὶ ὀλιγώτερον ἐσκέπτοντο (καὶ δὲν ἐσκέπτοντο) τὰ συμβιβασθῶν μὲ τοὺς Ἀθηναίους.

26. § 1.

ἄρχοντα Ἀλκίδαν... προστάξαντες, ὃς ἦν αὐτοῖς ναύαρχος: ὁ ναύαρχος ἦτο τακτικὸς ἄρχων παρὰ τοῖς Σπαρτιάταις, διήρκει δὲ ἡ ἀρχὴ του ἐπὶ ἓν ἔτος· ἠδύναντο δὲ εἶτε αὐτὸν τοῦτον τὰ στείλουν εἶτε ἄλλον τὰ διορίσουν. *ἀμφοτέρωθεν θορυβούμενοι* = ταραττόμενοι ἕνεκα τῆς διπλῆς ἐπιθέσεως. *ὅπως... ἦσσαν... ἐπιβοηθήσωσι ταῖς ναυσὶ ἐς τὴν Μυτιλήνην καταπλευρούσαις* = ἵνα μὴ σπεύσουν ἐναντίον τῶν πλοίων τὰ ὁποῖα ἔπλεον εἰς τὴν Μυτιλήνην· *ἦσσαν* = ὀλιγώτερον· *ἐπιβοηθῶ* = σπεύδω, ἐπέροχομαι ἐχθρικῶς.

§ 2—3.

ὑπὲρ Πausανίου = ἀντὶ τοῦ Πausανίου (τὸν ὁποῖον ἐκηδεμόνευε). *καὶ νεωτέρου ἔτι (ὄντος)* = καὶ (ὁ ὁποῖος) ἦτο ἀκόμη νέος, ἀνήλικος· τὸ *νεωτέρου* ἐνταῦθα ἄνευ συγκριτικῆς σημασίας. Ὁ Πausanίας οὗτος ἦτο ἔκγονος τοῦ ἐν Πλαταιαῖς πολεμήσαντος. *χαλεπωτάτη* = ἐπιζημιωτάτη, ὀδυνηροτάτη. *μετὰ τὴν δευτέραν*: διότι κατὰ τὴν δευτέραν εἰσβολὴν καὶ ἐπὶ μακρὸν ἔμειναν οἱ Πελοποννήσιοι καταστρέφοντες τὴν χώραν καὶ ὁ λοιμὸς τότε συνέβη.

§ 4.

ἐπιμένοντες = ἀναμένοντες... *πεύσεσθαι*: μέλλ. τοῦ *πνθάνομαι* = μανθάνω. *τί... ἔργον* = σπουδαῖόν τι κατόρθωμα. *ὡς ἤδη πεπεραιωμένων* = διότι ὡς ἐνόμιζον εἶχον πλέον φθάσει ἐκεῖ. *ἐπεξῆλθον τὰ πολλὰ* = διέτρεξαν τὸ περισσότερον μέρος τῆς Ἀττικῆς. *τέμνοντες* = φθείροντες, διηοῦντες. *οὐδὲν ἀπέβαιναν αὐτοῖς* = τίποτε δὲν συνέβαιναν. *ὧν προσεδέ-*

χοντο = ἀπὸ ὅσα ἐπερίμεναν. *ἐπελελοίπει ὁ σίτος* = εἶχον ἔξαντληθῆ οἱ τροφαί.

27. § 1—2.

ἐνεχρόνιζον' ἐγχρορίζω = βραδύνω. *συμβαίνω πρὸς τινα* = συμβιβάζομαι, συνθηκολογῶ. *διὰ τὰδε* = διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν. *προσδέχομαι* = περιμένω, ἀναμένω. *ψιλὸς* = γυμνός, ἄνευ ὄπλων. *ὡς ἐπεξιών τοῖς Ἀθηναίοις* = διὰ τὰ ἀντεπεξέβλη κατὰ τῶν Ἀθηναίων. *ἀκροῶμαι τῶν ἀρχόντων* = ὑπακούω εἰς τοὺς ἀρχοντας. *κατὰ ξυλλόγους γίνονται* = συναθροίζονται καθ' ὀμάδας. *οἱ δυνατοὶ* = οἱ ἔχοντες τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων, οἱ ὀλιγαρχικοί. *φέρειν ἐς τὸ φανερόν* = νὰ φανερώσουν (τὸν ὅποιον εἶχον κρύψει πρὸς αἰσχροκέρδειαν). *ξυγχωρῶ πρὸς Ἀθηναίους* = συνθηκολογῶ μὲ τοὺς Ἀθηναίους.

28. § 1.

οἱ ἐν τοῖς πράγμασιν = οἱ κυβερνῶντες, οἱ ὀλιγαρχικοί. *γνόντες . . . οὔτε δυνατοὶ ὄντες . . . τε . . . κινδυνεύουσιν εἰ ἀπομονωθήσονται τῆς ξυμβάσεως* = ἐννοήσαντες δὲ οἱ ὀλιγαρχικοί ὅτι οὔτε νὰ ἐμποδίσουν τὸν συμβιβασμὸν ἦσαν ἱκανοὶ καὶ ὅτι θὰ κινδυνεύσουν (νὰ φονευθοῦν), εἰάν ἀπομονωθοῦν τοῦ συμβιβασμοῦ (εἰάν μείνουν ἔξω ἀπὸ τὸν συμβιβασμὸν). *κοινή* = ἀπὸ κοινοῦ (οἱ ὀλιγαρχικοί καὶ ὁ δῆμος). *ποιοῦνται ὁμολογίαν* = συνθηκολογοῦν. *ὥστε ἐξεῖναι Ἀθηναίοις* = ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ ἔχουν τὴν ἐξουσίαν οἱ Ἀθηναῖοι. *βουλευώ περὶ τίνος* = σκέπτομαι περὶ τίνος. *καὶ . . . αὐτοὺς* (τοὺς Μυτιληναίους) ὑποκείμενον τοῦ *δέχεσθαι*. *ἐν ὅσῳ δ' ἂν πάλιν ἔλθωσι* = κατὰ τὸν χρόνον δὲ μέχρις ὅτου ἐπιστρέψουν (οἱ πρέσβεις). *πάλιν* = ὀπίσω. *Πάχητα μῆτε δῆσαι . . . μῆτε ἀδραποδίσαι μῆτε ἀποκτεῖναι* = Πάχητι μὴ ἐξεῖναι μῆτε δῆσαι κτλ. = ὁ Πάχης νὰ μὴ ἔχη τὸ δικαίωμα μῆτε νὰ φυλακίσῃ κτλ. τὸ νοούμενον *μὴ ἐξεῖναι* ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοῦ *ποιοῦνται ὁμολογίαν ὥστε*. *δῆσαι* τοῦ δῆμ. *δῶ* (-έω) = δεσμεύω, φυλακίζω.

§ 2—3.

οἱ δὲ τῶν Μυτιληναίων πράξαντες πρὸς τοὺς Λακεδαιμόνιους μάλιστα = ἐκεῖνοι δὲ πρὸ πάντων ἐκ τῶν Μυτιληναίων

οἱ ὅποιοι διεπραγματεύθησαν τὴν συμμαχίαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους. *ὡς . . . ἐσηλθεν* = ὅτε εἰσηλθεν. *οὐκ ἠνέσχοτο* = δὲν ἔμειναν ἥσυχοι. *ἐπὶ τοὺς βωμοὺς καθίζουσι* = καταφεύγουν εἰς τοὺς βωμοὺς. *ὥστε μὴ ἀδικῆσαι* = ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ μὴ τοὺς βλάβῃ. *κατατίθεται εἰς Τένεδον* = στέλλει εἰς Τένεδον ὡς αἰχμαλώτους. *μέχρι οὗ τοῖς Ἀθηναίοις τι δόξη* = μέχρις οὗ οἱ Ἀθηναῖοι λάβουν ἀπόφασίν τινα. *προσεκίησατο*· ἔνν. *αὐτὴν* = τὴν ὑπέταξε. *καὶ τᾶλλα . . . καθίστατο* = καὶ τὰ ἄλλα ἐτακτοποίησε. *ἢ αὐτῷ ἐδόκει* = ὅπως ἐνόμιζε καλόν.

29. § 1.

ἐν τάχει παραγενέσθαι = νὰ φθάσουν ταχέως. *πλέοντες περὶ . . . τὴν Πελοπόννησον* = περιπλέοντες τὴν Πελοπόννησον. *ἐνδιατριβῶ* = χρονοτριβῶ. *σχολαῖοι κομισθέντες* = βραδέως πλέοντες· ἀντὶ τοῦ *κομισθέντες* ἐπεριμέναμεν *κομιζόμενοι*. *πρὶν δὴ τῇ Δήλῳ ἔσχον* = μέχρις οὗ προσωρομίσθησαν εἰς τὴν Δήλον. *προσεγγίνυμι τῇ Ἰκάρῳ* = προσεγγίζω εἰς τὴν Ἰκαρον. *πυνθάνονται* = μανθάνουν. *ἔάλωκε*· *ἀλίσκομαι* = κυριεύομαι.

§ 2.

τὸ σαφές = τὸ ἀκριβές, τὸ ἀναμφισβήτητον. *Ἐρυθραία*· χερσόνησος τῆς Μ. Ἀσίας ἀπέναντι τῆς Λέσβου. *ἡμέραι . . . τῇ Μυτιλήνῃ ἐαλωκυία* = ἡμέραι ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Μυτιλήνης. *μάλιστα* = ἀκριβῶς. *ἐβουλευόντο ἐκ τῶν παρόντων* = ἐσκέπτοντο ἐπὶ τῇ βίσει τῆς παρούσης καταστάσεως τῶν πραγμάτων, (ἀπλούστερον:) ἐσκέπτοντο τί πρέπει νὰ κάμουν, ἀφοῦ ἡ Μυτιλήνη ἐκυριεύθη.

30. § 1—2.

πρὶν ἐκπύστους γενέσθαι = προτοῦ γίνῃ γνωστὴ ἡ ἄφιξις μας· *ἐκπυστος* = γνωστός, ἐξάγγελτος. *ὥσπερ ἔχομεν* = ὅπως εὐρισκόμεθα, δηλ. ἀμέσως, ἄνευ χρονοτριβῆς. *κατὰ γὰρ τὸ εἶδος* = διότι καθὼς εἶναι ἐπόμενον, ἐνδεχόμενον. *εὐρήσωμεν πολὺ τὸ ἀφύλακτον ἀνδρῶν νεωσι πόλιν ἐχόντων* = θὰ εὐρωμεν μεγάλην ἀφυλαξίαν, ἐπειδὴ οὗτοι πρὸ ὀλίγου κατέλαβον τὴν πόλιν· *ἀνδρῶν*· ἐτέθη πρὸς δῆλωσιν γενικότητος ἀντὶ

τοῦ τούτων. *καὶ πάννυ* ἔνν. πολὺ τὸ ἀφύλακτον = παντελῆ ἀφυλάξιαν. *ἦ* = διότι ἐνταῦθα (κατὰ θάλασσαν). *ἀνέλπιστοί* ἔνν. *εἶσι* = δὲν ἐλπίζουσιν, δὲν φοβοῦνται. *ἐπιγενέσθαι ἂν τινα πολέμιον σφίσι* = ὅτι ἐπιγένοιτο ἂν τις πολέμιος αὐτοῖς = ὅτι ἤθελεν ἐπιτεθῆ κατ' αὐτῶν ἐχθρὸς τις. *καὶ ἡμῶν ἡ ἀλήκη τυγχάνει οὔσα* = καὶ ἡμῶν ἡ δύναμις συμβαίνει νὰ εἶναι (δηλ. κατὰ θάλασσαν). *εἰκὸς δὲ* = ἐνδεχόμενον δὲ εἶναι. *καὶ τὸ πεζὸν αὐτῶν διεσπάρθαι κατ' οἰκίας ἀμελέστερον ὡς κεκρατηκότων* = καὶ τὸ πεζικὸν αὐτῶν νὰ ἔχη διασπαρῆ εἰς τὰς οἰκίας μὲ κάποιαν ἀμέλειαν διότι τάχα ἔχουν νικήσει.

§ 3—4.

ἄφνω τε καὶ νυκτός = αἰφνιδίως καὶ ἐν καιρῷ νυκτός. *μετὰ τῶν ἔνδον* = μὲ τὴν βοήθειαν τῶν ἐντὸς τῆς πόλεως. *εἴ τις ἄρα εὐνοὺς ἡμῖν ἐστὶν ὑπόλοιπος* = ἂν ἴσως μᾶς ὑπολείπωνται μερικοὶ φίλοι. *καταληφθῆναι ἂν τὰ πράγματα* = ὅτι τὰ πράγματα θὰ καταληφθῶσιν ὑφ' ἡμῶν, ὅτι θὰ γίνωμεν κύριοι τῆς πόλεως. *μὴ ἀποκνήσωμεν τὸν κίνδυνον* = ἄς μὴ διστάσωμεν πρὸ τοῦ κινδύνου. *τὸ τοιοῦτον* = τὸ νὰ ἐπιπέσῃ τις αἰφνιδίως, ἀπροσδοκῆτως καὶ ἐν καιρῷ νυκτός. *δ' εἴ τις . . . φυλάσσοιτο καὶ . . . ἐπιχειροίη, πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο* = ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἂν ἕκαστος στρατηγὸς ἀφ' ἑνὸς μὲν προφυλάσσεται, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐπιτηρῶν τοὺς ἐχθροὺς (= *ἐνορῶν*) ἐφαρμοσῆ κατ' αὐτῶν, πλεῖστα ἤθελε κατορθώσει. *ἐν αὐτῷ* = ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἑαυτὸν του, δηλ. ἔχων ὑπ' ὄψιν τοῦ ἐνδεχομένην αἰφνιδιαστικὴν ἐπίθεσιν· τοῦτο εἶναι τὸ καιρὸν τοῦ πολέμου.

31. § 1.

παρήγουν . . . καταλαβεῖν = συνεβούλευσαν νὰ καταλάβῃ. *ἐκ πόλεως ὀρμώμενοι* = ἔχοντες ὡς ὀρμητήριον πόλιν. *ὅπως . . . ἀποσιτήσωσιν . . . καὶ ἀφέλωσι καὶ ἅμα . . . γίννηται. ἐλπίδα δὲ εἶναι*· ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ νοουμένου ἔλεγον, ὅπως καὶ τὸ κατωτέρω *ἀφίχθαι*· μετὰφρ. «ἔλεγον δὲ ὅτι ὑπάρχει ἐλπίς νὰ κινήσουν εἰς ἀποστασίαν τὰς Ἰωνικὰς πόλεις, διότι εἰς οὐδεμίαν πόλιν χωρὶς τὴν θέλησιν τῶν κατοίκων δὲν θὰ ἔχουν ἔλθῃ· δηλ. αἱ ἰωνικαὶ πόλεις θὰ εἶναι πρόθυμοι εἰς ἀποστασίαν· *ἀφίχθαι*·

ἀντὶ ἀφιγμένον ἔσσεσθαι (τετελ. μέλλ.). *καὶ (ὅπως) τὴν πρόσσο-
δον ταύτην . . . ἀφέλωσι* = καὶ ἵνα τὴν ἐκ τῆς Ἰωνίας πρόσσο-
δον ἀφαιρέσωσιν. *καὶ ἅμα (ὅπως) ἦν ἐφορμῶσιν (Ἐθη-
ναῖοι τοῖς Λακεδαιμονίοις) δαπάνη αὐτοῖς (Ἐθηναίοις) γί-
γνηται* = καὶ συγχρόνως ἵνα, ἐὰν οἱ Ἐθηναῖοι ἀναγκασθῶσιν νὰ
ἀποκλείσωσιν τοὺς Λακεδαιμονίους, (ἵνα) ὑποβάλλωνται (οἱ Ἐθη-
ναῖοι) εἰς δαπάναν (οὐ μόνον χρημάτων, ἀλλὰ καὶ πολεμικῶν δυ-
νάμεων). *πέισειν οὔεσθαι* κτλ. ἐξαριτᾶται ἀπὸ τοῦ νοουμένου
ῥήματος *ἔλεγον* = ἔλεγον δὲ ὅτι νομίζουσιν ὅτι θὰ πείσωσιν καὶ
τὸν Πισσοῦθνην ὥστε νὰ συμπολεμήσῃ μαζί των.

§ 2.

ὁ δὲ = ἐκεῖνος δέ, ὁ Ἀλκίδας. *ἐνεδέχετο* = ἐδέχετο. *τὸ
πλεῖστον τῆς γνώμης εἶχεν* = εἶχε τὴν γνώμην, ἐσκέπτετο. *τῆς
Μυτιλήνης ὑστερήκει* = εἶχεν ὑστερήσει τῆς ἀλώσεως τῆς Μυτι-
λήνης. *ὅτι τάχιστα* = ὅσον τὸ δυνατὸν γρηγορώτερα. *τῇ Πε-
λοποννήσῳ πάλιν προσμεῖξαι* = νὰ προσεγγίσῃ εἰς τὴν Πελο-
πόννησον.

32. § 1—3.

ἄρας· αἴρω = ἀπαίρω, ἀποπλέω (κυριῶς αἴρω τὴν ἄγκυ-
ραν). *παρέπλει· ἐνν. τὴν Ἰωνίαν. προσσχών·* τοῦ ῥήμ. *προ-
σίσχω* = προσεγγίζω. *τοὺς πολλοὺς* = τοὺς περισσοτέρους.
καθορμισαμένου αὐτοῦ = ὅτε οὗτος προσωρμίσθη. *πρέσβεις
Σαμίων τῶν ἐξ Ἀναίων·* πρόκειται περὶ τῶν εἰς τὰ Ἄναια
τῆς Καρίας ἀποικισθέντων Σαμίων. *οὐ καλῶς τὴν Ἑλλάδα
ἐλευθεροῦν αὐτὸν* = ὅτι οὗτος δὲν ἐλευθερώνει καλῶς τὴν Ἑλ-
λάδα (τοῦτο λέγεται μετὰ πικρᾶς εἰρωνείας). *χεῖρας ἀνταίρωμαι*
= σηκώνω χερί διὰ νὰ ἐπιτεθῶ, ἐναντιοῦμαι. *ὑπ' ἀνάγκης* =
ἐξ ἀνάγκης. *εἴ τε μὴ παύσεται·* ἐνν. ὁ Ἀλκίδας = καὶ ἐὰν δὲν
παύσῃ (φονεύων ἀναιτίως). *αὐτὸν προσάξεσθαι ἐς φιλίαν
ὀλίγους τῶν ἐχθρῶν* = ὅτι οὗτος θὰ προσλάβῃ ὡς φίλους ὀλί-
γους ἐκ τῶν ἐχθρῶν.

§ 3.

ἀφῆκε = ἀφῆσε ἐλευθέρους. *προσεχώρουν ὡς Ἀττικαῖς*
= ἐπλησίαζον νομίζοντες αὐτὰς Ἀττικὰς. *οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην
ἐλπίδα εἶχον* = διόλου δὲν ἐφαντάζοντο. *μὴ ποτε... παρα-*

βαλεῖν ναῦς Πελοποννησίων ἐς Ἴωνίαν = ὅτι ποτὲ θὰ περάσουσιν εἰς τὴν Ἴωνίαν πλοῖα Πελοποννησιακά. *μὴ*· ἐνταῦθα περιττόν.

33. § 1.

ἔπλει κατὰ τάχος καὶ φυγὴν ἐποιεῖτο = ἔπλεε ταχέως ὥσπερ καταδιωκόμενος. *ᾧφθη* (τοῦ *ὀφθαλμοῦ*) = ἐθεάθη. *περὶ Κλάρων ὀρμῶν* = ἐνῶ ἦτο προσωρμισμένος εἰς τὴν Κλάρων. *ὡς οὐ σήσων ἐκούσιος γῆ ἄλλη ἢ Πολοποννήσῳ* = μὲ τὸν σκοπὸν νὰ μὴ προσωρμισθῇ ἐκούσιως εἰς ἄλλην χώραν παρὰ εἰς τὴν Πελοπόννησον.

§ 2.

ἦλθεν... ἀγγελία· ἐνν. τῆς παρουσίας τοῦ στόλου τῶν Πελοποννησίων. *Ἐρυθραία*· χερσόνησος τῆς Μ. Ἀσίας ἀπέναντι τῆς Χίου. *ἀφικνεῖτο δὲ καὶ πανταχόθεν*· ἐνν. τῆς Ἴωνίας = ἤρχετο δὲ ἀγγελία καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἴωνίας. *μέγα τὸ δέος ἐγένετο* = πολὺ ἐφοβήθησαν (οἱ Ἴωνες). *μὴ... πορθῶσι τὰς πόλεις ἅμα προσπίπτοντες (αὐταῖς)* = μήπως κυριεύσωσι τὰς πόλεις εὐθύς μὲ τὴν πρώτην ἐπίθεσιν. *εἰ καὶ ὡς μὴ διανοοῦντο μένειν* = μολονότι καὶ τοῦτο ἂν συνέβαινε, δὲν ἐσκέπτοντο νὰ μείνωσι (εἰς τὰς τυχὸν κυριευθείσας πόλεις). Σημ. Ὁ φόβος προεκλήθη ἕνεκα τοῦ ἀτειχίστου τῆς Ἴωνίας, διότι οὕτω δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ προβάλῃσιν οὐδεμίαν ἀντίστασιν εἰς τοὺς ἐπιτιθεμένους Πελοποννησίους. *ἀνήγγειλαν τὸ πρᾶγμα*· λέγονται *αὐτάγγελοι* ἢ Πάραλος καὶ ἡ Σαλαμινία, διότι εἶδον ἅμα καὶ ἠγγειλαν

§ 3.

ἀπὸ σπουδῆς = μετὰ σπουδῆς, ταχέως. *ἐπεδίωξεν* = κατεδίωξεν. *ὡς δὲ οὐκέτι ἐν καταλήψει ἐφαίνετο*· ἐνν. ὁ Ἀλκίδας = ἐπειδὴ δὲ ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ καταληφθῇ ὁ Ἀλκίδας. *ἐπανεχώρει* = ἐπανεχώρησε = ἐπέστρεψεν ὀπίσω. *οὐ μετεώροις περιέτυχε* = δὲν συνήνητησεν αὐτὰς εἰς τὸ πέλαγος. *ὅτι οὐδαμοῦ... ἠναγκάσθησαν στρατόπεδον ποιεῖσθαι* = ὅτι δὲν ἠναγκάσθησαν τὰ Πελοποννησιακά πλοῖα νὰ προσωρμισθοῦν κάπου καὶ νὰ κάμουν στρατόπεδον. *ἐγκαταληφθεῖσαι* = ὡς θὰ ἔπραττον ἐὰν ἤθελον καταληφθῇ ὑπὸ τοῦ Πάριου, ἐὰν ἤθελον

ἀποκλεισθῆ κάπου (ἐνταῦθα ὁ λόγος εἶναι λίαν συνεπτυγμένος ἀντὶ μετχ. ἐγκαταληφθεῖσαι ὁμαλώτερον θὰ ἔλεγε μετὰ τὸ ποιῆσθαι: ὡσπερ ἂν ἐποίησαν, εἰ ἐγκατελαμβάνοντο ὑπὸ τοῦ Πάχητος). *καὶ φυλακὴν σφίσι καὶ ἐφόρμησιν παρασχεῖν* = φυλακὴν δὲ σφίσι (τοῖς Ἀθηναίοις) κτλ. = εἰς αὐτοὺς δὲ (τοὺς Ἀθηναίους) νὰ ἐπιβάλουν τὴν ἀνάγκην φρουρᾶς καὶ ἐπιτηρήσεως (δηλ. ἂν οἱ Πελοποννήσιοι εἶχον καταφύγει εἰς λιμένα τινά, οἱ Ἀθηναῖοι θὰ ἠναγκάζοντο νὰ πολιορκήσουν τὸν λιμένα τοῦτον).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Οἱ Ἀθηναῖοι βουλευόνται περὶ τῶν Μυτιληναίων.

(βιβλ. 3. 35—50)

35 § 1—2

Παραστήσατο τὴν Πύρρον κτλ. = ὑπέταξε τὴν Πύρρον κτλ. *Σάλαιθον λαβῶν* = συλλαβὼν τὸν Σ. *καὶ τοὺς... ἄνδρας* ἐννοεῖται ἀποπέμπει. *καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτῷ αἴτιος ἐδόκει εἶναι* = καὶ πάντα ἄλλον ὅστις ἐδόκει αὐτῷ αἴτιος εἶναι... (ἀποπέμπει). *ὑπομένων* = ἀναμένων (διαταγὰς ἐξ Ἀθηναίων). *καθίστατο τὰ περὶ Μυτιλήνην* κτλ. = ἐτακτοποιεῖ τὰ πράγματα τῆς Μυτιλήνης κτλ. δηλ. παρέδιδε τὴν διοίκησιν τῶν πόλεων εἰς φίλους τῶν Ἀθηναίων. *ἧ ἐδόκει αὐτῷ* = ὅπως ἐφαίνετο καλὸν εἰς αὐτόν.

36.

παραχόμενον ἔστιν ἄ = μολονότι ὑπέσχετο (νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς Ἀθηναίους) ὑπηρεσίας τινάς. *καὶ τ' ἄλλα καὶ ἀπὸ Πλαταιῶν ἀπάξειν Πελοποννησίους* = καὶ ἄλλας μὲν, μάλιστα δὲ οὗτι θὰ ἀπομακρύνῃ τοὺς Πελοποννησίους ἀπὸ τῶν Πλαταιῶν. *γνώμας ἐποιοῦντι* = συνεζήτουν. *ὑπὸ ὀργῆς* = ἔνεκα τῆς ὀργῆς ἢ ὁποῖα τοὺς κατεῖχεν. *ὅσοι ἠβῶσι* = ὅσοι ἔχουσιν ἡλικίαν ἐφήβου, οἱ ἄγοντες περίπου τὸ 18ον ἔτος τῆς ἡλικίας

των. *ἐπικαλοῦντες* = ἀναφέροντες ὡς αἰτίαν. *τὴν ἄλλην ἀποστασιν* = τὴν ἐνδεχομένην ἀποστασίαν ἄλλων πόλεων. *οὐκ ἀρχόμενοι* = οὐχὶ πιεζόμενοι ὡς ὑπήκοοι (διότι οἱ Μυτιληναῖοι ἦσαν αὐτόνομοι). *ἐποίησαντο* ἔνν. *τὴν ἀπόστασιν*. *προσξυνεβάλετο οὐκ ἐλάχιστον τῆς ὁρμῆς* = συνεισέφερε πρὸς τοῦτους ὄχι μικρὸν μέρος τῆς ὁρμῆς. *αἱ Πελοποννησίων νῆες* κτλ. τὸ γεγονός ὅτι πλοῖα τῶν Πελοποννησίων ἐτόλμησαν νὰ πλεύσουν εἰς Ἰωνίαν πρὸς βοήθειαν ἐκείνων. *παρακινδυνεύω εἰς Ἰωνίαν* = ἀψηφῶ τὸν κίνδυνον πλέων εἰς Ἰωνίαν. *οὐκ... ἀπὸ βραχείας διανοίας* = οὐχὶ ἀπὸ μικροῦ σχεδίου ὁρμώμενοι. *τῶν δεδογμένων* = τῶν ἀποφασισθέντων. *διαχρήσασθαι Μυτιληναίους* = νὰ φρονεῦσι τοὺς Μυτιληναίους. *μετάνοια ἦν... αὐτοῖς καὶ ἀναλογισμὸς ἐγνωσθαι τὸ βούλευμα ὠμὸν καὶ μέγα* = μετενόησαν καὶ ἀνελογίσθησαν ὅτι ἡ ἀπόφασίς των ὑπῆρξε σκληρὰ καὶ φοβερὰ. *ἢ οὐ τοὺς αἰτίους* = καὶ ὄχι τοὺς αἰτίους (τὸ *οὐ* φαίνεται πλεονάζον). *παρεσκεύασαν* = ἔπεισαν. *τοὺς ἐν τέλει* = τοὺς ἐν τῇ ἀρχῇ, τοὺς ἔχοντας τὸ δικαίωμα νὰ συγκαλῶσι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου, τοιοῦτοι δὲ ἦσαν οἱ πρυτάνεις ἢ οἱ στρατηγοί. *αὔθις γνώμας προθεῖναι* = νὰ ἀποφασίσουν ἐκ νέου. *καὶ ἔπεισαν ῥᾶον* = καὶ τοὺς ἔπεισαν εὐκόλως· τὸ *ῥᾶον* ἐνταῦθα ἄνευ συγκριτικῆς σημασίας. *βουλόμενοι τὸ πλεον τῶν πολιτῶν* = ὅτι ἤθελον οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν πολιτῶν. *τινάς* ἄντι τοὺς ἐν τέλει. *ἀποδοῦναι σφίσι βουλευσασθαι αὔθις* = νὰ ἐπιτρέψουν εἰς αὐτοὺς νὰ σκεφθοῦν ἐκ νέου. *καταστάσης... ἐκκλησίας* = γενομένης ἐκκλησίας. *ἀφ' ἐκάστων* = ἀπὸ διαφόρου πολιτάς. *τὴν προτέραν* ἔνν. *ἡμέραν* τὴν προτεραίαν. *ἐς τὰ ἄλλα* = εἰς τὰς ἄλλας ὑποθέσεις, ἐν γένει. *παρὰ πολὺ* = πάρα πολὺ. *ἐν τῷ τότε* = εἰς τὴν περίστασιν ἐκείνην. *πιθανώτατος* = πειστικώτατος.

37 — 40

Περίληψις τοῦ λόγου τοῦ Κλέωνος

«Καὶ ἄλλοτε μὲν πολλάκις ἐσημάτισα τὴν γνώμην ὅτι ἡ δημοκρατία δὲν δύναται νὰ ἀρχῇ ἄλλων, καὶ μάλιστα τώρα, ὁπότε πειθόμενοι εἰς ὠραίους λόγους καὶ ὑποχωροῦντες εἰς τὸν οἶκτον δὲν διστάζετε νὰ ἀνατρέπετε ἀποφάσεις. Καὶ ἐνῶ νομίζετε ὅτι

τοιουτοτρόπως προσφέρετε υπηρεσίαν εἰς τοὺς συμμάχους, κατ' ἀλήθειαν παρασκευάζετε τὸν ἰδικόν σας κίνδυνον, διότι ἡ ἀστασία τῆς γνώμης σας σημαίνει ἀδυναμίαν».

«Ἡ ἀρχὴ τῶν Ἀθηναίων» λέγει «εἶναι τυραννίς, οἱ δὲ λεγόμενοι σύμμαχοι οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἐχθροὶ ἐπιβουλεύοντες καθ' ἡμῶν. Διὰ τοῦτο δεικνύοντες ἐπιείκειαν καὶ πραότητα εἰς τοὺς Μυτιληναίους δὲν θὰ τύχωμεν πορ' αὐτῶν εὐγνωμοσύνης».

«Ἐὰν βεβαίως ἐπρόκειτο περὶ πόλεως ὑπηκόου, μὴ δυναμένης νὰ ὑποφέρει τὴν ἡμετέραν ἀρχήν, ἢ περὶ πόλεως ἐξαναγκασθείσης ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν εἰς ἀποστασίαν, ὁμολογῶ ὅτι θὰ ἦτο ἀξία συγγνώμης. Ἀλλ' οἱ Μυτιληναῖοι καὶ αὐτόνομοι ἦσαν καὶ ἐξαιρετικῶς ὑφ' ἡμῶν ἐτιμῶντο».

«Καὶ ἀντὶ νὰ ἡσυχάζουν ἀπολαύοντες τῆς εὐδαιμονίας των, τοῦναντίον ἀλαζονευθέντες δὲν ἐδίστασαν νὰ ἐπαναστατήσουν καὶ νὰ ἐνωθοῦν μετὰ τῶν ἐχθρῶν μας πρὸς καταστροφὴν τῆς ἡμετέρας πολιτείας».

«Διὰ τοῦτο πρέπει οὗτοι νὰ τιμωρηθοῦν ἀξίως τῆς ἀδικίας, καὶ ὄχι μόνον οἱ ὀλιγαρχικοί, ἀλλὰ καὶ οἱ δημοκρατικοί, διότι πάντες ὁμοῦ ἐπετέθησαν καθ' ἡμῶν, ἐνῶ ἦτο δυνατόν εἰς αὐτοὺς νὰ ἐνωθοῦν μετὰ τῶν ἐν Μυτιλήνῃ Ἀθηναίων· ἀλλ' ἐνόμισαν καὶ οὗτοι ὅτι ἡ νίκη τῶν ὀλιγαρχικῶν ἦτο ἀσφαλεστέρα».

Ἐν ἐπιλόγῳ λέγει ὁ ῥήτωρ ὅτι ἐπιείκεια καὶ οἶκτος θὰ ἔχουν ὡς μόνον ἀποτέλεσμα νέαν ἀποστασίαν καὶ νέαν ἀπώλειαν ἀνδρῶν καὶ χρημάτων.

42. § 1.

οὔτε τοὺς προθέντας . . . αἰτιῶμαι οὔτε τοὺς μεμφομένους . . . ἐπαινῶ (ταῦτα ἀνταποκρίνονται εἰς τοὺς λόγους τοῦ Κλέωνος ἐν § 38, 1) *προτίθημι τὴν διαγνώμην* = προβάλλω τὴν διάσκεψιν, τὴν κρίσιν. *αὐθις* = ἐκ δευτέρου. *μέμφομαι μὴ πολλάκις . . . βουλεύεσθαι* = μεμφόμενος ἀξιῶ νὰ μὴ σκεπτώμεθα πολλάκις. *ἐπαινῶ* = ἐπιδοκιμάζω. *εὐβουλία* = ὀρθὴ κρίσις. *τάχος τε καὶ ὀργήν*· ἐπεξηγήσεις τοῦ δύο. *τὸ μὲν*· ἀναφέρεται εἰς τὸ *τάχος*. *ἄνοια* = ἀπερισκεψία. *φιλεῖ γίνεσθαι* = συνήθως γίνεται. *τὸ δέ*· ἀναφέρεται εἰς τὸ *ὀργήν*. *μετὰ ἀπαιδευσίας*· διότι ὄντως οἱ ἀπαιδευτοὶ εἶναι ἐπιφορώτεροι εἰς ὀργήν. *βραχύτης γνώμης* = ἀσθένεια, στενότης ἀντιλήψεως.

§ 2.

ὅστις διαμάχεται μὴ . . . γίνεσθαι τοὺς λόγους διδασκάλους τῶν πραγμάτων (ἀνταποκρίνεται εἰς τοὺς λόγους τοῦ Κλέωνος ἐν § 40, 2) = ὅστις ἰσχυρίζεται ὅτι οἱ λόγοι δὲν εἶναι διδάσκαλοι τῶν πραγμάτων. *ἰδίᾳ τι αὐτῷ διαφέρει* = ἔχει ἴδιον προσωπικὸν συμφέρον. *εἰ ἡγεῖται δυνατὸν εἶναι ἄλλῳ τινι φράσαι περὶ τοῦ μέλλοντος καὶ μὴ ἐκφανοῦς* = ἐὰν νομίξῃ ὅτι εἶναι δυνατόν δι' ἄλλου τινὸς μέσου (παρὰ διὰ τοῦ λόγου) νὰ ἐκφράσῃ τις τὴν γνώμην του περὶ . . . *βουλόμενός τι αἰσχροὺν πείσαι*· ἔνν. τὸν δῆμον. *εἰ . . . ἡγεῖται οὐκ ἂν δύνασθαι εὖ εἰπεῖν περὶ τοῦ μὴ καλοῦ . . . , ἐκπλήξαι δὲ ἂν*· μετάφρ. «ἔχει δὲ προσωπικὸν συμφέρον, ἐάν, θέλων νὰ πείσῃ τὸν δῆμον δι' αἰσχρὰν τινα ὑπόθεσιν (δηλ. προσωπικὴν), νομίξῃ ὅτι δὲν δύναται μὲν νὰ ὁμιλήσῃ καλῶς περὶ πράγματος οὐχὶ καλοῦ, ὅταν δὲ καλῶς διαβάλῃ, (νομίξῃ) ὅτι θὰ καταθορυβήσῃ καὶ ἐκείνους οἱ ὅποιοι θὰ ἀντίποινα καὶ ἐκείνους οἱ ὅποιοι θὰ ἀκούσουν». *εὖ δὲ διαβαλὼν . . . τοὺς ἀκουσομένους* (ταῦτα ἀναφέρονται εἰς τὸ ἦθος τοῦ Κλέωνος, ὅστις ἐθεωρεῖτο πανουρογύατος καὶ διαβολώτατος, ἴδ. Ἀριστοφ. Ἰππ. 45).

§ 3.

οἱ προσκατηγοροῦντες ἐπίδειξιν τινα ἐπὶ χρήμασι = οἱ κατηγοροῦντες ἐπίδειξιν τινα ὡς ἐπὶ χρήμασιν γενομένην = οἱ κατηγοροῦντες τοὺς ρήτορας ὅτι ἀπαγγέλλουσι σοφιστικὸς λόγους πρὸς ἀπόκτησιν χρημάτων (ἀναφέρεται εἰς τὰ τοῦ Κλέωνος ἐν κ. 38, 2—3). *εἰ κατηγυῶντο ἀμαθίαν* = ἐὰν κατηγόρουν τὸν ῥήτορα δι' ἀμάθειαν (ἄγνοιαν, ἀνικανότητα). *ὁ μὴ πείσας ἀπεχώρει ἂν δόξας εἶναι ἀξυνετώτερος ἢ ἀδικώτερος* = . . . θὰ ἀπεχώρει νομισθεὶς ὅτι εἶναι ἄπειρος μᾶλλον παρὰ ἄδικος. *ἀδικίας δ' ἐπιφερομένης* = ἐὰν δὲ ἀποδίδεται κατ' αὐτοῦ μομφή (ὅτι χάριν κέρδους ἔκαμε τὴν πρότασιν). *πείσας τε* = καὶ ἂν πείσῃ τὸν δῆμον (καὶ γίνῃ δεκτὴ ἢ πρότασίς του). *καὶ μὴ τυχὼν* = καὶ ἂν δὲν ἐπιτύχῃ (ἂν ἀπορριφθῇ ἢ πρότασίς του). *μετ' ἀξυνεσίας καὶ ἀδικος*· ἔνν. γίγνεται = θεωρεῖται ὄχι μόνον ἄπειρος ἀλλὰ καὶ ἄδικος.

§ 4

ἐν τῷ τοιῶδε = μὲ αὐτὴν τὴν κατάστασιν. *τῶν συμβούλων*· τῶν κατηγορουμένων ῥητόρων (οἱ ὅποιοι φοβούμενοι τὴν διαβολὴν ἀποφεύγουν νὰ λέγουν τὴν γνώμην των). *πλεῖστα ἂν ὀρθοῖτο* = πολλὰ ὑποθέσεις τῆς πόλεως θὰ εὐρίσκοντο εἰς καλὴν κατάστασιν. *τοὺς τοιοῦτους τῶν πολιτῶν*· τοὺς προσκατηγοροῦντας ἐπίδειξιν νὰ ἐπὶ χρήμασι, δηλ. τοὺς διαβάλλοντας τοὺς ῥήτορας. *ελάχιστα γὰρ ἂν πεισθεῖεν ἁμαρτάνειν*—διότι πολὺ ὀλίγα ἁμαρτήματα ἤθελον πεισθῆ νὰ κάμουν (δηλ. σπανιώτατα ἤθελον πεισθῆ εἰς ἄδικόν τινα πρότασιν).

§ 5—6.

χρῆ φαίνεσθαι τὸν ἀγαθὸν πολίτην ἄμεινον λέγοντα μὴ ἐκφοβοῦντα τοὺς ἀντεροῦντας, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ ἴσου λέγοντα = πρέπει ὁ ἀγαθὸς πολίτης νὰ φαίνεται ὅτι ὀρθότερα συμβουλεύει οὐχὶ ἐκφοβῶν τοὺς ἀντιπάλους του, ἀλλ' ὁμίων ἀπὸ τοῦ ἴσου (δηλ. μὴ ἀπειλῶν αὐτοὺς ὅτι θὰ τοὺς καταγγείλῃ ὅτι ἀποβλέπουν εἰς προσωπικὸν συμφέρον). *τὴν δὲ σώφρονα πόλιν (χρῆ) μὴ προστιθέναι τιμὴν τῷ πλεῖστα εὖ βουλευόντι* = νὰ μὴ τιμᾷ ἐξαιρητικῶς ἐκεῖνον ὁ ὅποιος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβουλεύει ὀρθότερα. *ἀλλὰ μὴδ' ἐλασσοῦν τῆς ὑπαρχούσης*· ἡ φράσις αὕτη φαίνεται περιττεύουσα. *καὶ (χρῆ τὴν σώφρονα πόλιν) οὐχ ὅπως ζημοῦν τὸν μὴ τυχόντα γνώμης, ἀλλὰ μὴδ' ἀτιμάζειν (αὐτὸν)* = ὅχι μόνον νὰ μὴ τιμωρῆ... ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ ἀτιμάξῃ. *ὁ μὴ τυχὼν γνώμης* = ὁ ἀστοχῆσας ὡς πρὸς τὴν γνώμην του, ἐκεῖνος τοῦ ὁποίου ἡ πρότασις δὲν ἔγινε δεκτὴ ὑπὸ τοῦ δήμου. *ἦμιστα ἂν... λέγοι τι παρὰ γνώμην καὶ πρὸς χάριν ἐπὶ τῷ ἀξιοῦσθαι ἔτι μειζόνων* = δὲν θὰ ἐπρότεινέ τι παρὰ τὴν πεποιθήσιν του καὶ (=ἦ) διὰ νὰ φανῆ εὐχάριστος (εἰς τὸν δῆμον) διὰ νὰ ἀξιωθῆ ἀκόμη μεγαλυτέρων τιμῶν. *ὁ μὴ ἐπιτυχὼν*· ἐνν. γνώμης. *ἦμιστα ἂν ὀρέγοιτο τῷ αὐτῷ καὶ αὐτὸς* = διόλου δὲν θὰ ἐπεθύμει διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου, δηλαδὴ προτεινῶν καὶ αὐτὸς εὐχάριστα πράγματα, νὰ προσελκύσῃ (νὰ πείσῃ) τὸν δῆμον. Σημ. Ἐν τῷ κειμένῳ ἔγκλεισον ἐν ἀγκύλαις μόνον τὸ [χαριζόμενός τι].

43. § 1.

ῶν = τούτων, τῶν ἀνωτέρω. *ἦν τις ὑποπτεύεται... λέγειν* = εἰάν τις νομίζεται... ὅτι συμβουλεύει. *τὰ βέλτιστα* = τὰ συμφέροντα εἰς τὴν πόλιν. *φθονήσαντες... τῶν κερδῶν* = φθονήσαντες αὐτὸν ἕνεκα τῆς ἀβεβαίου ὑποψίας μας περὶ τῶν κερδῶν (τὰ ὅποια δῆθεν θὰ ἀποκομίσῃ οὗτος). *ἀφαιρούμεθα* κτλ. = στεροῦμεν τὴν πόλιν ἀπὸ τὴν φανερὰν ὠφέλειαν.

§ 2—3.

καθέστηκε = κατήντησε, ἔγινε συνήθεια. ἀπὸ τοῦ εὐθῆος = μετὰ εὐθύτητος, μετὰ ἀπλότητος. *μηδὲν ἀνυποπιότερα εἶναι* = νὰ μὴ εἶναι ὀλιγώτερον ἀνυποπία. ὥστε δεῖν... ἀπάτη προσάγεσθαι... *ψευσάμενον πιστὸν γενέσθαι* = ὥστε νὰ εἶναι ἀνάγκη κτλ. *ὁμοίως τὸν τε τὰ δεινότερα βουλόμενον πείσαι... καὶ τὸν τὰ ἀμείνω λέγοντα*: πβλ. 42, § 2 *βουλόμενός τι ἀσχυρὸν πείσαι ἀμείνω λέγειν καὶ ἄμεινον λέγειν* (42, § 5) καὶ βέλυστα λέγειν σημαίνουν τὸ αὐτό. *περίνοια* = ὑποψία. *ἐκ τοῦ προφανοῦς* = ἀπὸ τοῦ εὐθῆος δηλαδὴ ἄνευ ἀπάτης ἢ ψεύδους. Μετάφρ. Καὶ μόνον εἰς τὴν πόλιν ἔνεκα τῶν ὑποπιῶν εἶναι ἀδύνατον νὰ κάμῃ τις καλὸν εἰλικρινῶς συμβουλευσὼν καὶ οὐχὶ ἔξαπατῶν. *ἀνθυποπιεύεται* = ὑποπιεύεται = καθίσταται ὑποπτος. *ἀφανῶς πη* = κάπως ἀφανῶς, μὲ κάποιον ἀφανῆ τρόπον.

§ 4.

πρὸς τὰ μέγιστα = προκειμένου περὶ τῶν μεγίστων συμφερόντων τῆς πόλεως. *ἐν τῷ τοιῷδε* = εἰς τοιαύτας περιστάσεις (ὡς σήμερον). *χρῆ . . . ἀξιοῦν (ὑμᾶς) λέγειν ἡμᾶς προνοοῦντας περαιτέρω τι ὑμῶν . . .* πρέπει (σεῖς) νὰ θέλετε νὰ λέγωμεν ἡμεῖς (οἱ ρήτορες) προβλέποντες κάπως μακρύτερον ἀπὸ σᾶς . . . *δι' ὀλίγου σκοπῶ* = εἰς ὀλίγον χρόνον σκέπτομαι. *τὴν παραινέσειν ἔχω* = ποιοῦμαι τὴν παραίνεσιν. *πρὸς ἀνεύθυνον τὴν ὑμετέραν ἀκρόασιν*: δηλ. ἡμεῖς (οἱ ρήτορες) ἔχομεν εὐθύνην διὰ τὰς προτάσεις τὰς ὁποίας κάμνομεν (ὑπῆρχεν ἡ γραφὴ παρανομῶν), ἐνῶ σεῖς ἀκροᾶσθε (καὶ ἀποφασίζετε) ἀνευθύνως.

§ 5.

ὁ πείσας: δηλ. ὁ ρήτωρ. *ὁ ἐπισπόμενος* (ἐφεσπόμεν - ἐφέπομαι) = ὁ ἀκολουθήσας, δηλ. οἱ ἀκροαταί, ὁ δῆμος. *ζημιοῦτε τὴν τοῦ πείσαντος μίαν γνώμην*: ἀντὶ ζημιοῦτε τὸν πείσαντα μόνον. *πρὸς ὀργὴν ἦντινα τύχητε* κτλ. = πρὸς ἦντινα ἂν τύχητε ὀργὴν σφαλέντες = ἀπατηθέντες, πλανηθέντες ἔνεκα οἰασθῆποιε ὀργῆς. *ἔστιν ὅτε* = ἐνίστε (ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ σφαλέντες καὶ εἰς τὸ ζημιοῦτε). *νῦν δὲ* = τοῦναντίον δέ, ἀλλὰ τοῦναντίον συμβαίνει. *εἰ πολλαὶ οὔσαι* κτλ. ἔξηγητέον ὡσὰν νὰ ἦτο: *αἱ πολλαὶ οὔσαι* κτλ.

44. § 1—2.

ὅτε ἀντερῶν: ἐνν. τῶν Κλέωνι (δι' ὅσα εἶπε περὶ τῶν Μυτιλ.). *οὐκ (ἔστιν) ἡμῖν ὁ ἀγὼν περὶ τῆς ἐκείνων ἀδικίας* = δὲν πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν ἂν κτλ. *εὐβουλία* = σύνεσις. *εἰ μὴ*

ξυμφέρον· ἔνν. ἐστίν. **ἐάν**· ἔξαριτᾶται ἀπὸ τοῦ οὐ κελεύσω· ἀντὶ τοῦ ἐάν ἡδύνατο νὰ εἴπῃ οὐ διὰ τοῦτο ἀπολύσαι αὐτοὺς κελεύσω. **ἀγαθὸν**=συμφέρον.

§ 3.

καὶ τοῦτο = καὶ ὡς πρὸς τοῦτο. **θάνατον ζημίαν προθεῖσιν ἔσεσθαι (ἡμῖν) ξυμφέρον ἐς τὸ λοιπὸν πρὸς τὸ ἦσον ἀφίστασθαι (τὰς πόλεις)** = ἐὰν ἐπιβάλωμεν ὡς τιμωρίαν τὸν θάνατον, θὰ εἶναι συμφέρον εἰς ἡμᾶς διὰ τὸ μέλλον, ἵνα ὀλιγώτερον ἀποστατοῦν αἱ πόλεις (τοῦτο ἰσχυρίζεται ὁ Κλέων). **καὶ αὐτός... γιγνώσκω**· κατ' ἐλευθέραν μετάφρ. καὶ ἐγὼ ἐπίσης σκεπτόμενος περὶ ἐκείνου τὸ ὅποιον καλῶς θὰ ἔχῃ εἰς τὸ μέλλον ἰσχυρίζομαι τὰ ἐναντία (ἔχω τὴν ἐναντίαν γνώμην)

§ 4.

καὶ οὐκ ἀξιῶ ὑμᾶς . . . ἀπόσασθαι = καὶ ἐλπίζω ὅτι σεῖς δὲν θὰ ἀκοροῦσετε. **τῷ εὐπρεπεῖ τοῦ ἐκείνου λόγου** = διὰ τὸ ὅτι ὁ λόγος του εἶναι πειστικώτερος. **δικαιότερος . . . ὢν** = δικαιότερος **δοκῶν** = ἐπειδὴ ὁ λόγος του φαίνεται δικαιότερος ἔξ αἰτίας τῆς ὀργῆς σας ἐναντίον τῶν Μυτιληναίων. **τάχα ἂν ἐπισπάσαιτο**· ἔνν. **ὑμᾶς** = ἴσως ἤθελε σᾶς παρασύρει μὲ τὸ μέρος του, μὲ τὴν γνώμην του. **ὥστε τῶν δικαίων δεῖν** = ὥστε νὰ χρειάζομεθα δικαιολογίας. **ὅπως χρησίμως ἔξουσιν** = πῶς θὰ ἀποβῶσι χρήσιμοι, ὠφέλιμοι.

45. § 1—2.

πολλῶν· ἔνν. ἀμαρτημάτων. **ζημία** = ποινή, τιμωρία. **πρόκειται** = **κεῖται** = εἶναι νομοθετημένη. **τῷδε (τῷ ἀμαρτήματι)** = τῇ ἀποστασίᾳ τῆς Λέσβου. **τῇ ἐλπίδι ἐπαιρόμενοι**· ἔνν. οἱ ἄνθρωποι = παρακινούμενοι ὑπὸ τῆς ἐλπίδος. **κινδυνεύουσι** = ῥίπτονται εἰς τὸν κίνδυνον. **καταγνοὺς ἑαυτοῦ μὴ περιέσεσθαι τῷ ἐπιβουλεύματι** = πεπεισμένος ὅτι δὲν θὰ ὑπερισχύσῃ εἰς τὴν κατὰ τινος προσπάθειάν του (κατὰ λέξιν: «καταδικάσας τὸν ἑαυτὸν του ὅτι . . .»). **ἦλθεν εἰς τὸ δεινὸν** = ἐρρίφθη εἰς τὸν κίνδυνον. **ἦσσω τῇ δοκῆσει ἔχουσα τὴν παρασκευὴν** = ἔχουσα κατὰ τὴν γνώμην τῆς ἀνεπαρκεῖς δυνάμεις. **ἢ οἰκείαν ἢ ἄλλων ξυμμαχία** = εἴτε ἰδικᾶς τῆς εἴτε συμμαχικᾶς. **τούτῳ** = **τῇ ἀποστάσει** = νὰ ἀποστατήσῃ.

§ 3.

πεφύκασιν ἅπαντες... ἀμαρτάνειν = εἶναι φυσικὸν εἰς πάντας νὰ περιπίπτουν εἰς σφάλματα. **τούτῳ** = **τῇ ἀποστάσει** = νὰ ἀποστατήσῃ. **ὅστις ἀπίργει τούτου** = ὁ ὅποιος θὰ ἐμποδίσῃ (τοὺς ἀνθρώ-

πους) νὰ ἀμαρτάνουν. *διεξεληλύθασι διὰ πασῶν τῶν ζημιῶν* = ἔχουν περάσει ἀπὸ ὅλας τὰς ποινάς, ἔχουν δοκιμάσει ὅλας τὰς τιμωρίας. *προσιθίντες* ἔνν. νέας ζημίας = αὐξάνοντες αὐτάς. *εἴ πως ἦσσαν ἀδικοῖντο ὑπὸ τῶν κακούργων* = ἴσως τοιουτοτρόπως ὀλιγότερον βλάπτονται ἀπὸ τοὺς κακοποιούς. *μαλακωτέρας* = ἠπιωτέρας. *αὐτάς* τὰς ζημίας. *παραβαινομένων* ἔνν. τῶν νόμων. *αἱ πολλαί* ἔνν. ζημίαι = αἱ περισσότεραι ποιναί. *εἰς τὸν θάνατον . . . ἀνήκουσι* = φθάνουν εἰς τὸν θάνατον, γίνονται θανατικά. *καὶ τοῦτο . . . παραβαίνεται* = καὶ τοῦτου παράβασις γίνεται (δηλ. τοῦ νόμου τοῦ ἐπιβάλλοντος ποινὴν θάνατον).

§ 4—5.

δεινότερον δέος τούτου = φοβερωτέρα τιμωρία τοῦ θανάτου. *τόδε* δηλ. ὁ θάνατος. *οὐδὲν ἐπίσχει* οὐδόλως ἐμποδίζει. *ἀνάγκη* = ἔνεκα τῆς ἀνάγκης, τῆς ἐνδείας. *ἐξουσία* = ἡ δύναμις, ἡ εἰσπορία, ὁ πλοῦτος. *ὑβρει . . . καὶ φρονήματι* = ἔνεκα τῆς ἀλαζονείας καὶ τῆς ὑπερηφανείας. *αἱ ἄλλαι ξυντυχίαι* = αἱ ἄλλαι καταστάσεις τῆς ζωῆς (οἶον ἡ τοῦ μεθύσου, ἡ τοῦ φιλαργύρου, ἡ τοῦ φιληδόνου κτ.). *ὡς ἐκάστη τις κατέχειται ὑπ' ἀνηκέστου τινὸς κρείσσονος* = (ἐλευθέρως) ἀναλόγως τοῦ πάθους ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐκάστη (ξυντυχία) κατέχειται. *ἐξάγουσιν* ἔνν. τοὺς ἀνθρώπους = ὠθοῦσι, παρακινοῦν. *ἢ τε ἐλπίς καὶ ὁ ἔρωσ* εἶναι καὶ ταῦτα ξυντυχίαι. *ἐπὶ παντὶ* = εἰς πᾶσαν περίστασιν. *τὴν ἐπιβολὴν ἐκφροντίζων* = ἐξευρίσκων τὴν ὑπόθεσιν (τὴν ὁποίαν θὰ ἐνεργήσουν). *ἢ δὲ τὴν εὐπορίαν τῆς τύχης ὑποτιθεῖσα* = ἡ δὲ ἐλπίς τὴν συνδρομὴν τῆς τύχης ὑποβάλλουσα (δηλ. ὁ ἄνθρωπος ἐπιθυμήσας νὰ ἐνεργήσῃ τι ἐλπίζει ὅτι θὰ ἔχῃ τὴν συνδρομὴν τῆς τύχης). *καὶ ὄντα ἀφανῆ* δηλ. ἡ ἐλπίς καὶ ὁ ἔρωσ. *κρείσσω* = ἀνώτερα, ἐπιφοβώτερα.

§ 6—7.

καὶ ἡ τύχη ἐπ' αὐτοῖς = καὶ ἡ τύχη ἐκτὸς αὐτῶν (ἐκτὸς τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς ἐλπίδος). *ἀδοκήτως . . . παρισταμένη* = ἀπροσδοκῆτως βοηθοῦσα· *παρίσταμαι* = βοηθῶ. *προάγει τινὰ κινδυνεύειν καὶ ἐκ τῶν ὑποδεεστέρων* = παρακινεῖ τινὰ νὰ κινδυνεύῃ καὶ ἐκ μικροτέρας παρασκευῆς ὁρμώμενος. *καὶ οὐχ ἦσσαν τὰς πόλεις* = καὶ μάλιστα τὰς πόλεις. *ὄσφ περὶ τῶν μεγίστων* ἔνν. κινδυνεῦουσι = ἐπειδὴ περὶ μεγίστων ζητημάτων ὄριπτονται εἰς τὸν κίνδυνον. *καὶ μετὰ πάντων ἑκαστος . . . ἐδόξασεν* = καὶ ἐπειδὴ ἕκαστος μαζί μὲ ὄλους (τοὺς πολίτας) ἔχει μεγαλυτέραν πεποίθησιν εἰς τὸν ἑαυτόν του. *ἐλευθερίας ἢ ἄλλων ἀρχῆς* (ἐπεξήγησις τοῦ *μεγίστων*) = περὶ ἐλευθερίας ἢ ὑποδουλώσεως ἄλλων. *ἀπλῶς* = τέλος δέ, γενικῶς δὲ εἰπεῖν. *πολλῆς εὐηθείας* ἔνν. ἐστίν =

εἶναι πολὺ εὐθήρης. *ὅστις οὔεται... ἀποτροπήν τινα ἔχειν ἢ νόμων ἰσχύι ἢ ἄλλων τῶ δεινῶ* = ὅποιος νομίζει ὅτι ἢμπορεῖ νὰ ἀποτρέψη ἢ διὰ τῆς δυνάμεως τῶν νόμων ἢ δι' ἄλλου τινὸς φοβεροῦ.

46. § 1.

οὐ χρή... οὔτε βουλευσασθαι χεῖρον, οὔτε... καταστήσαι· χεῖρον· ἄνευ συγκριτ. σημασίας = κακῶς. *πιστεύσαντες τῇ ζημίᾳ τοῦ θανάτου ὡς ἐγγύῳ* = πιστεύσαντες ὅτι ἡ ποινὴ τοῦ θανάτου παρέχει ἐγγύησιν. *ὡς οὐκ ἔσται μεταγνῶναι... καὶ... καταλῦσαι τὴν ἀμαρτίαν* (ἢ ἄρνησις ἐνταῦθα περιττὴ) = ὅτι δὲν θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ μετανοήσουν, καὶ νὰ ἀποπλύνουν τὸ ἀμάρτημα. *ὅτι ἐν βραχυτάτῳ* = ἐν ὅτι βραχυτάτῳ = εἰς ἐλάχιστον διάστημα χρόνου, συντομώτατα.

§ 2—3.

ἦν τις... πόλις γνῶ μὴ περιεσομένη = ἔὰν πόλις τις ἐννοήσῃ ὅτι δὲν θὰ ὑπερισχύσῃ. *δυνατὴ οὔσα ἔτι* = ἔτι δυναμένη. *τὴν δαπάνην ἀποδοῦναι* = νὰ πληρώσῃ τὰ πολεμικὰ ἔξοδα. *καὶ τὸ λοιπὸν ὑποτελεῖν* = καὶ εἰς τὸ ἔξης νὰ εἶναι φόρου ὑποτελής, νὰ πληρώνῃ τοὺς φόρους. *ἐκείνως δέ· ἀναποδίδεται εἰς τὸ ἀνωτέρω νῦν μὲν. τίνα οἴεσθε ἦντινα* = τίνα πόλιν οἴεσθε ἔσεσθαι ἦντινα... = ποία πόλις νομίζετε ὅτι θὰ ὑπάρξῃ ἢ ὁποία δὲν θὰ παρασκευασθῆ καλύτερον. *πολιορκία τε παρατενεῖσθαι* = *πολιορκία τε οὐ παρατενεῖσθαι*... = καὶ ὅτι δὲν θὰ παρατείνῃ τὴν πολιορκίαν μέχρι τοῦ διὰ τῆς πείνης θανάτου. *εἰ τὸ αὐτὸ δύναται* = ἔὰν τὸ αὐτὸ σημαίνῃ, ἔὰν τὸ αὐτὸ ἀποτελέσμα πρόκειται νὰ ἔχῃ. *σχολῆ καὶ ταχὺ ξυμβῆναι* = εἴτε βραδέως εἴτε ταχέως συμβιβασθῆ.

καθημένοις δὲ τὸ ἀξύμβατον = ἐστρατοπεδευμένοις διὰ τὸ μὴ ταχὺ ξυμβαίνειν. *παραλαβεῖν*· ἔξαοτ. ἀπὸ τοῦ οὐ βλάβη (ἔστιν). Σημ. Διορθωτέον τὸ ἐν τῶ κειμένῳ *βλάβη* εἰς *βλάβη*. *πρὸς τοὺς πολεμίους* = ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς πολεμίους. *τῶδε* = κατὰ τοῦτο ἀκκριβῶς, ὅτι δηλ. ἔχομεν προσόδους, φόρους.

§ 4.

ὥστε οὐ δεῖ ἡμᾶς βλάπτεσθαι μᾶλλον ἢ ὄραν κτλ. = ὥστε δὲν πρέπει ἡμεῖς, ὄντες ἀκριβεῖς δικασταὶ τῶν ἔξαμαρτανόντων, νὰ βλαπτόμεθα (νὰ βλάπτωμεν τὸν ἑαυτὸν μας) μᾶλλον παρὰ νὰ φροντίζωμεν. *ὅπως ἔχομεν χρῆσθαι ταῖς πόλεσιν ἰσχυρούσαις ἐς χρημάτων λόγον* = πῶς θὰ δυνάμεθα νὰ μεταχειρισώμεθα τὰς πόλεις ἰσχυρὰς ὑπὸ χρηματικῆν ἔποψιν (δηλ. νὰ δύνανται νὰ πληρώνουν τοὺς φόρους). *τὴν φυλακὴν ποιοῦμαι* =

φυλάττομαι, προφυλάττομαι. *μη ἀπὸ τῶν νόμων τῆς δεινότητος*—οὐχὶ διὰ τῆς αὐστηρότητος τῶν νόμων. *ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἔργων τῆς ἐπιμελείας* = ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐπιμελείας τῶν ἔργων, ἀλλ' ἐπιμελῶς μελετῶντες τὰς πράξεις μας (δηλ. μὴ λαμβάνοντες ἔσπευσμένας καὶ ἀδίκους ἀποφάσεις).

οὐ—τούτου. *ἦν τινα... χειρῶσώμεθα εἰκότως πρὸς αὐτονομίαν ἀποσιάντα, ἐλεύθερον (ὄντα) καὶ βία ἀρχόμενον* (διὰ τοῦτου νοοῦνται αἱ αὐτόνομοι πόλεις αἱ ὑπαγόμεναι εἰς τὴν ἡγεμονίαν τῶν Ἀθηναίων, ἀλλ' ὅμως πιεζόμεναι ὑπ' αὐτῶν). *οἰόμεθα χρῆναι τιμωρεῖσθαι χαλεπῶς* = νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ τὸν τιμωρήσωμεν αὐστηρῶς. *σφόδρα φυλάσσειν* = νὰ φυλάττωμεν ἐπιμελῶς. *ὅπως μὴδ' ἐς ἐπίνοιαν τούτου ἴωσι ὑποκ. οἱ ἐλεύθεροι* ὥστε οὔτε εἰς σκέψιν τοιοῦτου πράγματος (ἀποστασίας) νὰ ἔλθουν. *κρατήσαντάς τε* καὶ ὅταν τὰς καταβάλωμεν. *ὅτι ἐπ' ἐλάχιστον τὴν αἰτίαν ἐπιφέρειν* = εἰς ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγωτέρους νὰ ἀποδώσωμεν τὴν εὐθύνην.

47. § 1—2.

ὅσον ἂν ἁμαρτάνοιτε καὶ τοῦτο = πόσον ἠθέλατε ἁμαρτήσῃ καὶ ὡς πρὸς τοῦτο. *ὁ δῆμος* = οἱ δημοκρατικοί. *ἐὰν βιασθῆ* ἔνν. *συναφίστασθαι*. *οἱ ἀποστήσαντες* = οἱ κινήσαντες τὴν ἀποστασίαν, οἱ ὀλιγαρχικοί. *ἐς πόλεμον ἐπέρχεσθε ἔχοντες ξύμμαχον τὸ πλῆθος (= τὸν δῆμον) τῆς ἀντικαθισταμένης πόλεως* = καὶ κάμνετε πόλεμον . . . τῆς ἀντικαθισταμένης πόλεως = τῆς ἀντιπάλου καθεστηκυίας, τῆς ἐχθρικής πόλεως (διότι οἱ ὀλιγαρχικοί συνήθως ἦσαν φίλοι τῶν Λακεδαιμονίων).

§ 3.

ἐπειδὴ τε ὃ τὲ ἀναφέρεται εἰς τὸ κατωτέρω ρῆμα *παρέδωκε*: οὔτε μετέσχε . . . *παρέδωκέ τε*. *ἐπειδὴ . . . ὄπλων ἐκράτησεν*—ἀφοῦ ἔλαβεν ὄπλα (βλ. ἀνωτέρω κεφ. 27). *ἀδικήσετε* = διαπραξέτε ἀδίκημα, δηλ. κτείνοντες τοὺς εὐεργέτας. *καταστήσετε*—θὰ παρᾶσχητε, θὰ δώσετε. *τοῖς δυνατοῖς τῶν ἀνθρώπων*—εἰς τοὺς ἰσχυροὺς, εἰς τοὺς ὀλιγαρχικούς. *ἀφιστάντες τὰς πόλεις*—κινοῦντες εἰς ἀποστασίαν τὰς πόλεις. *προδειξάντων* = ἀφοῦ προφανῶς δεικνύετε. *τὴν αὐτὴν ζημίαν . . . κείσθαι* = ὅτι ἡ αὐτὴ τιμωρία ἐπίκειται.

§ 4.

καὶ εἰ ἠδίκησαν—καὶ ἂν (ὄντως) διέπραξαν ἀδίκημα (οἱ δημοκρατικοὶ τῶν Μυτιληναίων). *μη προσποιεῖσθαι* = προσποιεῖσθαι *μη γνῶναι* = νὰ προσποιηθῶμεν ὅτι δὲν τὸ γνωρίζομεν.

ἐς τὴν κάθειξιν τῆς ἀρχῆς = εἰς τὸ κατέχειν τὴν ἀρχήν, εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ἀρχῆς. οὗς μὴ δεῖ = ἐκείνους τοὺς ὁποίους δὲν πρέπει (δηλ. ἐκείνους τῶν ὁποίων ὁ φόνος δὲν συμφέρει εἰς ἡμᾶς). καὶ τὸ τοῦ Κλέωνος = καὶ τὸ ὑπὸ τοῦ Κλέωνος ῥηθὲν (40,4). τὸ αὐτὸ δίκαιον καὶ ξύμφορον τῆς τιμωρίας = ὅτι ἡ τιμωρία εἶναι δίκαια ἅμα καὶ συμφέρουσα. οὐχ εὗρίσκεται ἐν αὐτῷ = ἐν τῷ διαφθεῖραι τοὺς Μυτιληναίους. δυνατὸν δὲν ἅμα γίνεσθαι = μολονότι εἶναι δυνατὸν (εἰς ἄλλας περιστάσεις) νὰ συνυπάρχουν τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον.

48.

γνόντες ἀμείνω τάδε εἶναι καί... νείμαντες... πείθεσθέ μοι... = ἐνόησαντες ὅτι τὰ ὑπ' ἐμοῦ προτεινόμενα (τάδε) εἶναι συμφωρότερα καὶ μὴ ὑποχωρήσαντες οὔτε εἰς τὸν οἶκτον οὔτε εἰς τὴν ἐπιείκειαν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα οὐδ' ἐγὼ προτρέπω νὰ παρυσωθῆτε, ὑπακούσατε εἰς ἐμέ. εἰάν οικεῖν = νὰ ἀφήσετε ἡσύχους. πρὸς τοὺς ἐναντίους = συγκρινόμενοι πρὸς τοὺς ἐχθρούς. κρείσσων ἐστίν = εἶναι ἰσχυρότερος. ἢ μετ' ἔργων ἰσχύος ἀνοία ἐπιῶν = παρὰ (ὁ) ἐπερχόμενος ἀνοήτως μετὰ τῆς δυνάμεως τῶν ὄπλων.

49. 1—2.

ἀντίπαλος = ἀντίθετος, διαφορετικός. ἦλθον εἰς ἀγῶνα ὄμως τῆς δόξης = διεφιλονικήθη μὲν βεβαίως ἡ γνώμη (ἢ ἀπόφρασις, τὴν ὁλοῖαν ὄφειλον νὰ λάβουν). ἐγένοντο ἐν τῇ χειτονίᾳ ἀγχώμαλοι = ὑπῆρξαν (οἱ ἐναντιοφρονοῦντες) κατὰ τὴν χειροτονίαν σχεδὸν ἴσοι. ἐκράτησε = ἐνίκησεν, ὑπερίσχυσε. κατὰ σπουδὴν = βιαστικά. φθασάσης τῆς προτέρας = ὅταν προφθάσῃ ἢ πρότερον πεμφθεῖσα. διεφθαρμένην τὴν πόλιν ἀντὶ τεθνηκότας τοὺς ἠβῶντας. προεῖχε (ἢ προτέρα ναῦς τῆς ὑστέρας) κλπ. = εἶχε δὲ προαποσταλῆ ἢ προτέρα ναῦς μίαν ἡμέραν καὶ μίαν νύκτα ἀκριβῶς.

§ 3—4.

ἄλφια = τροφαί· ἄλφια κυρίως λέγονται τὰ κρίθινα ἄλευρα. μεγάλα ὑποσχνοῦμαι = δίδω μεγάλας ὑποσχέσεις, ὑπόσχομαι μεγάλας ἀμοιβάς. εἰ φθάσαιεν = εἰάν ἤθελον προλάβει τὸ πρότερον πλοῖον. ἥσθιδόν τε ἅμα ἐλαύνοντες = ἔτρωγον ἐνῶ συγχρόνως ἐκωπηλάτου. οἶνω καὶ ἐλαίῳ... πεφυραμένα = ζυμωμένα μὲ οἶνον καὶ μὲ ἔλαιον. ὑπνον αἰροῦμαι = κατακλίνομαι νὰ κοιμηθῶ. κατὰ μέρος = μὲ τὴν σειρὰν τῶν. πνεύματος οὐδενὸς ἐναντιωθέντος = ἐπειδὴ οὐδεὶς ἄνεμος ἐναντίος ἔπνευσε. οὐ σπουδῆ πλεούσης = ἐπειδὴ δὲν ἐταξίδευε βιαστικά.

ἐπὶ πρᾶγμα ἀλλόκοτον = πρὸς πρᾶξιν ἀποδοκιμαζομένην, μὴ ἐπαγωγόν. *ἐπείγομαι* = βιάζομαι. *ἔφθασεν τοσοῦτον ὅσον* κτλ. = ἐπρόφθασε, ἦλθε ταχύτερον ὥστε μόλις εἶχεν ἀναγνώσει τὸ ψήφισμα καὶ ἔμελλε νὰ ἐκτελέσῃ τὰ ἀποφασισθέντα. *ἡ δὲ* = ἡ δὲ ἄλλη ναῦς. *ἐπικατάγεται ὑστέρᾳ αὐτῆς* = καταπλέει ἄμέσως κατόπιν αὐτῆς. *μὴ διαφθεῖραι*· ἔνν. τοὺς ἡβῶντας. *παρὰ τοσοῦτον κινδύνου ἦλθεν* = τόσον πολὺ ἐπλησίασεν εἰς τὸν κίνδυνον.

50.

τείχη καθεῖλον· καθαιρῶ = κατακρημνίζω. *τοῖς θεοῖς...* *ἐξεῖλον* = χάριν τῶν θεῶν, διὰ νὰ ἀνήκουν εἰς τοὺς θεοὺς ἐξήρουν. *σφῶν αὐτῶν* = ἐξ ἑαυτῶν. *τοὺς λαχόντας* = τοὺς διὰ κλήρου ἐπιτυχόντας. *οἷς ἀργύριον οἱ Δέσβιοι ταξάμενοι* = εἰς τούτους δὲ οἱ Δέσβιοι ὑποσχεθέντες χρήματα. *τάττομαί τινα ἀργύριον* = συμφωνῶ νὰ πληρῶνω εἰς τινὰ χρήματα. *φέρειν δύο μνᾶς τοῦ κλήρου ἐκάστου τοῦ ἐνιαυτοῦ* = δηλαδὴ νὰ πληρῶνουν δύο μνᾶς (200 ἀρχαίας δραχμᾶς) δι' ἕκαστον κληρον κατ' ἔτος. *παρέλαβον* = ὑπέταξαν. *τὰ ἐν τῇ ἡπειρῷ πολίσματα* = τὰς εἰς τὴν ἀπέναντι ἡπειρον μικρὰς πόλεις. *ὑπήκουον*· ἔνν. τὰ πολίσματα = ἀνῆκον ὡς ὑπήκοοι πόλεις.

